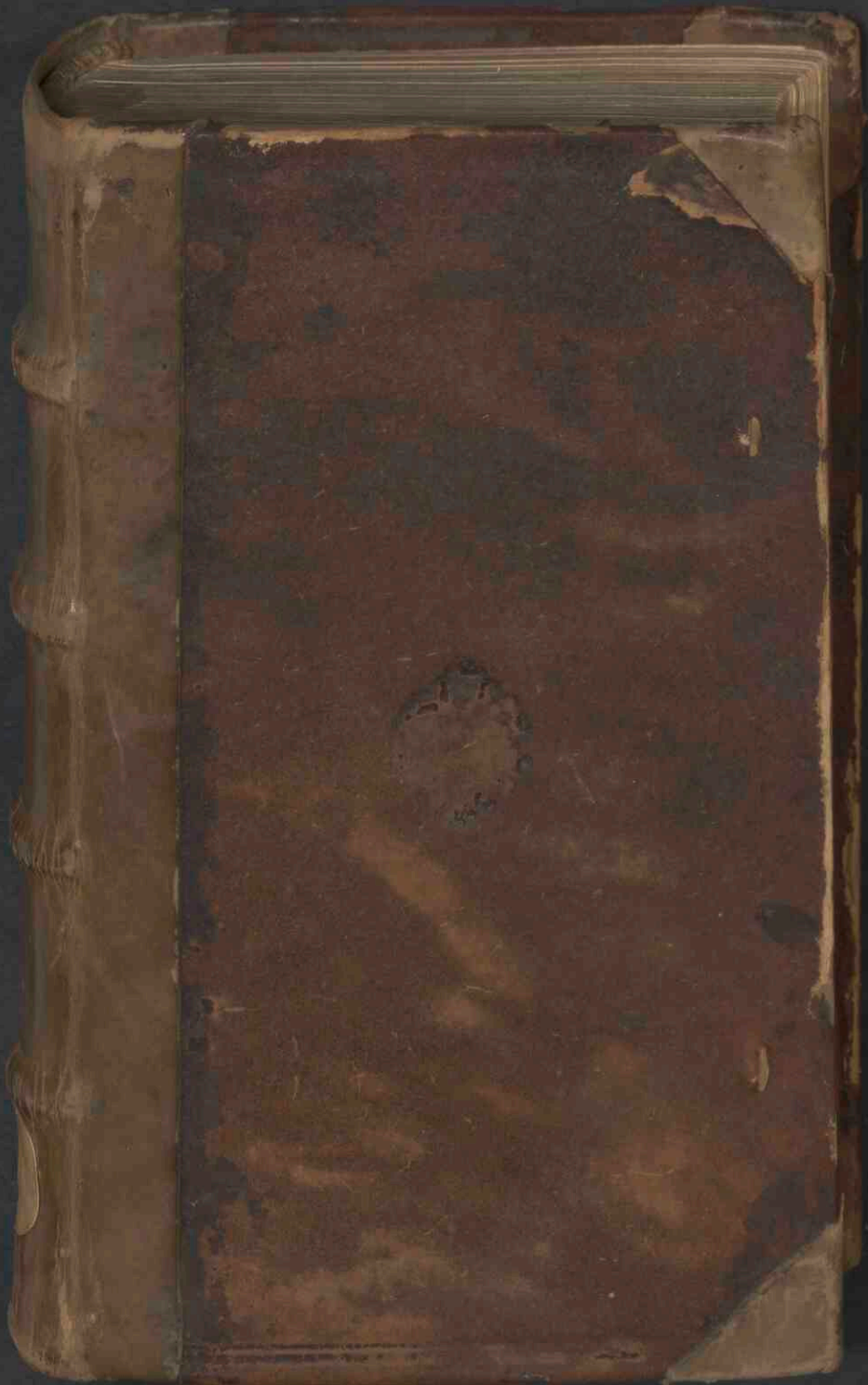

Fruventorum, leguminum, palustrium et aquatiliu herbaru, ac eorum, quae eò pertinent, historia:

<https://hdl.handle.net/1874/451841>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

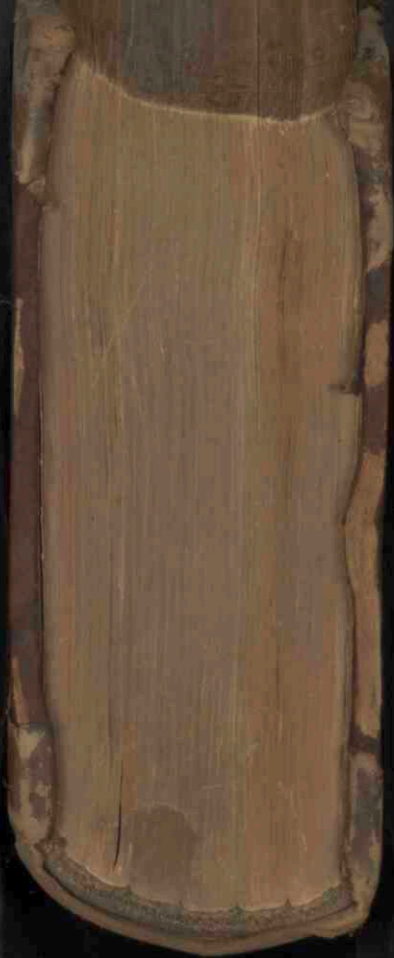
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

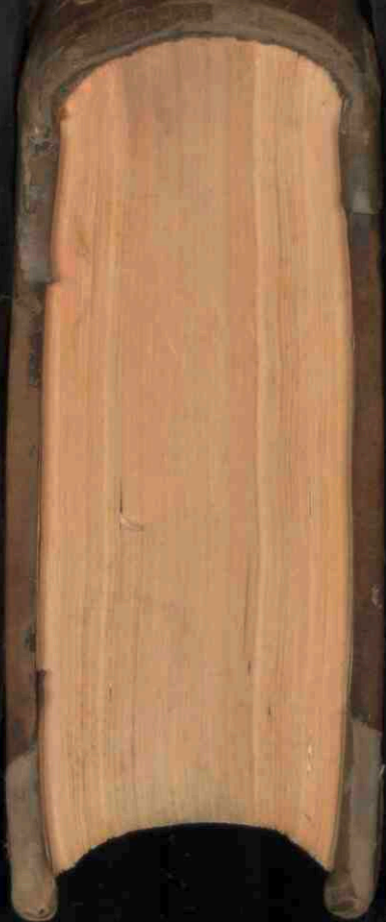
R. oct.

175

97.

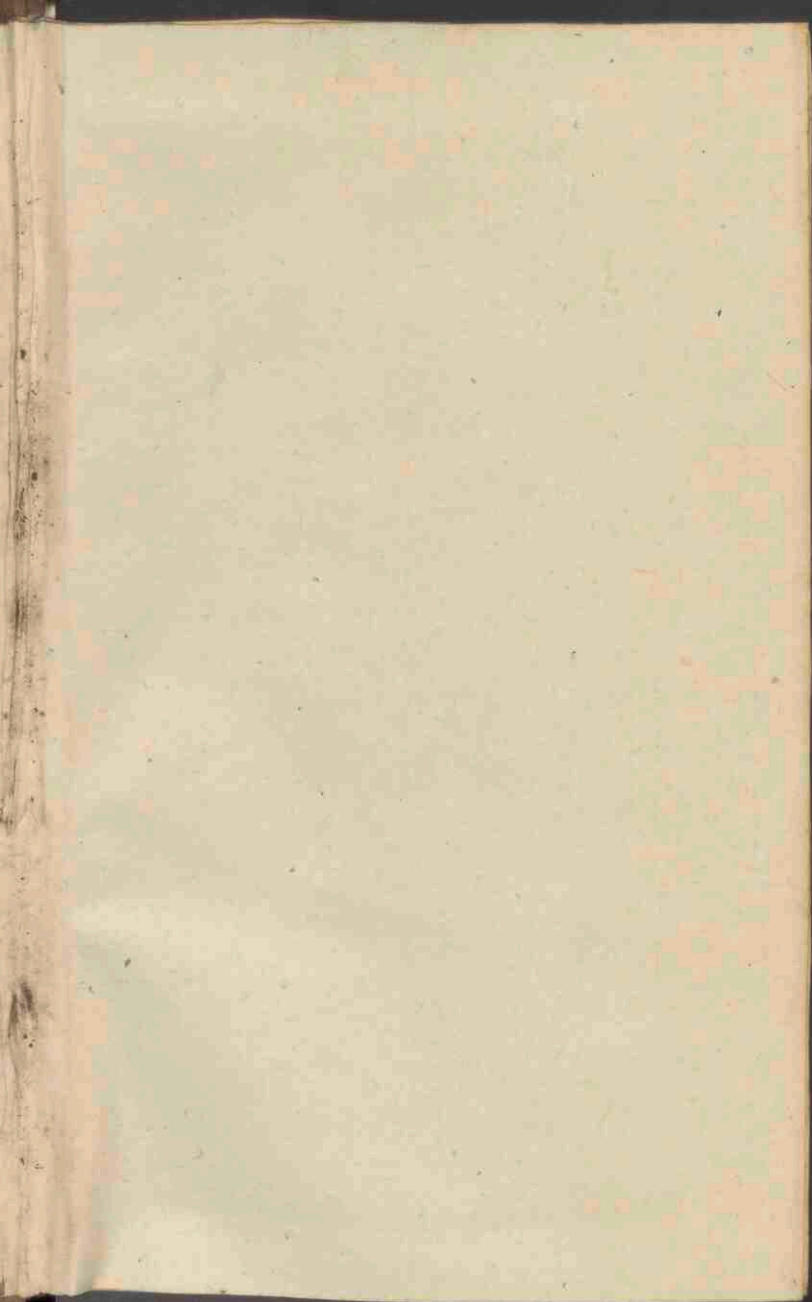
III.

R. oct.

175

1103 cocunt. tunc ius qui coepit

1104 tunc ius cocunt. qui coepit

N. 73 A.

R 8° 175

FRUMENTORVM,
LEGVMINVM, PA-
LVSTRIVM ET AQUATILIVM
HERBARVM, ACEQ-
RVM, QVAE EO
PERTINENT,
HISTORIA:

Ex dono Buchelii

REMBERTO DODONÆO MECHLI-
nienſi Medico auctore.

ADDITAE SVNT IMAGINES VIVAE,
*exactiſſimæ, iam recens non abſque haud vul-
gari diligentia & fide artiſicioſiſſimè expreſſæ,
quarum pleræque nouæ, & hactenus non editæ.*

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
M. D. LXVI.

CVM PRIVILEGIO.

H R V M B N T O R V M

F E D V M I N V M E A

L A T T I M E T A Q U A T I M

H I S T O R I A D E

A N T I Q U A

H I S T O R I A

R E S T A U R A T O D E M O N A C H I

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

A N T I Q U A

2

REVERENDO ET
AMPLISS. DOMINO D.
VIGLIO ZVICHEMO,
S. BAVONIS GANDAVEN-
SIS PRAEPOSITO, SUMMI
SENATVS BELGICI PRAE-
SIDI, ET ORDINIS AVREI
VELLERIS CANCELLARIO,

Remb. Dodonæus medicus

S. D. P.

RIA SVNT REVERENDE
& amplissime Præsul, in qui-
bus, & per quæ medendi ars
constat, curationesque mor-
borû perficiuntur: Morbus,
Ægrotus, & Medicus, non modò artis, sed
& naturæ minister: veluti Hippocrates
Cous medicorum omnium, omnium &
medicorum & philosophorû sententia &
iudicio princeps, sexto Epidemiorum libro
scriptum reliquit. Oppugnant se mutuo,
& inter se certât, medicus & morbus. Me-
dicus etenim laborat conaturque vt ægro-
tantem seruet, atque à morbo liberum fa-
ciat.

ciat. Morbus verò in perniciem & cladem
vergit ægrotantis. Ægrotus est, in quo cer-
tamen peragitur, qui si morbo quoque re-
luctetur, & medico audiens imperata fe-
cerit exequaturq; , & ab inutilibus, parum
conuenientibus ac noxijs abstinerit : hoc
est, si se oportuna facientem præbuerit, inq;
nullo deliquerit, socius ac collega efficitur
medico: morbo autem hostis. Duobus ve-
rò simul certantibus, ægrè inualescere mor-
bus potest, & futuræ aduersus morbum vi-
ctoriæ maxîma spes est. Quemadmodum
econtrà desperandum, si ægrotus quæ mor-
bus dictat & appetit, exequens, medico ad-
uerfetur, atque ab eo desciscens vtilia opor-
tunaq; neglexerit. A morbi namq; parti-
bus stans, vires eius non parum auget, &
seipsum in periculû ac vitæ suæ discrimen
adducit: sibi in primis, deinde & medico,
quem deserit, iniuriam faciens. Medicus
autem, qui certamen cum morbo init, tri-
bus vtitur instrumentis, quibus morbos
ipfos aggreditur, ac superare nititur: victus
videlicet ratione, medicamentis, aut ma-
nu. Præter enim hæc tria, nulla ei alia sunt
veræ & legitimæ curationis instrumenta.
Quæcunq; enim sunt appellata morborû
medica

medica remedia aut præsidia, ad aliquod horum trium referuntur; vel enim ad victus rationem pertinent: aut ex numero sunt medicamentorum: vel manus aliquod opus. Atque hinc etiam *θεραπευτική*, totius artis medicæ pars postrema, in tres partes distributa est: in *διαιτητικήν*, *φαρμακευτικήν* καὶ *χειρουργικήν*. Cheirurgice, artifice manu & opere aliquo externo, sanitati cōsulit: Pharmaceutice, medicamentis; quorum non vnum, sed varia sunt genera; morborum violentiæ resistit. Diæteticæ autem, idonea, bene constituta ac salubri victus ratione, omnibus corporis morbis & malis affectionibus succurrere docet. Inter has potior & præstantior diæteticæ est, utpote, quæ sæpe sola ad morborum curationem sufficiat, & sine qua vel cheirurgice, vel pharmaceutice commodè consistere non valent. Neutra enim harum ad scopum & finem suum, facile aut feliciter peruenire potest, absque benè & salubriter constituta victus ratione. Nam utcumque suo loco luxata, fracta, distorta, restituta sint: vitiones, sectiones rectè cesserint: deligaturæ optimæ, tamen nisi proba victus ratio accesserit, sæpe non modò non prodest artifex manus, sed

etiam non rarò in discrimen æger adducitur, vel in peius delabitur. Medicamenta etiam quantumuis efficacia, eam tamen, quam pollicentur opem præstare non possunt, si victus ratione aut non adiuuentur, aut conturbentur; sicuti Galenus ad Pamphilianum libro de Theriaca scribit: vt sanè vel his de causis, diæteticæ reliquis duabus *Ἐπαρωσιτικῆς* partibus sit præferenda, & victus ratio alijs instrumentis, quibus in morborum oppugnatione medicus vtitur, longè potior sit habenda. Iam est & diæteticæ tutissima, securissima, ac iucundissima medendi via, quam medicus, si quando morbi violentia, magnitudo, aut conditio patitur, reliquis remedijs anteferre debet. Est etenim & huius officij tutò & iucundè curare. Iucundius autè & tutius non potest, quàm per victus rationem, quæ omnis periculi exors est, nihilque ingrati secum adfert. Facit præterea diæteticæ, non solum ad morborù tutas, iucundasq; curationes, sed ad *ὕγιαν* & sanitatis conseruationem, vnica & sola plurimum potest. Nec enim corporis aut humorum temperiem solam meliorem reddit, sed & eorùdem in æquabilitate sua naturali temperiem conseruat.

Quæ

Quæ certè quanta diæteticæ inter omnes medicinæ partes præstantia sit, satis ostendunt, & nullo modo audiendos eos esse demonstrant, qui tam securâ, tutam, gratamque curandi viam negligunt, ac in solis aliquot pharmacis, nec satis tutis, nec sæpenumerò iucundis, sed crebrò ingratis, periculoq; frequentissimè non carentibus, curationis omnem spem temerè collocant: in paucis aliquot remediorum ac compositionum formulis (quæ secreta ipsi sua appellant, veriùs imposturas dixerint) totius artis summâ compræhensam perperam existimantes. Cuiusmodi sunt plerique indocti, & quotquot se ab Asclepiadarum rationali secta separantes, sola fallacia experimenta sequuntur. Qui quum nullam aut exiguam artis cognitionem habeant, veræ methodi imperiti, subinde litteraturæ omnis rudes, vel etiam profus ἀναφαλήτοι, sese tamen pro medicis venditare, miserofq; homines in periculum adducere non pudefunt, artis huius professionem & impu- nè quidem facientes. Artis dico, tam magnæ, tam multarum, propemodumq; infinitarum rerum cognitionem requirentis, vt ad integram & vniuersam cognoscendam,

dam, hominis vnus vita non sufficiat; tantum abest vt paucis aliquot remedijs conprehendi queat. Sed hæc est artis medicæ fatalis quædam conditio, vt perpetuò sub ea lateant homines φιλαργύροι, & impostores audacissimi, qui non artis cognitionem affectēt, sed ex artis vmbra ac titulo solum lucrum & vnicū turpem quæstum venentur. Tales Hippocrates personatos medicos appellat, simillimosq; ijs ait, qui in Tragedijs introducūtur; quemadmodū enim hi figuram, habitū, ac personam eorū quos referūt habent, illi autē ipsi verè non sunt; sic & isti, fama quidem, titulo ac nomine, re autem & opere minimè sunt medici. Complures verò huiuscemodi, in omnibus vrbibus, & ciuitatibus, necnon in omnibus propemodum vicis reperiri, nec nouum nec admirandum est, quando nec illæ antiquissimæ Hippocratis & Galeni ætates, nec vllum posterius seculū à talibus Harpyijs fuerit vacuum, & in hac artium sola, quod Plinius scribit, eueniat, vt cuiusq; medicum se professo credatur. Verūm hæc parerga. Ad diæteticen redeo, omniū partium medicinæ securissimam, ac ægrotantibus iucundissimam, cuius inuentionem
tanti

tanti diuinus Hippocrates fecit, vt eum, qui primus ægrotantium victum à sanorū discreuit, & in morbis salubrem victus rationis modum ostendit, non minus de humano genere meritum existimet, quàm illum, qui agrestem, sordidum ac ferinum quondam hominibus victum, in elegantiorē, ac eum, quo nunc vtimur, commutauit. Non minoribus certè iste honoribus dignus est, quàm Ceres, quæ frumēti vsum hominibus monstrasse fertur, prius quernis glandibus vesci solitis, cui ea de causa diuinos honores gentilis antiquitas instituit. Neque enim ad alimentum subministrandum solum, verum & ad sanitatem & salutem reperta est. Victum siquidem & viuendi modum, ex quibus morbi & dolores fiunt, in salubriores permutare docet. Quod longè maius est, quàm sanis meliorem ac humanæ naturæ conuenientiorē victum commonstrasse. Paulò autem prolixiùs de hac medicinæ parte egimus, quòd plurima & quæ præcipua in acutissimis & grauissimis morbis diæteticæ instrumenta sunt, liber contineat, quem ad te amplissime Præsul damus. Præter alia siquidem (quæ qua occasione accesserint,

in præfatione ad lectores scripsimus) frumentorum & eorum, quæ ex his præparantur ac confiunt, historias continet. Quorum usus non modò in secunda valetudine, verùm & in aduersa & præcipuus quidè ac saluberrimus. Reperiuntur sanè multa & plæraq; etiã deliciariora, necnon sumptuosiora alimèta, vel ab animalibus desumpta, vel ex frucibus arboribusue decerpta, vel ab alijs herbis collecta: at nulla equè hominũ vitæ ac salutis utilia aut necessaria, vti frumētacea. Reliquis siquidè alimētis, nec semper, nec perpetuò egemus, & aliquo tempore carere nõ solum possumus, verùm & ab ijs abstinere subinde expedit: absque frumentaceis autem hominis vita vix sustineri potest. Panis etenim est, qui cor & corpus hominis confirmat. Frumētacea etiam vt plurimum sunt, quibus in acutissimis & grauissimis morbis ægrotantium & vita sustinetur, robur seruatur, mala intemperies commutatur, morbi oppugnanturq; depellunturq; atque sanitas reuocatur. veluti ex veterum medicorum scriptis, satis euidēs. Hippocrates siquidem in ijs libris, quos de ratione victus in morbis acutis reliquit, ptisanam in ardentioribus febribus, & alijs

& alijs morbis acutis commendat, atq; reliquis omnibus edulij præfert: tantuque est in eius laudibus, vt plerique libri titulum commutantes eum, de ptifana appellarint. Alij veteres, Galenus, Archigenes, Oribasius, Aëtius, Aretæus, Paulus, nõ modò ptifana, sed & chondro, alica, trago, & subinde farre cùm in his, tum in alijs morbis vtuntur, rebus ex frumentis factitijs. Quorum pleraque, quibus ignorantia tenebris immersa, & paucis nostræ ætatis medicis cognita fuerint, quales item circa nõnulla frumentorum aut leguminum errores temporum infelicitate irrepserint, non fuerit operæ precium hîc referre. Nobis certè curæ fuit, historias omnium eorum quæ hoc libro describuntur, qua potuimus diligentia prosequi, & obscura quidem luce donare; erroribus verò implicata, ab ijs vindicare. Quid autem præstiterimus; eos malumus, qui hæc lecturi sunt, iudicare, quàm temerè multa de nostris lucubrationibus polliceri: affirmare tamè possumus, paradoxa pleraque, & à communi medicantium & aliorum opinione, à nobis scripta esse: sed veterum auctorum testimonijs sic comprobata & defensa, vt nullum de his

his dubitandi doctis locum superfuturum credamus. Hunc autem qualemcunque ocij & studiorum nostrorum tenuem fructum, & gratum tibi, reuerende Præful, & acceptum futurum omnino confido. Postquam enim me iam dudum, & ab eo tempore, quo vir clarissimus ac vndequaque doctissimus D. Ioachimus Hopperus, Regis consiliarius, cognatus meus, me tibi insinuaret, ac in amicitiam tuam perduceret, singulari semper beneuolentia prosequutus fueris, nostram quoque hanc frumentorum, leguminum, palustrium & aquatiliam herbarum historiam, fauore suo ac patrocinio apud te non carituram, sperare debeo, quam non alio studio, nisi ut meæ erga tuam reuerentiam obseruantię symbolum esset, tibi nuncupare consilij nostri fuit. Probante verò & hoc consilium nostrum, eodem D. Hoppero, summa tibi amicitia, omnibusque adeo officijs coniuncto, maiori etiam cum confidentia, hanc ipsam historiam sub clarissimi ac amplissimi nominis tui patrocinio in lucem emitto. Bene vale, Præful amplissime. Idibus Nouembris, A. M. D. L X V.

Remb.

REMB. DODONÆI AD

LECTORES PRÆFATIO.

ESTIRPIVM HISTORIA
 commētarios, quos vulgari lingua
 passus sum semel atque iterum in
 vulgus venire, eos Latinè me datu-
 rum & promisi & iam dudum ex-
 hibere cogitavi. Sed me hoc cogi-
 tantem multa sæpe remorata sunt, inter quæ nõ po-
 strema est sed præcipua, artis ipsius medicæ exercita-
 tio, siue uti vocat *παράσις*. Quæ subinde ita totù re-
 quirat, occupat & detinet hominem, ut parum ocij,
 temporisque exiguum, ad alia studia relinquat. Ac-
 cessit & hæsitatio quædam de ipso scribendi ordi-
 ne ac methodo, quæ & nonnullam quoque tardi-
 tatem & cunctationem attulit. Nec etenim satis pe-
 nes me statuere potueram, quam potissimùm ex
 duabus viam sequerer, aut methodum amplecterer:
 commentarer ne videlicet in stirpium histo-
 rias, quæ apud Dioscoridem extat, ut aliquando me
 pollicitum memini: vel potius propositam & ince-
 ptam rationem seruarem, ac nouam veluti ab inte-
 gro historiam contexerem. Et subinde quidem in
 Dioscoridem commentationes magis placebant,
 utpote quæ auctoritatis nõ parum ab ipso Diosco-
 ridis opere, cui fuissent iungendæ, videbantur ac-
 cepturæ, & studiosis ea de causa gratiores futuræ,
 quàm seorsim conscriptæ historiæ. Dioscorides si-
 quidem omnium perfectissimè, ut de eo Galenus
 testatum reliquit, de materia medica tractatum cõ-
 fecit, nec vllum, qui in ea quasi harena desudarunt,
 parem

parem aut secundum habet . In eadem etiam opinione omnis post Galenum posteritas fuit , quae semper plurimum Dioscoridi detulisse comperitur . Sed tamen quum multae stirpes in posteritatis cognitionem venerint , quas prior & Dioscoridis aetas ignoravit : non paucae etiam apud Theophrastum , Plinium , ac subinde apud alios auctores reperiuntur , à Dioscoride praeteritae ac omissae , quae sensim innotescere coeperunt : melius ac utilius videbatur , nostram qualemcunque methodum , nostramque ordinem ac institutum profsequi , quam in Dioscoridè commentarios cōscriptos dare . Neque enim tam commodè aut opportunè recentiores illae aut posteriores stirpes , vel à Dioscoride praeteritae , commentarijs inseri potuissent , quam in nostra historia suo ordine describi . Sunt & iam à Dioscoride non paucae descriptae nostro seculo incognitae , de quibus commentari nō admodum refert , quando earum amplior , aut dilucidior , vel formae descriptio , vel virium explicatio exhiberi aut proponi nequeat ; ac de ijs praeterea adferri queat nihil , quam apud veteres scriptū reperitur . Omitto apud Dioscoridem nō pauca esse loca corrupta , ac variis modis deprauata : quaedam obscura : multarum stirpium descriptiones vel omissas , vel mutilas & imperfectas : quarundam verò accessione superfluatorum aliunde translatorum permixtione confusas . Iam & comparationes stirpium vel partium earum ad alias aliarumue partes , saepe minus proprias , veluti tussilaginis & cynocrambes foliorum , cum hederæ folijs comparatio , acanthi cum lactuce , cannabis cum fraxini , quinquefolij ad mentham

tham, hyoscyami cum similacis, item & centaurij magni ac androsæmi capitulorum, cum papaveris capitibus, & si quæ aliæ dissimilium, non apposita, impropriæ vel ineptæ comparationes tales sunt. Quæ omnia corrigere, emendare, restituere, dilucidè explicare, aut notare, ocij quidem non exiguum, laboris verò plurimum requirerent, fructum tamen non admodum magnum studiosis allatura. Quorsum enim opus his corrigendis, restituendis, annotandis tempus laboremque impendere, quibus præteritis ac dissimulatis, singulorum historiæ plenè describi possunt? In commentarijs certè hæc dissimulari non possent, qui obscura explicari, mutila ac imperfecta suppleri, minus rectè aut propriè scripta emendari, errores corrigi, ac in accessoria, superflua, confusaque seueram animadversionem omnino requirunt: si modò veri commentarij & non inconditi centones futuri sunt. In noua autem historia hæc leuiter attingisse, aut obiter notasse abundè, & plusquam satis fuerit. Relictis igitur & posthabitis tandem in stirpium historias, quæ apud Dioscoridem extant commentarijs (in quibus tamen aliquouſq; progressus fueram) ad priorem methodum & à nobis attentatam rationem, his de causis, me conuerti: singularumque stirpium nouam, integram, plenam & perfectam, qua potui breuitate, historiam meditari cepi, omnis ac succis superfluis, ac ijs quæ ad singularum historiam videbantur, non necessariò requiri, vel sine discrimine omitti posse; existimās me ita commodius, faciliùs, citiùs conatibus nostris colophonem supremamque manum (quod diu in nostris votis

*Mania
ihoporia
Stojum*

tis fuit) impositurum. Nam huiusmodi succinctæ & quodammodo in epitomen contractæ historiæ, minus ocij, minusque laboris requirunt, quàm absoluti & quales animo conceperamus commentarij, qui breues esse, propter eas quas scripsimus causas, non potuissent. Verumtamē & ne sic quidem voti compotem fieri datum fuit. Pluribus siquidem impendētibus, tam paucas omnino horas negocijs succidere licuit, vt multis mensibus non alia historiarum pars, quàm quæ modò in lucem datur, à nobis conscribi potuerit; ita certè vt nisi plus ocij studijs nostris alicundè accesserit, non tam citò, quàm vel nos optaremus, vel vos fortasse benigni lectores cuperetis, extrema supremaque illa manus operi nostro imponi poterit. Conabor tamen nihilominus id ipsum succisiuis horis, Deo annuente, valetudine permittente, & vita comite, ad absolutionem finemq; perducere, & si non integrū opus simul, particulatim saltem, quod proximum est, id ipsum edere. Quod & cum minori laborum tædio à nobis fiet, & studiosis simplicium, spero non ingratum futurum. Fruentur enim interea operis aliqua parte, & minus ipsis molesta & nostra cunctatio, & absoluti operis expectatio ea de causa, futura est. Placuit certè hoc consilium nostrum, multis haud vulgaris eruditionis viris, cum quos Belgium fouet ac habet nō paucis, tum & exteris quibusdam: inter quos & sunt viri doctissimi Ioannes Buschius in Academia Ingolstadiensi, medicine professor publicus, & Laurentius Hiel Saxonix ducis medicus, qui visa hac nostri operis parte, ad eius editionem me plurimum adhortati

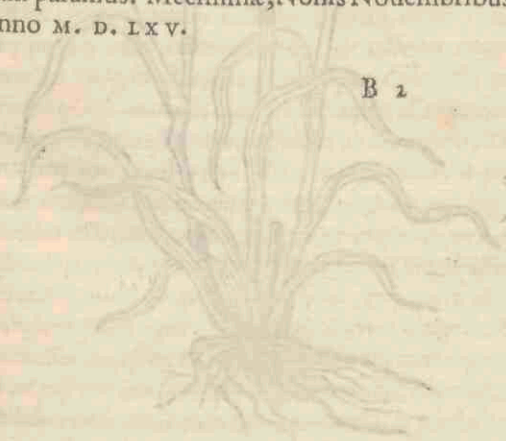
hortati sunt. Damus itaque nunc candidi lectores, hanc vnam nostrorum de stirpium historia librorum partem, & eam quidem quartam, sed multis modis, supra in vulgari lingua editione, & mutam & auctam. In qua frumentorum leguminumque; quae vno nomine Latinis quidem fruges & Cerealia semina, Graecis σιτήρα & δημητρια σπέρματα appellantur, complexi sumus historias, & eorum quae eò pertinere, necnon stirpium earum, quae ipsis coniungi posse videbatur. Pertinent verò ad frugum harum historiam, omnia ex frumentis factitia, ut far, chondrus, alica, tragus, amyllum, ptisana, polenta, maza, βόων, zythum, & si quae sunt alia eiusmodi. Faciunt eodem & alia multa semina à Theophrasto lib. octauo inter fruges, & tertio quidem loco, reposita, quae & à Galeno primo De facultatibus alimentorum libro, inter ἐσώσιμα siue edulia enumerantur, cuiusmodi sunt sesami, erysimi, lini, canabris, fenograeci, & aliorum similium, veluti & fegopyri, quibus vel prior aetas in cibis vsa est, vel nostra haec vititur. Iam & frugum vitia, tam ex ipsis frugibus degenerantibus, & per caeli aut soli inelementiam in peius mutatis enata, quam etiam inter eas exeuntia ipsis molesta, frugibus etiam oportune succedunt: commodè saltem omitti, aut ab ijs seiungi non possunt. Cum quibus non inconcinne nec praeter institutum aruorum quoque ac pratorum pestes ac vitia, in hanc operis partem admittuntur. Additae sunt palustrium multarum & aquatilium herbarum descriptiones, quia nulli nostri operis parti commodius quam huic coniungantur. Palustrium etenim plurimè iumentorum aliorumque;

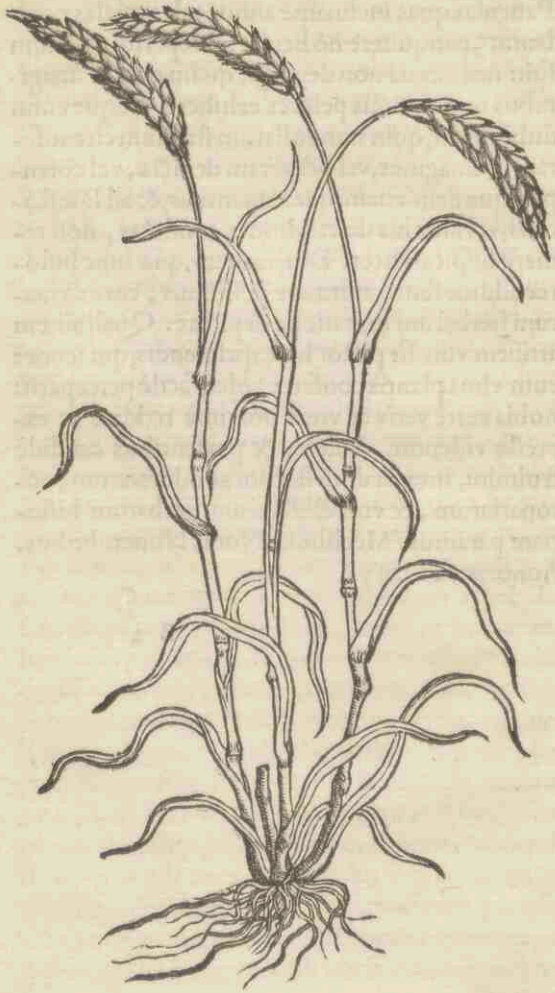
pabula quadrupedum sunt, veluti & multarum frugū vitia, & ipsæ quoque non raro fruges. Aquatiles autē paucas quidem, aut nullas, animalia hæc pascuntur, sed natalium locorum vicinitas ac affinitas, eas in palustrium consortium traxit. Descriptæ autem sunt palustres non omnes, sed quæ huic parti congruere magis visæ sunt; non paucas siquidem de industria & data etiam opera omisimus, quæ videlicet aptius alijs locis inferi possunt, vt sunt Polygonon scæmina, hippuris, scordiū, ophioglossum, orchies, bellis, & menthæ, marrubij, ranunculi, chelidonij, cotyledonis, tithymali, & aliarum species palustres, suis aut alijs generibus iungendæ. Sunt verò & inter palustres minimè tales, veluti trifolia quædam, quæ vel propter nominis communionem, vel terna cohærentia folia, ab alijs palustribus trifolijs diuelli non potuerunt. Et propter has maximè rationes horum omnium historias in vnâ hâc, vt diximus, partem contraximus. Quam quum typis suis excudendam recepisset Christophorus Plantinus elegans in primis ac diligens Typographus, ne qua in parte diligētia eius deesse videretur, icones etiam nouas esse cupiuit, & recenter ex viuarum plantarum imitatione delineatas. Quod vt mihi displicere non potuit, sed gratissimum fuit, ita etiam hæc in parte, quam potui sollicitudinem adhibui, procurauique, vt earum, quæ colligi potuerunt, aut ab amicis conquiri, optima fide imagines, quàm fieri posset artificiosissimè depingerentur. Vulgatissimas pleraq; cuius non incognitas, aut aliàs inutiles omisimus. Anblatum ex Valerij Cordi libris mutuati sumus.

Paucu-

Pauculas quas inclinante anno, tales quales optabamus, conquirere nō licuit, vel reperire negatum fuit: maluimus non depingi, quā ex alijs imaginibus non optimis peiores exhibere. Neque enim dubium est, quin nonnullarum stirpium circumferantur imagines, vel perperam depictæ, vel corruptæ; quædam etiam, quas e mentitas, & ad Dioscoridis, vel alterius descriptiones confictas, non temerè suspicari licet. De ijs autem, quæ huic historiæ additæ sunt, affirmare possumus, eas ex viuarum herbarum imitatione depictas. Quali autem artificio vsus sit pictor his exprimendis; qui icones cum viuis plantis conferre volet, facilè perceperit: nobis certè veris ac viuis proximè redditæ ac expressæ videntur. Valete, & præsentibus candidè fruimini, interea dum florum ac odoratarum, coronariarum, & umbelliferarum herbarum historiam paramus. Mechliniæ, Nonis Nouembribus. Anno M. D. LXXV.

B 2

REM-

REMBERTI DODONÆI
MECHLINIENSIS MEDICI HI-
STORIA frumentorum, leguminum, palu-
strium, & aquatiliū herbarum, ac eo-
rum, quæ eò pertinent.

DE TRITICO. CAP. I.

TRITICVM FOLIO EXIT SECA-
lis minori, in herba, quod autumno satum, per
hyemem est, inde emollito celo culmis assurgit
plurimis. geniculatis, hordei altioribus, quorū
tertio aut quarto geniculo spica gignitur, vt plurimum mu-
tica; interdum tamen aristis nonnullis breuib; cincta, gra-
na proferens, colore flaua, è glumis ac folliculis suis facile
concidenda, quæ & exiguo aut nullo negocio in area exte-
runtur, radicibus firmatur multis ac tenuibus. Trimestre
quod vere seritur, paucis radicibus paucisq; culmis consi-
stit; sursum enim continuo nititur & celeriter confir-
matur, vt Theophrastus scribit; eius vsus, Columella ait,
agricolis gratissimus; vbi enim propter aquas aliamue cau-
sam matura satio est omissa, presidium ab hoc petitur. Pro-
uenit triticū in omnibus ferè culti orbis regionibus, à qui-
bus & complura eius notantur genera, cognomina ab ipsis
natalibus locis sortita, quæ & colore, & magnitudine, &
specie, & proprietate inter se differunt; testis Theophrastus,
Seri triticum lato pinguiq; solo postulat, eoq; magis apri-
co & sicco quàm riguo. Nam in sicco, vt Columella re-
fert, melius coalescit; in humido verò & vliginoso degene-
rat, ac post tertiam sationem in siliginem, hoc est leuius &
candidius triticum, conuertitur; quæ rursus in præstantius
triticum siue robum, biennio transit, si in conueniens solum

translata, grauiſſima eius grana ſerantur : auctor Plinius. Appellant Belgæ hoc frumēti genus vulgari lingua *terwe*, Germani *weyſſen*, Galli *bled* ou *fourment*, Itali *grano*, Græcis *τρῶς*, Latinis *triticum* eſt. Significat autē *triticum* generaliter quidem omne frumentum, quod ex ſpiciſ tritum ac trituratione repurgatum eſt, in quo ſignificato Iuriſconſultus nōnunquam hac voce vtitur, vt ff. de verb. oblig. propriè tamen idem cum eo quod Græcis *τρῶς* eſt.

I. In tritici verò genere durum, ſolidumq̃, & quod rutilo colore non ſolum extrinſecus ſplendet, verum etiam diſſiſum eundem interius refert, Columellæ *Robus* appellatur. Pondere hoc (quo maximè omne frumentum diſcernitur) & nitore præſtat. Aliud genus mollius, lenius, interiori medulla laxius, candidumq̃, quale quod laudatiſſimū in Belgio prouenit, *Siligo* à veteribus appellatur. Hanc Plinius propter candorem, ac in mandendo ſuauitatem commendat, ac tritici etiam delitias nuncupauit. *Siliginem* (inquit) propriè dixerim tritici delitias: candor eſt, ſine virtute & ſine pondere, conueniens humidis tractibus, quales Italiae ſunt & Galliae *Comatæ*: lib. xvij, cap. viij, Columella, eius quidem ſpeciem in pane præcipuam concedit, ſed tamen quia pondere deficit, tritici vitium eſſe cenſet. Quod extrinſecus (inquit) albidum, intus etiam conſpicitur candidum, leue ac vanum intelligi debet: nec nos tanquam optabilis agricolis, fallat *ſiligo*. Nam hoc tritici vitium eſt, & quamuis candore præſtet, pondere tamen vincitur. Quod

Siligo.

III.

Setanium.

vere ſeritur, Galli, Ruellio auctore, *martium* vocant; noſtri *Somerterwe* Græcis *τρίμνη* & *τρῶς καὶ σπυρίδιος*, Latinis *trimeſtre triticum* ac *ſetanium*. *Trimenon* autem ſue *trimeſtre* dicitur, quod tertio à ſatione menſe, Italiae matureſcat. A tritico ac ſiligine potiſſimum, cui candore leuitateq̃, ſimile eſt, eiusq̃, idcirco genus quoddam, ſolo ſatio-

sationis tempore differt. Quod si enim maturius sereretur, commodius proueniret. Neque enim vllum natura trime-
stre triticum: quippe idem satum autumnio melius respon-
det: Columella.

TRITICVM autem, vt inquit Galenus, frequentissi-
mè ac summa cum vtilitate ab hominibus vsurpatur. Inter
ea plurimum habet alimenti, quæ densa sunt, totamq; sub-
stantiam habent adeo compactam, vt dentibus vix diuidi
queant. Talia enim exigua mole, corpora plurimum nu-
triuunt; quæ verò ijs sunt contraria, quæq; dentibus facile
franguntur, fractaq; rara & laxa apparent, magna mole
exiguam reddunt alimentum. Vt medicamentum ve-
rò foris impositum, primi est ordinis excalescentium,
non tamen nec resiccare, nec humectare manifestè potest.
Habet etiam quiddam lentoris obstructisq; naturæ. Tri-
tica, Dioscorides ait, cruda in cibis teretes lumbricos gignunt: canum moribus profunt mansa & imposita. Farina
cum hyoscyami succo imponitur aduersus neruorum rheu-
matismos: item contra interaneorum inflationes: lentigi-
nes ex aceto mulso tollit. Setaniorum farina contra venena-
tos ictus cum aceto aut vino imposita prodest: eadem si de-
cocta in glutini modum delingatur, cruentis excreationi-
bus succurrit: contra tussim & exasperatas arterias, cum
mentha & butyro decocta efficax est. Tritici yugus si ex
aqua mulsa aut hydreleo decoquatur, omnem discutit in-
flammationem. Furfures autem in acri aceto decocti le-
pras remouent, & incipientibus omnibus inflammationi-
bus comode imponuntur: cum rutæ verò decocto cocti tur-
gentes mammæ cedant, viperarum ictibus auxiliantur, &
torminosi profunt. Siliginis grana, Plinius lib. XXI. com-
busta & trita in vino amineo, oculis illita, epiphoras sedat.
Tritici verò combusta, ijs quæ frigus vsserit, presentaneo

sunt remedio. Farina ex aceto cocta, nervorum contractionibus auxiliatur. Furfures tonsillis faucibusq; gargarizatione profunt.

DE TRITICO TYPHINO. CAP. II.

REPERITUR verò & aliud frumenti quoddam genus, grano & culmis triticum referens, quod culmos quidem habet breviores ac tenuiores; spicam verò aristis longis & duris hordei similitudine munitam; granum autem durum, densum, colore fulvum, tritico minus, quodq; facile è glumis suis exteritur. Nascitur in quibusdam Hispaniæ, ac insularum fortunatarum agris. Phalaridis enim semini, quod illinc aduehitur, permixtum reperitur. Vnde collectum atque in hortis satum, ea qua depictum est, forma prodit. Suspiciari quis posset semen hoc typham esse, cuius Theophrastus & Galenus meminerunt. Sed quum typhæ granum, multiplici folliculo inclusum, difficulter deglubatur, huius autem facile, typha propriè esse non potest: licet tamen ex typha natum, & degeneratum esse possit; nam quod ad reliquas notas attinet, ei simillimum est. Inter ea enim quæ tritico ac zææ similia, levisimum est, tenui ac simplici culmo assurgit, ut de typha Theophrastus scribit. Semen eius paruum quoque est, & exile, densum item & coactum, atque colore quam triticum magis ruffo, ut Galenus de typha scriptum prodidit. Iam & spica aristas habet longas ac duras, quales typhæ esse ex veterum plerisq; locis manifestum est. Quæ omnia tam magnam huius frugis cum typha similitudinem ostendunt, ut planè non aliud quam ex typha triticum, ac typhinum quoddam triticum esse videatur. Nam & typha, auctore Theophrasto, in triticum transit, si pista, ac purgata, seratur. Rationi autem consentaneum videtur triticum ex typha natum similitudinis plurimum cum

cum ea retinere, non secus ac triticum ex zea genitū, quod culmo spicaq; zeam refert.

Triticū Romanum.

HVIC non admodum dissimile videtur, quod Hieronymus Tragus, *Welsch weyssen* hoc est, triticum Italicum aut Romanum cognominat: nam & huius spica aristas habet longas & asperas; est tamen culmis, spicis, atq; granis maius, spicas etenim habet pleniore, rotundioresq; quam triticum; semen verò pulcherrimum atque triticeo simile, vti Tragus refert. Scribitur frequentius in Alsatia, rarius in alijs Germaniæ regionibus, idq; locis potissimum montosis, præsertim vbi apri fruges depascuntur, nam ab hoc vno sevrè abstinent, quod durioribus eius aristis offendantur.

DE PANE EX TRITICO. CAP. III.

PANIS nomen à Pano dici Varro putat, Messapj redundantiam & saturitatē *πανάειον* (testis Athenæus) appellant, vnde Latini nomē panis, Ruellius ait, deflexerūt. Conscitur autē panis ex omni quidē frumēto, sed ex tritico longè præstantissimus. Veluti etenim triticum reliquis omnibus frugibus præstat, ita & ex tritico panis, reliquorum omnium frumentorum panificia antecellit. Sunt huius panis aliquot genera, quæ à triticea farina partibus, primaria differentiæ nomina acceperūt. Moli siquidem tritici, partes quedam tenuiores sunt ac puriores, alia crassiores impurioreq;, quas inter se commixtas ac confusas, tota farina continet. Purissima, mollissima, nec nō tenuissima ea est, quæ ab omnibus surfuribus exactissimè repurgata. Dicitur hæc Latinis flos & siligo, translato à candidiore ac leuiore tritico nomine, quod propriè, vt diximus, siligo nūcupatur. Græci voce à Latinis mutuata hanc partem *σικίτιον* appellant, proprio, vti Galenus ait, nomine destituti *σικιτιον* (inquit) Græcum

Flos.
Siligo.

Gracum nomen & antiquum; σιλίγυις verò neque Gracum, neque ipsam, aliter possum exprimere: lib. primo de aliment. facul. Alij tenuissimam hanc partem, γύρυν, ac παπάλων appellari existimant. Hesy chius tamen γυρύνην ἄρτον, αὐτόπυρον interpretatur, & παπάλων, hordei milij-
 ὄ, non farina tenuissimū, sed ἄλευρον λεπτόν, hoc est, farinam tenuem. Plinius purissimam tritici farinam Latine etiam pollinem nominat, sic tamen vt inter eum & florem, discriminis nōnihil faciat. Flos siquidem purissima ei est farina siliginis, siue candidioris tritici: pollen verò tritici alterius. Pollinem (ait) appellant in tritico, quod florem in siligine. Verum in hoc significato pollinis nomen à Cornelio Celfo non usurpatur, qui per pollinem impuriorem ac fursuraceam farina partem intelligit: vt pote ex quo panes fiunt cibarij autopyris impuriore*s* infirmioresq; , veluti hæc ipsius verba euidenter commonstrant. Ex tritico firmissima siligo: simula deinde: cui nihil ademptum est (quod αὐτόπυρον Graci vocant) infirmior est: ex polline infirmissimus cibarius panis. Quæ Cor. Celsi verba, cum ijs conueniunt, quæ à Paulo Aegineta hunc in modum scripta sunt: τροφιμώτατος δὲ τῶν ἄρτων ὁ σιλίγυις, ἐφεξῆς δ' ὁ σιμιθάλτης, καὶ τρίτος ὁ συγκόμιστος, ὁ δὲ ῥυπαρὸς ἄρτος ἥπρον μὲν τρέφει. Quod cum Marcellus Vergilius obserauerit, ac in commentarijs quos in Dioscoridem edidit, scriptum reliquerit, admirari animo subit, qua ratione vel argumento inductus pollinem existimare potuerit, tenuissimū puluerem magis esse quàm farinam, qualis circa molas plerunque, & loca in quibus panis pinsitur, parietibus hærens inuenitur. Nam si panis ex polline cibarius, ac ῥυπαρῶ Gracorum respondet, (vt ordo ipse ostendit) pollen Cor. Celfo non puluis vel farina tenuissima, sed aliud nihil esse potest, quàm sordidior farina pars, fursurum multum habens,

Pollen.

Marcelli error.

Similago.

habens, ex qua purissima mollissimaq; farina excussa est. Ex polline siquidem panem, post αὐτοπύρους Celsus collocat, eodem videlicet loco, quo apud Græcos ῥύπατος. Post florem siue siliginem, similago, qua & similia est, à Græcis σεμίδαλις dicta, & tenuis quædam farina pars, sed siligine impurior, utpote ex qua non omnes excussi sunt surfures, sed crassiores tantum repurgati. Medium videlicet quoddam genus inter florem & farinam confusaneam. Laudauit hanc Martialis in Xenij's hoc disticho:

Nec dotes poteris simile numerare nec vsus,

Pistori toties cum sit & apta coquo.

Ex crassioribus vero moliti tritici partibus, vna quidem impurior, quædam & surfuracea farina est, ex qua flos siue siligo, hoc est, tenuissima farina pars excussa est: altera vero, crassiorum partium surfures sunt. Priorem Cor. Celsus, ut diximus, pollinem appellat: vnde & excussoria, per que floris fit secretio, pollinaria Plinio dicuntur. Posteriores veteres Canicas, Græci πύρα nominant; Palladio cretura est: pleriq; vtriculos & exta tritici dici volunt: alij Græcè κριθαῖα appellant, que tamen Galenus hordei purgamenta interpretatur, in expositione linguarum Hippocratis. In horum omnium medio farina est, omnes frumētī partes in se continens, cui nihil vel floris vel surfurum decessit, Latine farinam dixeris confusaneam, Græci communi nomine, ἀλευρον nuncupant. Ex hac panis coctus αὐτό-

αὐτοπύρους
ἄρτος.

Siligineus
panis.

Similagineus
panis.
Cibarius
panis.

πύρου nominatur, & συγκόμισος, quasi confusaneus, quoniam castratus non sit, sed simul omnia ferat, item & ἀλευρίτης, ζεοτύριτης, τύρινος, ac teste Hesychio ρεῦτης. Sed ex purissima, mollissima nitidissimaq; farina Siligineus ac similagineus dicitur. Ex similagine vero similagineus & σεμίδαλις. Qui autem ex polline siue surfuracea farina, coctus est, ῥύπατος nuncupatur, ac Latine cibarius, gregarius,

garius, ac sordidus, pauperum ac seruorum olim cibus:

Sed tener & niueus molliq̄, siligine factus

Seruatur domino. Iuuenalis Sat. 5.

Pacuius sordidum panem canicaceum, Festus Pompeius acerosum nominat. Ex horum genere *πυργίας*, hoc est,

Furfuraceus
panis.

furfuraceus, qui surfuris plurimum recipit. Parantur porò omnes panes, aut cum sale & fermento, aut absque his: item aut in clibano furnoue coquuntur, aut in craticula, aut sub cineribus, vel alio modo. Qui fermentum ac salem accepit, *ζυμίτης* & fermentatus; absq̄,

*Ζυμίτης ἀρ-
τῶν*.
Azymus panis.

fermento verò factus *ἄζυμος*, non fermentatus, & à Nicandro Colophonio *δάρατος* appellatur; testis Athenæus.

Furnaceus.

Κλιβανίτης ἢ *κλιβανίτης* ac furnaceus, dicitur in furno coctus, idem Varroni testuaceus, nam *κλιβανον* testum nominat. Ex horum genere *ἰπνίται* quoque sunt, in minoribus

Escharites.

furnis cocti. *ἑσχαρίτης* super craticulam torretur. Huic similes sunt super cineres calidos, *ἑπαιτράκις* Athenæo dicti, aut foci pavementum, assati. Escharitem, Athenæus ait,

ἑπαιτράκις

passo olim intingi solitum, ac sub finem mensæ inferri, multis rebus iucundis ac mollibus ita mistum, vt multā habeat ob delicias, ad vinum passum proportionem, sic vt ebrios quasi resipiscere faciat, ac rursus esurire eos, qui antea satis comederant. *Εγκυφίας*, siue *ἐγκυφίτης*,

Latine subcineritius.

ritius dicitur, qui cineribus obductus coquitur, qualis Iudeis olim familiaris. Est & *διπυρίτης* siue *διέπτῶ*

Biscoctus.

biscoctus, qui ignem ac coctionem bis expertus est. Inter panes autem (vt Galenus in libr. de alimentorū facultatibus scribit) siligineus plurimum alimenti præstat: post ipsum autem similagineus: tertio loco medius, qui & *συκκίμης* ἢ *αὐτόπυρος*:

quartum post hunc est *ρυπαρῶν* siue sordidorum genus, in quibus *πυργίας*, hoc est, surfuraceus; postremus est, minimumq̄ omnium nutrit, & omnium

maximè

maximè per aluum secedit . Concocti autem inter panes, sunt facillimi, qui plurimum sunt fermentati, & probissimè subacti, quiq; in clibano igne moderato cocti sunt . At qui super craticulam, aut cineres calidos, aut foci pavimentum assantur, pravi omnes sunt, vt qui inequaliter se habeant; nam partes ipsorum extrema supra modum sunt cocta, interiores autem crude. Ceterum ijs, quos subcineritios nuncupant, propterea quòd cineribus tecti decoquantur, cineres ipsi prauitatem quandam aspergunt; quapropter omnium panum (si ipsis cetera omnia pariter adsuerint) quod ad assandi saltem modum attinet, propemodum sunt deterrimi . Panis cum melicrato coctus, (Dioscorides ait) & crudus inflammationes omnes impositus mitigat . Nam emollit & quadamtenus refrigerat, praesertim herbis succisue quibusdam permistis . Vetus panis, ac aridus, cum per seipsum, tum quibusdam admixtus, citam aluum cohibet . Recens autem muria maceratus & impositus, vetustas impetigines sanat . Quod ex pane fit cataplasma, vt Galen. libr. de facul. simplic. medicament. tradit, vim habet magis digerentem, quam quod ex tritico : nimirum quum salem & fermentum panis adiuncta habeat . Fermentum etenim vim habet attrahendi, digerendiq; eaque in alto resident .

DE ZEA. CAP. IIII.

ZEA siue vt vulgò spelta, culmis spicaq; tritico similis; culmis enim assurgit numerosis, geniculatis, hordei altioribus; spicam profert inconditam, vt plurimum absq; aristis, grana multiplici folliculo, à quo non facillè deglubuntur, inclusa, geminis vtriculis duo simul iunguntur, quæ repurgata & e glumis extrita, tritici granum referunt . Radix ei quoque, vt tritici, multiplex . Nascitur qualicumque solo
etiam

etiam humidiori, quoniam folliculum, ait Columella, quo continetur, firmum ac durabilem, aduersus longioris temporis humorem habet, lato tamen pinguiq; melius proficit. Mutatur atq; in triticum transit, si pista atq; purgata seratur, idq; non protinus, sed anno tertio; vt Theophrastus tradit. Spelta, vt diximus, vulgò nominatur, Germanis *Speltz*, nōnullis verò *Tinkel* nostris *ipelte*, Gallis *es-peautre*, Italarum plerisque *pirra farra*, Hetruscis *biada*, Insubribus *alga*, quasi *alica*. A Græcis ζέα η; ζέα nuncupatur. Zea autem genera Dioscorides duo facit, vnam *αἰνὴν* siue simplicem; alteram *διόκκων*, quæ in duobus putaminibus grana bina coniuncta fert. Est autem spelta Dioscoridis quidem *dicoccos*, quæ eadem est cum Theophrasti ac Galeni *ζέα*. Antiquissimi ac prisca Latinorum, *zeam* siue *speltam*, *far* nuncupauere, vt locupletissimus testis est Dionysius Halicarnassensis. Nominabant (inquit) prisca Romani sacras nuptias, vocabulo suo *φαρραία*, quia coniuges vescerentur eodem *φαρρός*, quod nos Græci ζέαν dicimus. Idem affirmat Asclepiades apud Galenum, κατὰ τόπον; lib. 9. ita scribens: *φάρρου ο; καλοῦσι ζέαν*. Appellatur verò *far* istud Latinis quoque *ador*, *adoreum* & semen *adoreum*, ac a posterioribus propter frugis præstantiam, peculiari nomine, *semen*. Hòc populum Romanum tantum, è frumento ccc. annis vsu, Verrius tradit. Genera huius Columella quatuor scribit: *far Clusinum candoris nitidi*; *far* quod vocatur *venniculum rutilum*, atque alterum *candidum*, sed vtrumq; maioris ponderis, quam *clusinum*: *semen trimestre* quod dicitur *halicastro*, idq; pondere & bonitate præcipuum. Ex his cum *halicastro* conuenire *spelta* posset, si trimestris esset, ac vere sereretur, verum quum autumno seratur, *venniculo albo* magis similis esse videtur. Nam veluti *venniculum*, sic & *spelta*, pondere præstat

præstat ac candida est. Nutrit Zea hordeo, ut Dioscorid. tradit, potentius, εὐσσομ. hoc est, ori grata est, (Galenus εὐσσομ. hoc est, ventriculum iuuat, legit) panificia ex eo confecta minus quàm ex tritico nutriunt. Galenus Zeam vniuersa sua facultate, in medio quodammodo tritici & hordei esse, in lib. de simplicium medicamentorum facultatibus, scribit.

DE FRUMENTO MONOCOCCO.

CAP. V.

QVOD Germani **einkorn** hoc est, monococcon, siue vnius grani appellant, ad Zeam recentiores quoque referunt, breuioribus est & tenuioribus quàm Zea culmis: spica in ordines quosdam veluti hordei digesta sunt, ac aristas habent asperas, semina parua sunt, Zea granis minor, singulis singula vtriculis contenta, à quibus nõ in area, sed in mola, ac quo Zea modo, repurgantur. Culmis autem id, glumis, aristis, semineq; nigri ex rubore coloris esse, Tragus tradit. In Belgij tamen hortis satum, tritico aut hordeo colore satis simile enatum. Nascitur asperis & montosis plerisque Germaniæ locis. Autumno cum reliquis frugibus seritur, serius tamen ac subinde Septembri demum mense maturescit. **Tinkel** ac **Dinkelkorn** à quibusdam etiam appellatur, ab alijs **Sant Peters korn** id est, D. Petri frumentum, à nonnullis **Blicken** agro VVormatiensi **Einkorn**, quod monococcon sonat. Nostri temporis scriptores, vti iam diximus, ad Zeam referunt, ac εὐσσομ siue simplicem Zeam Dioscoridis esse volunt, & nec temere quidem. Potest verò idem, & Mnesitheï Zea esse, quam ipse typha sua deteriore facit. Typha nimirum, quæ Theophrasto Zea est; Zeam autẽ, translatis & transpositis vocabulis, aliud omnino genus nominans, quod com
muni

Zea Mnesitheï.

C

muni Græcorum zea, à Theophrasto ac alijs descripta, longè sit deterius. Nam simplex Dioscoridis zea, cum Mnesitheï zea conuenire videtur, & non alia de causa zea generi adscripta, quàm quòd aliud eius nomen ignoraretur; à Mnesitheo autem zea nominaretur. Simplicis siquidem zea Theophrastus, Diocles, & alij plerique Dioscoride vetustiores non meminerunt. Mnesitheï autem hanc zeam, Galenus nec temerè nec absque ratione, conuenire cum eo frumento suspicatur, quòd Macedoniae ac Thraciæ incolæ brizam appellant, frumentum typha Græcorum, quæ in Asia nascitur, non arista modò, sed & tota planta simillimum, ex quo panis fit, ater, grauis odoris, ac membranosam substantiam habens, cum qua monococcon istud non exiguam quoque similitudinem, ac affinitatem habet. Panis etenim, qui ex monococco conficitur, ex rubore nigricat: sordidus atque ingrati saporis, Trago teste, est, veluti ex briza factus. Conuenire præterea monococcon istud videtur, cum ea farris, ac frumenti barbati, siue, vt vulgò Galli nominare consueuerunt, bladi apud Ruellium specie, quòd rubrum agricolæ appellant frumentum: partim etiam locar, quasi loculare, quòd pluribus tunicis pèrinde quasi loculis inuolutum condatur; partim item pullare, quia ex rubro in pullum degeneret colorem. Serunt id Galli, ait Ruellius, concauis tractibus, qui facile sentiunt rubiginem. Nam istud, vt volunt, nec pruinas, nec rubiginem horret: in perflatis & excelsis, etsi bene conualescat, sationem tamen inibi damnant. Similitudinem quoque nonnullam, fortassis & monococcon cum farre venniculo rutilo habet: verum in tanta Columellæ breuitate, simile aut idem sit, nec ne, quis diuinauerit? Multa siquidem sunt frumentorum genera, suis regionibus peculiaria, quæ licet aliarum regionum seminibus similia videantur, in aliquo tamen

Briza.

Frumentum
loculare.Far vennicu-
lum rutilum

DE AMYLEO FRUMENTO.

35

tamen subinde differunt. idq; partim loci natura: partim cultus, atque humana industria occasione; quæ ambo ad mutationem & seminum, & herbarum, plurimum possunt. Ex monococco autem panis confectus, ater est & hominibus ingratus, vii Tragus ait.

DE AMYLEO FRUMENTO.

CAP. VI.

ZEA generibus non perperam quoque accedit, Amyleum Germanis dictum frumentum, æstiuum siue trimestre genus, quod culmo ac grano triticum proximè refert; ceterum spicam habet, aristis quibusdam hordei serè similitudine cinctam, ac in duos versus digestam. Semen folliculis includitur, & non secus ac Zea, repurgari postulat. Seritur vere. Germani, quia ex eo amyllum conficiunt, **Amelkorn** appellant, Latine Amyleum frumentum dixerimus. Existimant Tragus & Fuchsius trimestre triticum esse, sed quum granum habeat glumis conditum, ex tritici generibus esse nequit. Inter sarraceni reponendum fuerit, inter quæ halicæstrum forte erit. Hoc enim, teste Colu- Far halicæstrum.
mella, vere seritur, & trimestre eam ob causam cognominatur.

DE ORIZA GERMANICA.

CAP. VII.

AD ZEAM quoq; referre consentaneum videtur, Orizam Germanicam à Trago nuncupatam. Frumentum est culmis geniculatis, spicis, aristis asperis, atque acutis, hordeo simile, singulis tamen maioribus, & grano candidiore, quod vtriusculis etiam continetur, ac hordei, aut ZEA modo deglubitur. Ex æstiuarum siue trimestrium frugum, numero est. Apud Mediomatrices, cum alijs trimestribus se-
minibus

minibus latissimis agris seritur. Nomen huic Oriza Germanica à vulgari nomēclatura Hieronymus Tragus inuenit, qui & ipsam farris speciem, ac tragram cerealem esse existimat, in quo veritatem, nobis haud videtur assequutus. Nam tragus ille chondro asimilis, ex olyra aut consimili aliquo, res factitia est, vt Galenus testatur, tantum abest, vt frumentum aliquod naturale sit. Caterum olyra magis similis oriza hæc Germanica est, qua à Dioscoride Zea generi adscribitur; aut Plinij santalo-farris Gallici specie, nitidissimi graui, illic brance, ait Plinius, vocant: aut certè farri clusino, quod fortè idem cum Plinij santalo est. vtrumque enim candidum, & clusinum, à Clusio dici potuit, oppido transpadana Italia, quæ aliàs togata Gallia nominatur. Si quid repugnet, quò minùs hæc oriza, vel clusinum, vel olyra sit, sola vtique erit vernalis satio. Nam olyra & clusinum far, ex hybernis sementibus sunt, adeò certi, de plerisque frumentaceis, desiniri nihil potest: cum propter veterum ipsorum breuitatem; tum frumentorum appellationes aut diuersas, aut sæpenumerò confusas, eandem rem alijs aliter subinde appellantibus. Ruellius farris Gallici, siue frumenti barbati genus quoddam esse ait, cuius granum candidius, ac spica minoribus aristis circumuallatur, quàm locularis, quod, inquit, clusinum putatur; istud autem an simile sit vel idem cum oriza Germanica, expendendum est. Vtilis autem oriza Germanica, ad multa culina opera; cibus admixta ori grata est: cum lacte oriza modo decocta, probè alit.

Santalum
Plinij.

Far clusinũ.

DE ZEOPYRO. CAP. VIII.

ANNUMERATUR præterea & Zeis, quod Germani Kern appellant. nascitur hoc, inquit Tragus, eodem quo spelta modo, nisi quod semen huius non perinde ac zea siue

siue speltæ glomis ac folliculis inuoluatur, sed in area facile
 exteratur, veluti triticū, cui subluteo colore simile est. Se-
 ritur plerisque Germaniæ locis, ad pistrinarum & culina-
 rum opera, in quibus hordei vsum præbet. ζεόπυρον quod-
 dam esse videtur, vtriusque enim similitudinem ac natu-
 ram habet, ζείας videlicet ac πύρου siue tritici. Cum chon-
 dro aut alica rebus factitijs (quod Tragus suspicatur) nul-
 latenus conuenit. Zeopyron siquidem, vt Galenus in lib.
 de alimentorum facultatibus scribit, vtriusque naturam
 refert: ac sicuti nomē ex zea & pyro compositum, ita sub-
 stantia eius inter vtrumque media quodammodo est, ve-
 luti si ex vtroque esset commixta.

DE OLYRA AC TYPHA, EX THEO-
 phrasto, Galeno & alijs. CAP. IX.

OLYRAM ac typham Mnesitheus idem frumentum,
 vtroque nomine appellatum existimauit, sed eius opinio-
 nem Galenus reprobat, Diocli ac Theophrasto accedens:
 qui olyram à typha distinguunt. Olyram Dioscorides zea
 generi affcribit. Theophrastus olyram ac typham inter ea
 quæ maturè seruntur, ac tritico similia sunt, enumerat, &
 olyram quidem ait, zea ac bromo molliorem atque infir-
 miorem; typham verò omnium leuissimam, nam simplici
 culmo assurgit, & solo tenui contenta est; nec, vti zea, pin-
 gue letumq; desiderat. Vtramque præterea scribit multi-
 plici folliculo includi: ac typham vti zeam in triticum mu-
 tari solere, si pista seratur, idq; non protinus, sed tertio an-
 no. Plinius olyram Latinis arincam dici affirmat. Ex
 arinca, inquit, dulcissimus panis: ipsa spissior quàm far, &
 maior spica, eadem ponderosior, raro modius grani non
 XVI. libras implet: exteritur in Gallia difficulter, ob id
 iumentis dari, ab Homero dicta; hæc est enim, quam ὄλυραν
 vocant.

vocant. Recentiores typham cognominant cerealem, ad differentiam nempe alterius typhæ, quæ in paludibus enascitur, de qua infra suo loco. Typha semen, Galenus ait, corticem extrinsecus veluti olyra ac hordeum habet. Quod verò ad colorem naturalem attinet, in hordeis quidem ac olyris est albus; in triticis verò subflavus: typhæ autem vel triticis sunt flaviore. Quin & harum corpus coactum est, ac densum, quod fortassis ad seminis paruitatem nonnihil adfert momenti. Est enim id tritico longè exilius, quâquam non desint, qui ipsum quoque in tritici numero ponant; velintq; id semen esse, cuius Hoinerus meminit, quum Hectorem equos suos alloquentem facit, his verbis:

Τῆν μὲν προτερῆσιν μελίφρουρα πορὸν ἔδινεν:

Hoc est, Triticum enim vobis primū prædulce ferebam. Aiunt enim typham paruum triticum esse, eamq; equos sine noxa mandere, verum autem triticum non absq; noxa. Nec absurde certè typham quis exile triticum vocauerit, quum ei, & colore, & densitate, & caliditate sit assimilis. Vtrumque autem semen olyra videlicet ac typhæ in Asia est frequens, & potissimum in regione, quæ est supra Pergamum, adeò vt rustici ipsi panibus ex ijs factis semper vtantur, propterea quòd triticum omne in oppida comportent. Olyrini sanè, si modò ex bona olyra fiant, post triticeos saltem sunt præstantissimi: secundi autem ab his sunt typhini. Quòd si olyrini ex vitioso semine sunt facti, typhini non erunt eis inferiores. Calidi verò panes ex laudatissima typha facti, olyrinis longè sunt præstantiores; asseruati verò deteriores seipsis euadunt. Cùm enim massa eorum sit tenax ac ductilis, densatur maiorem in modum; & maximè cùm negligenter parati fuerint, adeò vt qui panem huiusmodi, post vnum aut duos dies, ac multò magis sequentes aliquot, comederit, putaturus sit lutum ventriculo

triculo suo inesse. At calidus adhuc quum est, ab ipsis etiam urbanis expetitur, ipsumque cum caseo quodam mandunt, quem vernaculo nomine ὄξυζαλακτινον appellant. Porro hunc quoque tenerum esse oportet, & ipsum panem calorem clibani adhuc retinere. Qui certe hunc in modum est paratus, non rusticis modo, sed urbanis quoque hominibus in delicijs habetur. Qui verò trium, quatuorue dierum est, vel ipsis rusticis manditur insuavius: praterea concoctu est difficilior, ac tardius per aluum subducitur, quæ calido minimè accidunt: qui tamen si ab hordeaceo, quod ad dejectionē attinet, multum relinquitur, non tamen in eo adeo, ut miliaceus, est vituperandus. Quin etiam corpus admodum, dum calidus est, nutrit, ut penè triticeo syncomisto par sit. Congeritur autem in panes typhæ semen repurgatum, omniq; usu accommodatur: nam & ex aqua manditur, haud aliter ac vocatum à rusticis ἀρόρερον, hepsemate, quod alij σίπερον nominant, iniecto: nonnunquam etiam cum sale esitatur. Et de zea atque ei similibus hæctenus: nunc ex his factitia sequuntur, quæ apud veteres in usu esse solent, ut sunt: far, chondrus, halica, tragus, & similia.

DE FARRE FACTITIO. CAP. X.

FAR aliàs naturale frumentū, quod Græcis, uti ostendimus, ζεία καὶ ζεία appellatur, aliàs res factitia artisq; & non nature opus, de illo superioribus capitibus, de factitio verò nunc acturi. Fuisse autem istud apud veteres illos Romanos, quos pulte farracea non pane longo tempore vixisse Plinius scribit, ex farre frumento factum, nomen ipsum & frugi & rei factitia commune, indicat. Quod inde translatum est, ad cuiusvis frumenti granum, ab utriculis quibus conditur, eo modo, quo Archigenes far confici tra-

dit, repurgatum, atque in partes confractum. Nam & far hordei, Palladius vino conspersum, phasianorum pullis primis diebus dari precipit: & Plinius in Aegypto ex olyra far confici scriptum reliquit. Modum autem conficiendi faris, Archigenes apud Aetium Sermone 1 x. ostendit σίτον, id est, frumentum, ait, modico tempore aqua madefacito, indeq; extractum ac in pilam coniectum, veluti ptisanam à cortice repurgato: vbi verò corticem exuerit, tollito atq; in sole siccato: deinde manibus tritum, donec penitus à cortice fuerit mundatum, crassissimè molito, ita vt granum vnum in quatuor aut quinque partes redigatur, & siccum asseruato. Porro factitium istud far, praesertim ex zea siue farre frumento, plerique nostrae aetatis idem cum chondro aut alica esse existimant, similitudine quadam eorum inducti. Chondro etenim simile est, non tamen idcirco idem, veluti ipse Archigenes ostendit, quando far chondri modò coqui scribit. Differentiam horum preparationis modus efficit. Chondro siquidem gypso harena addita (vt paulò post dicitur) purgatur: Far absq; his cum aqua sola. Differt etiam ab halica; far etenim antiquum, quo Romanorum vetustissimi vixerunt: halica verò, vt Plinius ait, res noua aetate Magni Pompei nondum cognita, cui non solum aqua, sed & creta candorem teneritudinemq; confert. Differentiam praeterea horum etiam ostendit Trallianus lib. & cap. viii. vtrisque vti diuersis vtens, & eorum inter se comparationem faciens. Quòd autem Germani ac finitimi Frisy, Hollandi, Batauiq; ex hordeo & auena conficiunt, farri simillimum est, ac eius quoddam genus, Germani Grupè Hollandi gozt appellat, & ex hordeo quidem gerstene grupen / gerstenu gozt / ex auena verò haberen grupen / haueren gozt. Ceterum far quod ex zea factum est, facultate chondro aut halicae quodammodo simile

simile est, nutrit ea de causa valenter, sed tardius descendit
 acriusq; concoquitur. Vsus tempore, vt Archigenes tra-
 dit, chondri modo coquitur, & à sanis in cibo sumitur.
 Pro agris verò variè apparatus, & epithematis quoq; ad-
 miscetur. Ex hordeo autem vel auena far leuius est, mi-
 nusq; alimenti adfert. Est & far apud Aëtium cognomen-
 to clusinum, non naturale aliquod far; verùm puls quadam Far clusinũ.
 farracea, de qua Martialis Epigrammaton lib. XIII.

Imbue plebeias Clusinis pultribus ollas;
 Vt satur in vacuis, dulcia musta bibas.

DE CHONDRO ET HALICA.

CAP. XI.

CHONDROVS & ἄλιξ ex factitiarum similiter re-
 rum numero sunt. Fit autem vtraque ex Zea, & chon-
 drus quidem ex Zea dicocco, Dioscoride auctore. Theo-
 phrastus & ex hordeo syluestri bonum fieri chondrum tra-
 dit. Galenus chondrum ex tritici genere esse ait, quod ni-
 hil aliud sonat, quàm ex triticeo genere ipsum confici, non
 quòd tritici aut alterius frumenti aliquod genus sit, veluti
 nonnulli perperam sibi persuaserunt. Non enim frumenti
 aliquod genus, sed res planè, vt diximus, factitia. Galeni
 & aliorum Græcorum medicorum interpretes, chondrum
 Latine halicam siue alicam, interpretantur, chondrum om-
 nino idem cum halica esse putantes; qua in re, non parum
 à veritate recesserunt. Chondrus siquidem & halica disse-
 runt, veluti abunde vnus pro multis, Paulus Aegineta non
 vno ostendit loco: aut videlicet de vtrisque seorsim agens,
 & suas cuique vires ac facultates tribuens, vt libr. I. cap.
 LXXVIII: aut vnã alterius loco substituens, veluti
 cap. XIX, XXXIX. & LXII. libri tertij. Differunt au-

tem hac inter se, non quidem toto genere, sed quodammo-
do, veluti genus & species, aut potius vt vnus generis dua
species. Nam halica siue alica, Latinis ac Plinio genera-
lius est nomen, Græcorum cum $\chi\acute{o}\nu\delta\sigma\omicron\nu$, tum $\acute{\alpha}\lambda\iota\kappa\alpha$ ipsis
peculiariter nominatam, sub se continens. Est enim vna
halica ex zea, qua semen appellatur, propria quidem ac
genuina, qua à Plinio, lib. XXI. res Romana esse fer-
tur, Magni Pompei tempore nondum in vsu. Hac à Pau-
lo Aegineta Græcè $\acute{\alpha}\lambda\iota\kappa\acute{\iota}$ dicitur, & à $\chi\acute{o}\nu\delta\sigma\omicron\nu$ ipso præpa-
rationis modo differt; non enim gypso & arena veluti hic
repurgatur, sed creta candorem perfectionemq; suam asse-
quitur. Est verò & altera halica, ex zea in Africa dege-
nerante, cognomento adulterina, Græcorū chondro similli-
ma. Gypso siquidem & arena, veluti chondrus perficitur:
licet tamen halica quidem ex degenerante; chondrus verò
ex dicocco zea fiat. Nam præparandi ratio apud vtrasque
nationes consimilis, eandē esse rem prorsus ostendit, quem-
admodum & ea dissimilis res diuersas. Non enim tam spe-
cies frumenti, quàm præparandi consiciendiq; ritus ac mo-
dus considerandus. Frumenti enim aliqua diuersitas, spe-
ciem rei factitiæ non videtur mutare, modo in præparandi
ratione nihil varietur. Siquidem ex zea & hordeo far: ex
zea & hordeo syluestri chondrus: ex hordeo & tritico pti-
sana confici possunt. Qua autem ratione chondrus consi-
ciatur ac præparetur, in libris de agricultura, siue $\tau\acute{o}\nu\ \gamma\epsilon\omega-
\pi\omicron\nu\iota\kappa\acute{o}\nu$, Constantino Imp. dicatis à Cassiano Basso, doce-
tur his verbis: Zea tunditur & in feruentem aquam inij-
citur, ac premitur; deinde gypsum album tusum cribratū,
& harena albissima ac subtilissima ad gypsum pars quar-
ta paulatim admiscetur, donec zea probe repurgetur.
Præparetur autem in canicularibus diebus ne acescat. Post-
quam verò rursus totus perpurgatus fuerit, per cribrum
densius

densius excutiat. Optimus est chondrus, qui primum excussus est: secundum locum habet, qui succedit: deterior autem tertius est. Halicarum verò preparationem Plinius lib. xviii. tradit. Halica fit, inquit, ex zea quam semen appellauimus: tunditur granum eius in pila lignea, nam lapidis duritia conteritur. Nobilius, vt notum est, pilo victorum pœnali opera, primori inest pyxis ferrea, excussis inde tunicis, iterum iisdem armamentis nudata conciditur medulla; ita fiunt halica tria genera, minimum, ac secundarium; grandissimum verò ἀλαίνα appellant: nondum habent candorem suum, quo præcellunt, iam tamē Alexandria præferuntur. Postea, mirum dictu, admiscetur creta, quæ transit in corpus, coloremq; & teneritatem adfert. Deinde paulo infra: Halica adulterina fit maximè quidem ex zea, quæ in Africa degenerat. Piusunt cum harena, & sic quoq; difficulter conterunt vtriculos, sitq; dimidiij modij mensura, posteaq; gypsi quarta pars inspergitur, atque vt cohesit farinario cribro subcernunt. Quæ in eo remansit, exceptitia appellatur, & grandissima est: rursus quæ transit, arctiori cernitur, & secundaria vocatur: item cribraria, quæ simili modo, in tertio remansit cribro angustissimo, & harenas tantum transmittente. Et hætenus quidem Basi, & Plinij verba: ex quibus manifestum est, ἀλαίνα à chondro differre, & chondrum cum secunda Plinij halica conuenire; vtramq; item rem factitiam esse, & non peculiaria frumentorum genera. Caterum chondrus, vti Paulus libro primo tradit, egregiè nutrit & glutinosos parit humores; verum puls ex eo confecta nocet, quoniã quàm primum crassescens incocta permanet. Probatum magis χύλα & ipsius ex integro chondro benè decocto, expressus ptisanæ similis. ἀλαίνα in ceteris chondro quidem respondet, sed aluum magis adstringit. Galenus chondrum valenter nutrit e,

nutrire, ac succum lentum habere affirmat: siue in aqua duntaxat coctus, cum mulso, vino dulci, adstringentiue: siue cum oleo saleq₃ frixus sumatur. Atque eo modo, inquit, chondrum medici prisane fuisse confectionem dicitant; quidam autem ex *χονδρονισίου* agrorum fuisse cibatum. Veterum verò nonnulli, vt Diocles & Philorimus *πικράνιον* chondrum hoc modo apparatus appellat. Et vno quidem horum modorum eo videlicet qui prior est, halicam etiam coqui ac edi apud Romanos solitam, Martialis in Xenij's hoc disticho ostendit:

Nos halicam, mulsum poterit tibi mittere diues,
Si tibi noluerit mittere diues, eme.

DE TRAGO. CAP. XII.

TRAGVS chondri, vt Dioscorides ait, similitudinem ac figuram gerit, res quoque factitia. Fieri eum, Galenus in libr. de alimentorum facultatibus, ex nobilissima olyra ait, quum, vt decet, fuerit excorticata: in commētarijs verò lib. primi de ratione victus in morbis acutis, *ἐκ τῶν ζείων*, hoc est, ex Zeis, quarum vtique olyra species est. Cassianus Bassus tragum ex frumento conficit Alexandrino. Plinius lib. xviii. ex tritici semine in Campania duntaxat & Aegypto fieri tradit. In Aegypto autem, cuius celeberrima ciuitas Alexandria, olyra facilis fertilisq₃: eiusdem lib. ca. x. A chondro & halica & materia, sed potissimum ipsa preparatione differt; chondrum siquidem, gypsum & harena perficiunt: halicam creta emundat; tragus sola aqua maceratus excorticatur. Eius conficiendi modum, Bassus tertio de agricultura lib. sic docet. Frumentum Alexandrinum appellatum, maceratur decorticaturq₃, & in sole calido siccatur; deinde idem rursus fit, donec ei pellicula & quicquid

quicquid fibrosum est, in frumento delabatur. Appellatur autem tragus iste, subinde cognomento frumentaceus, ad discrimen eiusdem nominis, & animalis, & herba, non quòd naturale aliquod frumenti genus sit. Nam ut veterum auctorum testimonijs abundè constat, res factitia est. Oribasius ad Euporistum lib. III. tragum farrim appellat grossam, eum farris quandam speciem esse innuens: quod non absurdum, aut à veritate alienum videtur; farris enim tragus assimilis est, non in alio ab eo differens, quàm quòd non ut illud mola confringatur, sed integer repurgatus asseruetur; ut ex utriusque preparandi formula satis patet; quam ob causam tragus farris grossa non improprie nominatur. Trago autem, Galeno auctore, plerique utuntur, primum eum in aqua decoquentes, deinde ea effusa & Lina, aut vinum dulce, aut mulsum insudentes, superiniiciunt & nuces pineas aqua peraceras, donec plurimum intumuerint: multò tamen minus quàm zea, Dioscorides ait, nutrit.

DE AMYLO. CAP. XIII.

AMYLVUM ex siligine fit, ut Cato scribit; item & ex Zea: optimum verò ex setanio, auctore Dioscoride. Fit etiam in Germania hac atate ex eo, quod Amelkorn id est, amyleum frumentum nuncupatur, quod veluti Zea quaedam trimestris ac halic astrum (vri scripsimus) est. Rationem conficiendi paucis complexus est Cato cap. LXXXVII. Dioscorides latius his verbis tradidit. Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest nocte, quum emolliri ceperit, effundatur sensim, sine agitatione aqua, quo minus quod utile est vna effluat. Vbi mollissimum factum fuerit, effusa aqua pedibus calcare oportet, deinde affusa aqua iterum calcare, tum enatates ibi furfures, cribro

excipiendi, reliquumq; per colum traiectum, confestim in tegulis nouis sub ardentissimo sole siccandum. Nam si vel modicè humidum manserit, acorem contrahit. Amylum autem ex eo nomen habet, quod absque mola, Græcis μύλη dicta, fiat. Officina corrupta voce amydom appellant; Germani *Ammel / krafrueel*; Brabanti *Ameldonck* & quod glutine inde factò, mulierum pepla inalbentur, ac fermentur, *stijffel*. Tritico, inquit Galenus, cum frigidius, tum siccius est: leuigandi exasperatas partes vim obtinet. Dioscorides sanguinis reiectiones potu cohibere, contraq; oculorum fluxiones, cœloretas, pustulasq; efficax esse addit; quod verò ex ζea fit, nullius in medicina vsus esse, ad alia tamen conueniens. Galenus, lib. VII. κατὰ τὸ τοῦ amyli loco, siligine, id est, purissima tritici farina vitur.

DE ATHERA ET ΚΟΛΛΑ, SIVE
GLVTINE. CAP. XIII.

ATHERA sorbitio est, inquit Dioscorides, ὡς περ πολτάριον ὕγρον, id est, veluti pultricula liquida. Fit ex ζea tenuissimè molita. Apud Belgas non ex ζea tantum, sed ex quauis etiam puriori farina coquitur; veluti secalis, hordei, frequentissimè autem tritici, cum tenui cereuisia, vel alio liquore permixta. Est autem edulium quod citò concoquitur, facileq; nutrit, infantibus idcirco & senibus conueniens, interiora tamen viscera nonnihil obstruens. Datur capite dolentibus, ex tenuissima secalis, vel hordei farina; dolorem enim sopit, & somnū clementer conciliat.

Κόλλα. Athera crassius & solidius est gluten, Græcis κόλλα, ex similagine & farina tritici, quo chartæ glutinantur. Quod propter eam quam habet obstruendi vim, sanguinis excretionibus prodest. In vtriusque medio *πλτός*, siue puls, est soli-

Κόλλα.

Πλτός.
Puls.

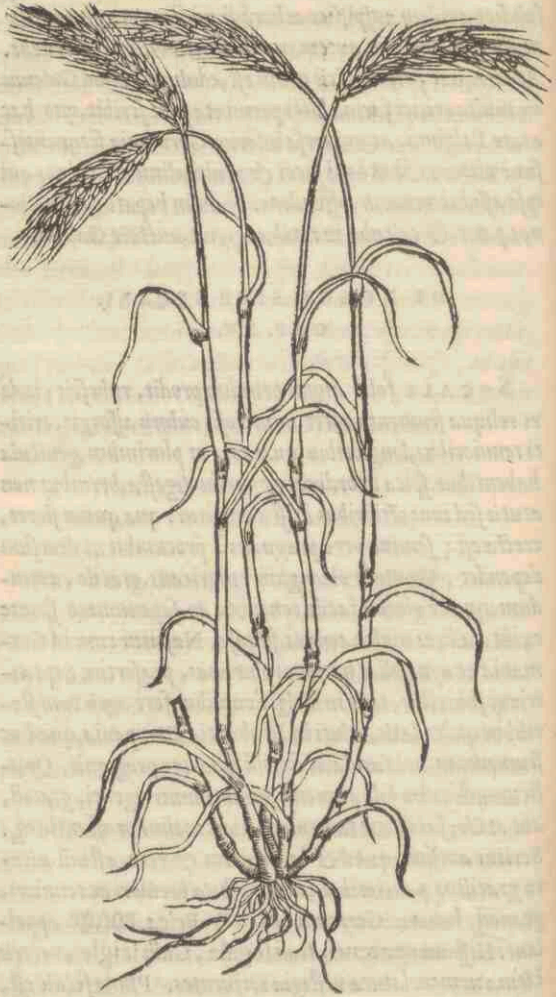
Solidior quidem ac spissior athera; liquidior verò glutine, & minus glutine, plus autem quam athera viscera obstruens. Athera, aut potius pultis genus est, edulium, quod Galenus ex multa tritici farina lacti permixta fieri scribit, quo hac etate Belgium, ac vniuersa inferior Germania frequentissimè vtitur. Cibus boni succi & multi alimenti, sed eos qui ipso assiduè vtuntur, offendens. Nam in hepate obstructioes parit, & calculos in renibus gignit, auctore Galeno.

DE ROGGA SIVE SECALI.

CAP. XV.

*SECALE folio quum primùm prodit, rubescit; inde vt reliqua frumenta viret, numerosis culmis assurgit, tritici tenuioribus, longioribus, quatuor, vt plurimum, genicula habentibus, spica in ordines & versus digesta, breuibus non acutis sed innocètiorebus aristis cingitur: quæ quum floret, erecta est; semine verò prægnans, procumbit ac deorsum dependet. Granum oblongum, nigricans, gracile, ac nudum: quod è glumis facile concidit, ac sæpenuerò sponte exilit: radices multæ, tenues, fibrosæ. Nascitur cum in Germania ac apud alias nationes plurimas, præsertim Septentrioni subiectas, tum in Belgio omnibus serè agris tam sterilibus quam latis, veluti in Brabantia Campania, quæ hoc frumentum, licet arida ac sterilis, feliciter progignit. Qualicumque enim solo prouenit, quantumnis rigenti, gracili, aut arido; secùndiori tamen ac letiori melius præstantiusq; seritur autûno, quod & latius, item & vere, æstiuû, altero gracilius, paucioribus culmis, spica breuiori ac tenuiori, granoq; leuiori. Germani *rocken*, Belgæ *rogge* appellant: Hispani centeno, Itali segala, Galli seigle, veteris latinæ nomenclaturæ vestigia retinentes. Plinio secale est,*

de quo

de quo lib. XVIII. cap. XVI. sic scribit: Rarum dictu, esse aliquid cui proffit negligentia; id autem, quod secale & farrago dicitur, occari tantum desiderat. Secale Taurini sub alpibus asiam vocant, deterrimum (sed verius aterrimum) & tantum ad arcendam famem vitale secunda, sed gracili stipula, nigritia triste, sed pondere præcipuum, & tamen sic quoque ingratisimum ventri est, nascitur qualicumque solo cum centesimo grano, ipsumque pro letamine est. Quæ Plinij verba frumentum *rocken* ac *rogge* dictum, cum secali conuenire satis communstrant. Dicitur autem id, vt Plinius tradit, etiam farrago; verum non seculus, quam far, hordeum, auena, triticumue, subinde farragines nominantur, quando videlicet iumentorum, pecudumque pabulo cedunt. Farrago siquidem, quam Greci

Plinij locus emendatus.

Farrago.

γρᾶσι appellat, generale nomen est, ad omnem viridem segetum herbam, quæ pabuli causa seratur. Seritur ea, ex recrementis farris prædensa, admixta aliquando & vicia: eadem in Africa fit, ex hordeo: Plinius, atque inde farrago, quod far sit ferro casum: aut quod primum in farracea segete seri coeptum, Varrone auctore, dicitur. Ex hordeo farraginem facere docet Columella: farraginem, ait, in restibili stercoreatissimo loco, & altero sulco serere conuenit. Ea fit optima cum Cantherini hordei decem modijs iugerum obseritur, circa æquinoctium autumnale, sed impendentibus pluuijs, vt consita rigataque imbribus, celeriter prodeat, & confirmetur ante hyemis violentiam. Nam frigoribus quæ alia pabula defecerint, ea bubus ceterisque pecudibus, optime defecta præbetur: & si depascere sepius voles, vsque in mensem Maium sufficit. Quod si etiam semen ex ea voles percipere, à calendis Martijs pecora depellenda, & ab omni noxa defendenda est, vt sit idonea frugibus. Similis satio auenæ, quæ autumnò sata, partim caditur in fœnum, vel

pabulum, dum adhuc virescit: partim semini custoditur. Iam
 & ex tritico farraginem fieri Plinius quoque testatur. Et
 in tritici, inquit, genere, pars aliqua pabuli est, quadrupedum
 causa sati: ut farrago. Absyrus etiam $\pi\epsilon\gamma\iota\sigma\iota\nu\upsilon\ \gamma\pi\acute{\alpha}\sigma\iota\nu$,
 id est, triticeam farraginem, equulis maximè probat: ea si
 non adsit, $\chi\pi\iota\ \delta\iota\upsilon\upsilon\tau$, quam Eumelus ijs refert, post trimatum
 dari solitã. Hoc modo & secale farraginis genus est, quan-
 do videlicet pecudum iumentorumq; per hyemem pabu-
 lum efficitur. Recentiores roggam siliginem serè interpre-
 tantur, qua in re quantum hallucinantur, satis ex ijs, quæ
 capite De tritico scripsimus, apertum est. Nam sũigo can-
 didius ac leuius triticum est, ac tritici, ut inquit Plinius,
 delitie, ex qua lautissimus panis & pistrinarum opera lau-
 datissima fiunt, ac secale nigrum est, & ex eo panis ater,
 pauperum, non lautiorum, mensis ac cibis dicatus. In non
 dissimilem errorem lapsi videntur, qui **rocken** cum olyra
 conuenire autumant: olyra siquidem candida est, ac vitricu-
 lis multis continetur; secale verò præter quod nigrum est,
 glutinis nullis implicatur. Ruellij coniectura plus verisimi-
 litudinis habet, qui secalem à briza non longe disidere cre-
 di scribit, atque inde putari nomẽ brizæ panis in Gallia vul-
 gus mansisse. Panis siquidem ex secali fit grauis, firmus, con-
 coctus non facili, qualem ex briza fieri Galenus tradit, &
 hunc nigrum ex secali panem; extrita litera **r**, pain biz
 Galli nuncupant: sic ut ab invicem non disidere existimari
 possint, nisi secalis granum nudum foret, brizæ verò glu-
 tinis implicatum, quod hæc inter se differre manifestè osten-
 dit. Quod verò briza semen glutinis implicetur, ex his vi-
 detur colligendum: tum videlicet quod eam typha persimile
 Galenus scribat, quæ multiplici folliculo conditur: tum
 etiam quod membranosam substantiam panis ex ea factus
 habeat, ex ipsorum nempe folliculorum admixtione, contra
 planè

planè quàm secalinus, qui triticeo syncomisto mēbranas ac
 surfures vel pauciores vel non plures habere comperitur.
 Porrò secale proximum inter frumenta à tritico triticeisq;
 seminibus locum habet: Panis ex eo factus, lentoris atque
 obstruentis naturæ nonnihil obtinet, difficulter conco-
 quitur, ac ventriculo grauis est, præsertim si surfurum
 expers fuerit. Nam confusaneus, qui simul omnia recipit,
 ac ex tota farina concinnatus est, si probè coctus beneq; fer-
 mentatus fuerit, minus lentus est, non admodum egre con-
 ficitur, citòq; descendit, nondum tamen triticeo syncomisto
 par, quo grauior & concoctu difficilior etiamnum est. Ali-
 mentum autem corpori solidum, ac firmum præstat, nec
 mali succi, si ex bono frumento coctus fuerit; ex malo au-
 tem frumento & corrupto paratus, prauos & corruptos
 succos ingenerat, & diuturniores morbos procreat, veluti
 morbum, Germanis scorbutk aut scorbuyck dictum.
 Admiscetur huic non raro triticū, vt leuiorem gratioremq;
 panem efficiat, qui secalino puro minus grauis ac lentus est,
 & teneritudinem suam triticeo diutius retinet. Secale au-
 tem vt medicamentum, tritico in calefaciendo ac digeren-
 do potentius est. Panis ex hoc aut fermentum, promptius
 ac citius abscessus maturant & rumpunt, quàm ex tritico
 facta. Farina confusanea, diuturniores capitis dolores
 lenit, in limteo capiti circumligata.

CVLMO hordeum est, quàm triticum breuiori fra-
 gilioriq;, pluribus articulis geniculato, folio in stipula la-
 tiori, scabrioriq;, spica longarum, asperarum, mordaciumq;
 aristarum vallo munitur, ac in versus striata, ordinibus
 constat, subinde binis, aliàs ternis quaternisue, vt plurimū,

uti Theophrastus ait, senis, sed, ut Tragus, etiam octonis. Spissior autem positusq; arctior est, quae pluribus construitur. Granum tenui oblonga palea includitur, radices subsunt frequentes tenuesq;. Hordeum autem (ut Plinius inquit) frugum omnium molliissimum, atque ex omni frumento minus calamitosum, quodq; celerrimè reddit fertilissimumq;. Seritur (auctore Columella) soluta siccaq; terra, & vel preualida vel exili. Nascitur passim, ac vniuersè familiare Europæ est: cum autumno, tum frequentius Martio, Aprili, Maioq; mensibus seritur. Græcis κριθὴ dicitur, Germani **gersten**/ Belgæ **gerste**/ Itali orzo, Galli orge nuncupant. In huius genere, quod pluribus versibus spicatur, πολυσίχον recentiores appellant, ac Germani **groß gersten**. Quod sex versuum ἐξασίχον: Cantherinum hoc Columella est. Aliud duorum versuum διασίχον, à Columella Galaticum, à Germanis **futer gerste**/ **klein gerst**, id est, exiguum ac paruum hordeum nominatur. Quod magnum & plenum, spicamq; gerit erectam, ἀχιλλαῖς κριθὴ, ab Hippocrate vocatur; erugini id obnoxium est: quod verò incuruatur, ἐτεβραγιδύς, ab erugine hoc minus infestatur. Ad hordei genus & reducendum, inquit Ruellius, putauerim, trimestre illud hordeum, quod Gallicè **secour**- Secourgeon. Secourgeon dicitur, quod rebus ad egestatem adductis, quum annonæ premit penuria, plebem alat, & à famis noxa vindicet. Seritur & in Gallia, quod mundum hordeum vocant, Ruellio eodem teste: huius granum nudum est, ac spontè gluma concidit, cetera hordeo simile, γυμνόκριτον ac νυγυμνόκριτον hordeum, tale à Galeno, in lib. de aliment. facult. appellatur. Ceterum hordeum, ut Galenus in lib. de aliment. facultat. non eandem cum tritico facultatem habet. Siquidem triticum palam calefacit: hordeum verò non modo non calefacit, sed quoquo modo ea utare, siue panes ex eo fece-

ris, vim quandam refrigerandi habere cernitur. Dissidet præterea à tritico succi specie, quam vtrumque ipsorum gignere consuevit. Siquidem triticum crassum & lentum est: hordeum autem tenuem, & nonnihil deterforium succum in nobis gignit. Panes hordeacei triticeis multò minus alunt, qui tamen ex præstantissimo hordeo conficiuntur, minus à triticeis in eo superantur: qui verò ex laxo & leui panibus surfuraceis respondent. Panes autem ex hordeo eiusmodi citissimè per aluum subducuntur, quod reliquis non minimum accidit, si triticeis eos contuleris. Sunt autem non modo triticeis, verùm etiam olyrinis, & multò magis typhinis, friabiliores, nihil in se lentoris, vt illi, habentes. Ex quo perspicuum est, quod exiguum corpori præbent alimentum, & potissimum si facti ex peiore hordeo fuerint, ex quo Hippocrates ne ptisanam quidem fieri voluit: neque enim dum coquitur, succum copiosum ex seipso emittit. Laudatissimum autem quod candidum, vbi pmsitum est, apparet, nonnihilq; densitatis ac ponderis (quantum hordeo datum est) habet. Porro quod totum plenum est, & circumscriptionem externam habet tensam, melius eo est, quod gracile est, ac rugosum. Hordeum primi est ordinis in exiccando & refrigerando, ait Galenus in lib. de facultat. simplic. habet etiam pauxillum absterfionis: paulò etiam plus desiccet, quam farina fabacea, cui non insunt cortices. Hordeum, Dioscorides inquit, abstergit, vrinam cit, inflationem parit, stomacho aduersatur, œdemata concoquit. Farina hordeacea in mulsa aqua cum ficu decocta, inflammationes & œdemata discutit: duritias, cum pice resina & simo columbarum concoquit: cum meliloto autem & papaueris calice, dolores finit, qui latus excruciant: aduersus intestinorum inflationes, cum lini semine, feno-græco & ruta imposita iuuat: strumas cum pice liquida, cera,

cera, oleo, & impubis pueri vrina, ad concoctionem perducit: cum myrto verò aut lentisco, aut malicorio, aut syluestribus pyris, aut rubo, alui profluvia sistit: podagricis inflammationibus cum cotoneis aut aceto prodest: decocta in acri aceto, modo quo ὀμὴ λύσις, & calida imposita, lepris ὀμὴ λύσις. medetur. Est autem ὀμὴ λύσις, Pelagonio auctore, mistura equalis, sanigraci, seminis lini, & farinae hordeaceae. Cremor verò farinae hordei ex aqua, aut cum pice & oleo decoctus, puri mouendo est: cum aceto subactus, itidem & cum pice, contra articulorū fluxiones prodest. Habet praeterea & hordeum multiplicem vsum, nam ex eo ptisana, polenta, μαζα, maltum & ceruisia conficiuntur, de quibus deinceps.

DE PTISANA. CAP. XVII.

PTISANA ἀπὸ τοῦ πτίσσειν dicitur, & nomen quidem commune omnium frumentorum à corticibus suis, διὰ τοῦ πτίσσειν, purgatorum, esse potest, sed propriè tamen & peculiariter non aliam, quam hordeaceam ptisanam significat, quae simpliciter ac citra adiectionem, πτίσσειν nuncupatur. Nam si hoc modo, frumentorū aliorum quorundam semina mundata, alicubi (quod tamē rarissimum) ptisanae nominentur, frumenti appellatio coniungitur. Ita Hippocrates lib. περὶ πιδῶν, & Dioscor. περὶ κριτῶν cap. πτίσσειν πωγίνων, & ex oriζα ptisanam Plinius, dixit: ad hordeaceae nempe ptisanae differentiam, propriè & simpliciter ptisanae nominatae. Est autem ptisana haec aliud nihil, quam hordei granum à membranis & corticibus suis mundatum & excorticatum. πτίσσειν, id est, macerare, tundendūq; expurgare hoc oportet, ac in sole siccare, deinde rursus πτίσσειν, rursusq; ad solem siccare. Quod autem tenuè ex eo

decussum est, ipsi inspergendum; hoc enim ipsam conseruat, vt Didymus in geoponicis. Humeat autem & refrigerat ptisana, eduliumq; est (Hippocrates ait περί διαίτης ὀξείων νοσημάτων) in acutis morbis, reliquis omnibus frumentaceis preferendum. Nam viscositas eius leuis, continua, iucunda, lubrica & mediocriter humida: sitim minimè infert, & si quid abluere eget, probè abluit: non adstringit: non male turbat: nec in ventre intumescit, quum saltem, vt decet (Galenus addit) fuerit parata: hoc est, quādo in coctione, quā plurimū intumuerit, postea igne lento, per multū ocium in chylum fuerit redacta, acetum tunc ei admiscetur, quum planè intumuerit: vbi verò cocta exactè fuerit, sub edendi tempus, salem tenuem iniicere oportet. Oleum autem si initio statim adieceris, coctioni nihil nocueris, aliud tamen nihil miscendum, nisi velis anethi aut porri quippiam, idq; initio statim admiscere: hæc Galenus. Nostro tempore rarè aut nunquam, horum aliquod additur, sed sacharum ferè, & aqua è rosis stillatitia ei admiscetur; & subinde amygdala aliqua amara, vt palato gratior fiat: aut seminum melonum vel cucumeris nonnihil, præsertim quando impensius refrigerandū, aut somnus ea conciliandus est. Admiscetur ei & nonnunquam amygdalarum dulcium χύλῳ, siue succus, (officinæ lac amygdalinum vocant) præsertim quum aluum liquidiorè cohibere vtile est. Fit item ex ptisana potus, quem officinæ ptisanam nominant, quum tamen nec ptisana, nec ptisana χύλῳ siue cremor sit, sed eius tantū tenuius decoctum, ipsius substantiæ parum aut nihil retinens, quod ferè nō ex sola ptisana, siue hordeo mundato, sed & ex glycyrrhiza, & vuis passis additis, decoquitur. Qua ratione parata potio vtilis est ijs qui inflammatione pulmonis, partiumq; respirationi deseruientiu, vel renum vesicæq; exulceratione

ceratione aut inflammatione laborant. Plus alimenti (inquit Dioscorides) ptisana ob cremorem in decoctione redditum prabet, quam polenta ex hordeo facta. Contra acrimonias atque arteria asperitates, exulcerationesq₃ pollet.

DE POLENTA. CAP. XVIII.

POLENTA hordei frixi farina est, quam Græci propriè ἀλφίτων nominant, quāquam subinde τῆ ἀλφίτων nomen, de omni alia præsertim rudiori farina, sed impropriè, dicatur. Pluribus hæc, Plinius ait, fit modis: Græci persusum aqua hordeum siccant nocte vna, ac postero die frigūt, deinde molis frangunt. Sunt qui vehementius tostum, rursus exigua aqua aspergant, siccantq₃ prius quam molant: alij vero virentibus spicis decussum hordeum, recens purgant, madidumq₃ in pila tundunt, atq; in corbibus eluunt, ac siccatum sole rursus tundunt, & purgatum molunt. Galenus ex recēti hordeo mediocriter frixo, laudatissimam fieri ait, atque ex hac μαζας præparari; deficienti autem recenti hordeo, nonnunquam & ex alijs ipsam confici, omnemq₃ rectè factam boni esse odoris, eam verò suauulentissimā, qua ex optimo & recenti hordeo, quod aristas nondum habet siccam, est cōfecta. Exiguum autem corpori, vt Galenus quoq; tradit, polenta alimentū dat, & priuatis quiddē ac ab omni exercitatione abstinētibus satis multū; ijs verò qui quoquo modo exercentur, minus quam satis est. Deficcat verò multò magis quam hordeū: aluum etiam (Dioscorides ait) cohibet, & inflammationes mitigat.

DE MAZA. CAP. XIX.

MAZA ex polenta humido aliquo permixta & subacta cōficitur. Et aliqua quidem, cum sola aqua subigitur;

alia verò, aut cum vino, aut cum oleo, aut cum melle, aut cum aliquot horū permixtis. Cum aqua autem eam subigi, præter quod ex libro Hippocratis de dieta secundo satis evidens sit, testis quoque est Xenophon sexto παιδίας Cyri, vbi hic concione conuocata, milites suos ad aquæ potionem adhortatur, & à consuetis non admodū recessuros ostendit. καὶ γὰρ ὄσις, φησὶ, ἀλφειτοσπιεῖ, ὕδατι μεμυγμένῃν ἀεὶ τὴν μάζαν ἐσθιέτω καὶ ὄσις ἀρτοσπιεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἀρτον, id est, Etenim qui polenta victitat, mazam aqua permixtam edit, & qui pane vititur, panem aqua subactum. Subigi verò μάζαν, & cum vino, ex Hippocratis libro de internis affectionibus apparet, vbi in hepatico morbo, cui suffocatio accedit, & similiter in coxendicum dolore, eam, quæ vino dulci subacta est, nō edendam consulit. Idem mazam oleo & melle quàm maximè subactam, in typho quodam eodem libro exhibendam præcipit. Hefychius verò μάζαν interpretatur, polentam aqua & oleo permixtam. Et à principio, Athenæus ait, popularem cibum ex alphis, mazam veteres vocarunt, ipsamq; præparare μάζαν dicebant. postea verò necessarium victum, ob intemperantiam varietate distinguentes, studioseq; paulatim immutantes nomen ipsum maza in μάζαν commutarunt, ita appellantes omnē cibum magnificum; μάζαν vero ipsos cibos præparare dixerunt, atque inde fortasse, quæ ex amygdalis & sacharo placenta conficiuntur, in officinis massepanes, hac ætate adhuc nominantur. Porro maza, vt Galenus ait, panibus hordeaceis ægrius concoquitur, magisq; ventriculum flatu implet, in quo etiam si diutius manserit, turbationem excitat. Citius autem subducitur, si commixta diutius fuerit ac subacta. Quid si mel quoque addatur, citius etiam ob id, ventrem ad excretionem incitabit.

CRIMNON, inquit Galenus in commentarijs libri secundi prædictionum Hippocratis, crassior polenta pars appellatur, quæ grandiuscula effracto inuehitur hordeo, refugiens videlicet mole exactiorem confectionem. Dioscorides, quem Galenus etiam in lib. de facultat. simplic. sequitur, non polenta modo, sed & tritici, & æ, ac olyræ siue antea tostorum, siue non tostorum crassiorem farinam κρηνον appellat, crimmi nomen ad rudiorum crassioremq; farinam, cuiusvis frumenti transferens. Solo mole discrimine, ac tritura modo à farina siue ἀλεύρω differt. ἀλευ- ἀλδωρε.
 & enim dicitur, quando granum in tenuissimas partes quàm exactissimè contritum est; κρηνον verò rudior farina, quæ fragmenta maiuscula ipsorum granorum continet. τάλτων, id est, pulverem ex eo faciunt, inquit Dioscorides, quæ abundè alit, facillè conficitur, & aluum vehementius astringit, si ζεα ex qua sit, prius torreatur.

DE MALTO SIVE BYNE.

CAP. XXI.

MALTVM à recentioribus nuncupatum, ex hordeo quoque fit. Nam ipsum hordei granum est, primum donec intumuerit aqua maceratum, quod deinde germen emisit, ac postremò cum ipsis germinibus siue enatis ligulis, tostum ac reficcatum est. Nostri mout/ Germani maltz/ recentiores maltum voce à Germanis mutuata appellant. Aëtius Græcus medicus, hordeum hoc modo præparatum βύνη nominat. Ad vera siue ceruisiæ decoctionem conficitur, & laudatissimum quidem Martio & Aprili mensibus. Qualitatem habet siccam quidem hordei intensiorem, frigidam verò multò remissiore: nam ἐμύρωμα, quod illi

illi ab assatione diutinaq; tostione inheret, siccitatem eius intendit, ac frigidam non solum remittit, sed & qualitatem quandam calidam ei imprimit. Galenus lib. de aliment. facult. hordeum ait, quoquomodo quis eo utatur, siue ptisanam coxerit, siue polentam fecerit, vim quandam refrigerantem retinere. verum id de malto non videtur intelligendum, quod partim ipsa germinatione, partim diuturniore tostione, magis a natura sua recessit, quam polenta, que vel ex crudo nondumq; maturo hordeo, vel in aqua macerato tantum, vt diximus, conficitur. Abstergit preterea & maltum hordeo potentius; minus lentoris habet, cum quia farina minus, siliquarum verò plus habeat, quam crudum hordeum; tum ab inherente illi empyreumate, quod absterfionem coniunctam habet. Ventris torminibus alijsq; similibus ex frigida causa doloribus, maltum subuenit, tostū feruensq; in sacculo appositum. Cataplasma ex bynes farina tumoribus hydropicorū vtiliter, Aëtio teste, imponitur.

DE BERA SIVE CERVISIA.

CAP. XXII.

BERA ex malto, & lupuli salictarij floribus modo, proportioneq; certis, aqua dulci permixtis, coquitur: & simplicissima quidem ac propriissima talis est. Proxima, que triticū, Zeam, aliasue fruges, vnā cum malto hordeaceo admittit. Que verò preter fruges, herbas, semina, flores, aromata, aut alia huiusmodi caput implentia, ac ebrietatem inducentia, à frugum natura aliena permixta habent, composita quedā bera, siue ceruisia sunt, ac medicata, ab hordeacea triticeāue bera & sapore & qualitate dissidentes. Nominant autem huiusmodi ex frugibus potum cum Germani omnes, tum Britanni reliquaq; Septentrioni subia-

subiacentes gentes, communi quidem ac patria voce, **Biere** sue **Bere**/Latina autem passim ceruisiam. Veteres vero ex hordeo potum varijs nominibus appellarunt: & οἶνον quidem κριθῶνον, id est, vinum hordeaceum omnem ex hordeo compositum Graci. Eundem Aristoteles, Athenæo teste, τῖνον dixit: alij βρώτων: veluti Sophocles in Triptolemo, & Hecateus in Europa periodo, vbi Pæonas, βρώτων ait bibere, ex hordeo; & ἀραλίνον verò ex milio & conyza. Hellenicus tamē non solum ex hordeo, sed & ex radicibus fieri βρώτων asserit: Bibunt, inquit, ex radicibus βρώτων, veluti Thracæ ex hordeo. Aegyptij hordeaceā potionē, ζύθον siue ζῆθον, Theophrastus ait, appellant. Idem testatur Plinius lib. xxi. Ex frugibus, inquit, potus, zythum in Aegypto, celia & ceria in Hispania, ceruisia & plura genera in Galia, alijsq; prouincijs. Quos lib. xlii. nominibus quidem alijs, sed ratione eadem confici tradit. Diodorus Siculus, zythū non in Aegypto solum, sed & in Galatia quoq; fieri asseruit. Tanta est (inquit de Galatia scribens) aëris frigiditas, vt neque vinum ea regio, neque oleum, producat; quare coacti homines potum sibi ex hordeo componunt, quem appellant Zythum. Dioscorides vnum hordeacei potus genus zythum: alterum curmi nominat. Simeon Zethij ex posterioris ætatis Gracis, huiusmodi potionem Arabico nomine, φουκάον vocat, alij φουκάδιον, siue φουκάδιον: Arabibus tamen, phoucas non ex hordeo tantum potus est, sed etiam, veluti Rhasis scriptum reliquit, ex pane heueri, hoc est, similagineo, mentha, ac apio compositus: ac, vt Hali Abbas testatur, quedam etiam phoucas, ex pigmentis, aut ex maiorum puniceorum succo conficitur. Hæc autem omnia siue similia sint genera, diuersis appellata nominibus, siue proprietate aliqua discrepantia, cum bera siue ceruisia nostra in eo conuenire possunt, quod ex hordeo, ac frugibus

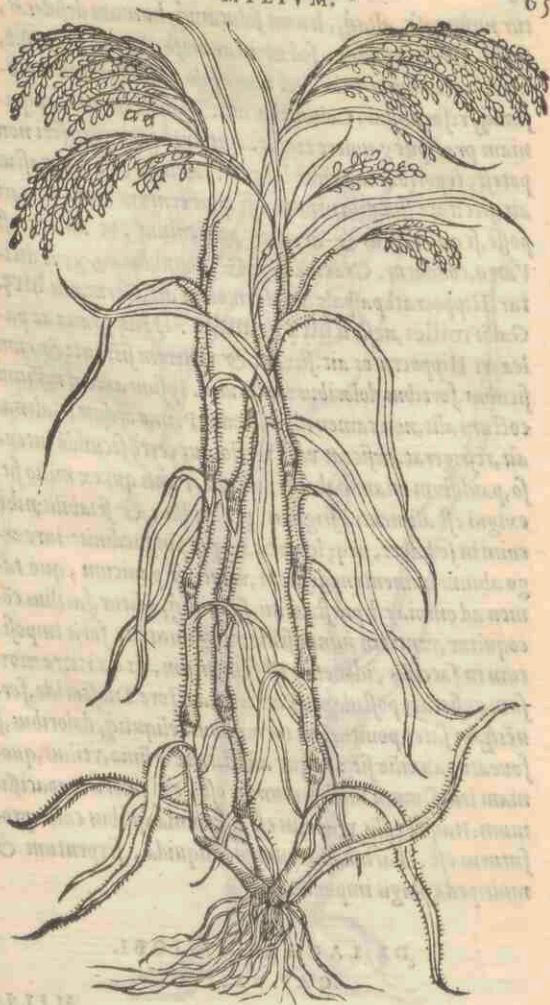
gibus componantur, preparationis tamen modo, vel alia qualitate aliqua ab ea fortasse differunt. Nam si zythum, vt Galenus ait, lib. de facultat. simplic. medicament. ex putredine proueniat, aut ex frugibus fiat aqua madefactis, donec resoluantur in liquorem vino similem, veluti Hermolaus Barbarus in corollarijs scribit: ac acre maliq³, succi sit: renes & nervos tentet, qua à Dioscoride ac Galeno quoque ei attribuuntur, cum bera siue ceruisia nostra nequaquam conuenire potest. Nam bera ex fruge non fit putrescente, multò minus ex ea in liquorem resoluta, sed ex hordeaceo malto, vt diximus, coquitur, ab omni putredine asseruato. Est & bera per se suauis, dulcis; ac boni omnino succi. Quae certè beram a zytho, cum conficiendi modo, tum facultate distidere ostendunt. Sin autem zythum non eo, quo Galenus, aut Hermolaus tradunt, conficitur modo, sed ex hordeo ac tritico fiat leuiter tantum putrefactis, ac à natura sua commutatis, vt Theophrastus scribit, zythum & bera simillima sunt. Nam hordeum in maltum transiens, leuiter quodammodo computrescit & à natura sua recedit. Verùm tunc Galenus, Dioscorides, & qui deinceps eorum sententiam ac doctrinam insequuti sunt, minus rectè zythi facultates cognouisse videbuntur. Propter leuem hanc etenim putrefactionem siue mutationem, hordeum, aut ex eo potus, mali succi statim fieri non potest, non minus quam polenta, qua ex non recenti hordeo, sed ex maturo & sicco in aqua macerato conficitur. Siquidem & tunc leuiter quodammodo hordeum cõputrescit, humoremq³ alienum imbibit, veluti dum maltum futurum est. Polentam tamen hanc ob causam, neque Galenus ipse, neque veterum quisquam, mali succi fore asseruit, sed contra omnem boni odoris, suaueolentemq³ esse, sicuti & maltum ritè confectum est: Zythum autem, siue ζυθος, ex hordeo & tritico confici

fici leuiter putrefactis, Theophrastus lib. de causis sexto, ubi de saporibus agit, his verbis tradidit. Nonnulli verò, ait, naturam commutantes & leuiter putrefacientes, in succos cogimus, ad bibendum idoneos, veluti qui vinum ex hordeo ac tritico consiciunt, quod in Aegypto ζῆδος appellatur. Ceterum vt ad temperiem bera veniamus, pendet ea ex qualitatibus eorum, ex quibus componitur. At materies eius, vt diximus, sunt, aqua, maltum hordeaceum, subinde triticum aut Zea, & lupuli salictarij flores. Aqua quidem simplex cuiusmodi ad bera decoctionem sumitur, frigida est & humida: maltum cum exigua caliditate resiccatur & abstergit: triticum ac Zea temperate calida siccaq; sunt: lupuli flores secundo ordine calefaciunt, resiccantq;, caput tentant, vrinas mouent, abstergendi quoq;, ac aperiendi potentia praediti. Faciunt hi ad bera cum saporem, tum diuturnitatem; fruges verò alimenti materiam subministrant. Ex horum autem varia & inaequali mistura, diuersa berarum genera, dissimilibus qualitatibus praedita, sunt. Tenuis quaedam, potentes aliae, rubicunda siue nigrae haec, candida illa, amara pleraque, dulciores nonnullae. Quae frugum plurimum admiserunt, potentiores sunt: quae minus tenuiores: minimum tenuissima. Ex hordeaceo malto, diutius tosto, rubicunda; & praesertim, si diuturnior decoctio accesserit: praecipua autem parte ex Zea ac tritico confecta candida sunt, senescentesq;, tenue & aquosum vinum substantiae tenuitate quodammodo referunt: amariore caputq;, citius tentantes, lupuli flores copiosius incocti efficiunt; dulciores eorum parsimonia, fruges enim ex se dulcedinem conferunt. Inter has tenuissima, frigida quidem est & humida superante in ea aquae qualitate ac substantia, non tamen omnis caliditatis experta. Potentiores caloris plus habent, cuius etiam vi atque potentia, in vasa condita non secus ac mustum fluctuant

fluctuant ac efferuescunt, minus tamen quàm mediocre vinum calida, à quo non solum temperamenti caliditate, sed & tenuitate substantiæ superantur. Calefactio siquidem bera clemens mitisq; est. Alimentum autem præstant illæ quidem exiguum, aut nullum; hæ verò copiosius, copiosissimum crasse & rubicunde: omnes probi succi, si ex bonis frugibus & benè decocta fuerint. Crassiores circa præcordia aliquantisper hærent, tardeq; descendunt: candida, tenuiores & citius digeruntur: amara, abstersione aluum leniunt: media, medio se modo habent. Composita bera, quæ videlicet præter fruges ac lupulum, & alias quasdam herbas, vel flores, semina, fructus, aromata, similiaue recipiunt, pro qualitate eorum quæ admiscentur, varias qualitates ac facultates obtinent, subinde etiam noxias. Recens bera quæ nondum subsedit, non secus ac mustum, vitia complura gignit: inflationem parit, aluum conturbat, calculum procreat, ac vrinæ sæpenumerò stillicidium excitat: foris tamen adnota, neruosarum partium dolores sopit, si dulci calenteq; ea foueantur: præstat ad hoc recentissima & cui nondum lupulus incoctus est, ac inter omnes potentior. Acida neruos & renes tentat, ventriculum conturbat, ac vitiosum in corpore succū gignit. Acetum quod ex bera conficitur, vini aceto minus acre, minusq; potens est, nec partium aded tenuium.

DE MILIO. CAP. XXIII.

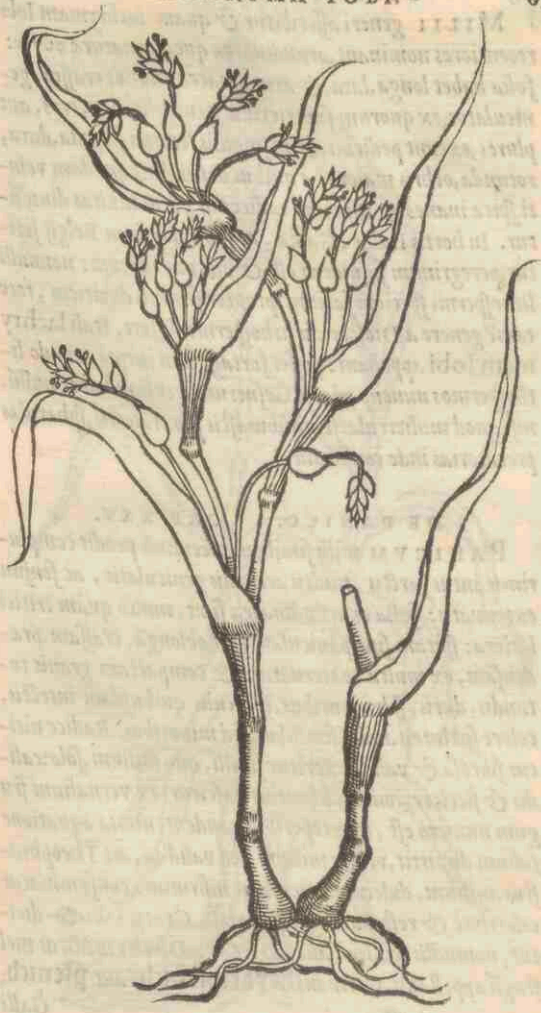
MILIVM multiplici fruticat culmo, geniculato: folia habet ampla, harundinacea, summo caule, non spicant sed effusam promit iubam, siue φόλον, deorsum reflexam, flauū vt plerimum coloris, subinde nigricantem, in qua semen gignitur paruum, durum, splendensq;, paucis tenuibus tunicis conuestitum, à quibus facillimè excidit: radice niti-
tur

tur numerosa, altaq; leuem solutamq; humum desiderat, nec in sabuloso solum, sed & in arenoso quoque prouenit, modo vel humido celo, vel riguo solo: nam siccum cretosumq; reformidat, Columella ait. Milio Plinius Campaniam præcipue gaudere tradit. Ante ver commodè serri non potest, teporibus maximè latatur. Milium, Theophrastus ait, siccitate sua diuturnum esse. plus centum annis seruari posse, si quo ventus & aër non perueniunt, vt auctor est Varro, condatur. Græcis κείχη, nonnullis κείχηδς dicitur, Hippocrati passale, vt Hermolaus ait, Germanis hirs, Gallis millet, nostris hirs & milie. Milij grana ac paleæ, vt Hippocrates ait, siccant & ventrem sistunt: & cum ficibus, fortibus doloribus conferunt. Ipsum autem milium coctum alit, non tamen aluo secedit. Primo ordine, Galenus ait, refrigerat, exsiccatur verò tertio, aut certè secundo intenso, paululum etiam habet tenuitatis. Panis qui ex milio fit, exigui est alimenti, frigidus, præaridus, & friabilis, nihil enim in se habet, neq; lentoris, neque pinguedinis: iure ergo aluum humentem desiccatur, veluti & panicum, quo tamen ad omnia est præstantius. suauisq; editur, facilius concoquitur, ventrem minus sistit, magis nutrit: foris impostum in sacculis, idoneum est fomentum, ijs q; in reumatismis exsiccari postulant. Torretur, auctore Dioscoride, seruèq; in sacco ponitur, vt torminibus reliquisq; doloribus, si foueatur auxilio sit: neque aliud, teste Plinio, vtilius, quoniam leuissimum mollissimumq; est, & caloris capacissimum. Itaque talis vsus eius est, ad omnia quibus calor profuturus est. Farina eius cum pice liquida, serpentum & multipede plagis imponitur.

DE LACHRYMA IOBI.

CAP. XXIIII.

E 2

MILII generi ascribitur & quam lachrymam Iobi recentiores nominant, arundinacea quoque natura φύτον: folia habet longa, lata, & arundinacea; culmos crassos, geniculatos; ex quorum superioribus geniculis duo, tres, aut plures, exeunt pediculi, & in singulis semina singula, dura, rotunda, ochris maiora, à quibus dependent quedam veluti spica inanes & mutica: radices in fibras multas diuiduntur. In hortis Italiae, Galliae, ac subinde etiam Belgij seritur; peregrinum siquidem est, & aliunde illatum: nonnulli lithospermi speciem faciunt, propter seminis duritiem, toto tamè genere à Dioscoridis lithospermo differt. Itali lachrymam Iobi appellant: posset fortasse non ineptè arundo lithospermos nuncupari, ut Gesnerus ait: vsum habet nullum, nisi quod muliercule, seminibus istis filo traiectis, sphaerulas precatórias inde conficiant.

DE PANICO. CAP. XXV.

PANICVM milij similitudine culmis prodit complurimis, intus sarctis, multis articulis geniculatis, ac sensim extenuatis: folia ei arundinacea sunt, multò quàm tritici latiora: spicam siue paniculam fert oblongã, crassam, prædensam, ex multis coaceruatam & compactam granis rotundis, duris, splendidibus, folliculis quibusdam innectis, colore subluteis, milio similibus, sed minoribus. Radice nititur fibrosa & valida. Seritur simili, quo milium, solo: calidis & siccis regionibus libentius nascitur: ex vernalium frugum numero est, quæ teporibus gaudent: nimia aquatione folium dimittit, vti & milium: sed validius, ait Theophrastus, milium, dulcius panicum ac infirmius: consummatum celerrimè & reservari egregiè potest. Græcis ἐλυμθ dicitur, nonnullis μελίον, aut μελίθ. Diocles medicus mel frugū appellavit. Germani heydelpfenich/ aut pfenich;

Galli

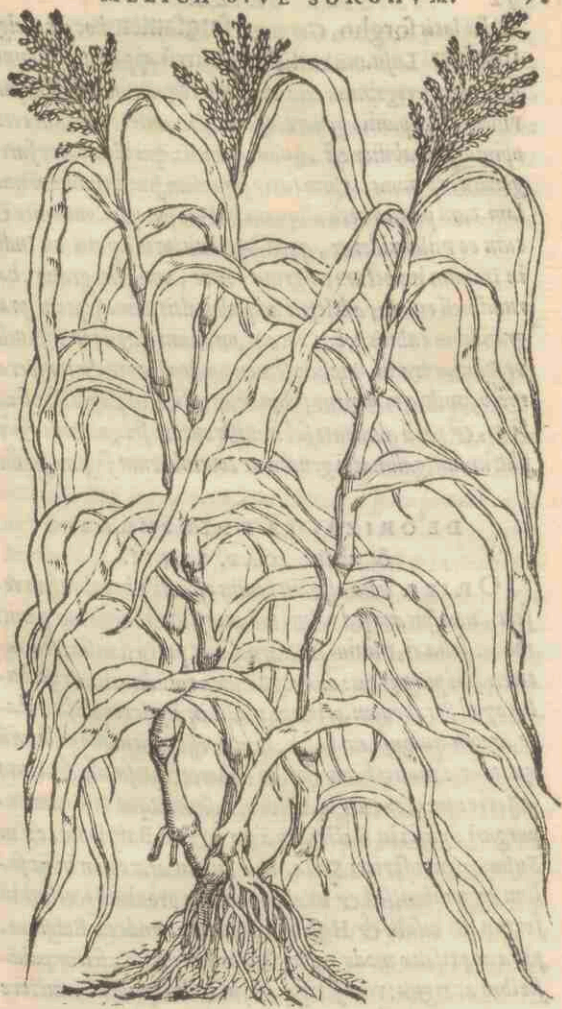

Galli panic; Latini à panicula, nomen panico dedere. Ruellius panicum ab Italis melicam nuncupari refert, Matthiolus autem melicam sorghum nominat. Errandi occasionem præbuisse videtur Ruellio, nominis melicæ cum μελις, siue μελιου, vicinitas; quæ fecit vt panicũ & sorghum inter se confuderit, & melicæ descriptionem cum panici miscuerit. Panicum autem facultate pauci nutrimenti est, & exsiccatoria, auctore Galeno: sistit quoq; ventris fluxus ceu milium, in lacte caprino decoctum (addit Plinius) & bis die haustum. Si verò foris illinatur, exsiccatur atq; refrigerat. Panis, qui ex panico fit, vt & is, qui ex milio, exiguus est alimenti, frigidus, præaridus, friabilis, nihil in se habens neque lentoris, neque pinguedinis; quare & aluum humentem desiccatur.

DE MELICA SIVE SORGHO.

CAP. XXVI.

MELICA tribus, quatuor, aut pluribus assurgit culmis, harundinaceis, præaltis, septem, octo, subinde decem, pedũ altitudine vel ampliori, nouem articulis vt plurimum geniculatis, medulla candida farctis; folijs è singulis geniculis cubito longioribus, trium quatuorue digitorum latitudine: inba dodrantali aut longiori, milij crassiore, erecta, non dependente: grano multò quàm milij maiore, ac lentis serè magnitudine, aliàs in ruffo, aliàs plenius nigricante: radicibus nititur fibrosis, multis ac validis. Tota planta harundinem refert: culmi & spica, semine maturescente rubescunt. Solum amat pingue & humidum, ex æstiuis sementibus est: autumnò maturescit: gignitur in Italia, Hispania, ac alijs calidioribus regionibus. Ab Insubribus melega, & melega, Latine melicæ, in Hetruria saggina, alijs Italia

Italiae locis sorgho, Germanis *sozglamen* hoc est Belgis *sozglact* Lusitanis milium saburrū appellatur: nonnulli panicum peregrinum, aut Indicum cognominant, id ipsum videlicet ex panici genere esse existimantes: quorum certè opinio probabilior est, quam eorum, qui illud inter farris genera reponunt. Cum farre siquidem similitudinem nullam, cum panico verò aliquam habere potest. Conuenire & cum eo milio videtur, quod Neronis principatū ex India in Italiam inuectum, nigrum colore, amplum grano, harundineū culmo, adolescit ad pedes altitudine septem, prægrandibus culmis, lobas vocant, omnium frugū fertilissimū, vt Plinius tradit. Melica semen panico sapore & temperamēto simile est. cogitur subinde a rusticis in panes, sed friabiles, & parū alimenti ministrantes: frequentius & vt plurimum, gallinacei generis ac columbarum saginæ seruit.

DE ORIZA, EX THEOPHRASTO
& alijs. CAP. XXVII.

ORIZA lolio aspectu similis est, vti Theophrastus refert, non spicam sed veluti iubam effundit milij aut panici modo: folia ei, Plinius ait, carnosæ, ac porro similia, sed latiora. flos purpureus: radix gemmea rotunditatis. Aristobulus apud Strabonem, orizam tradit in aquis conclusam stare, areolis quibusdam factis: eamq; esse altitudine cubitorū quatuor: multiplicem spicam habere: copiosumq; fructum adferre: meti circa Pleiadum occasum, atque vt & eam repurgari: nasci in Bactriano agro, & in Babylonio, & in Susio, & in inferiori Syria. Hac autem etate non in ijs solum regionibus, sed & in alijs plurimis prouincijs, veluti in fortunatis insulis & Hispania prouenit, vnde in Belgium, pista ac ptisanæ modo repurgata adfertur. Nascitur palustribus ac riguis: vere seritur, & in India quidem, auctore

Ex ato-

Eratoſthene, quum aſtuis imbribus madet. Græci ὄρουζον, aut, vt Theophrastus, ὄρουζον appellant. Latini Græcam vocem retinent, Galli riz, Germani riß & riß nominant. Semine hoc, inquit Galenus, omnes in sistenda aluo vtuntur, ipsum eodem modo, quo chondrum coquentes: difficilius tamen quàm chondrus conficitur, & minus alit. Belgæ orizam cum lacte coquunt, edulium parantes, quod mediocriter cum aluum adstringit, tum nutrit.

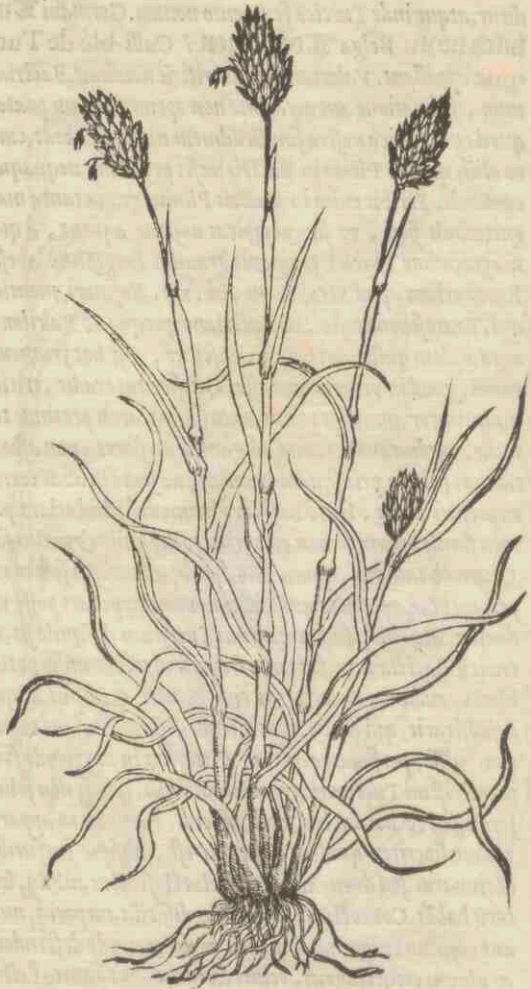
DE FRUMENTO TURCICO,

CAP. XXVIII.

TURCICO frumento culmus est arundinaceus, solidus, fungosa medulla refertus, multis articulis geniculatus, quinum senumue pedum proceritate, inferiore parte crassus, ac subinde purpureus, superiori paulatim extenuatus: folia lata, longa, venosa, arundinacea: spica summo caule dodrantales, iuba serè modo multiplices, muticæ, procumbentes, vacuæ, nullum semen gignentes, instar tamen secalis florescentes, flore aut candido, aut luteo, aut purpureo, prout videlicet fructus coloratus erit; fructum serunt prægrandes veluti spicæ, quæ ex culmi geniculis, atque ab vno culmo tres quatuorue, alterno exeunt ordine, multis foliaceis ac membranosis tunicis, veluti vagina quadam, obuoluta, è qua longi tenuesq; capilli prominent, singuli singulis granis adherentes. Semina magna sunt, eruilæ magnitudine, qua mediastino hæret angulosa, superficie verò rotunda: colore aliàs candida, aliàs lutea, purpurea, aut rubra; sapore dulcia ac suauia: quæ in ordines ac versus octo aut decem digesta arctissimè coniuncta, nascuntur. Radicibus nititur hoc frumentum multis, fibrosis ac firmis. Seritur in hortis, idq; Martio aut Aprili: fructus autumnino matureſcit. Ex Asia, quæ Turcorum Imperatori paret, inuictū cre-

ditur, atque inde Turcico frumento nomen. Germani *Tur-
kisch korn* / Belge *Toix cozen* / Galli blé de Tur-
quie appellant. Valerius Cordus triticū nominat Bactria-
num, sed ratione aut occasione non optima: nam præter Bactrianum
triticum.
quod cum tritico nostro similitudinem nullam habeat, cum
eo etiā, quod à Plinio in Bactris nasci proditur, nequaquā
conuenit. Scribit enim in Bactris Plinius grana tanta ma-
gnitudinis fieri, vt singula spicas nostras æquent, à qua
magnitudine Turcici frumenti granum longissimè abest.
Extat etiam apud Strabonem, lib. xv. Bosphori mentio, Βόσφορος
qui, Eratosthene teste, in Bactriano quoque ac Babylonio
agro, iisdem quibus oriza locis nascitur. Est hoc frumenti
genus, quod in ueneratione esse, Onesicritus tradit, tritico
minus: inter annes prouenit, excussūq; areis protinus tor-
retur. Iurēiurando etenim adiguntur messorēs, non aspor-
taturos se inde, priusquā coxerint, ne semē in alias terras
exportari possit. Huic Bosphoro frumentū istud etiam pa-
rum simile, quum semen eius triticeo dissimile & maius sit.
Quam ob causam, quum duo hæc apud ueteres solum re-
periantur, quæ Bactriani tritici nomine appellari posse vi-
dentur, atq; his ipsis frumentum Turcicum dissimile sit, nō
triticū Bactrianum, sed nouo tritici Turcici nomine potius
nuncupandum, donec uetus eius nomen Oedipus aliquis
demonstrarit, qui à ueteribus alicubi descriptum, aut cogni-
tum fuisse, persuadere queat. Cæterum in nutriendo fru-
mentū istud Turcicum, triticeis omnibus, ipsoq; non solum
secali, sed & hordeo longè est inferius. Panis ex eo appara-
tus mediocriter quidem candidus est, absque fursuribus
coccinatus, sed durus ac siccus, ueluti biscoctus, nihilq; len-
toris habēs. Concoctu eas ob causas difficilis, corporiq; nullū
aut omnino exiguum alimentū præbens: tardè descendens,
ac aluum constringens, ueluti ex milio, aut panico factus.

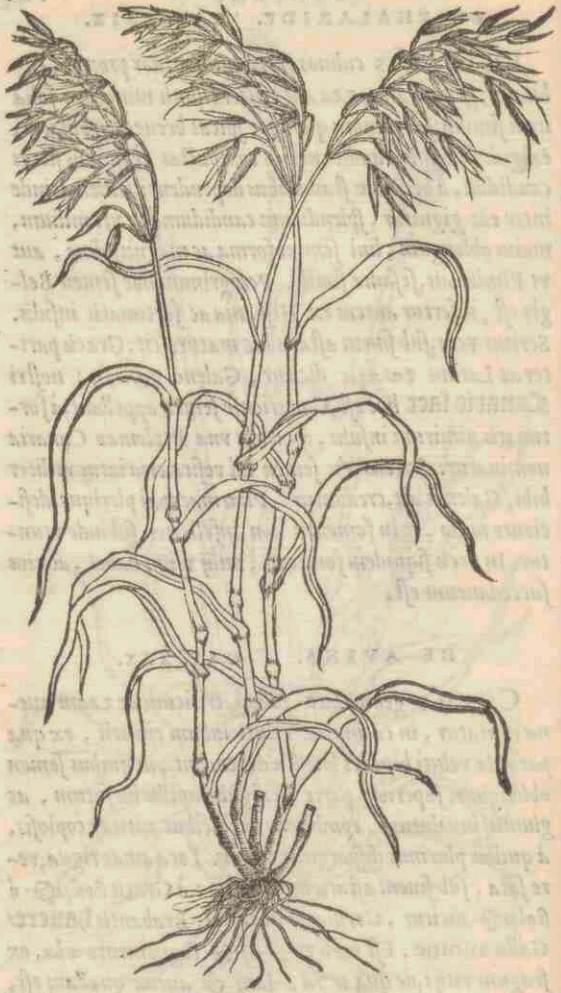

PHALARIS culmos tres, aut quatuor promit, cubitales, geniculatos, & ea aut tritici culmis minores: solia item similia, sed minora quoque: spicas breues turbinatas, exiguis squamis candicantibus compactas, è quibus flores candiduli, à breuibus staminibus dependent: semen deinde inter eas gignitur, splendidum candidumq̄, vti milium, maius oblongum, lini semini forma ac magnitudine, aut vt Plinius ait, sesama simile. Peregrinum hoc semen Belgio est; insertur autem ex Hispania ac fortunatis insulis. Seritur vere, sub finem aestatis hinc maturescit: Græcis pariter ac Latinis φαλαρίς dicitur, Galeno φαλῆσις: nostri **Canarie** fact hoc est, Canariense semen appellant, à fortunatis nimirum insulis, quarum vna Ptolomeo Canaria nominatur. Succus & semen ad vesicae cruciatus vtiliter bibi, Galenus ait, creduntur. Pharmacopœi plerique, deficiente milio, eo in fomentis non infeliciter subinde vtuntur. In siccis siquidem fomentis, milij vsus habet, ac eius succedaneum est.

DE AVENA. CAP. XXX.

CULMO geniculato, folioq̄, triticum ac Zeam auena imitatur, in cacumine veluti iubam emittit, ex qua paruula veluti bipedes locusta dependent, in quibus semen oblongum, superiori parte, exiguis capillis hirsutum, ac glumis inuolutum, conditur. Radicibus nititur copiosis, à quibus plurimis dispartitur culmis. Loca amat rigua, vere sata, sub finem aestatis maturescit: à Græcis βρώμη ἢ βρώμη dicitur, Germanis **habern**, Brabantis **hanere**/ Gallis auoine. Est verò & βρώμη cognomento ἰσθα, ex frugum vitij, de qua infra. Iam & auena quedam est,

cuius

cuius semen nudum nullis glutinis implicatur, aliâs vulgari auena per omnia similis: nudam auenam quis nuncupauerit. Auena autem, vt Galenus ait, iumentorum est alimentum, non hominum: nisi vtique aliquando extrema fame, ad panes ex ea conficiendos compellantur. Panis qui ex ea fit est insuauis, non tamen aluum aut sistit aut proritat, sed, quod ad illud saltem pertinet, medium locum obtinet. Vt medicamentum verò, similem hordeo vim habet. nam cataplasmatibus modo imposta desiccatur, & medio-criter ac sine morso digerit: temperiem autem habet paulo frigidior; nonnihil etiam astrictionis obtinet, vt ad ventris profluuiâ inuuet. Pulve huius, Dioscoride auctore, aluus sistitur, & praeest eius in sorbitione tussientibus succus. Auena farinam, in aceto coctam, tollere nauos Plinius praeterea tradit.

IN frumentaceorû numero fegopyrum quoq; esse videtur, subinde enim cogente necessitate, panis ex eo, aut cum eo conficitur: habet id culmos rotundos, leues, striatos, rubicundos: in plures alas diuisos: folia hederæ molliora minorâq; semina proxima: flores paruos, candidos, racemosos. semina sordido colore nigricantia, triangularia, similicis nigra (malococissum veteres nominant) similia, sed paululum maiora: radicibus nititur paruis, ac fibrosis: Nasctur qualicumque solo, neque vllum quantumuis aridum, macrumq; respuit; gaudet imbribus; citò prouenit, celeviter maturefcit. Seritur Martio aut Aprili, ac non rarò autumno, pabuli causa. Plerisque Germania locis & Brabantica Campania vulgare, Italia etiam non incognitum. Tridentina rura formentone, Foroiuliensia saracino, vt testis

Matthio-

Matthiolus, nominat: Germani superiores *heydenkorn*, inferiores *bockweydt* aut *bueckenweydt* / quæ hirci aut fagi triticum sonant, Græcè *τραγόπυρον* aut *φυγόπυρον*, Latine *sagotriticum* dixeris: à seminis figura, quod faginan glandem, forma triquetra & colore sordido, quodammodo refert, licet quantitate multò minus. Apud veteres nullum nomen habet: nam *ocymum* quidem non est, siue illud Dioscoridis, siue alterum Varronis & Columella. *Ocymum* siquidem Dioscoridis, aut vt plerique *ozimon*, herba est odorata, quam nostra etas *basilicum* nominat. Et Varronis ac aliorum rei rusticæ Latinorum scriptorum *ocymum*, non alicuius herbae genus, sed pabuli nomen est, ex segetibus videlicet, ac leguminibus, veluti Varro lib. II. cap. XXXI. de *ocymo* scribens, testatur. Id genus pabuli sunt, inquit, segetes virides sectæ antequam siliquas ferant. Item & Plinius lib. XVIII. cap. XVI. Apud antiquos, ait, erat pabuli genus, quod Cato *ocymum* vocat, quo ciebant (exemplaria pleraque minus bene, sistebant, habent) aluum bubus, id erat è pabulis, segete viridi dissecta antequam gelaret. Sura Manilius id aliter interpretatur, & tradit fabæ modios decem, viciæ duos, tantundem & eruiiæ in iugero aut uno misceri & seri solitos, melius & aue-na græca, cui nõ cadit semen admixta: hoc vocitatum *ocymum*, bouûq; causa seri solitum, Varro appellatum à celeritate proueniendi ait. Ex quibus sanè euidentissimum est, *fegopyron* propriè *ocymum* non esse, sed frugem nouam, veteribus vel non cognitam, vel non vsitatam, vel neglectam. Caterum *fegopyron* tritico quidem, secali ac hordeo minus nutrit, plus tamen quàm milium aut panicum. Pulmentaria ac placenta quæ ex eius farina conficiuntur, facile coquuntur, citò descendunt, alimentumq; corpori adferunt, exiguum quidem, non tamen malum aut vitiosum. Paris

Ocymuni:

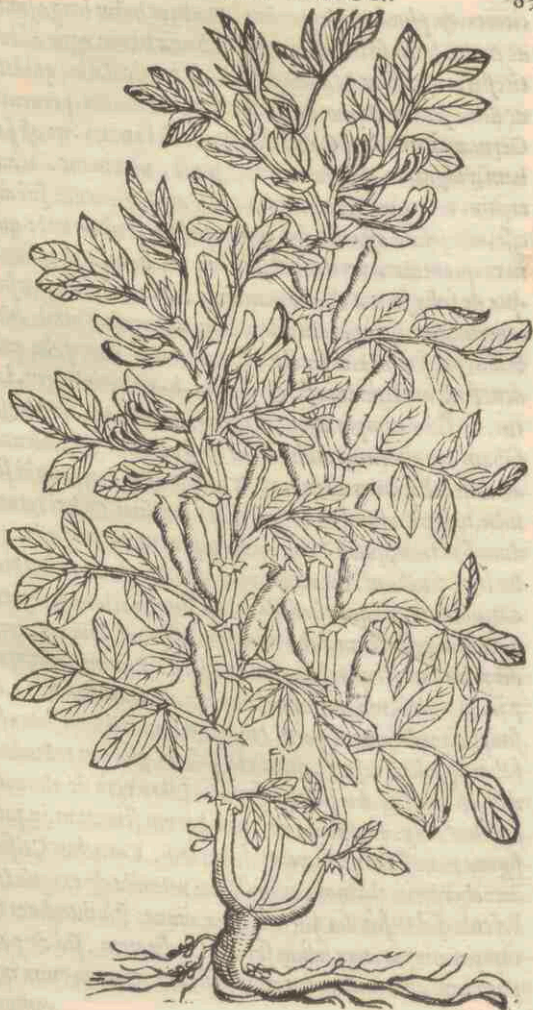
Plinij locus emendatus:

qui ex eo aliquando, cogente annona penuria, coquitur, aut farinam eius admixtam habet, humidus est, citiusq; descendit, ac flatulenti plus obtinet, quam ex secale coctus. Herbam viridem priusquam semen maturuerit, boues iumentaq; pascuntur. Semine gallinaceum genus pastum citissime pinguescit.

DE BONA SIVE FASELO MAIORE.

CAP. XXXII.

MAIOR bona culmo siue scapo exit quadrangulari, glabro, inani, nullis geniculis intersepto, longo & erecto, qui vbi quidem dense feritur, pedamentis aut admniculis quibus sustentetur non eget: vbi verò seorsim, facile in terram collabitur; folia ex interuallis promit oblonga, ex pluribus vni costæ siue pediculo adnatis composita, quorum singularia subpinguia sunt, venosa, glabra, rotundis longiora: flores spicati sunt, forma oblongi, colore aut candidi lituris nigris conspicui, aut ex purpura nigrescentes: hos succedunt siliquæ longæ, crassæ, carnosæ, inferiori parte tenuiores, interius quodam veluti candido tomento aut mollibus floccis lanosæ & hirsutæ, quæ ante maturitatem virent, post verò sicciore factæ, nigre sunt ac duriuscule, veluti & genistæ siliquæ, longiores tamen maioresq;. In quibus fructus tres, quatuor, aut quinque, rarò plures, oblongi, lati, compressi, humani ferè vnguis similitudine, magni & semidrachmæ sæpenumerò pondo, vt plurimum candidi, subinde ex rubicundo colore purpurascetes, qui superiori sua parte oblongum nigrum veluti vmbilicum habent. Putamen huius densum est, interior pars rescicata dura solidaq;, in duas partes facile finditur, & ab vno latere germinationis principium euidentem habet, veluti & ochri, pisa, ciceris,

F 2

ciceres, & plura alia legumina. Radices huius longæ sunt, ac multis fibris firmantur. Seritur bona hæc in agris ac hortis: floret Aprili ac Maio mensibus. & particulatim quidem ac diu: fructus Iunio ac Iulio ad maturitatem peruenit. Germani **boonen** Galli febues, Itali fauam, quasi fabam, vulgarem appellationem sequuti, nominant. Hanc etenim veterum Grecorum $\chi\upsilon\alpha\mu\omicron\nu$ ac Latinorum fabam esse, non solum officinæ, sed omnes passim crediderunt: quæ in re quantum à veritate absint, ea vel liquido ostendunt, quæ de fabæ forma & magnitudine, apud veteres sparsim reperiuntur, quæ parum admodum aut omnino nihil, cum bona, præsertim eius fructu, conueniunt: nam fabæ quidem fructus rotundus est, & paruus; bona verò longus, latus, & fabæ comparatione magnus. Rotundam autem esse fabam, multorum rotundorum & fructuum & aliorum, ad eam collationes ostendunt. Theophrastus, terebinthi semen, magnitudine fabæ esse scribit: similiter & loti rotundum fructum, quem Dioscorides pipere maiorem facit: tiliæ item fructum, & acinos vitis idææ, (passulas corinthiacas nominant) quos hederæ acinis similes etiam perhibet: taxi deniq; fructum, faba minorem affirmat. Dioscor. xyridis rotundum semen fabæ simile asserit. Plinius Tithymali parali fructu, magnitudine fabæ esse ait. Galenus lib. xi. de simplic. medicament. facul. oniscos, etiam $\chi\upsilon\alpha\mu\omicron\nu$, hoc est, fabas appellari refert, quod vbi sese in globum conuoluerint, esculentis fabis sunt persimiles: Libro verò de aliment. facultat. cap. de Aphace & vicia, horum seminum, inquit, figura non est rotunda, veluti fabarum. Cornelius Celsus, acrochordones thymos, eximyctidas rotunda & exigua tubercula fabis similia facit. Quæ omnes similitudines & comparationes, non solum fabæ rotunditatem, sed & parvam eam esse, euidenter commonstrant. Omnia enim ipsi
 compa-

comparata non solum rotunda, sed & exigua quoque sunt. Paruitatem porro earum, præter illa, & hoc similiter confirmat, quod Dioscorides Aegyptiam fabam, vulgarem Græcorum magnitudine superare tradat: quæ tamen & ipsa parua est, bonaq; longè minor. Pendet enim Aegyptia faba, auctore Galeno, semiobolum tantum. bona verò semi-drachmam (vti scripsimus) id est, obolos integros tres, sæpe complet. Idem ostendunt, quæ apud veteres nonnullis locis reperiuntur & alia, veluti apud Galenum & alios eius ætatis scriptores, huiuscemodi capituli alicuius titulus: Si calculus aut faba aut consimile quippiã in auditorium meatû illapsus fuerit. Item quod Lucianus in *ἑρπύλλῳ* Mycillum adducat adijcientem gallo, quòd fabas sublegisset: ac in Icaromenippo formicam fingat fabæ tunicam apportatam: & alia similia, passim occurrentia: sicuti & quod Aristoteles libro de animalium historia sexto, pullorum gallinaceorum oculos, decimo ab incubitu die, fabis maiores esse scribit, qui tamen in exclusis, non admodum magni sunt. Decimo iam die, inquit, pullus totus perspicuus est, & membra omnia patent: caput grandius toto corpore est: oculi capite grandiores herent, quippe qui fabis maiores per id tempus emineant. Ex quibus omnibus euidentissimum manifestissimumq; veras fabas rotundas ac paruas esse; bona verò fructum longè maiorem, & ea de causa, ab ijs differentem, Vt interim prætereamus, fabam substantiã habere, vti Galenus ait, raram & laxam: bonam verò resiccatam cornu modo solidam; iam & fabam, eodem auctore, minus alere, quàm ciceres, bonam autem cicerebus gratiorem, ac alimentum corpori humano copiosius præstare: & si quæ alia sunt huiusmodi argumenta, quæ fabarû & bonarum distimilitudinem aliquo modo ostendunt. Bona igitur non faba, sed omnino alterius nominis legumen. Quum autem

apud veteres nullum aliud reperitur, quod bona similis esse queat, quàm faselus, bonam eandem cū faselo esse consequi videtur: quem Græcorum complurimi φασίλον, Dioscorides φασίλον, Simeon Sethij φασούλον nominavit. Habet enim in primis bona, fructum dolichis forma similem, at maiorem, quæ maior est, cuiusmodi faseli esse dolichus innuit, diminutiua voce, à similitudine faseli, φασέολ. nuncupatus. Iam & bona alta procerag, est, qualem faselum esse Columella testatur lib. x.

Et grauis at triplici con surgit longa faselus.

Vulgarem item olim per Italiam fuisse faselum, ex libris Columellæ, Palladij, Vergilij notissimum est, sationis enim eius & tempus & modus in his docetur: bona verò hac ætate nihil familiaris. His accedit quod minoris bona fructus sparti fruticis, siue spartij, lobum magnitudine, ac forma, & non raro colore, proximè referat: at spartij λοβός ὡς περ φασίλους ἢ φασίλους, Dioscorides tradit, id est, lobos veluti phasiolos. Est autè spartum nō quæ genista appellatur, siue illa Italica dicta, aut alia quæuis, sed alia stirps, Hispaniæ familiaris, genista quidem Italica virgarum multitudine ac tenuitate quadamtenus similis, nullis aut omnino paucissimis ac minimis foliolis, quæ non siliquas veluti genista, aut legumen aliquod, sed lobos paruos, hoc est, exigua vnde quaque conclusa capitula, in rotunditate oblonga & subcandida fert, bonis minoribus magnitudine formaq, equalia, & candidis earum, colore quoque similia, in quibus semen vnum, aut alterum, conditur nigrū, aliquantulum compressum, aphaces, à nobis descriptæ, fructum satis referens. Est verò & aliud spartum, quod à Plinio lib. xix. cap. 11. describitur, herba spontè nascens, iuncusq, propriè aridi soli, Carthaginensis Hispaniæ montes operiens, ex qua strata rusticis, calciamina pastorūq, vestes, Plinij etate, nunc

Spartum
frutex.

Spartum
herba.

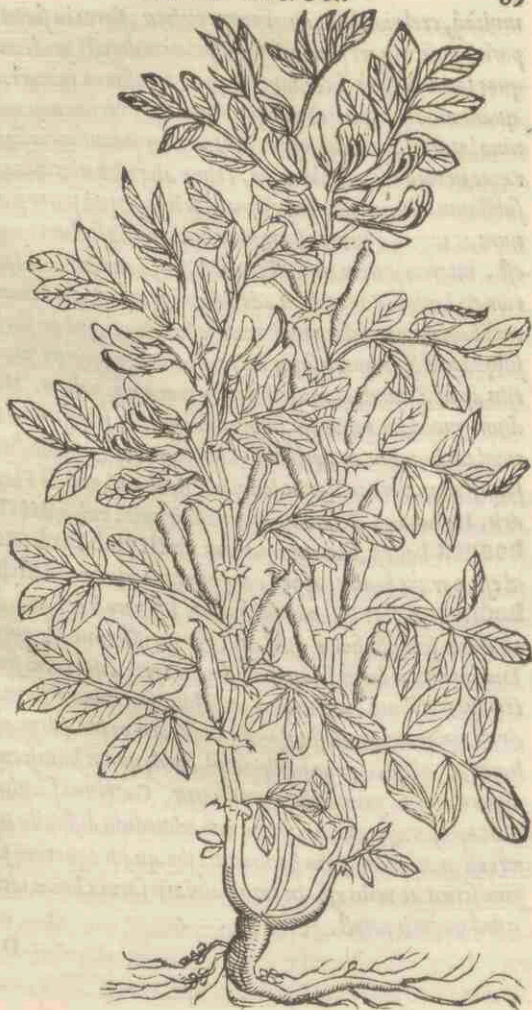
te, nunc & corbes in quibus vna passæ & ficus arida con-
 duntur, nec non alia texuntur: stirps certe nec alteri spar-
 to (quod ad differentiam huius spartum frutex appositè no-
 minatur) multò minus genistæ similis. Sed vt & genista
 spartum, & sparti lobi siliquæ sint (vt non dubium est quos-
 dam sentire) nostræ nihil adhuc sententiæ repugnans fue-
 rit, quum ipsius genistæ siliqua, bonæ siliquis similior sit,
 non modo quam dolichi, sed etiam quam pisi aut consimi-
 lis alterius leguminis: nullius enim siliqua nigra est, vt ge-
 nistæ: quam bonarum, quæ resiccata, veluti & genistæ, ni-
 græ sunt. Neq; enim alio quam colore, genistæ siliqua pha-
 siolorum similis esse potest, quum magnitudine ab his supe-
 retur, ac forma per omnia quoque non respondeat. Phasioli
 autem, quibus sparti lobi à Dioscoride similes perhibentur,
 ijdem sunt cum phaselis, à Galeno in lib. de aliment. facult.
 appellatis. Differentem etenim φασόλον, à smilace hortens-
 si, qui aliàs δόλιχον, Dioscorides facit, tertium autem si-
 milis nomenclaturæ legumen, nusquam descriptum reperi-
 tur, quam ob rationem, quadrisyllabus φασίολον per ιὸτα
 secundâ syllaba, à trisyllabo φασήλον per ἦτα differre nequit.
 Duorum præterea bona est generum, candida videlicet &
 rubicunda, duplex quoque φασόλον apud Simeonem Se-
 thij: vnus candidus, rubens alter. φασόλον autem nuncu-
 pat, quem alij φασήλον. Reperiuntur postremo in bona fa-
 cultates eæ, quas φασίολον Dioscorides tribuit: nam recens
 bona nondumq; matura esitata, & inflationem parit, &
 tam egre difficulterq; concoquitur, vt sepe vnâ cum excre-
 mentis alui, non permutata descendat, aluum quoq; com-
 mouet ac non raro cit, quæ Dioscorides phasiolo tribuit.
 Phasioli, inquit, instant, flatu mouent, egre concoquuntur,
 virides cibo aluum emolliunt, ad vomitiones autem idonei.
 Quæ omnia pariter ac simul, tam manifestè innuunt, osten-
 dunt

dunt atque demonstrant, bonam Germanicè dictam, veterum Græcorum & Latinorum φασηλον, ac Dioscoridis φασηλον esse, vt dubitandi nullus locus superesse videatur: nihil enim de phaselo alicubi occurrit, quod non cum bona conueniat. Est autem bona, siue faselus, quod ad facultates eius attinet, in alimentorum numero nō postremo loco, arida vt cætera legumina, decocta & in cibis assumpta: nam recens quidem, inflat, & flatu, veluti mox scripsimus, gignit. At rescicata & arida, probèq; deinde cocta, minus aut parum admodum flatulenta est, corpori alimentum mediocre, & illud mediocriter confert: descendit autem cum putaminibus quidem, nec omnino facile, nec omnino tardè; absq; his autē alium constringit, & potentius quidem, quæ rubra est. Farina bonarum, cataplasmatibus præsertim rescicantibus, deficiente fabarum eius loco, hac ætate admiscetur, & non inutiliter quidem. Sicuti enim temperies eius parum à medio recessit, ita ad multa utilis est. Talia siquidem medicamenta, auctore Galeno, multis alijs miscentur, ceu materiæ quædam. Abstergendi autem facultatem fabaceæ farinæ, bonarum non habet. Galenus lib. i. de aliment. facult. Phaselus, ait, medium quodammodo locum obtinet inter ea quæ succum bonum & prauum generant: inter concoctu facilia & difficilia: tardè & celeriter transseuntia: flatulenta & flatu expertia: parum & multum nutrientia. Nullam enim effectricem habet qualitatem instar quorundam, quæ acres, aut austeros, aut acerbos, aut saluos, aut amaros, aut dulces habent sapes.

DE BONA SIVE FASELO MINORI.

CAP. XXXIII.

MINOR bona caule, folijs, floribus, ac siliquis, maiori similis est, singulis tamen minoribus, & folijs pluribus multo q̄

F 5

multòq; crebrioribus, ex quorum exortu, flores in singulis paruis pediculis, vt plurimū seni, spicatum digesti prodeunt, quos totidem ferè succedunt siliquæ, torosiores minoresq; quàm alterius: fructus quoque minor est, verum non omnino latus neque compressus, sed teretis quodammodo figuræ, ac in rotunditate oblongus, colore aliàs subalbicans aut subflauus, aliàs niger, qui & vmbilicū superiori parte paruum ac nigrum habet. Putamen huius duriusculum quoq; est, interior autem medulla minus densa aut dura, sed rarior & laxior. Fæcundum admodum legumen, quod maiorem bonam non solum multitudine foliorum, sed & florū, siliquarumq; numero superat. Seritur in agris, & frequenter apud Zelandos, equorum iumentorumq; pabulo. Medium quoddam genus est, inter maiorem, ac syluestrem rotundam bonam: maioribus siquidem, minor & rotundior, sylvestribus verò maior ac longior. Brabanti vnà cū Flandris, Hollandis, Zelandis, ac alijs finitimis, vulgò **peerts boonen** hoc est, bonam equinam, & **cleyu boonkens** id est, paruas bonas, appellant; plerique etiam **zeeusche boonkens** siue Zelandicas bonas. Est vero hæc bona, & phaselus siue phasolus quidam, & potissimum ille quem Dioscorides videtur solum nouisse; ille certè, cum cuius fructu sparti lobum comparauit, qui huic fructui, & forma, & magnitudine tam similis est, vt sublato eo cui stirpi adheret, ac adnascitur pediculo, nihil aliud, quàm huiuscemodi parua bona, primo aspectu videatur. Ceterum facultate ac temperamento, hæc bona non admodum dissimilis maiori est, non tamen, tam hominum cibo, quàm equorum sagine seruit ac utilis est. In cataplasmatibus farina huius idem quod maioris potest.

DE SYLVESTRI BONA SIVE FASELO.

CAP. XXXIIII.

SYLVESTRIS siue nigra bona, caule quoque est angulari, inani, nullis geniculis intersepto, & quidem ubi sua spontis est, ut fertur, breuiori ac erecto, in hortis autem nostra inferioris Germania, longiori, ac nisi adminiculis fulciatur, caduco: folijs quoque bonae similibus, sed in cladiculis desinentibus, quibus propè assistentia apprehendit, ac complectitur. Flos bonarum forma, colore ex purpura, niger siue puniceus; siliquae consimiles, per maturitatem quoque nigrescentes, ac interiore sui parte albos mollesque, floccos continentes. In quibus semina, tria, quatuor, aut quinque; rotunda, eruilia forma & magnitudine, subinde paulo maiora, colore nigra, paruum candidum umbilicum habentia: quorum septem, octo, aut subinde nouem semidrachmam pendent. Substantia horum seminum rarior est, ac minus dura solidaque, quam bonarum maiorum: dum autem manduntur, satorem veluti quendam in ore ingratum excitant. In Narbonensi Gallia ac Aquitania plerisque locis sua sponte exit: apud Belgas rarum est legumen, neque alibi quam ubi satum est, prouenit. Siccitatibus hic gaudet: imbris ac humido caeli statu offenditur, ac eruginosum efficitur, maxime cum in flore est: paucis a satione diebus exit, citoque attolitur. Nostri *wilde boonkens* & *swerte boonkens*, hoc est, sylvestrem & nigram bonam appellant, a similitudine videlicet & caulis, & foliorum & siliquarum cum bona. Graecorum *κόκκος*, & Latinorum fabam forsitan quis dixerit. Quae enim de faba sparsim apud Theophrastum aut alios veteres reperiuntur, multa cum hac bona conueniunt, ut ex his, quae sequenti capite de faba collegimus, satis manifestum est. An autem propter hanc similitudinem, pro vera faba haberi debeat, considerandum relinquimus.

Porro

Porro vsus bona hæc nigra nullum apud nos habet, cum, ut diximus, rara sit, & in paucorum hortis, quos varietas & studium herbarum delectat, tantum feratur.

DE FABA, EX THEOPHRASTO
& alijs. CAP. XXXV.

FABA inter legumina sola potissimum, inquit Theophrastus, caule constat erecto, ac, ut Plinius tradit, vnico, eoq; geniculato (alias ἀγωνατῶδῆ, hoc est, absque geniculis) & inani, quamobrem calamus appellatus est: folijs exit rotundis, multis. floret diutissime, diebus quadraginta, & particulatim quidem, alio atque alio flore subinde prodeunte: fructus paruus, rotundus, & numerosus, (inuētus est enim, teste Plinio, scapus centum fabis onustus) siliquæ adheret, germinationis principium euidenter ostendit: putamen eius crassum: interior substantia rara laxaq;: in colore & sapore differentiam obtinet, candidior autem dulcior: est & nigra quadam. Nam apud Galenum lib. x. de medicamentis secundum loca, Asclepiadis pharmaco admiscetur, ἀλευρον ἐπεγμίνον τοῦ μέλανος, hoc est, nigrae fabæ lomentum siue farina. Radice nititur faba parua, non numerosa: solum amat leue, terramq; solutam. Columella tamen fabæ, ait, pinguis locus vel stercoreatus destinatur; & si veruacitum erit, in valle situm, quod à superiore parte succum accipit. Aquas fluentes his magis prodesse quam celestes affirmat Theophrastus. Solum in quo sata est latificat, stercoreis vice, ideoq; circa Macedoniam & Thessaliam cum florere incipit, vertunt arua; Plinius. Ac Columella, sunt qui putent, inquit, in aruis hanc vice stercoreis fungi, quod ego sic interpretor, non sationibus eius pinguescere humum, sed minus hanc quam cætera semina vim terræ consumere.

Nasci-

Nascitur & sua sponte plerisque in locis, sicuti in Septentrionalis Oceani insulis, quas ob id fabarias Romani appellarunt. Item in Mauritania sylvestris passim, sed prædura & quæ percoqui non possit. Seri debet ante hyemem, maturæ imbecillitatis suæ causa, quo serenis diebus radices concipiat, quibus valenter frigori & tempestatibus hyemis possit resistere: si enim quum sata fuerit, imber plus æquo successerit, proventu omnino difficilis redditur. Vergilius per ver eam seri iubet, Circūpadana Italiae ritu, sed maior pars malunt fabalia maturæ sationis, quàm trimestrem fructum eius. Floret vere ortu Vergiliarum: apicula procedens fabam florere indicat, fabaq; florens eam euocat. Solstitio autem metitur. Prodest fabæ imber cum floret, tunc enim præcipuè madefieri cupit, sed posteaquàm defloruerit, parū omnino aquæ desiderat, imberq; ei tunc nocet. Sentit faba inter legumina ἐρσιθιν, hoc est, rubiginē magis: tum quia folia vndique multa gerit, tum quia densè obseritur, tum etiam quia humorem maximè ad se trahit, suæ raritudinis causa, adde quia fructum terræ proximum gerit: putrescunt enim inferiora potissimum, quoniam minus persflantur. Fabam autem hanc Græcè κνᾶμον ἐλλινικὸν appellant, hoc est, fabā Græcam: item & πύραρον, vnde πύραρένια Atheniensium festa, Apollini sacra, quibus πύραροι: id est, fabæ & legumina coquebantur, à quibus rursus mensis, quo hæc celebrantur, πύραρεσιῶν nuncupatus est, qui serè cum Octobri conuenit. Nominantur porrò κνᾶμοι, etiam testiculi, quod sint, τοῦ κνᾶν ἀρτοι, hoc est, pariendi auctores, vel ἐῖς τὸ κνᾶν δεινοί, quod est, ferendo vtero valentes. Ab his κνᾶμοις abstinendum Pythagoram præcepisse pleriq; interpretantur, ac rei venereæ vsum, hoc symbolo, eum detestatum aiunt, non autem esculentarum fabarum. Farina fabarum lomentum, inquit Plinius, appellatur, Græcè ἐπερμῶ

aut

aut ἐρύμϙ, faba fresca aut fracta nominatur, & ἐπέμυ-
 ρον ἀλευρον, fabae fresae farina. Flatulentus autem cibus (in-
 quit Galenus lib. De aliment. facult.) faba est, etiam si co-
 cta diuissimè fuerit, ac quouis modo parata. Habent verò
 substantiam non densam nec grauem, sed fungosam ac le-
 uem: quae vim quandam habet detergendi. Apparet enim
 perspicuè, ipsarum farina sordes à cute detergere: ob quam
 sanè facultatem ventrem non cunctanter permeat. Quum
 autem fabarū puls sit flatulenta, multò adhuc magis erunt
 flatulenta, si quis integris ipsis coctis vtatur. Si tamen friza
 fuerint, flatum quidem deponunt, sed concoctu sunt diffici-
 liores, tardeq; praetereunt, & crassi succi alimentum corpo-
 ri exhibent. Quod si virides priusquam matura sint atque
 exsiccata, edantur, idem eis accidet, quod fructibus omni-
 bus, quos ante perfectam maturitatem mandimus, humi-
 dius scilicet alimentum corpori praebunt: obq; id excre-
 mentosius, non in intestinis modo, sed in toto etiam habitu:
 merito igitur fabae eiusmodi minus quidem nutriunt, sed
 promptius deiciuntur. In lib. verò de simplic. medicament.
 facult. faba, ait, in vtroque medij temperamenti proximè
 est in exsiccando & refrigerando. Caro eius paulum quoq;
 abstergentis facultatis continet, sicuti putamen nonnihil ad-
 stringentis: idcirco medicorum nonnulli totam fabam cum
 oxycrato decoctam, dysentericis, coeliacis, ac vomentibus
 exhibuerunt. Excreationibus ex pectore & pulmone ido-
 nea est: foris imposita desiccatur innoxie in podagricis: eas se-
 penumero vsi sumus ex aqua cocta, & ita adipi suillo ad-
 mixta: ad neruorū tum contusiones, tum vulnerationes fa-
 rinam eius cum oxymelite imposuimus, ad eos quos ex ictu
 phlegmone occupauerat, cum polenta: sed & testium, &
 vberum aptum est cataplasma. Nam haec partes quum in-
 flammatione tenentur, moderatè refrigerari amant, maximè
 quando

quando vbera ex lacte in ipsis concreto inflammationē patiuntur. Quin lac quoque ab eo cataplasmate extinguitur, sicuti puerorum pubes farina fabacea illita, plurimo tempore glabra permanet. Furunculos (addit præterea Dioscorides) sugillata parotidasq; cum sanigræci farina, & melle, lomentum eius discutit: cum rosa autem, thure, & oui candido oculorum procidentias, staphylomata & œdomata reprimat: subactum vino suffusionibus & ictibus oculorum medetur. Manducata sine cortice faba, ad sistendas fluxiones fronti imponitur: decocta in vino, testium inflammationem sanat: puerorū pubi ex ea cataplasma impositum, ipsos diu impuberes conseruat: alphas quoque abstergit. At cortices fabarum, capillis euulsis impositi, graciles & vt nō nutriantur eos conseruat: cum polenta scisso alumine, & vetere oleo impositi, strumas discutiunt: decoctum illorum lanas inficit. Faba dempto cortice in duas illas partes diuisa, ex quibus natura coaluit, sanguinis fluxiones ab hirudinibus natas, imposita suppressit, si dimidia apponatur.

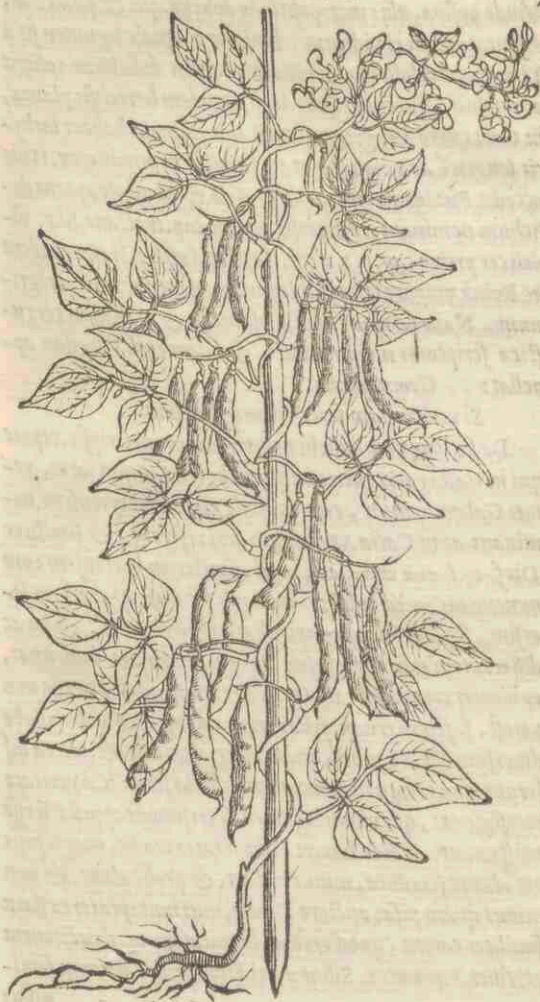
DE ÆGYPTIA FABÀ, EX THEOPHRASTO & ALIJS. CAP. XXXVI.

ÆGYPTIA faba, folia habet ampla, petasi similitudine, super aquas eminentia; caulem lignosissimum, quatuor cubitorum, (Dioscorides cubitalem tradit) digiti crassitudine, calamo molli, & nō geniculato similem, qui rimas intrinsecus habet, tendentes per totum, liliij modo: stros duplo maior, quàm papaueris, colore roseus, qui vbi defloruerit, caput profert fauo orbiculato vesparum simile, in cuius singulis cellulis, singule fabæ continentur, paululum & bullantis, vt Dioscorides, ampullæ modo supererimantes, multitudine, vt plurimum, triginta, quæ resiccant & nigrescunt, & vulgares

vulgares Græcorum fabas magnitudine superant. In his amarum quoddam est, ex quo fit, inquit Theophrastus, ἡ πικρῆ. Radix crassissima harundine plenior, spinosa, rimas similiter ac caulis habet. Nascitur faba hæc in Aegypto, vel sua sponte plurima, in paludibus ac stagnis. Seritur & in limo paleis admixtis, vt descendat, incorruptaq; maneat, sicq; fabeta, siue Græcè κωάμους, faciunt. Si autem semel apprehenderit, perpetuò manet: radix enim valida est, nec harundinum radicibus dissimilis, cæterum spinas ferens. In Syriæ etiam & Ciliciæ lacubus reperitur, sed tractus ipsi nõ plene consciunt. Et circa Toranam agri Chalcidici quodam in lacu exit, magnitudine mediocri, vbi & percoquitur & perficitur, & in plenu fructificat. Fabam hanc Græci κωάμους ἀγύπτιον, id est, fabam Aegyptiam appellant, nonnulli etiam κωάμους πορτικόν, vt Dioscorides refert. Fructum, inquit Galenus, incolæ κίθου κίθου κίθου nominant. Item κίθου, auctore Dioscoride, quasi scriniolum, aut arculam, quoniam seratur ipsa humenti glebæ mandata, & ita in aquam demissa. Radici κολοκασίνη nomen est, quæ & cruda & elixa & assa manditur, eoque cibo qui paludes incolunt, vtuntur. Cæterum Aegyptia faba, vt Galenus lib. 1. De aliment. faculta. tradit, sicuti Græcorum magnitudine longe superat, ita & naturam habet humidiores, magisque excrementitiam. Adstringendi facultatem obtinet, Dioscorides ait, & stomacho utilis est: dysentericis, cæliacisq; prodest, in sparsa, polente vice, farina: datur quoque in pulte. At cortices in vino mulso decocti, si terni inde cyathi bibantur, magis efficaces sunt. Facit ad aurium dolores, quod in earũ medio viride spectatur, gustu amarũ, si tritũ & cum rosaceo coctum instilletur. Cornelius Celsus Aegyptiæ fabæ amarum cum rosis contritum, oculorum cum dolore inflammationibus adhibet.

DOLICHVS caules profert tenues, longos, ramosos, perticis ac vicinis fruticibus sese circumuoluentes: folia per interualla hederæ foliis maiora, asperioraq; tria vni pediculo hærentia: flores ex omnibus alis erumpunt numerosi, candidi, lutei, pallidi aut rubentes eruiliæ similes, siliquæ deorsum pendent, longæ, rotundis latiores, extrema parte in paruum veluti vnguiculum desinentes, in quibus continentur semina septem, octo, aut nouem, oblonga, in latitudinem compressa, paruis renibus, ac maioribus vulgaribus bonis siue faselis similia, sed minora, colore luteo, nigro, rubente, aut vario, sæpenumerò etiam candido, qui & reliquis paulo longiores sunt, & renum formam præstius referunt. Radices subsunt multæ, longæ ac duræ. Facile ac citò dolichus assurgit, ac in longitudinem maximam excrescit, longis pedamentis prope affixis, aut iuxta topiarias ac perticales scenas satius, quas ipsè sese circumuoluens adumbrat: aliàs humi procumbit, tardè germinat, difficulter fructificat, vitiosus ac æruginosus, vt Theophrastus ait, redditur. Seritur vere, fructus sub finem æstatis maturescit. Hippocrates, Diocles, Theophrastus & plerique alij, Δολιχόν appellant; nonnulli à siliquarum magnitudine λόβον ac λόβιον, Latine siliquam: à Dioscoride σμίλαξ κηπάρα nominatur, quod smilacis similitudine conscendat, & vicina adminicula aut frutices apprehendat. Ab alijs φασόλ & dicitur voce diminutiua à φασίλω, cui fructum, vt diximus, similem sed minorem gignit. Neque enim, vt quidam existimant, φασίλω & ac φασόλ & idem sunt legumen diuersis nominibus appellatum, sed fructus diuersi ac differentes, veluti Galenus lib. i. de aliment. facult. satis ostendit, vbi de vtroque agit. Nam primum quidem, de phaselis & ochris,

deinde

deinde postea, alijs interpositis de dolicho, qui & phaseolus, disputat: & licet videatur addubitare, quale legumen sit à Theophrasto dolichus appellatus, tamen dolichum colligit ac resoluit, fructum esse in Italia quidem hortensis plantæ, in Caria verò, in agris nascentis, qui formam habeat lathyrus longiorē, ac vulgò sua etate faseolus nominabatur. Huic accedit Paulus Aegmeta, de phaselo & phaseolo, quem dolichum nominant, vt diuersis, eodem cap. tractans, libr. videlicet primo cap. LXXIX. Iam & faseolus, Italia quidem ac Romæ vulgare olim fuit legumen, dolichus verò peregrinum. Nam sationis faseoli, Columella & Palladius rei rusticæ scriptores meminerunt, & vilem eum Vergilius appellat: Georg. primo.

Si verò vitiam seres vilem q̄ faseolum.

De satione verò dolichi nemo Latinorum scripsit, vtpote qui in Italia rarus fuerit, atque in hortis tantum satus, veluti Galenus innuit, eum subinde plantam hortensem nominans, ac in Caria, vt diximus, seri referens: & similiter Dios. *σμηλανα κηπάριον*, id est, similacem hortensem eum nuncupans, quod videlicet in hortis seratur. Qui etiam seorsim, separato ac alio capite hanc perstringens, aliam ac differentem eam esse à faseolo, quem phasiolum nuncupat, euidenter commonstrat. Quas ob rationes dubium esse non potest, faseolum trium syllabarum, à faseolo quadrisyllabo diuersum esse, nō minus quàm cicer, cicercula, & cicera differunt, quæ tamen nomenclaturis affinia sunt: ac à veritate recessisse eos, qui vnum legumen diuersimodè appellatū esse existimant. At dolichus, vt Hippocrates tradit, magis pisis per aluum secedunt, minus inflant, & probè alunt, & non minus quam pisa, auctore Diocle, nutriunt: praterea flatu similiter carent, quod verò ad suauitatem ac deiectionem pertinet, vincuntur. Siliqua, vti Dioscorides ait, cum semibus

nibus cocta oleris loco, veluti asparagus estur; vrinam cit, & tumultuosa somnia facit: Quod tamen postremum, perperam à nonnullis adiectum existimatur, ac ex capite De similace leui, huc, ab imperitis, translatum.

Dioscoridis
locus suspen-
dus.

EST & alius dolichus, minor, breuior, siliquis minori-
bus, cuius flores & fructus candidi sunt, forma dolichis si-
miles, sed multò minores. Sunt hi fortè fasioli illi quos A-
lexander Trallianus lib. V II. φασόλους μικρούς, & lib. XI.
phasiolos Alexandrinos nominat, si modo non per fasiolum
paruum, dolichus veniat intelligendus, quod verosimillimū
videtur. Dolichus enim, vt diximus, faseo minor est.

DE PISO MAIORI, CAP. XXXVIII.

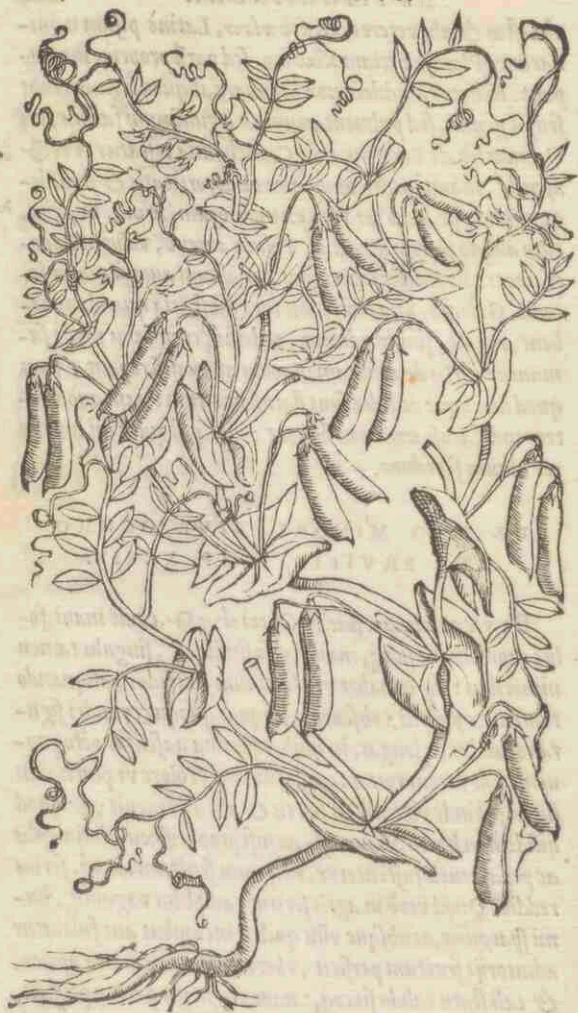
PISVM quod maius vulgò dicitur, caules habet lon-
gos, fistulosos, fragiles, ex candore virescentes, ramosos, hu-
mi sparsos, nisi propè appositis adminiculis sustineantur:
folium frequens, amplum, & longum, ex multis rotundis
laubus ac candidis, vni costæ adnatis, & ex aduerso sitis,
compositum, extrema parte in clauiculas, ac capreolos desi-
nit, quibus iuxta assistentibus adminiculis sese implicat. Flos
candidus, circa umbilicum purpuream notam habet: sili-
quæ longæ sunt, teretes cylindri figura, in quibus grana cō-
tinentur, ochris, id est, minoribus pisis, maiora, que resicca-
ta angulosa sunt, inæqualesq; angulos habent: colore aliàs
candido, aliàs sordido: radices subsunt parvæ. In Germania
ac Belgio, subinde in hortis feritur: ferendum autem vere,
sicuti & legumina alia, cum quibus etiam æstate perfici-
tur. Cali statu calido feliciter provenit: frigidibus, præser-
tim quando floret, facile offenditur. Nostri vulgò *Roos-
sche erwiten* & *groote erwiten* aut *stoch erwiten*
appellant, ac Latine pisum Romanum aut maius. Theo-

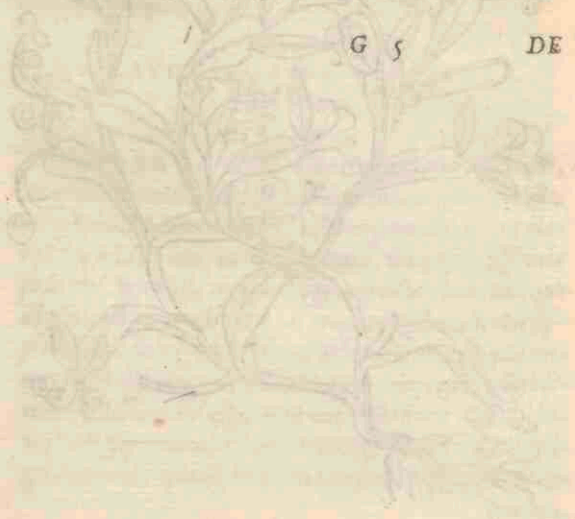
phrastus & alij veteres, Græcè πίσον, Latine pisum nominarunt. Plerique etiam λέκυτον, sed parū proprie, nuncupant. lechytos siquidem non peculiare aliquod legumen aut frugis genus, sed pulmentarium ex leguminum farina, vti Galenus lib. de Euchymia & Cacochymia testatur: ἐτυθη ἔτυον. appello, inquit, pultriculam quæ ex decorticatis & fressis leguminibus fit, λέκυτον verò ex molitorum farina, in aqua, λέκυθον. cum aliquo pingui decocta. Pisum autem, veluti Hippocrates tra. lit, minus fabis inflat, per aluum autem magis secedit. Galenus, pisa cum fabis tota substantia quandam habent, inquit, similitudinem, eodemq; cum fabis modo sumuntur. His duabus tamen rebus ab eis discrepant, tum quod non æquè ac fabæ sunt flatulenta, tum etiam quòd detergendi facultatem non habent: ideoq; segnius quàm ille per aluum secedunt.

DE PISO MINORI, SIVE OCHRO
AVT ERVILIA. CAP. XXXIX.

PISVM minus, siue vt Græci ὄρχη, caule inani, folijs capreolis siliquisq; maiori piso simile est, singulis tamen minoribus: flores habet vt plurimum candidos, aliquando tamen, ex purpura obscuros; siliquas quoque cylindri figura rotundas ac longas, in quibus semina nascuntur octo, nouem, aut decem rotunda pisis minora, colore vt plurimum luteo, subinde virenti. In hortis & agris prouenit; & quod quidem in hortis, maius est, ac nisi prope affixis adminiculis ac pedimentis sustentetur, exiguum fructum eumq; serius reddit. Quod verò in agris seritur, amplum vagumq; humi spargitur, ac absque villis quibus incumbat aut fulciatur adiutorijs fructum perficit, vberiore tamen loco aprico, & cali statu calido siccoq;: nam yliginosis parum proficit,

& veluti pisum frigoribus quoque citò offenditur. Seritur
 autem vere, Iulio mense ad maturitatem peruenit. Germa-
 ni *erweyssen*/ nostri *erwiten*/ Galli *des pois*, appellāt.
 Graeci *ωχρα*, à luteo videlicet ochra colore; quem interior
 fructus medulla refert; Plinius & alij Latini auctores *erui-*
liam; recentiores ac officinae, passim *pisum*, & *pisum minus*
 nominant: propter eam nempe, quam cum *pisum*, & *caulis*,
 & *foliorū*, & *siliquarum* similitudinem gerit, licet tamen
 fructus rotundus, & non angulosus sit, quale, Plinio teste,
pisum est. Facultate autem, & viribus *pisum* istud *faseo*
 simile est, nullam effectricem qualitatem insignem habet,
 & medium quodammodo locum obtinet inter ea, quae boni
 ac pravi sunt succi: multum ac parum nutriunt: facile ac
 difficulter concoquuntur: tardè & citò descendunt, flatu-
 lenta sunt ac flatu expertia; veluti Galenus lib. de aliment.
 facult. de his, & *faseis* scriptum reliquit.

DE ERVILIA SIVE OCHRO SYL-
VĒSTRI. CAP. XL.

SYLVESTRIS ervilia, caules promit angulosos, lathyri quodammodo similes, sed latiores, infirmos atq; humi procumbentes, ex quibus per interualla folia exoriantur, longa, lata, in capreolos desinentia, & inferius quidem singularia, altius verò in plura parua foliola diuisa. Flores candidi sunt; siliquæ lathyri similes, minores, in quibus rotunda semina ervilys minora ac duriora, sapore subinde subamara: radix, vt aliorum leguminum, fibrosa est. Cau-
les foliaq; pisum, ochrum, ac lathyrum colore referunt. Rarum quidem & peregrinum legumen, quodq; à studiosis herbarum stirpiumq; tantum, ac raro quidem in hortis feritur. Erviliam, siue Ochron syluestrem appellauimus, alio destituti nomine, propter eam, quam fructus cum ervilia similitudinem habet.

DE LATHYRO SIVE CICERCVLA.

CAP. XLI.

LATHYRVS caules habet complures angulosos, vtrimque in membranosa latitudinem extensos, vagos, humi procumbentes: folia è caulium geniculis exeunt glabra, angusta, in mucronem desinentia, bina vni insistentia pediculo, inter qua medius heret capreolus, intortus, quo adminicula propè assistētia, ac proprios etiā cauliculos apprehendit: flores candidi sunt. Siliquæ erviliae siliquis minores non cylindraceæ, sed latæ atque compressæ, colore similes; fructus in his gignuntur angulosi, floris candidi, intus lutei, sapore erviliae: radix tenuis & fibrosa. Rarū Belgio legumen, quodq; in hortis tantum colitur, & eorum quidem,

quidem, quos varietas stirpium delectat: una cum alijs leguminibus & seritur, & colligitur. Græci λάδουρον, Latini cicerculam nominant. Substantiam ochris & fæselis asimilem, ut Galenus scribit, habet, crassiores tamen: obq; eam ipsam causam plus aliquantò quàm illa nutriunt.

DE ARACO, SIVE CICERA.

CAP. XLII.

SIMILIS lathyro aracus est, caule enim folijsq; cum omnino refert, flores habet ex rubra purpura in puniceum inclinantes; siliquas paulo minores: atque in his grana angulosa quoq; & lathyris similia, sed minora durioraq; minusq; compressa, colore obsoleta, nigroq; proxima. Rarum & hoc etiam legumen, quod neq; ab alijs quàm rei herbarie studiosis seritur. Galenus lib. de aliment. facult. ἀρακον appellari scribit, & posteriorem nominis syllabam, per α , in Aristophanis Holcadibus, notatam iuueniri, ad differetiam videlicet alterius arachi, per χ , qui cerealium frugum vitium est, Latini ciceram nominant, quod videlicet cicercula similitudinem habeat, atque solo potissimum colore ab eo distat. Cicera, inquit Columella, sapore nihil à cicercula differt, colore tantum discernitur: nam est obsoletior & nigro proprior. Item, Palladius in Martio, nunc cicera seritur, quæ distat à cicercula solo colore, quo sordet & nigrior est. Usus omnis araci, & facultas, inquit Galenus, lathyri facultati est asimilis, nisi quod araci sint duriores, minusq; facile elixantur: quæ causa etiam est, cur cicerculis concocti sint difficiliores. Est porro & alius aracus, flore fructuq; candidis, ceterum magnitudine, & forma seminis, reliquisq; omnibus, priori similis, quem non aracum, sed lathyrum minorem esse, fortè quis dixerit.

DE LATHYRO SYLVESTRI.

CAP. XLIII.

CUM lathyro & araco, similitudinem magnam, sylvestre quoddam legumen habet, quod plerisque Germania ac Brabantie locis, sua sponte exit. Caules id promit, folia, capreolosq; lathyri longiores maioresq; flores araci colore, siliquas deinde paruas, & angustas, in quibus semina parua, rotunda, duraq; continentur, cracca, siue aracho rotundo similia. Radix huius magna, crassa, dura, lignosa, ac diuturna, singulis regerminat annis. Læto pinguiq; agro, circa eorundem margines, prope sepes, dumos ac senticeta enascitur, quæ capreolis suis apprehendens conscendit ac superat. Sylvestrem lathyrum, aliud eius nomen ignorantes, nuncupauimus, neque enim, ut plerique aliquando perperam crediderunt, eruum est. Eruum enim non viuiradice constat, sed veluti alia legumina, singulis annis feritur, & fruticosum, siue ut Theophrastus ait, παχίστουλον est, sponteq; sua assurgit, istud autem inualidum, & ἐπιχίστουλον, per terram spargitur, nisi prope nascentibus fulciatur.

DE MOCHO, SIVE CICERE

SATIVO. CAP. XLIIII.

LEGUMEN quod ab Italis mochus siue mocho appellatur, caulem habet duriusculum, non quidem erectum, nec tamen procumbentem, sed in latus vergentem, παχίστουλον siquidem (ut huiusmodi legumina Theophrastus nominat) est: folia lentis similitudine ex parvulis & angustis compluribus, vni pediculo, siue costæ aut ῥάχι vtrunque adnatis, & sibi inuicem oppositis, componuntur. Flores exigui sunt, subcandidi, post quos parua, oblonga, torosa, à seminibus intercepta, siliquæ sequuntur, in quibus terna quartaue

MOCHVS SIVE CICER SATIVVM. III

ternáue semina , plurima quidem parte rotunda , sed vno eminente angulo , arietinis ciceribus quodammodo similia , sed multò , atque ipsis etiam eruilijs minora , gustui non insuaui , sed eruilia haud multum absimilia . Radicibus firmatur tenuibus . Nascitur Hispania & Italia compluribus locis : In Germania ac Belgio non nisi in hortis , & à paucis feritur . Dioscorides legumen istud ἐρίαιον ὀρεον , id est , satiuum cicer appellat . Theophrastus cicer magnitudine ab arietino differens ὀρεοειδὸν nominat , ab orobi videlicet aliqua similitudine . Plinius verò , Columbinum ac Venereum : Ciceris differentia , inquit , plures sunt , magnitudine , figura , colore , sapore . Est enim arietino capiti simile , unde ita appellatur , candidum & nigrum : est & columbinũ , quod alij venereum vocant , candidum & rotundum , leue ; arietino minus , quod relligio peruigilijs adhibet . Deinde mox : dulcissimum , quod eruo similimum . Officinis legumen istud incognitum est , Itali mocho , vti scripsimus , Hispani yeruo & yeruos , quasi eruuum appellant , non , vt verosimile videtur , antiqua nuncupatione , sed à quibusdam medicis aut pharmacopœis recens introducta : nam mochum hunc , multi ex recentioribus ὀρεον sive eruuum esse existimant . Sed hi nostra quidem opinione & aliorum rectè iudicantium sententia , à veritate nõ parum recesserunt . Mochus siquidem folia non habet angusta , verum lentis modo alata , nisi singularia , ex quibus totius folij compositio est : ad quæ foliorum angustia nõ videtur referenda . Nulla præterea gustabilis qualitas euidenter amara , aut ingrata ei inest : vnde & cum eruo nequaquam conuenire potest . Eruuum enim ἐνὸφυλλον sive angustifolium est , & vt Galenus ait , gustu insuauiissimum , ac prauis succi , & ab eo quidem homines abstinent , boues verò , in aqua dulcoratum pascuntur . Porro cicer satiuum aluo , Dioscorides ait , idoneum

neum est: vrinam cit: inflationem parit: colorem bonum facit: menses ac fetus pellit: lac auget. Cum eruo decoctum imponitur ad testium inflammationes & myrmecias: ad scabiem: vlceris capitis manantia: impetigenes, λειχῆνες vocant: carcinomata, & vlcera quæ cacoëthe dicuntur, cum melle & hordeo prodest.

DE CICERE ARIETINO.

CAP. XLV.

ARIETINVM cicer, caules profert tenues, lignosos, ramosos, modicè hirsutos, in latera declinantes: folia ex pluribus vni pediculo siue πᾶσι vtrimque adnatis, & sibi inuicem appositis congesta, quorum singularia parua sunt, lata ac in ambitu crenata, teucrj folijs minorata: flores parui sunt, colore aut candidi, aut ex purpura rubescentes, quibus succedunt singula parua, breuesq; siliquæ, viriculorum modo ac veluti a flatu distenta, in quibus duo, aut ad summum tria, clauduntur semina, angulosa, turbinata, vnoq; acuto angulo preedita, arietino capiti non admodum dissimilia, colore aut candida, aut ex subrubente purpura nigra, quæ germinationis principium haud obscurum ostendunt. Radice nititur gracili, candida, longaq; vt enim Theophrastus ait, radicem inter legumina altissimam cicer agi. In Italia, Hispania, & Gallia, passim in agris feritur: perutilis eiq; familiaris est salsilago. Natura enim eius, vt Theophrastus tradit, est cum salsilagine nasci, ideoq; solum vrit, & non nisi madefactum pridie, Plinio auctore, feri debet. Græcis ἐπέλευστος καὶ κρεῖσσος, Latinis cicer arietinum dicitur, & colore quidem ex purpura subnigrum, cicer nigrum, officinis rubrum cicer: alterum verò candidum, siue album appellatur. Cicer autem edulium est, Galenus lib. de aliment.

DE SYLVESTRI CICERE. II 5

facult. scribit, non minus quàm faba flatulentum, sed valentius nutrit quàm illa. Ad Venerem autem incitat: crediturq; est, semen quoque generare, vnde quidam equis admissarijs ipsum exhibent. Inest praterea ciceribus, facultas abstergendi maior, quàm fabis: adeò vt quidam ex ipsis calculos in renibus constantes manifestè comminuant, nigra autem sunt ea & exigua, arietinaq; ipsa nūcupant. Satius autem est, succum ipsorum in aqua coctorum bibere. Dioscorides, arietinum vtrumque, inquit, vrinæ cit, dato cum rore marino, hydropicis aut regio morbo laborantibus eorum decocto. Lædunt autem ea exulceratam vesicam & renes.

DE SYLVESTRI CICERE, EX
Dioscoride, CAP. XLVI.

SYLVESTRE cicer, folijs satiuo simile est, odore acri, sed semine discrepat: idem quod satium præstat. Galenus agreste cicer ad omnia, efficacius satiuo, ait, & eo tum calidius, tum siccus, quanto & acrius & amarius.

DE LENTE. CAP. XLVII.

LENS tenuibus exit cauliculis, duriusculis ac obliquis foliolis, ab vtraque, medijs pediculi parte, multis & angustis, vicis similibus, sed angustioribus et minoribus: flores exigui sunt, colore purpurascens: siliquæ parue latæ, semina in his, tria, aut quatuor, parua, rotunda, plana, compressaq;: radicibus firmatur paruis. Solum amat tenue, caliq; temperiem siccam. Græcis φακός ἢ φακὸν, Latinis lens & lentacula, Germanis *linsen*, Gallis *lentille*, Italis *lenticchia* nominatur. Tenent autem lentes, vt Galenus ait, medium caliditatis & frigiditatis, desiccant tamen secundo

ordine, corticem habent adstringentem, & quæ ipsorum est veluti caro, crassi est succi, ac terrei, austeram qualitatem habens exiguam, cuius cortex multa est particeps. Succus porrò in ipsis est, adstringenti contrarius. Quocirca si quis in aqua ipsas coxerit, & deinde aquam sale & garo, aut cum ipsis oleo condiens sumpserit, potus is aluum deijcit. At si ex biscoctis lentibus, lens apparatus, facultatem habet succo contrariam, vt quæ ventris fluxus siccet, stomachum, intestina, & totum denique ventrem corroboret. Quam ob rem caliacis, & dysentericis, cibis est accommodus. Lens verò decorticata, vt illam adstringendi vehementiam, & ea quæ ipsam consequuntur, amittit, ita magis nutrit, quam quæ cortice spoliata non est; succum crassum prauumq; gignit: tardeq; comeat; non tamen alui fluxus desiccet, vt ea cui cortex non est ademptus. Iure igitur, qui largius hoc edulio vtuntur, elephantiasin, & caneros incurrunt. Si quidem crassa siccaq; cibaria, succo melancholico generando sunt idonea. Quare ijs duntaxat, quibus aquea in carnibus est ~~maxe~~ ^{maxe} ~~zeta~~, lens in cibo vtiliter præbetur: aridis verò & squalentibus admodum damnosè. Eandem ob causam visum integrum & inculpatum hebetat, ipsum immoderatè exsiccans: ei verò, qui contrario modo se habet, confert. Ad menstruas autem purgationes nõ est accommoda: crassum enim & tardissimum sanguinem reddit: at muliebri profluuio est vtilissima. Somnia tumultuosa (vt Dioscorides præter hæc scribit) excitat, capiti, nervis & pulmone inutilis. Contra alui fluxiones, melius suo fungitur officio, addito cum aceto, intybo, aut portulaca, aut beta nigra, aut mirty baccis, aut putamine punici, aut rosis aridis, aut mepilis, aut sorbis, aut pyrïs Thebanis, aut malis cotoneis, aut cichorio, aut arnoglossò, aut gallis integris, quæ post decoctionem abijciuntur, aut rhoë, quæ obsonijs insparguntur: ve-

rūm acetum cum eo diligenter percoqui debet, aliās aluum conturbat. Contra subuersionem stomachi, triginta grana lentis decoricata, deuorari proderit: decocta cum polenta, & illita podagras lenit: sinus cum melle glutinat: crustas rumpit: vlcera purgat: decocta in aceto duritias & strumas discutit: cum cotoneo malo aut meliloto medetur inflammationibus oculorum, sedisq; addito rosaceo, verū in maioribus sedis inflammationibus & magnis sinibus, cum putamine mali punici, ac siccis rosis adiecto melle decoquitur: & similiter ad nomas gangrenicas, adiecta maris aqua: Pustulis item & herpetibus, ac erysipelatis, perniombusq; uti dictum est. Contra mammās verò in quibus lac in grumos coit, & quæ lactis nimiam redundantiam non ferunt, cocta in aqua maris, & imposita auxiliatur.

DE ERVO, EX THEOPHRASTO
& alijs. CAP. XLVIII.

ERVVM ex leguminibus est, quorum in latus caulis tendit, vt Theophrastus ait, siue, vt Dioscorides, frutex, paruus est, tenuis, angustis folijs: floris eius productio diuturnissima est, veluti ciceris. *σπεραία*, id est, exigua semina, in siliquis cylindræis se inuicem contingūt, arachis, Galeno teste, maiora, et hiopidis verò, dorycni, ac lythospermi similia, lathyridis autem, auctore Dioscoride, minora, sapore insuauissima: quæ sapore & colore differentiam obtinent, & dulciora quidem, ac minus medicamentosa candida sunt, ijs, quæ ad flauitiem, siue *τῶς τὸ ξανθὸν*, aut ad ochræ colorem accedunt. Latatur solo, ait Columella, macro; maturè ac serò seritur, sed si vere seratur, facile gratumq; exit, non graue veluti autumnò satum. Seritur inter brassicas, contra papiliones. Græci ὄρορον nominant,

officinae Germaniae orobi nomen retinuerunt, rem autem ignorantes, pro eo viciam perperam substituerunt. Neotericorum plerique, eruum esse existimant, quod ab Italis mocho nominatur, verum quam parum cum eruo conueniat, cum ex capite de mocho siue cicere satiuo, tum ex praesenti erui descriptione, facile animaduerti potest. Eruo similis videtur, syluestre quoddam legumen, quod subsequenti capite, pro eruo syluestri ac catanance descriptum est, quamquam nec ipsum verum aut legitimum sit. Nam *σερόφυλλον* quidem est, ac *παχιόκαυλον*, siliquasque habet cylindraceas, & forma modoque loquendi Dioscoridis, opportunissime *δαμνισκός*. *δαμνισκόν* ipsum quis dixerit, nullis enim pedamentis, aut prope assistentibus adminiculis eget, sponteque sua erigitur, & in altum assurgit: cuiusmodi stirpes, Dioscoridem *δάμνος* & *δαμνισκός* aliquando appellare, *πλιγύνατον* abunde ostendit, quod ipse *δάμνον* facit, non alia de causa, quam quod ab humo sursum sponte sua assurgat. Sed quum semen proferat aracho non maius, & durum, colore nigrum, sapore non amarum, non ingratum, pro vero eruo haberi non potest, nisi forte & nigrum quoddam eruum sit, quod in has inferioris, ac maritimae Germaniae regiones translatum, insuauitatem suam deponat, quod verisimile non est. Ceterum ab eruo, ut Galenus lib. 1. de aliment. facultat. tradit, homines prorsus abstinent, est enim insuauissimum & prauis succi; boues vero tum in Asia, tum apud alias plerasque gentes in aqua dulcoratum pascuntur. In magna tamen fame, quemadmodum Hippocrates quoque scripsit, necessitate coacti ad ipsum nonnunquam accedunt. Nos vero ad eundem modum, quo lupinos preparantes, orobis cum melle utimur, ceu medicamentis crassos thoracis ac pulmonis humores expurgantibus. Porro inter orobos, albi minus sunt medicamentosi ijs, qui ad flauitatem aut ochrea colorem accedunt.

dunt. Qui verò cocti bis fuerint, & in aqua identidem dulcorati, insuauitatem quidem deponunt, sed vna cum ea abstergendi etiam & incidendi facultatem, vt sola in eo relinquatur terrestris substantia, quæ alimentum sit: quod citra insignem amarorem, desiccandi vim habet. In libris verò de simplic. medicament. facult. desiccatur, ait, orobus excessu secundo intenso, calefacit verò primo: porro quatenus amaritudinis est particeps, eatenus incidit, extergit, obstructiones expedit. ceterum si sumatur copiose, sanguinem per vrinas euocat. Dioscorides, capitis, inquit, eruum grauitatem efficit: aluum esu turbat, & sanguinem per vrinam extrahit: elixo tamen boues saginantur appposito. Fit è seminibus farina, quam ὀρόρινον ἄλευρον, id est, formam eruinam nominant, ad medendi vsus conueniens. Paranda eius ratio hæc est: Vberiora grana candidaq; deliguntur, permiscēdoq; aqua resperguntur, & donec sufficienter cōbiberint, sinuntur, postea torrentur, vsque dū cortex disrumpatur, deinde mola trita, farinatio cribro incernuntur, farinaq; reconditur.

ὀρόρινον
ἄλευρον.

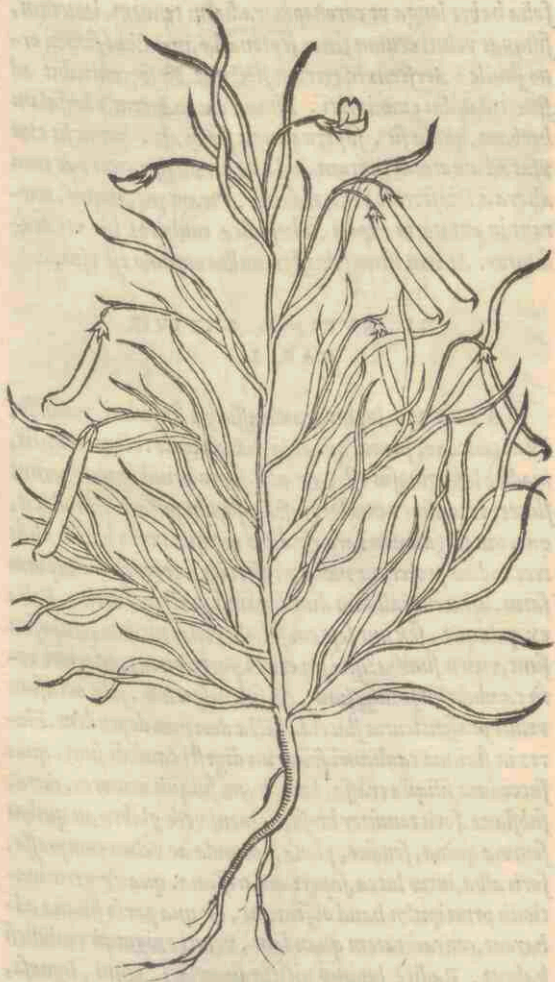
Hæc alio utilis est: vrinam cit: meliorem colorem efficit: frequenter in cibo aut potu sanguinem cum torminibus per aluum, & vesicam ducit: vlcera cum melle purgat, lentigenes, item, ephelidas & maculas, quas σπιλούς vocant, totumq; corpus emundat: nomias, σκληρώματα, & gangrenas serpere non patitur: mammarum durities emollit: vlcera fera, quæ ἄγκιστρον vocant, carbunculos, fauosq; emarginat ac rumpit: cum vino subacta morsibus canum, hominum, viperarumq; illita medetur: vrinæ difficultates, tormina, tensesmosq; ex aceto mitigat. Prodest etiam ijs, qui alimentum à cibo non sentiunt, srixæ & ad nucis magnitudinem melle excepta sumptaq;. Decoctum eius souendo, permiones & pruritus in toto corpore sanat.

DE ERVO SYLVESTRI SIVE CATA-
NANCE PRIMA. CAP. XLIX.

SYLVESTRE istud à nobis nuncupatum eruum, cauliculos profert pedales aut longiores, rotundos, erectos, nõnihil ad latus inclinantes, in exiguos quosdam ramusculos diuisos: folia tenuia, oblonga, angusta, graminis folijs multo & minora & angustiora: flores tenuibus pediculis, ex foliorum alarumq; sinibus exortis hærent, parui luteoli, siliquæ deinde suboriuntur paruule, forma oblonga, tereti & angusta, in quibus semina nouem aut decem vel plura, rotunda, dura, nigra, splendentia, arachis aut exiguis eruis similia, gustu nõ insuauia, Floret magna æstatis parte, exorientibus subinde nouis, prioribus marcescentibus flosculis. Nascitur sua sponte plerisque in aruis, & iuxta scrobes fossasq;, reperitur etiam locis quibusdam non procul à mari, quod siliquas non rotundas, sed latiusculas progignere fertur. Herbarum studiosi subinde apud Belgas in hortis ferunt. Sylvestre quoddam eruum videtur, cum descriptione enim eius, excepto solo semine, vt superiori capite diximus, conuenit. Videtur etiam Dioscoridis prima catanance, tamen si etiam semen non in capitulis, sed in siliquis ferat, κεφάλαις etenim in quibus semen hanc catanancem ferre Diocorides scribit, non capitula, sed siliquas hoc loco interpretari debere, quod cum eo coniungitur, ostendit: nam catananchen κεφάλαις veluti orobũ habere, Dioscorides ait: at orobus non capitula gerit, sed siliquas. Verba autẽ Dioscoridis de priore catanance hæc, in veteri exemplari, sunt: ἢ μὲν τις αὐτῆς ἔχει φύλλα μακρὰ, ὡς καρωνόπου, ῥίζαν λεπτήν, σχοινώδη, κεφαλὰς δὲ ὡς ὄρου, ἢ ῥ, ἐν αἷς καρπὸς ὁμοίος ὄρου: κάμπτεται δὲ ξηραίνομεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰκτίου ὄνυξιν ὁμοιοῦται νεκροῦ, id est, vna quidem

folia

Dioscoridis
locus expo-
situs.

folia habet longa vt coronopus: radicem tenuem, iunceam, siliquas veluti eruum senas septenasue, in quibus semen eruo simile: Arescens in terram flectitur, & se contrahit ad speciem milui exanimati, Plinius catanancem Thessalam herbam, qualis sit, superuacuum scribi ait, quum sit eius vsus ad amatoria tantum, ad qua etiam sola cum hac tum altera à Dioscoride utilis traditur. Vtramque, inquit, narant in amatoria expeti, Thessalica mulieres his vti traduntur. At erui istius syluestris nullus omnino est vsus.

DE LUPINO SATIVO.

CAP. I.

SATIVVS lupinus caule assurgit singulari, rotundo, intus concauo, firmo, qui absq; adminiculo rectus consistit, modicè lanuginosus est, & postquam primi emarcuerunt flores, tres alios ramulos, infra ipsorum spicam, producit, quorum singuli non rarò & alios quoque modo binos, aliàs tres eodem proferunt modo, praesertim si tempestiuè lupinus satus, astatem calidam diuturnamq; nactus fuerit. Folia ex quinque, sex aut septem foliolis coherentibus composita sunt, viticis similia: qua superiori parte virent, inferiori verò candida hirsutaq; sunt, & sub vesperam, solis occasum veluti praesentientia flaccida facta deorsum dependent. Flores in summo caulium, spicatum digesti candidi sunt, quos succedunt siliquae crassae, latae, bonae siliquis minores, durae, sublaue, foris tenuiter hirsutae, intus verò glabrae, in quibus semina quina, senaue, plana, rotunda ac veluti compressa, foris alba, intus lutea, sapore amarissima, qua & germinationis principium haud obscurum, & qua parte siliquae adherent, concauitatem quandam, veluti exiguum umbilicū habent. Radice lupinus nititur singulari, tenui, lignosa,

paucis

paucis capillamentis fibrata . Poscit, inquit Theophrastus, solum arenosum ac vitiosum, cultis agrè prouenit, natura sua syluestris. Floret in Belgio, primùm quidem, sub finem Maij, deinde Iunio, aut initio Iulij secundo, tertio verò Iulio aut Augusto mensibus, si anni tempestas calida siccaq₃ fuerit . Fructus duo priores sæpe ad maturitatem perueniunt, tertius in inferiori Germania rarius . Græci hoc legumen *ῥέριμον ἢ μέρον*, Latini lupinum, & lupinum satiuum nominant, Germani *feigbouen* Itali lupino domestico, Hispani *entramocos*, Brabanti *vijschboonen* & *lupinen* Galli *lupins* . Lupini semen *τολύχρησον*, hoc est, frequentis multiq₃ vsus est, Galenus in lib. de aliment. facult. ait: elixus enim, deinde in aqua dulci maceratus, tantisper donec in ea omnem sibi ingenitam exuerit insuauitatem, ita demum manditur cū garo aut oxygaro, vel etiam sine his, sale mediocri conditus . Lupini dura & terrestris est substantia: quocirca ipse concoctu sit difficilis, siccumq₃ crasum gignat est necesse, ex quo non probè in venis confecto, crudus propriè appellatus succus aceruatur . Ceterum quum inter parandum quicquid habuit amaritudinis deponat, *τοῖς ἀποίοις*, id est, qualitatis quæ sensu deprehendatur expertibus, similis euadit, & ita preparatus, vt in lib. de medicament. simplic. ait, ex genere est emplasticorum . At vbi natiua etiam dum manet amaras, extergendi digerendiq₃ vim obtinet: interficit lumbricos, tū illitus, tum addito melle linctus, tum ex posca epotus . Quin & decoctum eius lumbricos eicere potest: tum etiam foris identidem persusum vitiligines, achoras, exanthemata, psoras, gangrenas, vlcera maligna iuuat, partim extergēdo, partim citra mordacitatem digerendo siccandoq₃ . Expurgat iecur & lienem cum ruta & pipere suauitatis gratia, assumptū: elicit menses ac fetum, cum myrrha & melle impositum . Porro lupi-

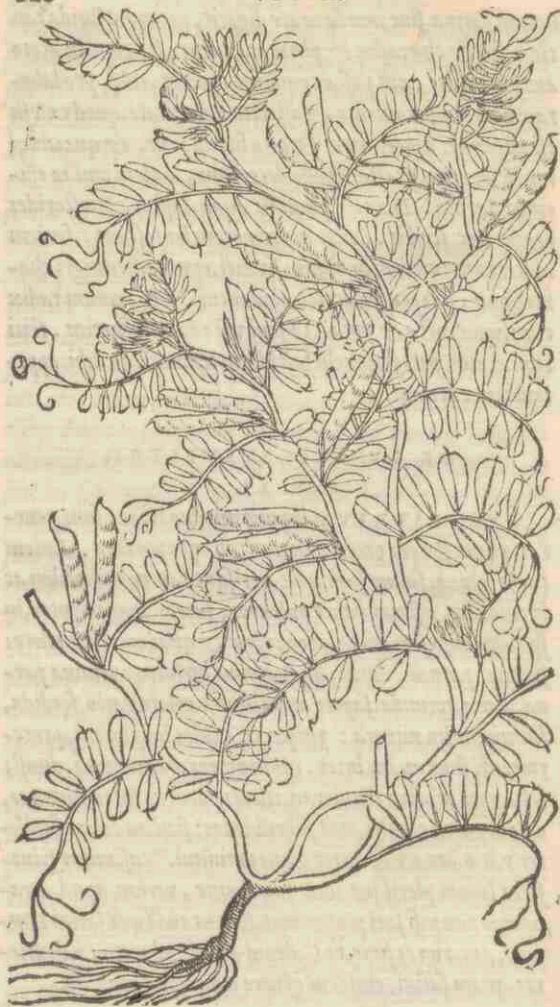
norum

norum farina sine mordacitate digerit, nec enim liuida tantum, sed & chæradas & phymata curat; sed tunc in aceto aut oxymelite, aut posca coquatur oportet, idq̄ pro laborantium temperamento & affectus diuersitate, quod ex vsu est eligendo: digerit item & quæ liuida sunt, & quæcunq; modo diximus prestare posse decoctum, eadem omnia efficit & farina. Decocti pluuiali aqua lupini, Dioscorides præter hæc scribit, donec in cremorem lentescant, faciem abstergunt: medentur ouium scabiei, cum radice nigri chameleonis, si tepente decocto abluantur. Cit vrinam radix cum aqua cocta & pota. Lupini vbi edulcati fuerint, tritum cum aceto, potum stomachi fastidium leniunt, & cibi appetentiam excitant.

DE LVPINO SYLVESTRĪ.

CAP. LI.

SYLVESTRIVM lupinorum duo triaue sunt genera, vnum florem profert luteum: alia purpureum. Luteus caule folijsq̄, satiui similis est, vtrisque tamen minoribus ac brevioribus; flores habet pulchros, luteos, suaueolentes, in spicam congestos, violæ luteæ colore & quadamtenus odore: siliquas paruas, duras, aliquatenus hirsutas: semina parua, plana, rotunda, sapore amarissima, colore vario, sordida, satiuius multo minora: purpurei, caules longioresq̄, procerioresq̄, sunt quàm lutei, & in plures alas ramosq̄, diuisi: folia verò minora tenuioraq̄: flores parui ac luteis minores, ex purpurea cerulei, aut subrubentes: fructus colore similiter vario, amari, & inter omnes minimi. Nascuntur sylvestres lupini plerisque locis sua sponte, verum apud Brabantos non nisi satiui proueniunt, florent eodẽ quo satiui tempore. Amariore sunt, vt Galenus ait, & ad omnia valentiores, quàm satiui, eiusdem genere cum ipsis facultatis.

VICIA caules habet tenues, quadrangulares, trium
 ferè pedum altitudine: folia longa in clauiculas desinentia,
 lentis similitudine, ex pluribus vni costa siue neruo adna-
 tis composita, quorum singularia maiora, latiora, crassio-
 raq; sunt, quam lentis: flores bona siue faselo similes, colo-
 re ex purpura nigros: siliquas latas, atque in singulis grana
 quina sen. ùue non globosa, sed lenticula instar propemodum
 compressa, colore nigra, gustu insuauia. Seritur quocunque
 solo, cultu facillimo. Latinis vicia, à vinciendo, vt Varroni
 placet, dicitur, quòd item capreolos, inquit, habet vt vitis,
 quibus sursum versus serpit, ad scapum lupini, aliũmve ca-
 lamum, ad quem vt hereat, eum solet vincire. Galenus in
 Asia Pergami *Σίνιον*, ab Atticis verò *σάγαρον* aut *κνέμων*
 nominari ait. Germani *wicken* / Brabantii *vitsen* / Galli
 vesce nominant: officina pleræque perperam *όποσον* ac *ερ-
 uum*: multum enim eruum à vicia differt. Theophrastus
 lib. V III. *aphaces*, cuiusdam leguminis meminit, cuius
 siliquæ latæ, & fructus celeriter perit: hæc an cum vicia no-
 stra conueniat, considerandum est. Porro viciam, cum ipsis
 siliquis atque integra planta rustici reponunt, vt brutis pe-
 cudibusq; sit pabulo. Per famem tamen noui, Galenus ait,
 qui hanc quoq; comederint, porissimum vere, quum etiam-
 num vires: quemadmodum fabas & ciceres esitare consue-
 uerunt. Est autem non insuauis modo, sed concoctu etiam
 difficilis, aliumq; inhihet. Perspicuum ergo est, quòd quum
 natura sit huiusmodi, alimentum, quod ex ipsa distribui-
 tur, habeat, haudquaquam boni succi, sed crassum & ad
 succum melancholicum gignendum idoneum.

Aphace legu-
 men.

DE SESAMO, EX THEOPHRASTO,
Plinio, & alijs. CAP. LIII.

SESAMO caulis siue culmus est ferulaceus, altus, crassior multipliciorq³ quam milio. Seminis ferax & fecundum est, quod oleosum ac pingue & vasculis continetur, candidumq³, uti Plinius: Theophrastus, genus eius quoddam candidum, inquit, radici singulari coheret. Viride sesamum nullum mandit animal, propter amaritudinem & gravitatem saporis: sed siccatu, acceptior euadit frutex eius, & suaue semen efficitur, ciboq³ idoneum. Nascitur cum in Aegypto, tum in India. Ab Indis, Plinius ait, sesama venit, ex eo oleum conficiunt. Ex aestiuis sementibus est, & quae ante Vergiliarum exortum, Plinio auctore, feruntur. Columella tamen, sesama, scribit, ab aequinoctio autumnali serenda sunt, in Idus Octob. Putre solum, quod Campani pulum vocant, plerūque desiderant: non deterius tamen etiam pinguibus harenis, vel congestitia humo proueniunt. Sed hoc quidem semen Ciliciae Syriaeq³ regionibus ipse vidi mense Iunio & Iulio conseri, & per autumnū quum permaturerit tolli. Palladius in Septembri, nunc sesama, inquit, feritur, putri solo vel pinguibus harenis, vel terra congestitia. Quadraginta diebus à flore, Plinius ait, maturatur, magna tamen caeli terraeq³ differentia. Molestissimum terra sesamum, plurimū eam posse extenuare putatur; diuturnum est: optimè reponitur, quia pingue. Hanc frugem Graeci σισαμιον, Latini quoq; sesamum ac sisamum, nonnunquam foeminino genere, sesamam nominant: officinis Germaniae incognitum est. Semen eius, ut Galenus lib. de aliment. facult. ait, pingue est, ideoq³ repositum celerrimè fit oleosum: quamobrem eos, qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachūq³ subuertit, ac tardè cōcoquitur, pingueq³ corpori praebet

bet alimentum. Liquet ergo quod ventriculi partibus vigorem ac robur addere nequit, quemadmodū nec aliud quoduis pingue. Est autem crassi succi, ideoq; non propere pervadit. Ipso autem solo non admodum vescuntur, sed cum melle crudo, quas *σπομίδας* vocant effingentes. Panibus etiam inspergitur, temperamēto est calidum, ob eamq; causam siccum etiam excitat. In libris verò de facult. simplic. sesamon non parum in se continet, ait, viscosum & pingue, quare emplasticum est, & emolliens, ac modicè calidum. Eiusdem facultatis est, quod conficitur oleū, & herba quoq; decoctum similem vim obtinet. Dioscorides: Sesamum scribit, stomacho aduersatur: oris graueolentiam facit, quoties inter mandendum, commissuris dentium inhaesit: neruorum crassitiem impositum discutit: medetur aurium contusionibus, inflammationibus, ambustionibus, artuum doloribus & cerasta morsibus: capitis dolores, qui ab aestuatione oriuntur, ex rosaceo lenit: eadem efficit herba decocta in vino: praesertim autem inflammationibus doloribusq; oculorum prodest. Ex ea fit oleum, quo Aegyptij vtuntur, quod auribus, Plinio teste, vtile est.

DE CAMELINA, SIVE THEOPHRASTI
Eryfimo, & Myagrio Dioscoridis.

CAP. LIIII.

CAMELINA furculosa est herba, caule recto, rotundo, in alas diuiso, duos aut tres pedes longo: folia oblonga, angusta, in acutum desinunt, singularibus rubi. e folijs haud dissimilia: flores secundum cauliculos, exigui: semen orbiculatis vtriculis, lini vasculis propemodū similibus, sed compresioribus continetur, minutum sanograceo minus, pingue & oleosum. Plerisque Galliae locis, vt apud Suesiones, bene
I subactis

subactis & stercoratis agris, ut Ruellius scriptum reliquit, feritur: feritur & in agro Leodiensi, apud Zelandos, & alijs Belgij locis: in Germania nõ nusquam sua sponte, exire fertur, atque vnà cum lino enasci, cuius vitium existimatur. Germani *flachdottern* & *leyndottern* nominant, Galli camelinae, quo etiam nomine Belgis innotuit: officinae pleræque sesamum appellant, oleoq; huius pro sesamino vtuntur. Est autem camelina hæc, cereale illud erysimum, quod à Galeno lib. 1. de aliment. facult. ac à Theophrasto ἐρύσιμον appellatur, quodq; inter fruges vnà cum sesamo refertur. Siccum id, ut inquit Theophrastus, cibo idoneum est, quia quæritum in eo amaritudinis difficultatisq; solis opera percoctum excretumq; est. Viride verò à nullo animali tangi videtur, propter amaritudinem, & grauitatem saporis. Est tamen & aliud ἐρύσιμον, à Dioscoride lib. 11. descriptum, cuius lib. de simplic. medicament. facult. VI. Galenus meminit, ab hoc Theophrasti erysimo multum differens: nam presentem frugem Dioscorides non ἐρύσιμον, sed *μελάμπρον* nominat, quod aliqui, inquit, *μελάμπρον* vocant, à similitudine fortè foliorum, quam cum altero Theophrasti ac Galeni melampyro, à myagrio differente, habet. Plinius frugem sesamo similem Latinis irionem, Grecis ἐρύσιμον, Gallis velarum appellari, lib. XXI. cap. XXV. scribit. Libro autem XVII. cap. X. inter irionem & ἐρύσιμον distinctionem facit, huic (scilicet sesamo) simile, ait, in Asia Græciq; ἐρύσιμον, idemq; erat, nisi pinguius esset, quod apud nos vocant irionem. Porro quemadmodum, Galenus inquit, milio panicum, ad simile quidem quodammodo est, verum vndequaque deterius: ad eundem modum & sesamo erysimum, corporis substantia quodam pacto est affine: sed in cibo est insuauius, corporiq; alimentum parcius exhibet, prædictoq; omnino est deterius. Temperamento autem, ca-

lidum quoque vti sesamum est, sitimq; etiam excitat. Seminis oleosa pinguitudine corporis asperitates leuigari atq; expoliri, Dioscorides ait, creditur. Vlcerebus oris herbam succo suo mederi: oleo pauperes in epulis, diuites in lucernis vti, Ruellius auctor est.

DE LINO. CAP. LV.

TENVIBVS ac rotundis culmis siue virgis linum assurgit, folia ei oblonga, angusta, acuminata: flores in summis virgis speciosi, colore cerulei, quos parua, rotunda, orbiculata capitula, siue vascula succedunt, in quibus semen, figura aliquatenus oblonga, leue, glabrum, splendens, ex fuluo colore punicans: radicibus nititur exilibus. Pingui letoq; solo, locis humilioribus nō sitientibus, felicius prouenit. Pinguisimum enim, vt Columella ait, locum & modicè humidum poscit. Aliqui, inquit Palladius, macro solo spissum ferunt, ita assequuntur vt linum subtile nascatur. Plinius scribit feri sabulosis, maximè vno sulco, nec magis festinare aliud, vrereq; agrum, & deteriorems ipsum facere, quod & Vergilius in Georgicis attestatur:

Vrit lini campum seges, vrit auena

Vrunt letheo persusa papauera somno.

Seritur linum vere, Maio & Iunio mensibus floret, post messem (Plinius lib. xix. cap. i.) virgæ ipsæ merguntur in aquam, solibus tepesactam, pondere aliquo depressæ, maceratas indicio est membrana laxior: iterumq; inuersæ, vt prius, sole siccantur: mox arefactæ in saxo tunduntur stupario malleo. Quod proximum cortici fuit, stupa appellatur, deterioris lini, lucernarum ferè luminibus aptior. Græci λίνον pariter vt Latini nominant, Germani flachs/Itali & Hispani lino, Galli du lin, Belgæ vlas. Hoc semine,
Galenus

Galenus lib. 1. de aliment. facult. ait, nonnulli quidem frixo uti obsonio cum garo, non secus ac factitio sale, utuntur: Utuntur autem & melli permiscentes: quidam panibus & ipsum quoque aspergunt. Stomacho autem noxium & concoctu difficile, exiguumq; alimentum corpori exhibet. Quod verò ad ventris deiectionem pertinet, ipsum nec probaueris nec vituperaueris: exiguam tamen vrina mouenda habet facultatem, quæ magis apparet cum frixum sumitur. Tunc autem aluum quoque magis sistit. Rustici autem homines, eo utuntur sæpenumerò frixo tusoq; mel admiscentes. In libris verò de simplic. medicament. facult. lini semen esum flatusosum est, inquit, etiam si frigatur: adeo sanè recrementitia humiditate plenum est. Est verò etiam in primo ordine quodammodo calidum, at humiditatis & siccitatis quodammodo in medio est situm. Lini semen, ut Dioscorides memoriæ prodidit, easdem quas sanumgracum vires obtinet: discutit & emollit, omnem intus forisq; inflammationē, cū melle, oleo, exiguaq; aqua decoctū, aut melle cocto exceptum: cutis in facie vitia, quas ἐπιδαειας vocant, crudum, & varos cum nitro & ficibus impositum tollit: cum lixiuio verò parotidas duritiasq; discutit: herpes fauosq; cum vino decoctum expurgat: vngues scabros eximit, cum pari modo nasturtij & mellis: quæ in pectore vitiosa educit, cum melle eclegmatis modo acceptum, & tussim lenit: Venerem exstimulat, si pipere & melle exceptū, pro placenta largius assumatur. Huius decoctum ad interaneorum vuluēq; erosiones immittitur, & alui excrementa educenda: in sessu ad vteri inflammationes, veluti sanumgracum, perquam vtile est. Oleum quod ex semine eius exprimitur, multiplicem vsum habet, nec enim à pictoribus aut statuarijs aliisue artificibus expetitur solum, vel ad lucernas tantum vtile est, sed etiam medico vsui seruit. Nam & durities

omnes mollit: neruorum tensiones, contractionesq; laxat; dolores illitum sopit. Sunt etiam, qui bibendum exhibeant lateris aut coli dolore laborantibus, verum recens sit oportet, rancidum enim factum & nauseam excitat, & plus quam par est calefacit.

DE CANNABE, CAP. LVI.

CANNABIS caules profert rotundos, erectos, inanes, quinque aut sex pedes altos, alis compluribus luxuriantes; quando videlicet, sua sponte sylvestris exit: vbi verò in agris feritur, ramis nullis, aut omnino paucissimis: folia ei dura sunt, aspera, subnigra, & si confricentur graueolentia, ex sex, septem, aut pluribus alijs, simul herentibus coaceruata, quorum singularia angusta, oblonga, acuminata, & per oras serrata: semen ex alarum & foliorum sinubus exit rotundum, duriusculum, medulla refertum candida. Radices multas fibras habent. Est in huius genere quoddam sterile, flores tamen proferens paruos, herbaceos, racematim coherentes, sed inutiles & vanaescentes: aliud verò seminis fecundum, cuius flos non est conspicuus. Est & sylvestris quaedam Dioscoridi cannabis, eadem & malua sylvestris, siue alcea species, de qua in olerum historia inter maluas. Solum autem cannabis, vt Columella scribit, pingue stercoratumq; & riguum, vel planum atque humidum, & altè subactum deposcit. In quadratum pedem seruntur grana sex seminis Arcturo exoriente, quod est vltimo mense Februario, circa sextum, aut quintum calendas Martias, nec tamen vsque in æquinoctium, si sit pluuius celi status, improbè feretur. Apud Belgas, hac etate Arcturus ἀρκτοῦρος exoritur circa Martij diem, & cannabis Martio feritur ac Aprili. Graeci κάνναβιν καὶ ἀσέριον nominant, itē σχοινος πόρον.

Latini

Latini cannabem, officina nomē retinent, Germanis **zameer hanff**, Italis canape, Hispanis canamo, Gallis chanure, Brabantis **kemp** dicitur. Semen cannabis, Galenus in lib. de alimentorum facultatibus prodidit, concoctū est difficile, stomacho ac capiti nocet, prauiq; est succi. Sunt tamen, qui eo frixo cum alijs tragematis vescantur, τραυήματα autem voco, ait, que post cenam, voluptatis, inter bibendum excitande gratia, eduntur. Multum autem calefacit, ideoq; sumptum paulo largius, caput ferit, vaporē sursum ad ipsum mittēs calidū simul ac medicamentosum. Flatus autem extinguit, vt lib. de medicament. facult. adeoq; desiccet, vt si plusculum edatur, genituram exsiccet. Succus ex recenti herba conuenienter aurium doloribus, Dioscorides ait, instillatur, ab obstructione, vt mihi videtur, Galenus addit, natis. Rustici in Belgio seminis contusi medullam, ac liquido aliquo expressam, ictero laborantibus initio ipsius mali, exhibent, & crebro non absque praesidio, si quando ex sola obstructione, citraq; febrim exoritur. Aperit enim fellis meatum, & bilis per corpus digestionem promouet. Gallinas Matthiolus, hoc semine, ait, ouiferaciores reddi.

DE FÆNOGRÆCO. CAP. LVII.

CAULEM fanumgracum emittit singularem, tenuem, virentem, intus concavum, in alas ramosq; diuisum: folia pratensi trifolio similia, rotundiora tamen ac minora, que superiori parte virent, inferiori verò ad cineritium inclinant: flores in summis virgis exiguos candicantes, lupini floribus minores: siliquas longas, graciles, angustas, instar corniculorum recuruas, in quibus semina non magna, forma oblonga, angulosa, flauescencia, que resiccata cum grauitate

uitate quadam iucundè olent : radice nititur tenui & candida. Seritur in Belgio in hortis medicinae causa, & quidem vere, olim in agris serebatur. Latum poscit solū, tenui enim, vt Theophrastus ait, inarescit. Duo tempora sationum habet, auctor Columella, quorum alterum Septembris mensis, quum pabuli causa seritur, iisdem diebus quibus vicia, circa æquinoctium: alterum mensis Ianuarij vltimo, vel Februarij primo, quum in messem seminatur. Græcis τῆλῖς appellatur, item κάρπῳ, siue, vt Pliniana exemplaria, κάρσῳ: & βούκερως, εἰγύκερως, κεραιτίς, λώρον, Latini fenumgræcum, rustici siliquam, Columella ait, appellant. In Plinio silicia legitur, apud Varronem verò silicula, Germanis **hockshorn oder kuhorn** Italis fiengreco, Hispanis alfornas & alholuas, Gallis fenegrec, nostris **fenigriech** dicitur. Semen fenigræci inter manifesto calfacientia, Galenus in lib. de aliment. facult. tradit, censetur, eundemq; hominibus in cibo vsū præstat, quem lupini. Sumitur enim ipsum cum garo, alui subducende gratia: estq; huic rei multo quàm lupini accommodatius, quum nihil ex propria substantia habeat, quod transitum remoretur. Manditur autem & cum aceto & garo, sicut lupini. Multi præterea & fenumgræcum & lupinos ex vino, garo, & oleo sumunt: alij etiam panem addunt, eoq; obsonio sunt contenti, quod vt ventrem minus subducatur, caput certè (ceu nonnullis fenumgræcum ex garo facere solet) non ferit: præterea stomachum non subuertit: nam id quoque fenumgræcum in quibusdam efficit. Vescuntur autem nonnulli fenogræco, prius quàm planta ipsius semen produxerit, aceto & garo intingentes: quidam autem oleum affundentes, eo obsonij vice, cum pane vtuntur: sunt qui cum aceto quoque & garo ipsum mandunt. Caput autem, hoc quoque sumptum copiosius ferit: quod faciet impensius, si quis ipsum sine pane sum-

pferit: quibusdam item stomachum subuertit. Succus autem elixi fanigraci, cum melle sumptus, ad omnes prauos humores, qui in intestinis habentur, subducendos est accommodus, suo quidem lentore leniens, calore autem dolorem mitigans. Quod autem absterforia facultatis quoque sit participes, intestina etiam ad excretionem instigat, sed parcius mel ei est admiscendum, ne mordacitas exuperet. In diuturnis verò thoracis citra febrem adfectibus, pingues cum eo palmulas elixare quidem oportet, vbi autē succum ipsum expressum, copioso melli miscueris, ac rursum super carbones ad mediocrem crassitiem coxeris, tum demum longè ante cibum vii. In lib. de simplic. medicament. facultat. fenugracum, ait, calidum est, secūdi ordinis, desiccatur primò: proinde feruentes phlegmonas irritat acerbaturq;: quæ verò minus sunt calidæ & magis duræ, eas digerendo curat. Fenigraci farina, Dioscorides tradit, vim habet emolliendi discutitendiq;: cum melicrato decocta & imposita, facit ad inflammationes, tam internas, quàm externas; lienem cum aceto & nitro subacta, & imposita extenuat. Decoctū eius in seffu, ad muliebria mala, quæcunque ex inflammatione, aut præclusionione consistunt, vtile est. Expressus in aqua decocti succus, capillos, fursures & manantia capitis vlcera, ἀχόπας vocant, purgat: cum anserino adipe pesti vice subiectum, locos circa vterum dilatat & emollit. Viride cum aceto debilibus locis, & exulceratis prodest. Decoctum eius aduersus tenefmos, & grauiter olentia dysentericorum excrementa confert. Oleum quod ex eo exprimitur, capillos & in genitalibus cicatrices abstergit.

DE SPERGVLA. CAP. LVIII.

SPERGVLA cauliculis exit tenuibus, rotundis, geniculatisq;, dodrantem aut pedem altis: foliola circa genicula

cula radiantis stella modo, in orbem disponuntur, parua, tenuia, & angusta: flores in summo cauliculatorum candiduli, alfine per similes, emicant: parua deinde rotunda ac orbiculata vascula, lini capitulis similia, in quibus semen conditur, paruuum, rotundum, nigrum, rari semine minus. Radix tenuis est. Seritur in aruis, & potissimum quidem autumno, vt hyeme, ac primo vere, quum alia pabula defecerint; bubus prebeatur. Vulgò in Brabantia *Spergie* appellatur, atque inde Latine *Spergula*. Nonnulli *polygalum* nominant, quòd lactis abundantiam bubus promoueat. Non est tamen *Dioscoridis* *πολύγαλον*, quòd multum ab hac differt. Pabuli, vt diximus, causa seritur, nec alium vsum, quòd sciam, habet. Semen vomitione pituitosos humores educere plerique referunt, estur tamen à gallinis, quæ nò solum citra noxam id ipsum sublegunt, verum etiam, hoc pasta, & oua plura, & citius excludere creduntur.

DE LOLIO. CAP. LIX.

DE frugibus huc vsq; egimus, nunc ad earum vitia, pabulorumq; reliqua genera, & si quæ quoque ipsarum vitia, ac ad alias consimiles transire consentaneum est, primum autem inter vitia locum lolio concessimus: gerit id folia culmosq; tritici aut hordei, hirsutiora tamen; spicam longam veluti ex multis paruulis *παραλλήλωσ*, ac alterno ordine digestis, compositam, quorum singula bina ternæue grana continent, triticeis minora, quæ nullis quoque aut exiguis glutinis includantur, & facillimè similiter exteruntur. Nasctur in aruis cum tritico ac hordeo, seminibus ipsorum corruptis ac in deterius, vt Galenus ait, permutatis, & solo quidem, præsertim vliginoso, per cali mensibus potissimum hybernis, tempestatem humidam. Græci *ἀίλαρ* nominant, Arabes

bes zizaniam & sceylem, Galli yuraye, Itali loglio. Desiccatur, ut Galenus lib. VI. de simplic. medicament. facult. & excalescit efficaciter, ut propinquum sit acribus, magis quam iris: sed non est perinde ut illa subtilis essentia; verum multum ab hac deficit. Secundum hoc, ponat ipsum quispiam in principio tertij ordinis excalescentium, secundi verò in fine exiccantium. Dioscorides, lolium molitum, ait, vim habet compescendi nomas, putrescentia ulcera, gangrenasq; cum raphanis & sale impositum: seras impetiginas siue λερχύνας, & lepras cum sulfure viuo & aceto sanat: cum fimo columbino & lini semine in vino decoctum, strumas discutit, & quæ agrè maturantur rumpit: decoctum cum μελιράτω, & impositum ischiadicis prodest. Cum polenta autem, aut myrrha, aut croco, aut thure suffitum, conceptionem adiuuat.

DE ÆGILOPE SIVE FESTUCA.

CAP. IX.

ÆGILOPS folio triticum quoque; emulatur, sed culmo tenui, spicisq; siue iuba auenæ similis est: grana eius oblonga sunt, hirsuta, subrubra, folliculis inclusa, ac tenuem capillaceam longamq; aristam habent: frequens, ut Galenus ait, in hordeis inuenitur, apud Belgas non in hordeo modo, sed cum secali frequentius nascitur, potissimum ubi hiemis anniq; constitutio tepens humidatq; fuerit: aut ager fimo columbino, ut pleriq; aiunt, stercoratus. Græcis ἀγίλωπος dicitur, Latinis, Plinio teste, festuca, Brabantis ghebaerde euene. Digerendi vim obtinet, Galenus ait: id quod ex gustu patet, leuiter enim est acris: verum & ex eo liquet, quod phlegmonas induratas & agilopas sanat: medetur, inquit Dioscorides, herba agilopijs & duritias discutit, cum farina imposita: Succus ad eadem seruatur, farina admixtus & resiccatus.

DE ALTERA FESTUCA. CAP. LXI.

ALTERA festuca culmis folijsq³, secale refert, culmos
obtinet tritico hordeoue tenuiores, in quorum summo veluti

effusa

effusa pendent iuba, auena propemodum similitudine, sed breuiores arctiusq³ coniunctæ. Semina oblonga sunt, longitudine grani secalini, sed angustiora, tenuiora, leuioraq³ multò, quæ membranulis siue vtriculis paruis continentur, è quibus quum in area teritur, concidunt. Propriè secalis est vitium, cum alijs enim frumentis, aut non aut rarissimè reperitur: succrescit, veluti & alia huius generis, per imbres frequentes: anni hyemisq³ constitutionem clementem ac tepidã. Germani **dozt** & **lulch** appellat, Brabanti **drauick**/ Latinè festucam etiam, aut festucam alteram, nõ male quis dixerit: nam inter frugum similitudinem gerentia, quæ illas infestant, minimum ac leuissimum est, festucis ea de causa simillimum.

DE PHOENICE. CAP. LXII.

PHOENIX culmis, folijs spicaq³ lolio similis, singulis tamen minoribus: culmos habet multos, breues, geniculatos: folia hordei minima angustioraq³: spicas lolio similes, sed minores, tenuiores, breuiores ac rariores. Nascitur in aruis, secus vias, & in adificiorum tectis: in Italia & Gallia frequens & vbique ferè obuia: reperitur etiam in Vbiorum & Eburonum sibus. $\phi\omicron\iota\upsilon\iota\zeta$ Græcis à phœniceo colore dicitur, Latinis etiam lolium rubrum & lolium murinum: Plinius hordeum murinum nuncupari scribit. Appellatur autem Belgis hordeum aut triticum murinum (vulgò **muysc** **cozen**) aliud omnino herba genus, breue ac humile frequentibus breuibusc³ culmis, dodrantis altitudine, folijs angustis, quod spicas gignit complures, frequentibus aristis cinctas, hordeo similes, sed breuiores, tenuiores, mollioresq³: nascitur secus vias: nullius planè vsus ac omnino inutilis. At phœnix, vt Dioscorides scriptum reliquit, vim habet, vt in vino au-

Triticum
murinum.

stero pota diarrhæam, sanguinis ex utero profluvium, & copiosorem urine fluxum sistat. Sunt etiam qui sanguinem eam suppressere prodant, phœniceæ lana inuolutam & corpori alligatam.

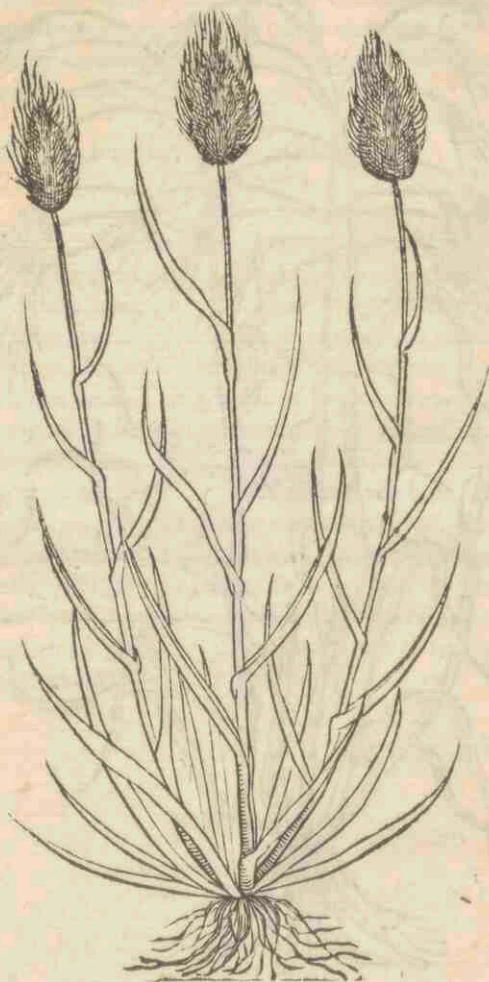
DE BROMO HERBA.

CAP. LXIII.

BROMVS herba auena & ægilopi similis est, habituq; ipso sylvestris quadam auena, multiplicibus enim geniculisq; culmis, folijsq; eam refert, licet virisque tenerioribus: iuba rarior, aristas asperiores, longioresq; habet. radice firmatur copiosa ac tenui: herba natura sua in totum sylvestris, æstate secus vias & agrorum margines reperitur. Nominant eam Græci βρῶμον ἄβαν, id est, bromum herbam, ad differentiam auena, que Græcis quoq; βρῶμη aut βρῶμη dicitur. Exiccatoriam, Dioscorides inquit, vim habet. Decoquitur cum sua radice in aqua ad tertias, colatur, deinde mellis tantundem admiscetur, rursusq; decoquitur, ad liquidi mellis spissitudinem: facit ad narium orenas & fetida vlcera, linteo eo humore imbuto naribus indito: aliqui tritam aloen addunt, & eo modo vtuntur: facit & cum rosis siccis in vino decocta, ad oris graueolentiam.

K 2

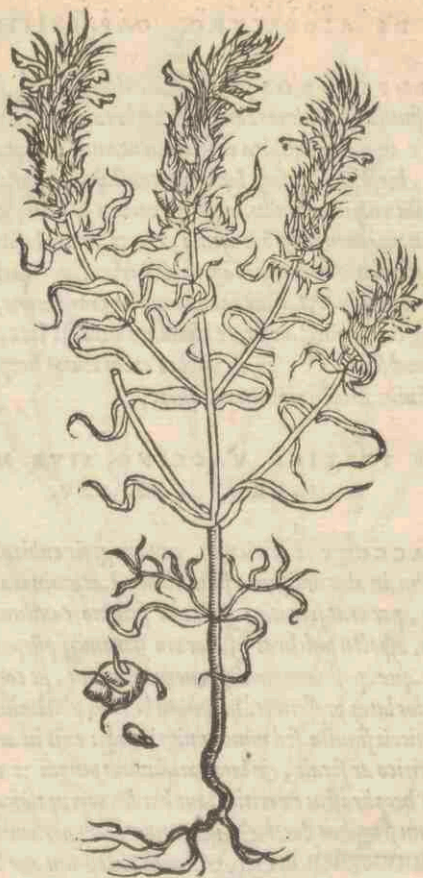

DE ALOPECYRO. CAP. LXIIII.

ALOPECYROS geniculatis culmis folijsq; frumentaceis similis est, culmos tamen habet breuioreſ, foliaq; minora & anguſtiora. Spica eius nec acuta nec ariſtata eſt, ſed mollis, hirsuta, denſaq; lanugine conſtans, haud multum diſſimilis vulpium caudis, vnde & nomen obtinet. Naſcitur in aruiſ vnà cum frugibus æſtate, reperitur in pluribus Gallia, præſertim Narbonenſis, agris. ἀλωτέκουροι Græcè Theophraſtus nominat, Latine caudam vulpinam dixeris, Gallicè queue de renard, noſtrate idiomate *voſſeu ſteert*. Nulius, quod ſcitur, eſt vſus; de viribus enim eius, Theophraſtus vel Plinius, nihil ſcriptum reliquere.

DE TRITICO VACCINO, SIVE MELAMPYRO. CAP. LXV.

VACCINVM triticum, caulem gerit cubitalem aut minorem, in alas diuiſum: folia oblonga, acuminata, nigricantia, per oras ſerrata: ſpicas in ſummo caulium latas, craſſas, aſpectu pulchras: foliorum florumq; purpureorum plenas, quæ, poſteaquam deſtoruerunt, virent, ac complures ſolliculos latos proferunt, in quibus bina vt plurimum ſemina, triticeis ſimilia, ſed minora nigrioraq;: exit in aruiſ vnà cum tritico ac ſecali, & leto potiſſimum pingui ac reſtibili agro. Theophraſtus ex tritico, aut hordeo corruptis naſci ait: vnà cum frugibus floret, & ad maturitatem peruenit. Germani *Kuweyſſen* hoc eſt, triticum vaccinum aut bouinũ, nonnulli *braun fleiſchblumen* Brabanti *peerts bloemen* nominant. Galenus Græcis μελαμπυρον dicit, quaſi dicas, nigrum triticum; & ex tritici quoque mutatione generari, ſed prauitate quàm plurimum à lolio relinquere.

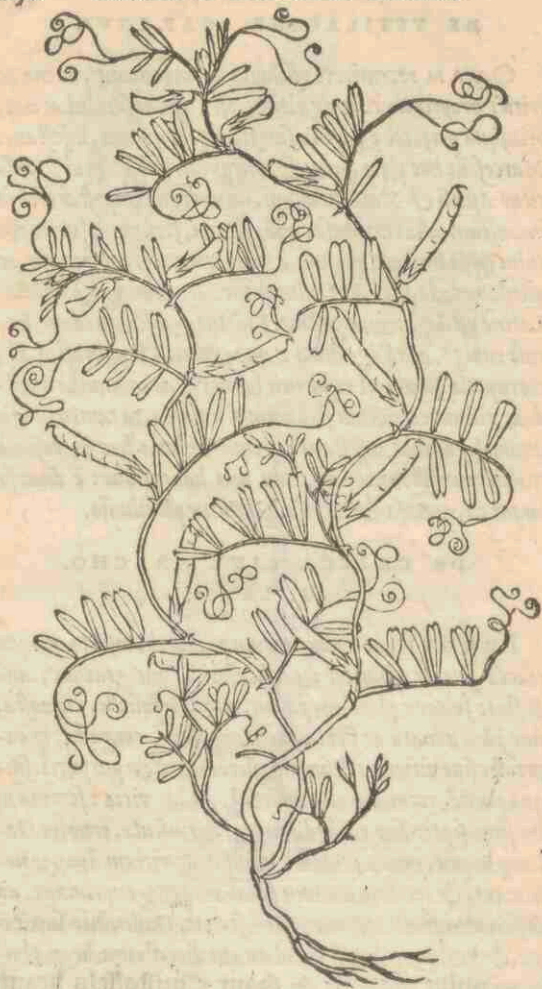

Theophrastus quoque, res innocens ait, neque sicuti lolium
graue, & caput tentans.

QVAM recentiores vstilaginem nuncupant, auena ac tritici propriè morbus & vitium est, spicas siue iugas eius, priusquàm perfectè è vaginis suis erumpere queant, infestans. Marcescunt hoc vitio spica, & atro puluere obsidentur. Nascitur Aprili & Maio mensibus, quum celi tempestas crebrò inconstans, aliàs nimbofa, aliàs serena, feruensq; fuerit; tunc enim spica humore madida, à solis feruore corrumpuntur, ac quodammodo, vt aiunt, aduruntur. Germani vulgò braunt/ Latine vstilaginem appellant. Videtur ἐπισίον quaedam, Latine rubigo, ac robigo dicta: quæ, veluti Theophrastus ait, ἐπισίον quid. corruptela quaedam est residens humoris, ac commune quoddam vitium cerealium seminum, frumentacea tamen magis quàm legumina infestans: frequentissima hæc in roscido tractu conuallibus ac perflatum non habentibus: è diuerso carent ea, ventosa & excelsa. Gignitur plenilunio.

DE CRACCA SIVE ARACHO.
CAP. LXVII.

FRVGVM, ac frumentorum precipuè, vitium quoque cracca siue arachus est: cauliculos promit graciles, angustos: folia ex pluribus, paruis, angustis foliolis, vni costa, siue ῥαχὴ adnatis ac sibi inuicem oppositis, congesta, in capreolos siue viticulas desinunt. flores parui & purpurei: siliquæ parue, rotundiores minoresq; quàm viciæ: semina in his sena, septenarie, rotunda, nigra, duriuscula, eruo, vt Galenus inquit, minora. Græci huiusmodi vitium ἀραχον nominant, & tertiam nominis syllabam per χ exprimunt, ad differentiam alterius araci per ρ scripti, Galli vesse lauua-ge, & vesseron, quasi viciolam aut viciastrum dicas, Germani wilde wicken/ & Sant Christoffels kraut/

Brabantis **croch**. Ruellius craccam etiam appellari refert. Leonhartus Fuchsius in commentarijs suis de stirpiū historia, craccam hanc aphacem appellat: Matthiolus verò, in commentarijs in Dioscoridem, aphacem nominans quam partim viciam, craccam non aphacem, sed viciam fecit: quantum autem vterq; hinc à veritate recesserit, seminis craccæ figura ostendit, exquisitè globosa: nam vicia & aphaces seminum forma non est rotunda, sed aliquanto latior veluti lentium: testatur Galenus lib. 1. de aliment. facult. Craccæ autem huius, & aliud simile genus est, caule folijsq; paulò minus: flosculis, in parvis spicis, candidulis; siliquis deinde brevioribus ac parvulis, in quibus bina, terna aut quaternaria gignuntur grana, rotunda, colore & sapore prioris craccæ similia. Appellatur & istud genus, Brabantis **croch** & arachus quoq; quidè est, aut potius ἀραχίς quaedam: nam vt in expositione linguarū Hipp. scribitur, minuta critici legumina, Graeci ἀραχίδα nominant. Prouenit vtrumq; vitium vnà cum segetibus, quibus cæli statu humido admodum perniciosum est, tunc enim citò incrementum sumens, confestim segetem præoccupat, teneramq; pertinaci vinctu, crebrisq; circumuolutionibus, deorsum trahit, delapsamq; erigi non patitur, ac calamitosam ipsam efficit. Seliunt hæc, Galenus ait, rustici apud nos, & abijciunt vti securidacæ semen. At nostri cum herbas ipsas virentes æstate, tum resiccatas hyeme, cū alijs frugum repurgamentis, bubus non iniucundè obijciunt. Craccæ granum, vt auctor Ruellius, columbarum cibo gratissimum habetur, serunt ea de causa eam villici, qui numerosa fieri columbaria cupiunt, siquidem illectæ eo cibatu columbæ, quum emittuntur ad peculiare cellas tam cicures alias, quam feras adcersere noscuntur.

ORNITHOPODION paruulis, multis, tenuibus ac gracilibus exit cauliculis: foliola ei sunt parua, arachi ac lentis, minora & tenuiora: flosculi in exiguis corymbis luteoli: siliquæ parua, tenues, oblongæ veluti articulatae, extrema parte recurua, in quibus sena, septenariæ minuta, rotunda semina, napi ac rapi similia. Nascitur in aruis, segete potissimum demessa: reperitur & locis incultis, veluti in collibus pratisq; siccis & apricis, ac secus vias, quod in aruis nato, minus etiam ac tenerius est. Brabanti vogelvoet appellant, id Græcè est ὄρνιθοπόδιον, Latine auis pes, à similitudine nempe pedum paruuarum auicularum, quos simul coniunctimq; nascentes, tenues, recurua articulataeq; siliquæ referunt. Ex arachidum quoq; est numero ac genere. Nonnulli πολύγαλον esse existimant, quod Dioscorides tradit, exiguum fruticem esse, palmi altitudine, foliaq; habere lenticule similia, & gustu esse subacerbo, qui potus lactis abundantiam facere credatur. Porro ornithopodium eundem quem arachides vsu habet: bubus enim ac iumentis letum iucundumq; pabulum est.

Polygalon.

DE APHACE. CAP. LXIX.

APHACE tenuibus, angulosis, geniculatis, longis, lenteq; altioribus cauliculis assurgit: folia ei sunt parua, tenuia, latiuscula, in acutum desinentia, è singulis geniculis bina, sibi inuicem opposita, & circa hæc, tenues viticulae, & graciles pediculi flores ferentes, paruos ac luteolos: quos siliquæ sequuntur latae, lentis longiores, in quibus semina quatuor, quinariæ lata, nigra, dura & lente minora: radicibus nititur paruis ac fibrosis. In agris frumentarijs leto pinguiq; solo, vnà cū tritico, secali ac alijs frugibus exit: floret Maio: semen Iunio ac Iulio maturū est, nostris ἀρώνη & licet tamen

Aphace
Theophrasti.

tamen non infrequens sit. Dioscoridi verò & Plinio ac similiter Galeno ἀφάκη est : est tamen & ἀφάκη quadam apud Theophrastum , cuius siliqua & fructus celeriter perit , quæ cum hac Dioscoridis aphaca non conuenit , sed vicia , de qua supra scriptum est , similior videtur . Nam aphace , hoc capite depicta durabilis est , ac diutinè asseruari potest . Est item

Aphace olus

& aphace apud Theophrastum , ex olerum & intubaceorum numero , herba ingustabilis & amara , quæ & cum hac aphaca nihil habet commune . Caterùm aphace , vt Galenus lib. de facult. simplic. medicam. ait , facultatem obtinet adstringentiam , sicut & ipsa lenticula : sed & similiter vt ipsa lenticula edi solet , verùm ægrius quàm illa concoquitur : valentius autem desiccatur & moderati caloris est : his haud dissimilia de aphace , Dioscorides scribit : Semina , inquit , adstringendi vim habent , quapropter stomachi & alui fluxiones tosta , fracta & decocta lentis modo , sistunt . Hanc autem adstringendi facultatem ac vim aphacem , quam descripsimus , habere , certo experimento cognouimus .

DE HEDYSARO. CAP. LXX.

HEDYSARVM caules promit à radice multos , cubitales , rotundos : folia oblonga ex multis lentis foliolis rotundioribus , vt arachi vicia & similium , congesta : flores in corymbis , luteos : siliquas deinde oblongas , planas , nonnihil recuruas , in quibus semina complura , angulosa , ruffa , & amara securis effigie . Est huius & alterũ genus , superiori caule folijsq; simile , vtrisque ; tamen minoribus : siliqua huic breuiores sunt & magis recurua , in quibus & semina quadrangularia , ancipitem quoque securim amulantia . Nas-
tury

tur hedyfaron, Dioscorides ait, in hordeis & triticis. Galenus lentis vitium esse, atq; vnà cum ea enasci, lib. 1. de aliment. facult. scribit. Idem testatur Plinius. Theophrastus autem, cum aphace exire refert. Primum in Germaniis incultum non prouenit, floret in hortis Maio ac Iunio mensibus: alterum sua sponte, plerisque, superioris Germaniæ aridis & apricis locis exit, Gesnero in hortis Germaniæ teste. Græci hoc, siue legumen siue cerealiū frugum vitium, ἡδύσαρον & πλάκινον nominant, Latini à seminis figura securidacem, officinis incognitum est. Huius semen, Galenus lib. de simplic. medicament. facultatib. v. 1. ait, amarum & subacribum apparet. Quamobrem potum gratum est stomacho, & viscerum obstructions expurgat: idem præstant totius fruticis germina. Dioscorides stomacho etiam in potu commodum refert, & antidotis admisceri, ante verò coitus, existimari, cum melle appositū conceptionem impedire.

DE FERRO EQVINO.

CAP. LXXI.

FERRVM equinum vulgò Itolorum nuncupatum, cauliculos habet multos, tenues, & procumbentes: folia tenuia hedyfaro minora: flores secundum ramulos paruos: siliquas deinde oblongas, latiusculas, & nonnihil recuruas, quæ ab vno latere, profundas, rotundas, ac sinuosas incisuras, soleam equi ferream quodammodo præferentes, obtinent. Radix longiuscula est. Prouenit incultis quibusdam & apricis Italiæ & Narbonensis Galliæ locis. Ferro de cavallo Itali vulgò nominant, Latine

L

ferrum

ferrum equinum dixeris. Tota amara est, & hedyso natura asimilis.

DE SYLVESTRI FENOGRÆCO.

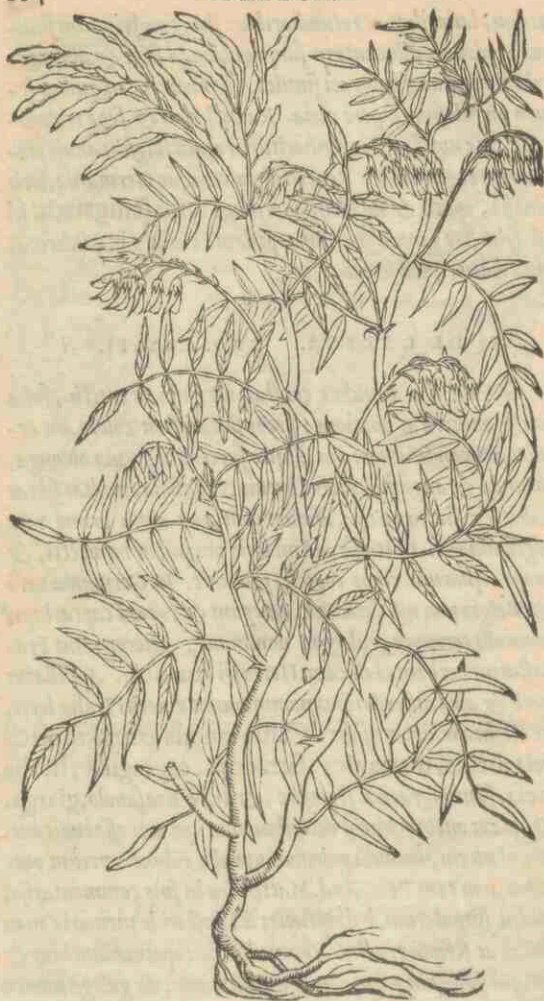
CAP. LXXII.

SYLVESTRE istud appellatū à recentioribus senū-
gyæcum, multis, rotundis, & longis repit caulibus: folia ei
oblonga sunt, veluti vicia, tigulis particularium tamē ma-
ioribus,

ioribus, latioribus ac rotundioribus: flores ex foliorum sinu-
 bus prodeunt, albicantes: siliqua oblonga sunt & aliquan-
 tulum recurua, fenigræci similes, sed minores, in quibus se-
 men angulosum, sapore vicia. Radix longa & sepe tricubi-
 talis, quæ non facile intermoritur, verum singulis annis pri-
 mo vere regerminat. Reperitur in vtraque Germania, locis
 filuosis, opacis & incultis. Germani *wild fenigriech* id
 est, syluestre *fanumgræcum* appellant. Nullius in medicina,
 aut cibatu, quod scitur, vsus.

DE GALEGA. CAP. LXXIII.

GALEGA caulibus constat rotundis ac erectis, folia
 arachi maiora ac longiora: flores spicati sunt, colore aut ce-
 rulei aut candicantes: eos siliqua succedunt forma oblonga,
 rotunda & angusta. Radix breuis & lignosa, multas fibras
 habet, & diuturna est, aliquot continuis annis primo vere
 regerminans. In Italia passim locis pinguibus humectis, &
 prope aquarum riuos copiose prouenit. In Germania verò
 & Belgio non nisi sata. Itali *galegam* & *rutam caprariam*
 nonnulli corruptè *gralegam* nominant. Hieronymus Fra-
 castorius herbam Gallicam, Hetrusci lauane. Appellatur
 verò & alijs differentibus nominibus in diuersis Italiae locis,
 vt Gesnerus ait, vt sunt: Castracane, lauanna, thorina
 vel taurina, mattanica, sarracena, capragina, herba
 nesa, *fanumgræcum syluestre*, & teste Brasauolo, giarga.
 Quidam *onobrychim* à veteribus nuncupatum esse iudicant,
 alij *glaucem*, nonnulli *polemonium* esse volunt: verum om-
 nibus, non tam Petr. And. Matthiolus in suis commentarijs,
 quàm singularum descriptiones à Dioscoride memoriae man-
 data, ac scripto tradita, contradicunt: quemadmodum &
 ijs, qui *galegam polygalon* esse autumant, & *galega* nomen
 L I à poly-

à polygalo luxatū: ipsa quoque polygali descriptio repugnat: altior enim & maior galega est, quam exiguus frutex palmum tantum altus, dici possit.

G A L E G Æ autē huic & alia quedam, altera veluti galega, similis reperitur, quæ caulibus, folijs floribusq; eā emulatur. Cauliculis hæc est tenuibus: folijs oblongis in exiguos capreolos desinentibus, aracho similibus: flores in spicis ex purpura cerulei sunt: siliquæ verò parvæ, latiusculæ, & semina in his parva, vicia minora. Radix durabilis quoq; natura pluribus annis, primo vere regerminat. Nascitur subinde in sentibus circa margines agrorum, frequentius autem in pratis secus fossas fluminum ac rivulorū siue torrentium ripas. Nostri **wilde vitzew** hoc est, viciam sylvestrem appellant: galegam autem sylvestrem aut Germanicam non improprie quis ipsam nominaverit: nam galegæ quedā species videtur. Porro galega, vt Baptista Sardus, & alij scriptum reliquere, ad omnes pestilentes morbos, contra ventris lūbricos, & venena assumpta efficax est: remedio quoq; est, aduersus animalium venenosorum cum morsus, tum ictus, & succo epoto & herba contusa plagis imposta. Pueris etiam conuulsis, ac comitiali morbo laborantibus, succus dimidiæ viciæ pondo sumptus prodesse fertur.

DE ONOBRYCHIDE. CAP. LXXIIII.

Q V A M onobrychim hoc loco nominamus, caules profert à radice multos, cubitales, non sua quidem sponte erectos, sed procumbentes, & per terram reptantes: folia galegæ similia, tenuiora tamen, subtus albicantia, ex pluribus angustis in acutum desinentibus, coaceruata: flores in longiusculis spicis rubent, fructus echinati sunt, asperi, plani, ac subrotundi. Nascitur plerisque superioris Germaniæ locis,

circa Curiam, inquit Gesnerus, in pratis abundat: apud Brabantos ac Flandros ab herbarum studiosis in hortis subinde feritur. *Ανώρυμ* & recentioribus herba est, à veteribus autem *ὄνοβρυχίς* dicta est: quæ enim de onobrychide apud Dioscoridem aut Plinium reperiuntur, ea omnia huic maxime conuenire videntur. Scribit autem Dioscorides quidem sic: Onobrychis folia habet lenti similia, longiora: caulem dodrantalem, florem phœniceum, radicem paruum: nascitur in humidis & incultis. Plinius verò hunc in modum: Onobrychis folia habet lentis, longiora paulo; florem rubentem; radicem exiguam & gracilem: nascitur circa fontes. Quæ omnia & singula *ἀνώρυμων* hanc herbam habere euidentis est. Quam ob causam & eam veterum esse onobrychin minime dubium esse videtur. Est & eadem fortè onopordon. Onopordon. Plinij, nam eadem hæc herba cum onobrychide à nonnullis existimatur, altero eius nomine à crepitu, altero à ruditu dicto: Onopordon enim, inquit Plinius, si comederint asini, crepitus reddere dicuntur. Onobrychis verò asini rudium sonat. Fieri autem possibile est, vt vnus herba esu, & pedat, & rudiatur asinus. At onobrychis, vt Galenus libr. de facult. simplic. medicament. scriptum reliquit, rarefaciendi digerendiq; vim obtinet, proinde folia eius virentis, etiamnũ imposita ad morẽ cataplasmatum phymata digerunt: arefacta verò si in vino bibantur, strangurias sanant. Quin etiam sudores elicit, cum oleo inunctũ. Quæ, & de onobrychi Dioscorides quoque, his verbis perhibet: Vnus habet herba phymata discutiendi trita & imposita, cũ vino verò pota strangurias sanat; cum oleo autem illita sudores mouet. Onopordon verò, vt Plinius ait, trahit vrinas & menses, aluum sistit, suppuraciones & collectiones discutit.

TERRÆ glandes exilibus & infirmis cauliculis exeūt: folia tenuia & paruula, oblongis & tenuibus adnascūtur pediculis, qui in viticulas desinunt, quibus propè assistentia complectuntur atque apprehendunt: flores summis caulibus, piso similes, sed minores, ex purpura rubent, odoris non ingrati, quos paruula, oblonga siliqua succedunt, in quibus semina bina ternaque rotunda. Radices crassa, oblonga, glandibus forma quodammodo similes, sed multo maiores, foris nigra, intus albicantes, sapore serè castaneæ, à quibus inferius longa tenuisq; fibra dependet. Exeunt ab ÷slem & alia fibra, iuxta caulis exortum, quibus transversim serpentibus alia adnascuntur glandulosa radices, ita se multiplicante stirpe. Proueniunt in agris frumentarijs tum vnà cum ipsis frugibus, tū circa margines agrorū in rubetis ac senticetis. Reperiūtur in superiori ac inferiori Germania, Belgioq; locis plurimis, & vt Ruellius testatur, in Gallia quoq;. Seri & semine et radice potest, sed radice citius perficitur, vna enim glans sata, in plures breui tēpore multiplicatur. Florēt Iunio & Iulio, post messem effodiuntur ac colliguntur radicū glandes. Germani erdnussen / erdeychelen / grundeychelen / ackereychelen / erdfeygen: Belgæ eerdnuten & eerdeekelen appellant, & subinde muisen met steerten / hoc est, mures caudatas, à domesticorum paruorū murium similitudine, quam nigra, rotunda, oblonga, glandes retro propendente tenues fibra parte referunt. Recentiores Latine terræ glandes, siue terrestres glandes nominant, & Græcè quidem χαμαιβάλανος. Est tamen & alius χαμαιβάλανος, qui ἀπιος, & ἰσχας dicitur, cum quo terrestres glandes non conueniunt, utpote & forma non parum, viribus autem plurimum ab eo differentes. Nam apios quidem

L 5

dem radice sua aluum vtrunque mouet, glandes verò ista eandem constringunt, non secus ac astragalus, cui similiores videntur. Talorum siquidem similitudinem quandam gerunt, ac formam etiam quodammodo referunt, vnius satiuæ rotundioris, ac breuioris raphanidis minores tamen, plures quoque *παραπυάδ* ac iuxta ipsas nascentes, sibi inuicem implicatas habent, & resiccatae duræ sunt, ac egrè tunduntur. Porrò terra glâdes coctæ ac in cibo assumptæ, difficilius quidè quàm rapæ aut pastinacæ cōcoquuntur, sed alimēti tamē nō minus quàm pastinacæ subministrat, minus quàm illa inflat, tardius descendunt, ventrē etiam adstringentes: crudæ verò esitæ & difficilius concoquuntur, & agrius descendunt. Tempericem autem obtinent calidam quidem mediocrem, siccam verò paulò intensiorem, cum non exigua adstrictione coniunctam; vnde etiam non solum ventris fluxus, sed & sanguinis fluores, præsertim ex vtero, aut per vesicam reprimūt.

DE ASTRAGALO, EX PLINIO
& aliis. CAP. LXXVI.

ASTRAGALVS, vt Plinius tradit, folia habet longa, incisuris multis, obliqua circa radicem: caules tres aut quatuor foliorum plenos: florem hyacinthi: radices villosas, implicatas rubras præduras. Dioscorides verò, astragalus, ait, paruulus in terra frutex: solijs & ramis ciceri similis: flores purpurei, parui; radix rotunda veluti raphanus grandis, propagines habet firmas, nigras, duras, veluti cornua, inter se implicatas, gustu adstringentes. Nascitur in petrosis, apricis, & yssidem niualibus: Plinius. Aut, vt Orbasius, in ventosis ac niualibus. Dioscoridis exemplaria addunt, *σπορικός*, id est, opacis. Copiosa in Pheneo Arcadie, vt Galenus & Plinius. In Dioscoridis exemplaribus ἐν μέμφιδι

Dioscoridis
locus anim-
aduertitur.

trās aegyptias legitur: at Memphis Aegypti ciuitas est, in Arcadia verò nulla. Radices habet Astragalus, inquit Galenus, adstringentes: quamobrem etiam ex numero est non instrennuè exsiccantium: nam vlcera vetera glutinat, & aluum fluxu tentatum sistit, si quis in vino decoctam radicem bibat. Eadem quoque de astragali viribus memoria Dios. prodidit:alui fluxum, ait, sistit radix in vino pota, & vrinam mouet: facit ad vetusta vlcera sicca in spersa: sanguinem suppressit: agrè autem propter duritiam tunditur.

DE LIMODORO SIVE OROBANCHE.

CAP. LXXVII.

LIMODORVM cauliculus est pedalis aut maior, subrubens, fistulosus, fragilis: flores secundum caulem, parte superiori nascuntur, subcandidi, aut sublutei, vrticæ inertis floribus haud multum absimiles, floribus succedunt oblongi caliculi, in quibus semina minutissima, candicantia, & inutilia. Radices subsunt rotundæ, turbinatæ, digiti aut pollicis crassitudine, foris squamis nigricantibus contactæ; intus verò subcandidæ aut subluteæ, quæ recentes succum habent lentum, ac facile franguntur; aridæ verò cornu modo durescunt. Gignitur in agris, inter legumina quidem frequentius, cum lino quoq;, cannabe, & fenogreco non rarò: exit etiam vnà cum segete: iuxta vias quoq; secusq; agrorū sepes, vt Mathiolus scribit, in Italia frequens prouenit: In Belgio in arenosis maris littoribus non rarò reperitur. Theophrastus huiusmodi vitium λιμόδωρον appellat, veluti λίμων, hoc est, famem adferens, frugum enim alimentum ad se trahit, ipsasq; & extenuat, & incrementum sumere, perfectè eue adulescere, non sinit. Sotioni δεσποδέων siue leguminum leo est, alijs κρονοόριον, à similitudine canini genitalis, vt Plinius refert,

refert, Dioscoridi verò ὀροβάγχην nominatur. Est tamen & alia orobanche, quæ complexu ac circumligando se, legumina eruumq; enecat, quam Theophrastus & Plinius peculiariter orobanchem nominant. In olerum, inquit Dioscorides, numero est, & tum cruda tum cocta in patinis assparagi modo editur: cum leguminibus decocta facere creditur, vt ipsa citius percoquantur.

DE AMBLATO NEOTTIA, ET ALIIS
Limodori generibus. CAP. LXXVIII.

AD limodori genera referenda sunt quoque Valerij Cordi amblatum, & quam neottiam ex vernacule vocis significatione dixeris. Sunt autem amblato folia quidem nulla, cauliculus verò dodrant alis, erectus & succosus, à cuius medio summum versus, flores in ruffo candicantes, ab exiguis veluti caliculis squamosis exeunt, omnes antrorsus & ad eandem partem spectantes: post quos parua acuminata vascula prodeunt, in quibus semen paruum. Radices habet succulentas, & squamis, vt limodori contectas. Nascitur putri & umbroso solo, locis syluosis.

2 PROFERT & neottia caulem absque folijs, limodori colore quidem similem, sed tenuiorem, teneriorem, ac minorem, in cuius summo flosculi veluti in paruam spicam congesti, eiusdem cum caule coloris. Radices multa fibrosa sibi inuicem, nidi alicuius auis modo, implicantur; vnde νεοττία, auis nidum, & vulgò nostrate Brabantica lingua vogels nest nominarunt, Gallicè nid d'oyseau, Germani autem margen drehen appellant. λιμόδωρον, vt diximus, genus quoddam est, quod forte etiam λιμώδωρον per et prima syllaba, aut λιμωνόδωρον potius, haud abs re, quis nuncupauerit, veluti τῶν λιμωνῶν δῶρον, hoc est, pratorum donum:

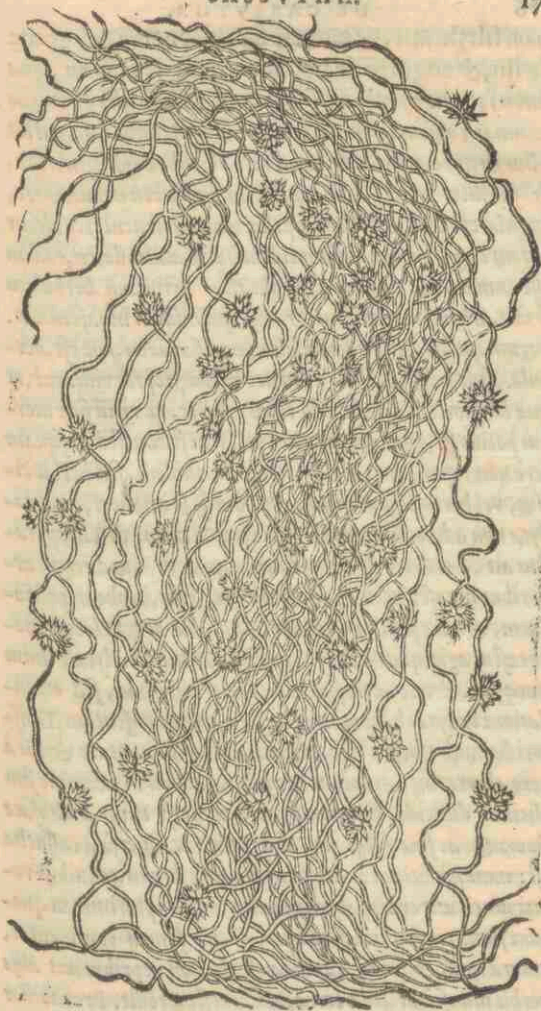
nam

nam in palustribus & vliginosis locis prouenit, ac in syluis humidioribus, veluti & amblatum, quod eadem ex causa & λειμωνόδωρον esse potest. Sunt porro & alia limodori genera, vt quæ à cisti radicibus exit hypocistis, & rapum quod passim cum in superiori, tum in inferiori Germania genistæ conuascitur. Sed de his in capitibus de cisto & genista, suis locis agetur.

DE CASSVTHA. CAP. LXXIX.

CASSVTHA plurimis lyrarum fidibus similibus, longis repit cirris, aliàs crassitudine tapreolorum ac clauicularum vitis, aliàs tenuibus ac capillamentorum quorundam instar, qui statim ab ipso exortu, herbarū fruticumq; ramulis ac folijs sese implicant, atque crebris voluminibus proserpentes, comas complectuntur, tam spisso non raro contextu, vt & propriam parentem subinde laqueis suis strangulent, sic vt, aut mole onerata stirpes procumbant, aut natio alimento destituta contabescant. Cirri autem vel candidi sunt, vel ex dilutiore purpura rubent. Flores edit cassutha paruos, cirros ipsos quibusdam locis veluti ambientes, à quibus semina quædam exigua, sed inutilia prodeunt: folia habet nulla: radicibus nititur nullis, in terra enim non gignitur, sed fruticibus herbisq; tantum inuascitur. Reperitur Iunio, Iulio & Augusto mensibus: in rubo, vepribus, lupulo & lino, maior, crassior & candidior: in thymo verò, thymbra, & alijs humilioribus ac durioribus, vt eryngio, genista, & alijs tenuior ac ruffior. Maiorem crassioremq; officina passim cuscutam appellant, nonnulli quod limum amplectatur, podagram lini, doctiores cassutham aut cassytham, Gesnerus λινοδωρον, Arabes kessuth ac chasuth, Brabanti vulgari sua lingua scozfte & wzaughe/ Germani

mani filtzkraut & todtern flaschleyden/ Galli goutte
 de lin, & augurre de lin. *Minorem ac tenuiorem, quæ*
duriori thymo thimbræq; se implicat. Dioscorides ἐπιθυμον
nominat, officina nomen seruant: alij inter quos Actuarij
solius thymi epithimum, quod verò thymbræ epithymbrum,
& similiter quod stæbæ innascitur epistæben nominauere,
singularem cuique generi appellationem tribuentes. Videtur
autem cassutha, nonnullis quidem huius ætatis doctis, eadem
esse cum cadyta, quam Theophrastus Syriacam herbulam
tradit, arboribus, vepribus, & alijs quibusdam innascentem.
Verum quum cassutha non solum non βοτάνιον, hoc est, her-
bula, siue exigua herba, sed nec herba propriè videatur, vt
quæ longioribus tantummodo cirris constet, ac vitium siue mor-
bus potius sit, quàm herba: nec in Syria solum, sed nusquam
ferè non reperiatur: ac non arboribus quidem, sed herbis ci-
tius, vel herbofis fruticibus, vepribusq; se implicet, cum ca-
dyta non admodum conuenit. Cadytas etenim, vt Theophra-
stus ait, βοτάνιον est & Syriacum quidem, quod etiam ar-
boribus innascitur, modo quo viscum: stelis, hyphear, polipo-
dium, & alia similia quedam, de quibus eodem loco Theo-
phrastus agit, quo de cadyta scribit. Meminit cadytæ Plinius
quoq; lib. xv i. exemplaria quedam cassuthas, sed emen-
datione cadytas habent. Alij cassutham siue cuscutam, Dio-
scoridis androsacem esse existimant, sed quantum & illi à
vero aberrarint, Antonius Musa Brasauolus in examine sim-
plicium dilucidè commonstrat: tanetsi enim androsace
ἄφυλλοι & ac sine folijs sit, alia tamen ac diuersa à cassutha
est: nam maritima androsace est herba, breuis, tenuibus ve-
luti iuncis aut cirris, ab vna radice constans plurimis, in quo-
rum summo exigui nascuntur folliculi semen continentes,
amara insuper, totaq; candida est, & non vepribus aut alijs
herbis innascitur, sed è terra, Musa teste, prodit. Probabilior

ac verosimilior, eorum videtur sententia, qui cuscutam siue cassutham, orobanchæ similem, & genus quoddam eius esse existimant: non quidem Dioscoridis orobanches, sed eius de qua Theophrastus, & quam Plinius libr. XVIII. ait, circumligando se, cicer enecare ac eruum. Hæc etenim orobanche cassuthæ quædam species esse videtur, erui videlicet cassutha. Orobanchem siquidem Theophrastus erui vitium esse scribit, eruumq; ipsum superare, & amplexu compressuq; suo necare: atque in hoc ei similem aparinem facit, quod ea videlicet lentem ita aggrediatur, ac veluti laqueis, vel retibus totam capeffat, sicuti eruum orobanche siue eruangina, vt Latine Theodorus Gaza vertit. Temperiem autem cassutha habet calidam quidem remissiozem, siccam verò paulò intensiozem, secundi nempe ordinis, abstergendi deinde facultatem, cum quadam adstrictione coniunctam, & præsertim ea quæ in rubo reperitur. Parentis enim suæ, cuiq; innascitur stirpis, naturam ac facultatem aliquam sibi quoq; adfiscit: quæ enim calidioribus herbis, thymo videlicet, ac thymbræ adnascitur, calidior, siccior, tenuiorumq; partium redditur. Quæ genistam superat, vrinas potentius mouet, & ad alui deiectiones magis efficax est: humidior quæ lino implicatur: adstringendi, vt diximus, facultatem admixtam habet, quæ rubo insidet: quæ & propter hanc potentiam adiunctam, alijs ad iocinoris lienisq; affectus merito præfertur: quum enim abstergendi adstringendiq; facultates simul habeat, visceribus istis in primis vtilissima est. Talia enim iocinoris lienisq; oportere esse medicamenta, Galenus lib. XIIII. methodi medendi abundè docet. Expediit autem hæc

Orobanche
Theophrasti.

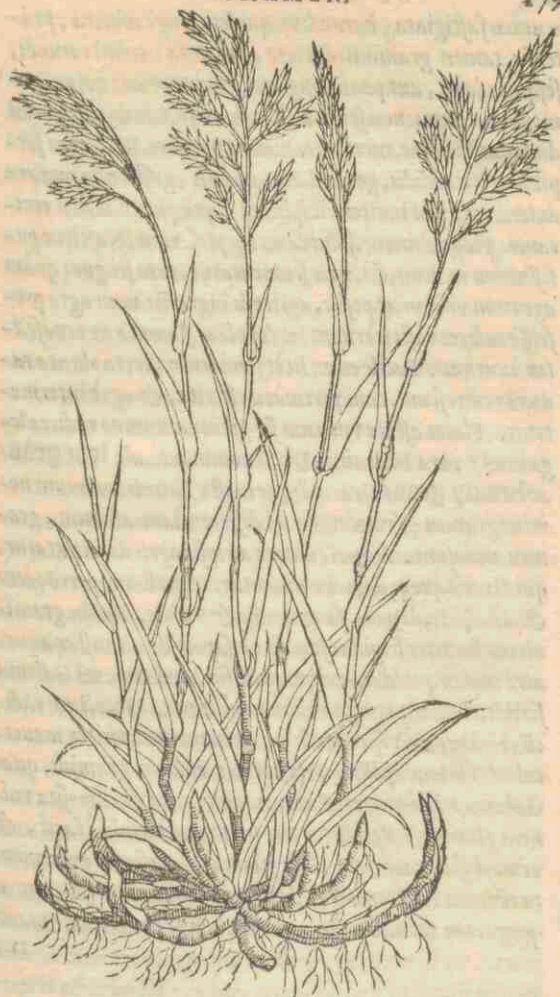
Cassuthæ ex
rubo vires.

bus auxiliatur diuturnis, vt tertianis impuris ac longioribus, item quartanis, & propriè infantium febribus, vt Mesues apud Serapionem ait: Qui & naturam cassuthæ esse tradit, flauam bilem per aluum deducere: ac efficaciorum cum absynthio præbere effectum: nimio deinde eius vsu ventriculū grauari: Auicenna tamen non grauare eam, sed fortem efficere ventriculum qui debilis sit, scriptum reliquit, quod & nobis magis probatur. Epithymum, cassutha de qua scripsimus, calidius est & siccius, ad tertium videlicet vtriusque qualitatis gradum, Galeno teste, accedens; partium item tenuiorum, & extergendi aperiendiq; efficaciori potentia præditum; lieni idcirco vtilissimum, & longè quàm iocinori vtilius. Nam vt Galenus lib. XIIII. methodi scribit, valentiora lienis medicamenta esse debent, quàm iocinoris, tantò videlicet, quantò crassiori vtitur alimento. Opitulatur igitur epithymum cunctis ferè lienis affectionibus: obstructionibus ac scirrosis eius vitij omnibus succurrit: ad diuturnos capitis dolores, morbum comitalem, melancholiam, & potissimum hypochondriacā efficax est, aliosq; ab atra bile morbos exortos: prodest lue venerea, malignis vlceribus, elephantiasi & scabie laborantibus: datur etiam vtiliter aduersus quartanas. Purgat humores atros & melancholicos per inferna, vt Aëtius, Actuarius & Mesues scribunt, nec non pituitam, Dioscoride teste. Purgat item & inferiorem ventrem, quod in thymbra ac stæbe nascitur, sed facultate, vt Actuarius ait, est imbecillius.

DE GRAMINE, QVOD GRÆCIS

ἀγρωσις dicitur. CAP. LXXX.

FOLIIS, culmis, ac iuba parua harundini gramē istud haud multum absimile est: folia enim ei sunt angusta in
acumen

acumen fastigiata, harundinis quidem longè minoræ, pratensis tamen graminis duriora ac maiora: culmi rotundi, sesquipedales, aut paulò longiores, quatuor aut quinquegenicula habentes: non spicam, sed iubam fert, milij aut harundinis similitudine, minores tamen ac rariores. Radicibus serpit longis, candidis, geniculatis, nodosis, gustu non ingrata dulcedinis, sibi inuicem implicitis, quæ plurimè locis emicantes progerminant, folia caulesq; proferunt. Nascitur potissimum in aruis, & agris frumentarijs, tam frugum quàm agrorum vitium ac pestis, agricolis ingrata: nam agro proficisso radices rastris eruunt, ac collectas, flammis ne renascatur exurunt. Facile enim licet semiaride, terra obruta radices reuirescunt: tam pertinacis est vita, & agrè intermoritur. Floret estate vnà cum frugibus, autumnò radices leguntur: rura Brabantia *pæen* nominant, alij *ledt gras* ac *knoop gras* / Græcis ἀργώσις est, Latinis communi nomine gramen; & nonnullis ad differentiam aliorum, gramen nodosum. ἀργώσις autem ab ipsis agris dicta putatur, qui Græcis quoq; ἀργοί nominantur. Appellatur porrò idem & ἀμαζίντις, ἀργινόν, sanguinalis & vniola. Radix graminis mediocriter frigida est et sicca, sapore dulcis instar aqua, acrè tamen quiddam exiguum ac subacerbum, vti Galenus scribit, obtinet: cruenta vulnera glutinat. Decoctum radicis, venibus & vesicæ prodest: vrinam mediocriter mouet: calculos subinde pellit. Dioscorides easdem graminis, quas Galenus, tribuit vires. Radix, inquit, trita & imposita vulnera glutinat: decoctum eius potum ad tormina facit, & vrinæ difficultatē: calculosa etiam circa vesicam excrementa conterit. Recentiores decoctum radicum infantium ac puerorum vermes necare, ac excludere potum, aut iurant.

DE ALIIS GRAMINIBVS.

CAP. LXXXI.

SVNT verò & alia graminum genera, quæ angustis folijs, & gracilibus quoq; exeunt culmbis, quorum quadam lolij, aut milij, aut panici, aut alterius omnino frugis, nonnulla peculiarem, ac sibi propriam spicam, aut iubam proferunt. Radices omnibus tenues, plurimis fibrosæ, capillamentis similes, paucissimis longæ & serpentes. Nascitur frequentius in pratis ac locis palustribus, non rarò tamẽ & in montibus, & quibusuis alijs incultis, aut desertis locis virent. Hæc genera Theophrastus τῶας, hoc est, herbas nominat. Est tamen & τῶα, eodem auctore, generaliter omnis herba à radice foliata, nõ ramosa, quæ caule semen fert, vt frumeta, & pleraq; olera. Huiuscemodi autem gramẽ Latini generaliter ac cõmuni graminis nomine appellant, Gallis de l'herbe dicitur, Germanis ac Belgis gras. Pascuntur id boues & iumenta, cùm viride, tùm siccum & iam senum factum. Est etiam & in graminum genere, minimum quoddam ac tenuissimum, subinde vix palmum altum, cui pro folijs iunci sunt tenuissimi, inter quos geniculati, & tenuissimi similiter culmi exeunt, dodrantales, aut breuiores, mollem, lanuginosam, inconditamq; spicam, aut potius ῥοκῶν, siue iubam, proferentes. Pro radicibus fibrae sunt capillis similes. Nascitur non in palustribus, sed tenui ac macro solo, locis aridissimis. Spicæ siue iuba, Iunio & Iulio mensibus emicant. Gramen quis dixerit iunceum, propter eam, quam cum tenuissimis iuncis, folia similitudinem habent. Sparti autem herba, quæ in Carthaginensi Hispania gignitur, species fortè quedã est. Nam & huic sparto, pro folijs, styli iuncea sunt, Spartum herba. Plinio etenim auctore, spartum istud, iuncus propriè est aridi soli: culmos etiam profert, in quorũ summo

18 DE GRAMINE LEVCANTHEMO.

spicæ eminent, vti ex icone eius cognoscere licuit, quam nobis nuper amicus noster Carolus Clusius ostendit, vnâ cum multarum aliarum rarissimarum & nondum cognitarum stirpium imaginibus, in sua per Hispanias peregrinatione diligentissimè obseruatarû. quæ omnia similitudinem huius graminis cum sparto herba ostendunt. Sed spartum altum & magnum est, gramen verò istud humillimum, & non sparto aut iunco modò, verùm & gramine longè minus ac breuius.

DE GRAMINE LEVCANTHEMO.

CAP. LXXXII.

LEVCANTHEMVM gramen cauliculos gerit à radicibus multos, tenues, teretes, crebrò geniculatos, facile in terram nisi propè nascentibus fruticibus sulciatur, procumbentes: folia ex singulis geniculis bina, contra se posita, angusta, oblonga, duriuscula, graminis tamè breuiora. Flosculi summis caulibus erupunt plurimi, singuli suis insidentes pediculis, candidi, ex decem serè exiguis & angustis foliolis congesti, Leucoij floribus minores; quibus pereuntibus, folliculi succedunt oblongi, in quibus semen paruum milio simile: radices tentes & geniculata, latè veluti agrestes serpunt, secus scrobes, agrorum ac geres, locis frutetosis ac opacis crebrò reperitur. Floret Maio & Iunio mensibus, & non raro serius quoq;. Recentiorum plerique eufragiam faciunt, verùm perperam; multum enim ab eufragia differt. Germani angentrost grasz / Brahanii ooghentrost gras nominant: cum $\kappa\rho\alpha\tau\alpha\iota\omicron\zeta$ autem Dioscoridis similitudinem habet nonnullam, quod à nonnullis $\kappa\rho\alpha\tau\alpha\iota\omicron\zeta$, à Theophrasto verò $\kappa\rho\alpha\tau\alpha\iota$ & appellatur. Nam folium quidem habet myagrio, quod à Dioscoride melampyron quoq; dicitur,

hauð

haud multum dissimile, verum minus: culmos etiam geniculatos, ab radice vna complures, & semen exiguum: conueniunt etiam natales, nam similibus cratæogoni locis prouenit. Quod vero ad vsum attinet, nullius quidem nostris hac ætate gramen istud est. Qui verò pro eufragia eo vtuntur, non parum hallucinantur.

DE CRATÆOGONO, EX DIOSCORIDE & ALIIS. CAP. LXXXIII.

CRATÆOGONON, vt Dioscorides ait, folia habet melampyro similia: caules ab vna radice multos, geniculatos: semen milio simile: nascitur in vmbrosis ac fruticosis, vehementer autem acre. Porro, vt Theophrastus tradit, κρεταῖο nascitur ὡς περ λίνον πύρινον, hoc est, veluti linum triticeum, & fructum tanquam milium fert. Plinius autem cratæogonon non melampyri folio, aut lino pyrino: sed spica tritici simile esse prodidit, non absque errore: qui vti satis euidentis est, ita & suspicionem mouet, Theophrasti quoque locum corruptum ac vitiatum esse, ac pro eo, quod legitur, ὡς περ λίνον πύρινον, legendum esse, ὡς περ μελάμυρον: præsertim quum lini pyrini, vel apud Theophrastum, vel alios etiam auctores, ne nomen quidem vsquam reperiatur. Ceterum cratæogoni, vt Galenus inquit, herba fructus & acris gustanti est, & vtenti admodum similis milio. Traditum est a quibusdam, Dioscorides scribit, seminis huius potionem efficere, vt mulier masculum pariat, si post mensium purgationem, priusquam concipiat, ieiuna ter in die, trium obolorum pondo, in cyathis aquæ duobus, per dies quadraginta bibat, similiter & vir, totidem diebus, deinde cum ea coeat.

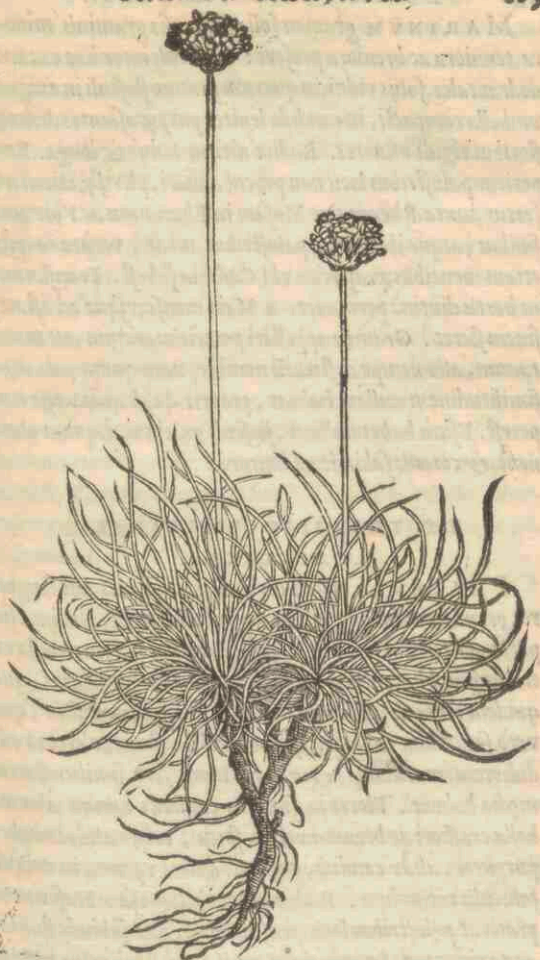
Plinij error.

Theophrasti
locus corri-
gitur.

DE GRAMINE MARINO.

CAP. LXXXIIII.

Mari-

MARINUM gramen folia pratensis graminis minorra, tenuiora ac breuiora profert: cauliculi inter hæc exeunt dodrantaales, folijs vidui, in quorum summo flosculi in exigua umbella compacti, in candido leuiter purpurascetes, leucoij floribus tiguli minores. Radice nititur tenui & longa. Reperitur palustribus locis non procul à mari, plerisq; etiam, vt fertur, iuxta Rhenum ac Mosam in Eburonum ac Vbiorum finibus; atque ibi non in palustribus modo, verùm in ipsis etiam montibus, præsertim vbi Cadmia subest. Translatum in hortis diutine permanet. A Maio mense, vsque ad æstatis finem floret. Gramen appellari poterit marinum aut montanum, alio nempe destitutũ nomine; nam quum μάλυ & similitudinem nullam habeat, propriè Λευδομάλυ esse non potest. Vsum habet nullum, flosculi gratiam aliquam obtinent, & coronis subinde adduntur.

DE TRIFOLIO PRATENSI.

CAP. LXXXV.

PRATENSE trifolium caules cubitales aut longiores promit, rotundos, subinde nonnihil hirsutos, plurima sui parte per terram serpentes, folia circa hos per interualla ex tribus simul herentibus composita, quorum singularia, quæ quidem terra ac radicibus proxima, rotundiora sunt, quæ verò secundum caules enascuntur, oblongiora, & crebrò candidiorem maculam διχοτόμου, Lunæ ferè similitudine in medio habent. Flores in summis caulibus exeunt ab umbella crassiori ac breuiori veluti spica, colore aliàs in rubro purpurei, aliàs candidi, gustanti dulces: semen in exiguis folliculis rotundum. Radix longa & lignosa. Nascitur in pratis ac palustribus locis, præsertim ijs, quæ subinde fluciuiali aqua rigantur. Scribitur & in aruis apud Brabantos nonnquam huius generis trifolium: est hoc, eo quod in pratis gignitur,

nitur, letius & procerius: floret Maio & Iunio, ac reliqua
 deinde æstatis maxima sæpenuerò parte. Græci huiusmodi
 trifolium, τριφυλλον ἐν τοῖς χορτοκοπέοις γενόμενον, & non
 raro, λατὸν ὁ ἐν χορτοκοπέοις nominant, Latinis trifolium
 pratense dicitur, Germanis *wisenklee* vñ *fleyßblumen*/
 nostris *clauerem*; Gallis *treffle*, & veteri eiusdem gentis
 lingua, *visumarus*, vt tradit Marcellus scriptor antiquus.
 Quod in agris seritur, medicam, imperiti cognitionis herba-
 rum ac simplicium perperam nominant. Trifolij autem hu-
 ius, cum folia, tū flores refrigerandi ac reficcandi potentiam
 obtinent. Fertur, ex horum decocto addito melle enema, in-
 testinorum rasones ac dolores sedare, & viscidos lentosq;
 adherentes intestinis humores educere: ex ipsa verò herba
 cataplasma vtiliter inflammationibus imponi. Pascuntur
 herbam cum boues & iumenta, tum vtilissimè vituli &
 agnelli. Flores apibus grati sunt. Trifolium quoque inhor-
 rescere & folia contra tempestatem surrigere certum est,
 Plinius ait.

DE TRIFOLIO BITVMINOSO.

CAP. LXXXVI.

TRIFOLIUM bituminosum, virgis fruticat tenui-
 bus, magna ex parte erectis, bicubitalibus & altioribus, vnde
 longiores enascuntur pediculi, tenues, veluti ramuli, in qui-
 bus terna folia, oblonga, veluti in mucronē desinentia (que
 tamen ante caulem exeunt rotundiora sunt) pratensis trifo-
 lij, latiora, maiora ac nigriora, è quorum sinubus rursus alij
 tenues prodeunt cauliculi, vmbellas ferentes, scabiosæ vm-
 bellis siue *σκαυδίοις*, minores, plenas florum, coloris cærulei,
 siue hyacinthini, id est, eius quem hyacinthus refert cæru-
 leus. Semen inde subsequitur oblongum, & vti Dioscorides
 tradit,

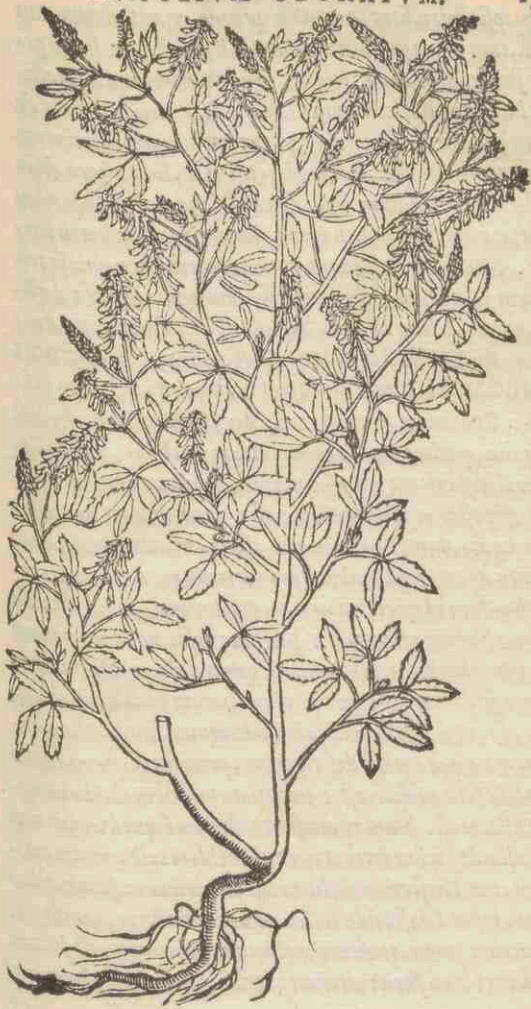

trahit, aliquatenus latum, hirsutum, & ab altera parte summoq; cacumine, veluti apicem habens. Radix tenuis est & oblonga. Odorem herba, foliaq; bituminis referunt. Nascitur, Hippocrates non Cous, sed Hippocratros ait, locis frago- sis, vt Ruellij conuersio habet. In Belgio ac Germania, nusquam sua sponte, sed in hortis tantummodo satum prouenit, vbi Iulio & Augusto demum mense floret. Græci τριφυλλον, & vt Dioscorides scribit, ὄξυτριφυλλον nominant: pleriq; μιννανδὲς; alij ἀσφάλτιον; nonnulli κνίκιον: Nicander etiam τριπέτηλον: Romani trifoliū acutū aut odoratū: nostra ætas trifoliū bituminosum. Auicenna tarifilon est, nō autem, vt quidam existimāt, handacocha. Sub handacocha siquidem nomine Dioscoridi lotos dictas comprehendit, vrbanam videlicet, syluestrem, & Aegyptiam, quas vno capite inter se confundit. Describit trifoliū istud Scribonius etiam Largus cap. CLXIII. his verbis: Quod ὄξυτριφυλλον Græci appellant, nascitur hoc Sicilia plurimum, nam in Italia regionibus nusquam eam vidi herbam, nisi in Lunæ portu, quum Britanniam peteremus cum Deo nostro Cesare, plurimum super circumdatos montes. Est autem folijs & specie & numero similis communi trifolio, nisi quod huius pleniora sunt, & quasi lanuginem quandam super se habent, & in extrema parte veluti aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplior conspicitur, & odorem grauem emittit, quorum nihil circa pratense trifolium inuenitur. Vis autem trifolio, quod asphalticon dicitur, calida & sicca, Galenus ait, vt i bitumē, vtrinque tertio ordine, proinde potum laterum dolores ab obstructione iuuat, et vrinam mensesq; prouocat. Hippocrates trifolium non solum menses prouocare, sed & fetus cum sumptum, tum appositum expellere tradit: Mulier, inquit, si ex partu non fuerit purgata, trifolium in vino albo bibendum dato,

dato, hoc etiam menses educit & fetus. Et alio loco: Ident etiam (de trifolio scribens) appositum menses erumpere facit, & fetum eijcit. Dioscorides, semen, ait, & folia in aqua pota, pleureticis, vrinae difficultati, comitialibus, ijs, qui aqua inter cutem principia sentiunt, & hystericis auxiliantur. Dari autem debent seminis drachmae tres, foliorum verò quatuor. Praesidio etiam sunt commorsis à serpentibus folia trita & ex aceto mulso pota. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorumq; decoctum, solum dolores eorum finire, quos serpentes momorderint: qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quissiam alius vlcus habens foueatur, perinde eum affici ac à serpente ictus. Quidam etiam terna folia, aut semina in tertianis cum vino exhibent, & in quartanis quaternis, veluti februm circuitus exoluentia. Radix quoque antidotis additur, Dioscorides ait. At veteres alij non radicem modo, sed & semen ipsis admiscuerunt, ut ex plurimis compositionibus, lib. II. de antidotis apud Galenum videre est: Theriacis videlicet Aelij Galli, Zenonis Laudocei, Claudij Apollonij, Eudemi, Heraclidis, Dorothei & Hera.

DE TRIFOLIO ODORATO SIVE
MELILOTO. CAP. LXXXVII.

TRIFOLIUM odoratum, siue ut Pharmacopæorum officina nominant, melilotus, stirps est tres aut quatuor pedes alta, caule in alas ac ramulares adnascantias complures, mox à radice diuiso: folia ei terna trifolio aut citius fenograeco similia, candidiora, per oras lentè ac minutè simbricata: flores lutei melini coloris, in breuibus spicis exeunt: semen inde subsequitur in exiguis, nigris ac latiusculis siliquis, paruum, colore pallidum. Radix longa est. Refert tota herba odorem gratum, ac praecipue flos eius, qui & sicciscentibus

tibus ipsis intenditur, exiguam quoque amaritudinem cum folia, tum flores gustatu referunt. Est & alterum huius generis flore cādido, caule, folijs & reliquis priori simile. Nasctur lutea non in Germania, Gallia ac Italia modo, verum & in Belgio, circa aruorum & pratorum margines, fluuiorum ac torrentium ripas, ac subinde secus vias, locis asperis & in rudibus. Similibus locis & candida in multis regionibus exit, apud Belgas tamen rarior, nonnunquam in hortis feritur. Nominant vtrumque genus recentiorum nonnulli trifolium odoratum: plerique trifolium equinum & caballinū, quod videlicet ab equis auidissimè in pabulo expetatur: Germani **grosse steinklee** / id est, nostra lingua, **groote steenclaueren**: item & **beren klee** / id est, trifolium vrsinum: Romani ac Hetrusci tribolo, vt Matthiolus scribit. Et prius quidem Saxifragam luteam Fuchsius, alij melilotum Germanicam aut officinarum, appellare malunt, quibus & posterior melilotus alba est: vtuntur luteo hoc trifolio odorato, vniuersa Germania officina in omnibus medicamentis ac compositionibus, pro veterum vera meliloto: reprehendunt id ex recentioribus complurimi, qui veram eam esse melilotum pernegant: quorum rursus nonnulli nouum & veteribus incognitum trifolij genus: alij cythisum veterum esse contendūt: verum neutri horum veritatem videntur assequuti. Cum cythiso enim exiguum similitudinis habet, vt ex ipsa cythisi descriptione, proximè sequenti capite tradita satis euidens est: nec etiam prioribus seculis incognita stirps est. Nam etiam si non alterius (quod tamen non verosimile) ipsius certè Auicennæ melilotos est, quam eandem cum Dioscoridis meliloto esse, de viribus ac facultatibus eius, ipsius Dioscoridis testimonium adductum, conuincit. Duorum autem generum melilotum Auicenna facit, vnā videlicet lutei floris: alteram candidi: vtramque odoratam,

& nonnulla amaritudinis participem, ac simul digerendi facultatem cum nonnulla adstrictione habentem. Qualis utiq; est presenti capite delineata, qua officina & huius inferioris & superioris Germania, utuntur. Qua de causa nec nova nec veteribus incognita stirps, sed ipsa veterum verissima videtur melilotus: praesertim quum ei nullae verae meliloti notae desint, & in qua facultates ac vires omnes, meliloto a veteribus ascriptae reperiantur. Est enim odorata herba, quae & plenius resiccata redolet, ac talis aliquandiu perdurat, qualem melilotum esse, Theophrastus libr. de causis sexto, XXII. & XXIII. cap. memoria prodidit. Florem etiam habet lutei coloris, veluti eius esse, quae in Campania nascitur, Dioscorides tradit, (color enim ad florem contrahendus, nam herba, Plinius ait, incana est) laudatissimam siquidem in Attica, Cyzico & Chalcedone natam ait, quae colore croco vicina est, & boni odoris; at eam, quae in Campania, in luteum languescere ac odore infirmiore. Unde colligendum odorem & colorem floris, remitti atque intendi, pro locorum ac regionum varietate. Iam & habet melilotus nostras amaritudinem, quam Auicenna, uti diximus, meliloto inesse scripsit. Digerendi quoque potentiam obtinet, quam non Auicenna modo, sed & Galenus meliloto tribuit. Cataplasinatis siquidem, ac emplastris digerentibus resolventibusq; necnon coquoquentibus, tum & acopis omnibus utiliter admiscetur. Quae certe omnia satis luculenter ostendunt, vulgarem melilotum a veterum non discrepare, quam Graeci quidem μελιλωτον; Latini Sertulam Campanam, Cato Sertam Campanam, plerique coronam regiam nominant. Copiosior autem, ut Galenus ait, in meliloto substantia est calida, quam frigida, (primi videlicet ordinis calida & sicca) habet etiam quiddam adstringens, sed & discutit & maturat. Dioscorides melilotum tradit adstringentem & malleicam vim

habere: At malaciticam habet non propriam, sed quatenus in inflammationibus, aut aliás collectos humores discutit ac digerit: nam eatenus, quod durum est, ac tensum emollit, quæ proprie nõ emollitio sed digestio & per halitum discussio est, cuiusmodi facultatem $\delta\iota\alpha\sigma\phi\mu\tau\iota\kappa\acute{\alpha}\nu$ Græci nominant. Atque hoc modo inflammationem omnem emollit, præsertim, vt Dioscorides tradit, circa oculos, vterum, sedem, aut testes, cum passo cocta & imposta: interdum autem addito oui luteo assato, aut fenigraci farina, aut lini semine, aut tritici farina, aut capitulis papaueris, seridæue. Sanat idem recentes melicerides per se in aqua: & $\alpha\chi\omega\pi\alpha\varsigma$ siue manantia capitis vlcera, cum terra Chia, vino aut galla illitus: stomachi item dolorem & cocta, & cruda, cum aliquo ex antedictis leuat. Aurium etiam dolores crudæ expressæ, succus cū passo instillatus, sedat. Capitis dolorem quem $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\alpha\delta\gamma\iota\epsilon\alpha$ nominant, lenit, cum aceto & rosaceo irrigatum.

DE CYTISO, EX DIOSCORIDE,

Galeno & aliis. CAP. LXXXVIII.

FRUTEX cytissus est, vt Dioscorides ait, candidus totus, vt rhamnus, (aut, vt Plinius, aspectu canus, breuiterq; si quis exprimere similitudinem velit angustioris trifolij frutex) ramos spargit cubitales aut longiores, in quibus folia fenograci aut loti trifolia, sed nimora, & medio eorum neruo maiore ac eminentiore, quæ digitis contrita erucam olent, gustu cicer nondum maturum respiciunt: Galenus libr. i. de antidotis, cytissum fruticosam plantam esse tradit, eam altitudinem attingentem, ad quam myrthi crescunt. Theophrastus $\chi\alpha\lambda\epsilon\pi\acute{\omicron}\nu$ siue molestum eum esse scribit, ac omnia sibi prope assistentia enecare, sed eo tamen valentior em $\epsilon\delta\alpha\mu\omicron\nu$, qui ipsum etiam cytissum interimit. Materies cytissi nigra est,

est, & proximè ad hebenum accedere videtur, vt Plinius post Theophrastum lib. xvj. refert. Inuentus est hic frutex in Cythno insula, inde trās-latus in omnes Cycladas: mox in vrbes Græcas, magno casci prouentu, propter quod maximè miror rarum in Italia: nō æstuum, non frigorum, non grandinum aut niuis iniuriam expauescit: Idem, Galenus in Mysia, qua parte Græciæ finitima est, tractum quendam occurrere, memoriæ prodidit, quem Britum nominant, vbi collem non magnum, thymo, & origano refertum, alibi locum cytiso plenum vidisse se, scribit. Satio autem cytisi (Columella ait) vel autumnno circa Idus Octobris, vel vere fieri potest. Cùm terram benè subegeris, areolas facito, ibiq; veluti ocymi semen, cytisi autumnno serito, plantas deinde vere disposito, ita vt inter se, quoquo versus quatuor pedum spatia distent. Si semen non habueris, cacumina cytisorum vere deponito, & stercoratam terram circumaggerato. Si pluuia non incesserit, rigato quindecim proximis diebus, simulatq; nouam frondem agere ceperit, sarrito. Potest etiam ante Septembrem, satis commode rariùs cytisus feri, quoniam facile in quouis agro, quamuis macerrimo comprehendit, & iniuriam omnem sine noxa sustinet. Nuncupant hunc fruticem Græci ac Latini $\kappa\upsilon\tau\iota\sigma\delta\upsilon\nu$, Theocritus etiam $\kappa\upsilon\tau\iota\delta\upsilon$, nonnulli $\kappa\upsilon\tau\iota\sigma\upsilon\nu$ per δ , alij $\tau\upsilon\lambda\iota\nu$. A Cythno, aut vt alij, à Cythisa insula nomen, auctore Seruio, habet. Refrigerant porrò cytisi folia, Dioscoride auctore, tumores intra initia discutiunt, si cum pane trita imponantur: decoctum vrinam cit potum. Galenus cytisi folia digerendi facultatem obtinere refert, aqueæ ac temperatæ mistam, sicut & malua. Mulieres, Columella ait, si lactis inopia premantur, cytisum aridum in aquâ macerare oportet, & quum tota premauerit, postero die expressi succi ternas heminas permisceri modico vino, atq; ita potandum dari, sic & ipsa valebunt, & pueri

abundantia lactis confirmabuntur. Hippocrates cytisum etiam inter ea, quæ lac extinctum reuocant, libr. de natura muliebri, & de morb. mulieb. enumerat. Aristomachus quoque Atheniensis apud Plinium, nutricibus in defectu lactis, aridum, atque in aqua decoctum potui cum vino dari iubet. Apes non desore cytisi pabulo contingente, promittunt Democritus & Aristomachus. Siquidem de cytiso scriptores vno ore, Galenus inquit, tradunt, apes ex cytisi flore plurimum mellis excerpere. Columella cytisum etiam vtilissimū tradit gallinis, apibus, capris, bubus, & omni generi pecudū, quod ex eo citò pinguescit; & lactis plurimum præbere ouibus. Marcellus antiquus auctor, alium quendam cytisum describit, à superiore differentem, quem non iumentorum pabulo laudat, aut ad lactis copiam augendam commendat; sed mirum esse remedium tradit aduersus ischiadem & arthritim. Herba est vel fructetum, ait, quod maxime circa sepes vinearum nascitur, Latine cytissus dicitur, virgultis est subtortis vel curnis, folijs oblongis, benè virentibus, floribus conclusis, oblongis, albis vel etiam galbimeis, benè olentibus, id est, mellito odore, fructetum ipsum semper virens æstate atque hyeme.

Cytissus
Marcelli.

DE TRIFOLIO FRUTICANTE.

CAP. LXXXIX.

TRIFOLIUM fruticans virgulas profert tenues, virentes, bicubitales & longiores, in obliquas, breues, ramulaves adnascantias, subinde diuisas: folia circa has proximè ab ipsis radicibus plurima, singulis pediculis terna, sed medio eorū maiore ac longiore, trifolijs angustiora & minora, ex nigro virentia, inferiori tamen parte viridiora: flosculi in ramulorum summo, exiguis insident pediculis, lutei, ab angustiori

stiori exigua veluti fistula, sese in quinq; aut sex foliola pandentes, buglosi vulgaris floribus quodammodo similes; sed minores: fructus rotundus est, magnitudine eruiiæ, initio viridis, per maturitatem verò niger, in quibus semina lata, lentibus similia. Radix alba, longa, latè sub terra serpit, ac plurimis non rarò progerminat locis. Reperitur istud trifolium apud Belgas in studiosorum hortis aliunde inuectum. Floret æstate: autumno semen maturatur: frutex ipse perpetuò viret, & viuiradice constat. Cytisum plerique appellant, nos trifolium fruticans nominare maluimus: cum cytiso etenim non conuenit, vt ex eius descriptione superiori capite satis manifestum; nisi Marcelli cytisus sit, cum quo aliquam fortè similitudinè habere videri posset, si flos qui ei luteus est, albus esset aut galbineus. Galbineus autè color idem videtur cum ceruleo, aut similis. Vegetius enim Renatus in sua veterinaria, lib. 1. cap. xvii. & lib. iiii. cap. i. eryngiū herbam describens, florem, inquit, habere aureum vel galbineum. Reperitur autem eryngij flos ceruleus & luteus. Sunt verò & nonnulli, qui trifolium istud polemonium esse existimāt, quòd videlicet cum vulgaris ruta, aliquam huius folia similitudinem habere videantur. Polemonium enim ruta est folio: sed an passim cognita & vulgò sic dicta, vel potius alterius & syluestris ruta, ex dictione Dioscoridis non liquet. Quòd si autem vulgaris ruta folio polemonium est, haud parum istud trifolium cum eo conueniet: nam præter folia ei satis similia, flores complures in laxioribus veluti corymbis coherent, fructus (qui sæpe pro semine nominatur) niger, & radix alba, quæ omnia polemonio talia sunt. Si verò alterius & syluestris dicta ruta folio polemonium sit, veluti veresimilius, multum à polemonio trifolium istud aberit. Huius etenim ruta folio, trifolij istius folium, parum simile est. Est autem hæc syluestris ruta, ea cui similia habent
folia

Galbineus
color.

folia hypericum, androsanum, anonis, centaurium minus: qua in vetustis Dioscoridis exemplaribus descripta reperitur, proximo loco à ruta, sed in posterioribus editionibus inter notha caput eius reiectum est. Describit autem polemonium, Dioscorides quidem his verbis: Polemonium, ali-

qui *φιλετασίον*, Cappadoces *χιλιοδύραμι* appellant, cauliculos habet tenues, *τεταρσώμενος* (pinnatos reddunt interpretes) folia paulo maiora quàm ruta, sed longiora, ad polygoni accedètia: in summo veluti corymbi sunt, in quibus semen nigrum, radix cubitalis, & alba struthij radici similis. Exemplaria vulgaria ubi legitur, *πρὸς τὰ τὸ πολυγόρου*, addunt, *ἢ τῆς καλαμίνθης*, sed perperam id, ex alterius polemonij descriptione accessit: Plinius certè in polemonij descriptione, calaminthes non meminit, sed nec polygoni. Est autem alterum polemonium cuius Absyrus meminit, quod latioris calaminthe similitudinem refert, sed magis incanescit, amarior est, odoremq; grauiorem habet, & in vliginosiis pratis nascitur: cum hoc autem, trifolium fruticans multò minus, quàm cum priore conuenit. Porro trifolium fruticans nullius quidem vsus est, nec animantium cuiquam, multò minus apibus, quod sciatur, gratum.

Polemoniū
Dioscoridis.

Dioscoridis
locus emen-
datus.

Polemoniū
Absyrti.

DE TRIFOLIO ODORATO ALTERO,
SIVE LOTO SATIVA.
CAP. XC.

TRIFOLIUM odoratum alterum, cauliculos habet erectos, rotundos, inanes, cubitales aut longiores, ramulares adnascantias multas: folia singulis germinationibus trina, trifolio similia, leniter ac superficie tenuis per ambitum crenata, ex quorum alis in singulis pediculis: flores in exiguis veluti spicis, pallidi ex caeruleo albicantes, quos aspera se-

200 TRIFOLIUM ODORATUM ALTERUM.

quantur capitula, in quibus semen fanograce minus. Radix fibrosa est. Tota herba cum caulibus & folijs, trifolio non solum bituminoso, sed & pratēsi candidior est, odorata item est & aroma cum grauitate quadam sentit, & plenius resiccata quidem, qui in decerpta aridaq; diu etiam odor inhaeret, & pluuiosa ac humenti cali constitutione intenditur. Fertur virens atque crescens septies in die odorem mutare, vnde & Germanicè **sieben gezeiten kraut** annosa anus ipsum appellant. Floret Iunio, Iulio ac Augusto eiusdem quo satum est, anni mensibus: in hortis cum in superiori, tum in inferiori Germania, in Italia, Gallia, ac alijs in regionibus feritur: trifolium vulgò odoratum appellant, Germani, vt diximus, **sieben gezeiten**/nostri **seuen ghetycruyt**/hoc est, septem temporum herbam, Galli treffle odoriferant dixerint. Lotus videtur vrbana, siue satiua, de qua Dioscorides lib. IIII. quæ Græcis λώτῳ & ὕμπερῳ, & à quibusdam τριφυλλον, ab alijs τριτόδιον nuncupatur. Vim autem vrbanam siue domesticam lotum mediocriter concoquendi, & resiccandi possidere, Galenus ait, & in caliditatis frigiditatisq; coniugatione mediam quodammodo ac temperatam esse. Quæ certè facultates in hoc odorato trifolio euidenter conspicuæ sunt. Dioscorides, extractus, ait, succus addito melle oculorum argemas, nubeculas, λευκώματα (albugines vocant) & quæ pupillas oculorum obscurant, expurgat: nostri oleum in quo folia floresq; odorati huius trifolij macerata, recentia vulnera glutinare tradunt, & ad puerorum enterocelas, bubonocelasq; plurimum commendant. Interponitur & arida herba vestimentis, quæ ne à tineis rodantur, defendere putatur.

- 1 CORNICVLATORVM trifoliorum primum genus, multis exit tenuibus & infirmis cauliculis, humi procumbentibus, circa quos foliola incana, trifolij, minora & angustiora: flores habet splendentes auri penè coloris, in summo virgularum, in exiguis veluti spicis aut iubis, ochri floribus minores, ceterum figura asimiles: post flores siliquæ tres aut quatuor succedunt, parue, oblongæ, tenues, teretes ac angustæ, in quibus semina parua & rotunda. Radix durabilis nature, dura, ac lignosa, singulis annis regerminat.
- 2 Alterum genus cauliculos quoque habet tenues, longos: & folia trifolij aut fenogræci, in ambitu serrata: flores luteos, pallentes, in sciadio siue umbella pratensis ferè trifolij similitudine, post quos ex singulis umbellis complures exiguæ lunatæ ac corniculorum modo recuruæ siliquæ exeunt, in quibus semina parua, sapore ac forma seminis genestæ: radicibus firmatur longis, tenuibus & fibrosis.
- 3 Tertium genus caule, folijs, ac radicibus, prioribus, vt Tragus ait, simile, flores autem maiores, & in luteo splendidiore, siliquæ verò ei longiores, ex singulis tres, aut quatuor, auium vnguibus persimiles, in quibus semina rotunda, vt arachi. Nascuntur hæc genera, pluribus Germaniæ locis sua sponte, primùm Belgio familiarius est, vbi secus vias, & agrorum margines passim reperitur: florent æstate. Trifolia corniculata, ad differentiam aliorum nominari possunt, aut loti sylvestres. Differunt tamen non parum, à Dioscoridis sylvestri loto, quæ in Lybia prouenit. Nam Dioscoridis sylvestris lotus, caule est bicubitali, & sæpe maiori: alis multis: folijs trifolij pratensis: semine fenogræci, multò minore, gustu medicato: Quale in totum nullum horum corniculatorum trifoliorum

foliorum est. Habent autem ista corniculata trifolia, cum Serapionis, aut Ysaaci meliloto similitudinem maximam. Serapio enim ex Ysaaco melilotum describēs, vaginas ipsam facere ait, veluti & ista trifolia faciunt, quam ob causam (ceteris notis non repugnantibus) Ysaaci & Serapionis meliloti videntur: non tamen idcirco Dioscoridis, aut Galeni, licet tamen has inter se Serapio confundat, vt sepe multas alias confundere Arabibus proprium quodammodo est vitium. Differentiam vtriusque, ipse siue Ysaac, siue Serapio ostendit, vaginam & semen huius meliloti præcipuè commendans: nam alterius meliloti floribus potissimum, veteres Græci vsi sunt non siliquis aut semine, vt ex emplastrorum malagmatum, & aliorum compositionibus, quæ apud Galenum, Paulum, Aërium, & alios reperiuntur, euident est. Meliloti siquidem quod à Dioscoride describitur in floribus præcipua facultas est. Describit autem melilotum suam ex Ysaaco, Serapio his verbis: Alchilel, siue Melich (ita enim melilotum Arabes hi nominant) herba est, quæ habet folia rotunda, viridia: ramuli eius sunt subtiles multum, & folia rara, & fructus habens vaginas subtiles, rotundas [sicut virgæ puerorum paruulorum] & sunt in eis grana pauca, glauci coloris, rotunda, minora grana sinapis, & quod de ipsa administratur, sunt illæ vagina, cum eo, quod est in eis ex granis. Quæ certè descriptio istis corniculatis trifolijs satis respondet, & præsertim primo ac tertio generibus. At primum horum Germani wilden klee / steinklee / onser frauen schuchlin / vnd vogels wicken appellant: nostri steenclaueren & vogels vitsen: nonnulli herbam leporinam: Fuchsus melilotum Germanicam facit.

2 Alterum genus idem melilotum Italicam, & Germanis welscher steinklee nuncupat, & cum vera meliloto conuenire existimauit, cum qua tamen per omnia non communicat.

Melilotus
Ysaaci aut
Serapionis.

[] Videtur
reclundare.

nicat. Facultatem autem primum genus possidet euidenter ^I
 adstringentem, frigidum ac siccum natura sua, incipientibus
 idcirco inflammationibus utile, & omnibus, quæ reprimi ac
 refrigerari desiderant. Caterorum duorum non ita explō-
 ratæ, aut cognitæ nobis vires sunt.

DE TRIFOLIIS COCHLEATIS, HOC
 est, quorum siliquæ testæ cochlearum si-
 militudine, in vertiginem tortæ sunt.

CAP. XCII.

HUIUSCEMODI trifoliorum duo potissimum sunt
 genera: cauliculos habent tenues, rotundos non erectos, sed
 per terram repentes: folia trifolio similia, verum minora,
 teneriora, & priori generi per ambitum crenata: flores ex
 luteo pallentes, paruulos in summo pediculorum: radices
 tenues: fructus vni quidem est latior ac breuior, aliquot cir- ^I
 cumuolutionibus in spiras cochleæ modo contortus: alte- ²
 rius verò & in nonnullas quoque vertigines tortus, sed lon-
 gior, & breuibus aliquot, veluti spinulis, echini alicuius mo-
 do asper. Semina in vtriusque siliquis parua, candida, non-
 nihil recurua. Galli huiusmodi trifolium l'herbe au
 limasson nuncupant. Recentiorum plerique hæc trifolia
 medicas esse iudicant, nos trifolia cochleata appellare ma-
 luimus, à siliquis cochleæ alicuius modo conuolutis: nam
 cum medicæ descriptione (licet fortè similitudinem aliquam
 habeant) in totum tamen non conveniunt. Lentis enim
 magnitudinem, fructus siue siliqua multum excedit, semen
 verò quod in ipsis continetur, non modò lentis formam non
 habet, sed nec magnitudinem, multò lente minus. Iam &
 iumentorum aut boum pabulo hæc trifolia nec requirun-
 tur,

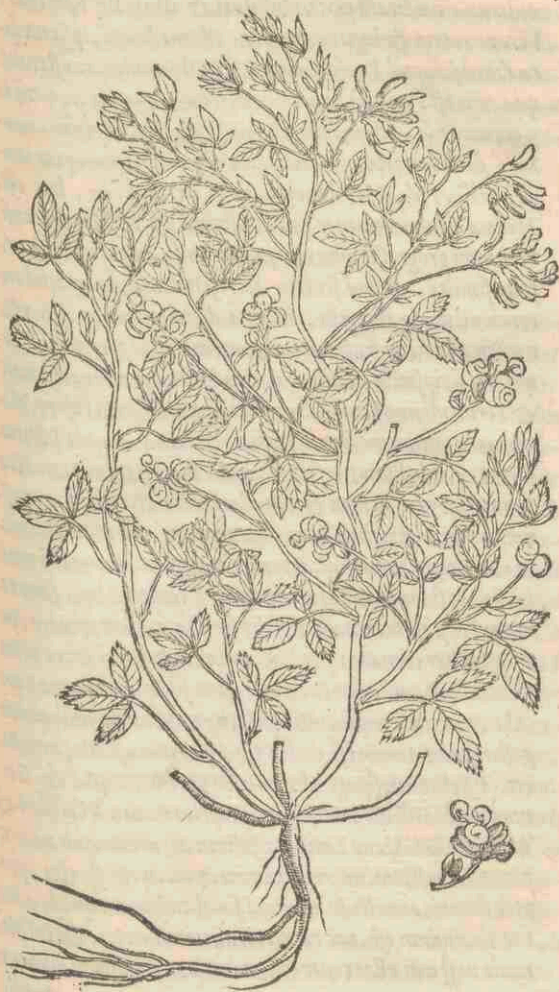

tur, nec vtilia habentur, ita vt his de causis (præter alias rationes) non esse veras medicas, abundè constare videatur.

DE MEDICA. CAP. XCIII.

Ex trifoliorum genere & medica est. Virgulas hæc siue cauliculos habet complures, rotundos, virentes, folia trifolio similia, circa caules minora & contractiora: flores in umbella, breui, crassæq; spica quodammodo persimili exeunt, pratensis trifolij angustiori & minori; colore vt plurimum in ceruleo purpurei: sequuntur inde siliqua, siue cornicula cochlearum similitudine quoque intorta, sed multò, quam cochlearum trifoliorum angustiora, lentis videlicet tantum latitudine aut paulò ampliori, ac in pauciores spiras contracta, duas videlicet aut tres tantum, in quibus semen minutum & candidum. Radices subsunt, vti aliorum trifoliorum, longæ, tenues, & lignosæ. Nascitur plerisque Hispaniæ locis sua sponte, quod satiuo tenuiora habet folia, & flores subinde subluteos. In Valentino regno, & vocata Catalonia, Tarraconensis Hispaniæ prouincijs, in agris seritur, vbi crebrò singulis æstiuis mēsisbus refecatur, & in decem aut duodecim annos perdurat. Semen illinc transmisit Carolus Clusius, quod in horto variarum stirpium generibus instructissimo verè nobilis viri D. Ioannis Brancion, Mechliniæ, hoc anno à natiuitate Christi M. D. LXV. feliciter adoleuit. Serendam medicam, Varro ait, in terra non nimium arida, aut varia, sed temperata. Palladius Aprili mense serendam esse medicam scribit, ac semel satam decem annis permanere, ita vt quater vel sexies posset per annum recidi. Appellant hanc herbam Græci *πενδικόν*, Latini similiter medicam, Castellani mielguas, Valentini ac Catalani alfafa, voce aut Barbara, aut ab Arabica deflexa: nam Arabum princeps Auicen-

Auicenna medicam cot, alafeleti & alfalfafa nominat: Veram autem & legitimam hanc esse medicam, ipsa medica dilucida apud Dioscoridem descriptio, euidenter ostendit, quae talis est: μηδὲν ἔοικε μὲν ἄρτι φερομένη τριφύλλῳ τῆ ἐν χορτοκοπίῳ, προάρχουσα δ' ἐσσοφυλλοτέρα γίνεται, καυλοὺς ἀνιέσσει τριφύλλῳ ὁμοίους, ἐφ' οἷς τὸ σπέρμα προσέφυκε φακοῦ τὸ μέγεθος, ἐπετραμμένον ὡς κεράτιον, hoc est, Medica quum recenter prodijt similis est trifolio pratensi, verum in progressu folia eius angustiora, caules producit trifolio similes, quibus fructus accrescit lentis magnitudine, corniculi modo intortus. In qua descriptione σπέρματ & nomen ad totum fructum (vt non raro alias) referendum, qui, vti scripsimus, lentis magnitudinem proxime exprimit, & corniculi implicati ac contorti similitudinem refert. Nominatur autem medica à Media. Externa, inquit Plinius, Græcia, per bellum Persarum, quod Darius intulit, inuecta.

2 In medica verò nomen & appellationem recipi quoq; posse nonnullis videtur trifolij quoddam genus, quod in Germania ac Belgio secus vias, agrorum margines, in agris frumentarijs, ac subinde in hortis reperitur. cauliculi huic sunt tenues: folia ex intervallis trifolio similia, verum minora, per oras leniter crenata: flores exigui & lutei, in breues veluti spiculas aut paniculas compacti, quos succedunt parua capitula, ex multis nigricantibus, latis, recuruis seminibus congesta: radix tenuis est & fibrosa: plurima æstatis parte floret. Plerique nostrate idiomate steenclaueren / & Germanico steinblec nominant, proprius tamen veltalec & veltclaueren, ac Latine trifolium agrarium quis nuncupauerit: existimatur, vti diximus, medica esse species, propter seminis cum lente aliquam similitudinem, quod tamen non rotundum est, nec corniculi alicuius intorti, vel cochleæ modo in spiras vllas contractum: vnde manifestum eius cum medica

σπέρμα.

Trifolium
agrarium.

medica discrimen . Iam & herba ipsa iumentorum , pecu-
 dum & quadrupedum pabulo , non expetitur , sed ferè negli-
 gitur . Medica enim , auctor Dioscorides , pro gramine vtun-
 tur , qui pecora alunt . Facultatem autem medica frigidam
 habet , ea de causa , quibus refrigeratione opus est , viridis im-
 posita prodest .

DE TRIFOLIO CANDIDO.

CAP. XCIII.

CANDIDVM trifoliũ , rectis assurgit caulibus com-
 pluribus , sesquipedalibus , aut altioribus : folia ei trifolio , aut
 fenogracæ minora , in singulis pediculis trina , acuminata :
 flores candidi , aut tenuiter ex albido purpurascens . Radix
 lignosa & viuax est . Tota herba , vnà cum caulibus & fo-
 lijs , ab vtraque parte , incana est , & molli tenuiq; lanugine
 hirsuta . Nascitur in quorundam hortis : peregrina enim
 Belgio & aliundè inuecta , floret hic sub finem æstatis . Stu-
 diosorum plerique glaucem , alij cytisum faciunt , nonnulli
 Scribonij oxytriphylon . At Scribonij oxytriphylon à trifolio
 bituminoso non differt . Cytisus verò frutex est , vti paulò
 antè scripsimus . lignosus , apibus & iumentis grauis , at istud
 trifolium nec lignosum est , nec vel apibus vel animantium
 cuiquam iucundum esse , obseruari potuit . Cum glauce au-
 tem similitudinis quoque nihil aut exiguum omnino habet ,
 neque enim caulibus suis serpit , neque flores habet purpu-
 reos , & ramuli eius dodrante sunt longiores . Describit verò
 glaucem Plinius his verbis : Glaux antiquitus ἐγραλαξίδυ Glaux.
 vocabatur , cytiso & lenticule folijs similis , auersa candidio-
 ra (superna virent , Dios. addit) rami in terram serpūt qui-
 ni , senie admodum tenues (dodrantes , Dioscorides) ab
 radice : flosculi purpurei exeunt , inuenitur circa mare .

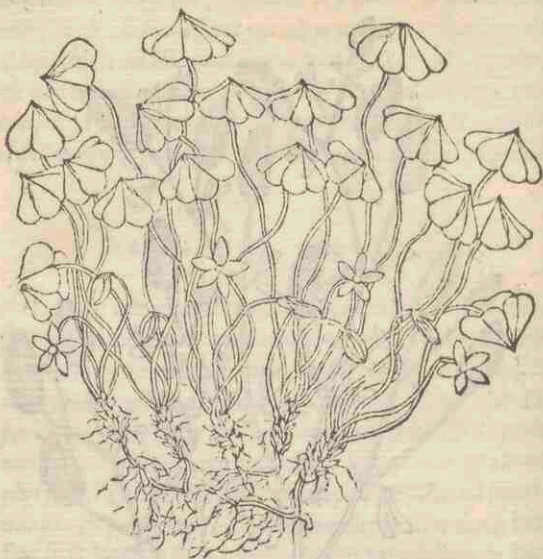
Eugalacton ab effectu nominatur, & idcirco à quibusdam non γλάυξ, sed γλάξ aut γάλαξ pronunciatur: hæc, inquit Dioscorides, decocta cum farina hordeacea & sale, & oleo, & in sorbitione exhibitæ, extinctū lac reuocat: eamq̄, que hauserit, Plinius superaddit, balneis vti cōuenit. At candidū trifolium cuius facultatis sit, aut ad que vtile, incomperū.

DE LAGOPO. CAP. XCV.

LAGOPVS caule enascitur rotundo, erecto, folijs trifolij minoribus, paucis: paniculas, siue spicas, in summo cauliculorum & ramulorum gerit, molles, lanuginosas, leporinis pedibus simillimas: flores vt plurimum luteoli: semen paruum: In segetibus & hortorum areis Iulio & Augusto mensibus reperitur: & quibusdam locis maior & altior, alijs minor & humilior: Græcis λεγώπους, Latinis leporinus pes, & pes leporis, à similitudine dicitur, Germanis hasen suß, katzen klee: nostris hasen pootkens & hasen voetkens: Gallis pied de lieure: nonnullis trifolium humile: quibusdam Hippocratis λεγώπους & videtur. At lagopyrus, non trifolio, sed tritico similis est vbi arefcit, & folio paruo velut oleæ, sed longiore, vti Hippocrates scribit. Adstringit autē lagopus & exsiccatur: vim habet, Dioscorides ait, sistendi aluum, cum vino pota: febrientibus autem, cum aqua danda. Alligatur eadem, contra inguinum inflammationes.

Lagopyrus.

DE TRIFOLIO ACETOSO,
CAP. XCVI.

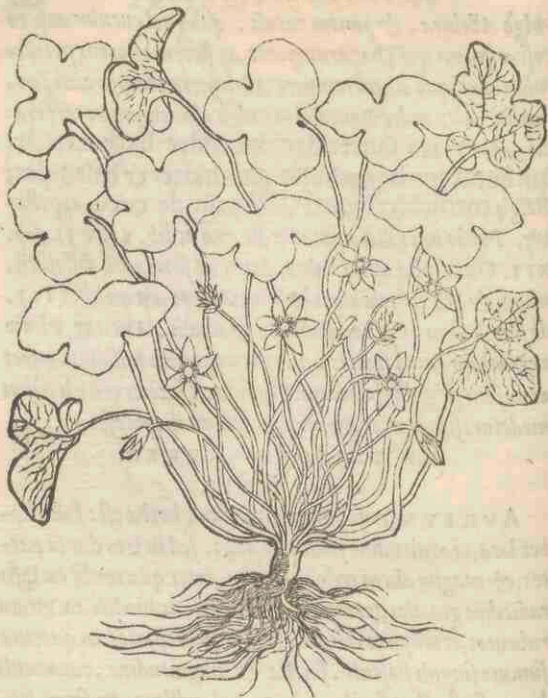
HVMILIS herba trifolium est acetosum, cauliculi ei
 è radice tennes exeunt, in quorum singulis tria insident so-
 liola, exigua, tenuia, pallide virentia, sapore acida, quorum
 singula cordis effigiem quadamtenus referunt. Flores in bre-
 uibus pediculis inter folia è radice prosiliunt, candidi, quinq;
 foliolorum, post quos capitula ochris minora, pentagona, in
 quibus semen exiguum & luteum: radix obliqua, tenuis &
 ruffa. Nascitur locus syluosis, humidioribus, iuxta arborum
 radices, ac circa aquosa, & nõ raro petrosa loca: floret Apri-
 li & Majj initio. Trifolium nominant acetosum, officina &
 vulgò

vulgò Alleluya, & panem cuculi: quòd vel cuculus auis eo
vescatur, aut quia hoc erumpente, ac florente vocem potissi-
mum edat, quo etiam tempore Alleluya in templis cani con-
suevit. Alexander Benedictus vulgò alimomiam vocari tra-
dit, Germanis sauerklee / buchklee / buchampffer /
buchbrot / guckgauchklee / gauchklee / & hasenklee:
Belgis coeckcoeckbroot: Gallis pain de cocu appella-
tur. Plinio oxys dicta putatur, de qua sic lib. xxv II. cap. Oxys Plinij.
xii. Oxys folia terna habet, datur ad stomachũ dissolutũ,
edunt & qui enterocalem habent. Galeno autem lib. iiii.
de simplicibus, oxys eadem quæ & oxalis. Dicitur Plinio
oxys etiam iunci species. Porrò temperiem trifolium habet
acetosum, frigidã & siccam. Putridis ac fatidis oris vlceribus
medetur: sitim arcet, & eadem, quæ oxalis potest.

DE TRIFOLIO AVREO.

CAP. XCVII.

AVREVM trifolium absque caule herba est: folia ha-
bet lata, magnitudine foliorum asari, sed in tres diuisa par-
tes, & magno alicui trifolio similia, inter quæ medijs ex ipsis
radicibus graciles, teretesq̃, subhirsuti, ac modicè ex virore
rubentes, erumpunt coliculi, dodrante breuiore: in quorum
summo singuli flosculi, forma & magnitudine, ranunculi
hortensis floribus similes, colore ceruleo diluto, ex senis, sep-
tenisq̃, foliolis commisi, quorum medium exiguum occupat
capitulum, paucis & exiguis staminibus candidis circumda-
tum, in quo semen deinde nascitur parvũ candicansq̃, quod
sua sponte maturum exilit. Radices subsunt graciles, nume-
rose, nigra, & in diuersa tendentes: folia hyeme permanet:
fiores, si cælum clemens fuerit, Februario medio erumpunt;
sin rigidius: mense Martio. Semen Maio maturescit. Post
florum defluuium noua erumpunt folia, quæ auersa parte
nonnihil purpurescunt, sed minus quàm cyclaminus minor.

Nascitur plerisque Germaniæ superioris locis in sylvis um-
 brosis, inter fruteta : in inferiori hac non nisi satum proue-
 nit. Herbarij nostræ ætatis hepaticam appellant, Germanicè
edel leberkraut / item & **guldenklec** / hoc est, trifolium
 aureū, nostris **edel leuercruyt** & **gulden leuercruyt** /
 Gallis hepatiche : **Baptista Sardus**, Trinitatem & Trini-
 tatis herbam nominat. Sunt qui **Βάλαριον** esse suspicentur,
 quam trifoliam herbam esse Hesy chius scribit. Sed **Balaris**
 descriptione nusquam extante, nihil definiiri potest. Refrige-
 randi

Βάλαριον.

randi autem ac reficcandi potentia cum adstrictione, hæc herba prædita est, hepatis per caliditatem debilitato conferre fertur, nam & refrigerat, & robur ei non exiguum confert. Laudatur, & ad rannicem efficax à Bapt. Sardo perhibetur, si reficcatur pulvis cochlearis mensura, ex vino aut iure aliquo, aliquot continuis diebus exhibeatur.

DE TRIFOLIO PALVSTRI.

CAP. XCVIII.

PALVSTRE trifolium caulibus exit cubitalibus, virentibus, lenibus, interna parte porosis: folia ei lata, glabra & carnosæ, faselorum, siue bonarum folijs similia, nisi quod in singulis pediculis non plura, sed tria tantum vt trifolio: flores à medio caulis sursum versus ordine digesti, candidi, foliosi: folliculi inde parui, rotundi, in quibus semen ruffum milio simile: radicibus serpit pluribus, geniculatis, intus candidis, & porosis, in diuersa tendentibus, quæ & pluribus locis erumpunt, & caules foliaq; promunt, vnde facile herba ipsa latè propagatur. Saporem habet semen nonnullæ amaritudinis participem. Nascitur vlginosis palustribus locis, sterili ac macro solo. Germani *biberklee* id est, Castoris trifoliū, siue trifolium fibrinum nuncupant: Belgæ autem à similitudine foliorum cum bona siue faselo, *boexboouen* hoc est, faselum hircinum aut bonam hircinam: Recentiores trifolium palustre nominant. Cum isopyro autem non exiguam similitudinem habet, nam phasiolo, siue faselo, folijs simillimum est, ita vt propter hanc quoque similitudinem, vulgò etiam à Belgis, vt iam diximus, faselus nūcupetur hircinus. Isopyron enim & phasiolum dici, propter eam quam cum phasiolo similitudinem habet, Dioscorides auctor est. Additur & alia in vulgaribus Dioscoridis & Plinij exemplari-

bus ratio: & in illius quidem, τῷ κατ' ἄκρον τὸ πέταλον ἔλι-
 κα φέρειν, id est, quod in summo folio clauiculas ferat. In hu-
 ius vero, quoniam folium, quod est aniso simile, in pampinos
 torquetur. Quæ utrique auctori, perperam accessisse, satis
 manifestū: nec etenim faseli, nec faseoli, siue dolichi, foliū
 clauiculas habet, & anisi folium, præter quod clauiculis ca-
 reat, cum faseli aut etiam faseoli folijs, nullam habet simili-
 tudinem. Emendandum igitur Dioscor. exemplar, & hoc
 modo legendum: Ἰσόπυρον, οἱ δὲ φασόλιον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ
 ἑοικέναι φασόλω, ἔπεισι δὲ κεφαλαὶ ἐπ' ἄκρου τοῦ καλοῦ,
 λεπταὶ, σπερματίων πλήρεις, παραπλησίων μελανθίου τὴν γεῦ-
 σιν, hoc est, Isopyron aliqui phasiolum nominant, à similitu-
 dine phasioli, capitula ei sunt in summo caule tenuia, plena
 seminis, in gustu melanthio similis. Quod verò deinde sequi-
 tur: τὸ δὲ φύλλον ἀνίσω, id est, foliū verò aniso, aut accesso-
 rium similiter est, aut de gustu quoque venit intelligendum:
 forma siquidem folium Isopyri anisum referre non potest,
 quum phasioli folijs simile sit: sed verosimilius est ab aliquo
 adiectum; Oribasi enim liber ex Dioscoride transcriptus,
 hoc postremum non habet. Atque hoc quidem modo, Isopyri
 descriptione emendata & castigata, trifoliū palustre ei tam
 simile est, ut non aliud quàm verum isopyrum videatur. Iso-
 pyri autem semen, ut Dioscorides ait, contra tussim & do-
 lores circa thoracem cum melicrato sumptum prodest: con-
 fert etiam hepaticis & sanguinem exscreantibus. Extergit
 enim, inquit Galenus, & incidit humores crassos, cum hoc,
 ut corpora contrahat & constringat.

Dioscoridis
 & Plinij lo-
 ca emendata.

DE CRISTA GALLI. CAP. XCIX.

TENVIS & erectus caulis altitudine pedis crista galli
 est: folia angusta per ambitum crenata: flores lutei aut can-
 didi,

didi, inertis vrticæ haud multum abfimiles: semen latum, colore nigrum aut subluteum, in valvulis latis, quæ quodam veluti folliculo breui, conteguntur. Radix tenuis & parua. Nascitur in aruis & non raro in pratis, vtrobiq; inutilis & vitiosa: plurima æstatis parte floret, Belgæ *rateien* & *geele rateien* nominant, & pleriq; *hanecamneken* vulgò Latine *cristam galli*, & *gallinaceam cristam*, Germani *geel rodel*. Videtur nonnullis $\alpha\lambda\epsilon\kappa\tau\omicron\gamma\omicron\lambda\omicron\phi\phi$ veteribus dicta, aut *mimmulus* herba. De priore Plinius lib. xxvii. cap. v. sic: *Alectorolophos*, quæ apud nos *crista* dicitur, folia habet similia gallinacei *cristæ*, plura, caulem tenuem, semen nigrum in siliquis. *Mimmulum* autem in pratis pessimum, siliquis etiam dirã ferendis tradit, lib. xviii. cap. xxviii. Sed *alectorolopho* similior, quàm *mimmulo*, *crista galli* nostra videtur. Quæ autem hæc facultate aut potentia prædita, cognoscere, curæ adhuc nulli fuit, cum inutilis habeatur.

Alectorolophos.

Mimmulus.

DE FISTULARIA. CAP. C.

FOLIA fistularia parua habet, crebris incisuris crispæ, caules tenues, breues, quosdam per terram serpentes, alios erectos, circa quos flores vt *cristæ gallinacæ*, sed minores & colore rubentes, siliquæ deinde haud abfimiles. parue, in quibus semen latum, & nigricans: radix tenuis & fibrosa. Nascitur in vliginosis pratis: herba non solum parum utilis, sed & noxia, ac pratorum ipsorum vitium. Maio ac Iunio mensibus cum flore ac valvulis reperitur. Germanorum plerique *braun rodel* / alij *leulzkrant* & *braun leulzkrant* / Græcè $\phi\delta\pi\omicron\upsilon\tau$, Latine *pedicularum* ab effectu nominant, quod pecori ac iumentis, quæ in pratis, vbi hæc prouenit, pascuntur, *pedicularum* copiam gignat, nostri *roode rateien* / recentiorum nonnulli *fistulariam*, non pauci *cristam etiam galli*

222 DE TRIBULO TERRESTRI.

galli appellant. Cū mimulo Plinij plus similitudinis, quàm superior habet. Creditur ad fistulas & sinuosa vlcera utilis esse, nec non menses, & aliunde profluentem sanguinem, in vino austero decocta, potaq; sistere.

DE TRIBULO TERRESTRI.

CAP. CI.

TERRESTRIS tribulus, quem nunc describimus, caules promit tenues, foliosos, circa quos folia ex multis vni costæ adnatis congesta, mochi siue satiui ciceris aut citius lentis folijs similia: fructus secundum caules, post quinq; foliolorum stulos, iuxta foliorum exortus, à breuibus dependent pediculis, duri, multis aculeis ac spinis horridi, in quibus semen; radice nititur fibrosa. Apud Hispanos in aruis frequens, frugibus infestus, sed tamen, vt Plinius ait, inter frugum morbos potius, quàm inter terræ pestes numerandus: reperitur & plerisque Italiae ac Galliae locis: fructus æstate perficitur. τριβουλον Græcè, & Latine tribulus dicitur, ac ad differentiam alterius in aquis nascentis τριβουλον χερσαίου, & tribulus terrestris. Est autem terrestris tribulus Theophrasto duplex, vnus folio exit ciceris: alter spinoso constat, hunc φυλλοειδου appellari ait, serius germinare, & semen nigricans in lobo ferre: illum verò τριβουλον siue precoquū esse. Cum τριβουλον autem, qui hoc loco descriptus, magis conuenit. Quem & terrestrem Theophrasti tribulum, non omnino abs re, quis nuncupauerit. Dioscorides enim, qui vnius terrestris tantum meminit, huc omisit. Suū siquidem tribulū, non ciceri, sed portulacæ, similia tradit habere folia, ac tenuiora, & κληματα, siue tenuiores tenerosq; ramulos, per terram strat, in quibus spina acerbæ & duræ. Qui certe tribulus φυλλοειδου, altero videlicet Theophrasti tribulo;

Tribulus terrestris Dioscoridis.

tribulo, magis similis est, quàm ~~tribulus~~ sue precoquo. Ceterum in terrestri tribulo terrea & frigida qualitas, qua & adstringens, auctore Galeno, superat: fructus eius quum tenui sit partiū, potus lapides in renibus cōminuit. Terrestris
tribulus

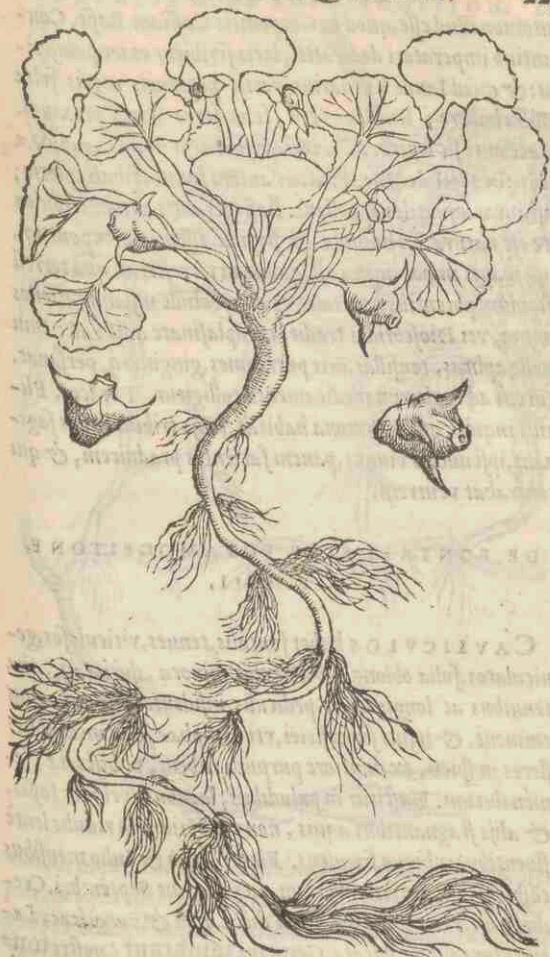
tribulus, Dioscorides ait, drachmæ pōdere epotus & imposi-
tus commorsis à vipera opitulatur; auxiliatur etiam aduer-
sus venena cum vino potus; decoctum eius respersum puli-
ces necat.

DE TRIBULO AQUATILI.

CAP. CII.

AQUATILIS tribulus caules habet longos, inferiori
& ea quæ sub aquis est parte graciliores, adherentibus qui-
busdam locis tenuibus fibris, veluti capillamentis; iuxta verò
aqua superficiem crassiores & foliosi, quorum longitudo la-
cuum & locorum in quibus gignitur, profunditatem conse-
quitur, in ipso enim fundo capillamentis nonnullis figitur,
summa autem parte aqua superficiem contingit: folia lata
sunt populeis aut vlmeis quodammodo similia, sed breuiora
& forma quodammodo rhombi, per oras crenata, inter quæ
flosculi exeunt, deinde fructus auellanis nucibus maiores, ni-
gricantes, quatuor duris aculeis modicè recuruis, spinosi, in
quibus nucleus candidus, gustu non ingratus, qui & recens
mandi, & arefactus molaq₃ contritus in panem, vt fertur,
cogi potest. In Germania superiori, vt Cordus refert, in luto-
sis lacubus & vrbiū fossis, quibus limosus subest fundus,
nascitur: apud Brabantos ac alios finitimos Belgas, in stag-
nantibus, puris & fontanis aquis non raro reperitur. N. at-
thiolus non solum in dulcium aquarum lacubus, sed & in
marinis quibusdam, iuxta Venetias reperiri, memoriae pro-
didit, τριβουλον & ἐρυδρον Græcis; Latinis tribulus aquaticus
sive aquaticus, et tribulus lacustris; officinis tribulus marinus
dicitur; Germanis Wasserneulz / Weihernulz / Seenuß /
Stachelneulz / Spitzneulz; Belgis waternoot & minck
ÿfers: Gallis macres. Existimatur quoque à nonnullis

Butomon

Butomum.

Butomon illud esse, quod in Geoponicis Cassiani Bassi, Constantino imperatori dedicatis, locis scribitur exire palustribus: & quod Iamus Cornarius vertit populneis nigris folia similia habere: Ruellius verò, folia ferre Irimis proxima. Græcè autē sic legitur: βούτομον γίνεται ἐν τοῖς ἐλεσι, φύλλα δὲ ὁμοία φέρεται ἀειρίοις. Fructus autem huius tribuli, pleriq; castaneas aquatiles appellant. Refrigerantis autem tribulus iste est naturæ: ex humida & frigida essentia componitur, quæ magis in hoc aquæ est, quàm in terrestri, in qua terreū frigidum potentius, vt Galenus ait: proinde inflammationes omnes, vti Dioscorides tradit, cataplasmate adiuvat: cum melle aphtas, tonsillas, oris putredines, gingiuasq; persanat. Succus ad oculorum medicamenta colligitur. Thraces, Plinius inquit, qui Strymona habitant, folijs tribuli equos saginant, ipsi nucleo viuunt, panem facientes prædulcem, & qui contrahat ventrem.

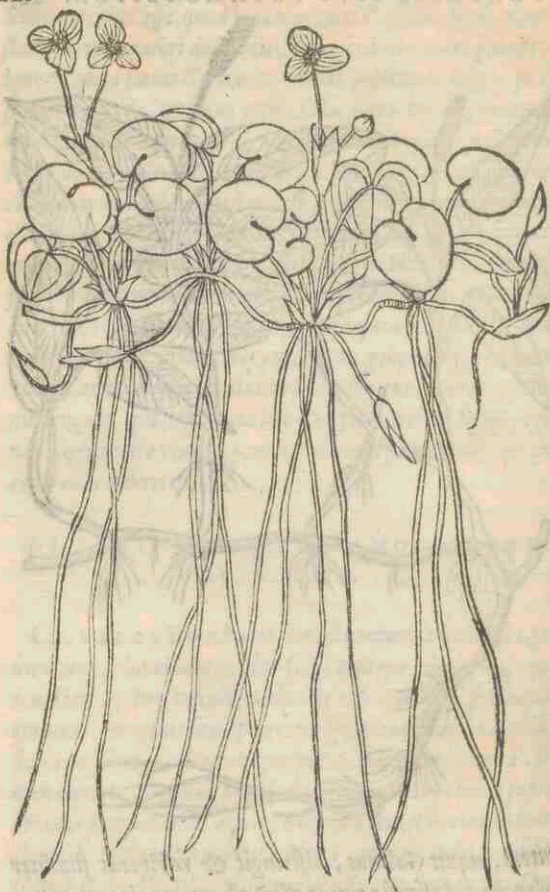
DE FONTALI SIVE POTAMOGEITONE.

CAP. CIII.

CAULICVLOS habet fontalis, tenues, viticulosos, geniculatos, folia oblonga, betæ folijs minoræ, durioraq; quæ tenuibus ac longiusculis pediculis insidentes, supra aquas eminent, & ipsius superficiæ, vti nymphææ folia incumbunt: flores in spicis, ex dilutiore purpura rubent, vt bistorta, semen durum. Nascitur in paludibus, lacubus, vrbium fossis, & alijs stagnantibus aquis, non raro etiam in riuulis lente fluentibus: vbiq; frequens. Flores Iunio & Iulio mensibus cõspicui sunt, interdum etiam Augusto aut Septembri. Creditur à Grecis ποταμογείτων dicta, quæ & σαχίτης, Latinis fontalis & spicata, Germani zamkraut / nostri fonteyucruyt / Galli espi d'eaue nominant. Potamogeiton
antem

autem, inquit Galenus, adstringit & refrigerat similiter
 polygono, sed essentia eius crassior est, quam polygони: pruri-
 ginibus utile, & contra veterum vlcерum depastiones, auctor
 Dioscorides. Fluitat & in aquis, ac eius occupat superfi-
 ciem, sicuti fontalis, huius veluti altera species, quem rana
 morsum

morsum plerique nominant: sunt huic folia breviora, rotun-
 da, eodem quo fontalis modo, aqua innatantia. Flores in lon-
 gioribus pediculis inter folia exeunt, parvi, candidi, medio
 lutei,

lutei, ex tribus foliolis, plantaginis aquaticae floribus maiores, Iulio aut Augusto conspicui. Pro radicibus tenues fibrae sunt, quae ex breui ac paruo veluti capite, vnde foliorum exortus, fundum versus tendunt: à quo etiam transuersa fibrae exeunt, quibus progernantibus, seipsum multiplicat. Reperitur similibus & iisdem crebro, quibus fontalis locis: nostri *vorſchen beet* id est, ranae morsum, vti diximus, appellant; plerique etiam nymphaeam parua, & *cleyn plompen*. Fontalis siue potamogetonis species videtur, eiusdem cum eo facultatis.

DE VIOLA AQUATILI.

CAP. CIIII.

AQUATILIS viola caules habet teneros, rectos, singulares, folia circa inum caulis, orbiculatim ipsum ambientia, multifida, similia quodammodo faniculo, aut vulgari millefolio, verum quam huius ampliora maioraque: flores iuxta summum caulis proueniunt, & ipsi orbiculato ambitu digesti, & ex quinque foliolis congesti, Leucoijs similes, sed minores, candidi, medio illorum luteo, odorati: radices subsunt tenues, fibrosae, nigrae, extrema tamen parte alabaſtri modo resplendentes. Tota herba, ante caulis prouentum, sub aquis conditur, atque tunc ei innatans nouella videtur abies: caulis vero ubi excreuerit, vna cum floribus superficiem superat, ac supra aquas eminent. Reperitur in lacubus & aquis stagnantibus aut pigrius fluentibus, apud Belgas plurima: nostri violam aquatilem, & vulgò *water viliereu* appellant, Gallicè *gyrofflees d'eau*. Petrus And. Matthiolus in commentarijs suis pro Myriophyllo pinxit, quod Latine etiam millefolium, aliud tamen à millefolio habetur, qui *σπερτιώτης χλιόφυλλον* & nominatur. Describitur autem *μυρίοφυλλον* à

Dioscoride his verbis: *Cauliculus est πορροφύλλος, id est, singularis, tener, vnica radice nixus, circa quem folia multa, leuia, sceniculo similia. Caulis ipse ὑπερῶπις, sine subrubēs, διαποικίλος, versicolor. Nascitur palustribus locis. Cum qua descriptione, viola ista palustris non admodum conuenit, que nec caule est singulari, nec radice vnica: constant enim radices multis fibris, & caules promit complures. Facultatem autem viola palustris frigidam videtur habere & siccam, nullius tamen in medicina vsus.*

DE NYMPHÆA. CAP. CV.

AQVAVM soboles & nymphæa vtraque est, candida videlicet & lutea: folia candida habet in longis, teretibus, glabris, intusq; porosis pediculis, magna, lata, & prope modum rotunda, atque plurima parte supernatantia, que superiori parte glabra & equalia sunt, inferiori verò fibris aliquot distincta: flores in similibus cauliculis & in singulis singuli, candidi, ex compluribus foliolis oblongis & acuminatis, in quorum medio stamina multa lutea: post florem capitulum prodit rotundum, in quo semē nigricans, splendens, milto maius. Radices subsunt crassæ, nodosæ, foris nigre, intus candidæ ac fungosæ, vnde plurimæ exeunt fibræ, quibus in fundo hæret. Luteæ, folia similia candida sunt, paulo tamen oblongiora, foliorum florumq; pediculi similes, nisi angulosi essent: flores lutei, ex quinque tantum foliolis breuibus, rotundiusculis commisi, in medio quorum capitulum gignitur rotundum, turbinatum, compluribus luteis staminibus circumdatum, in quo, vbi ad maturitatem peruenerit, semina quoque splendentia, maiora quam alterius, triticeo grano minora. Radices crassæ sunt, longæ, quibusdam veluti acetabulis asperæ, intus forisq; candidæ, substantia fungosa

& porosa. Nascitur vtraque in paludibus, stagnantibus
 aquis, amplioribus fossis, & pigro lapsu dilabentibus riuulis,
 ac subinde fluminibus: Maio ac Iunio floret. Græcis *ρὺ-
 φαία* ac Latinis similiter *nymphæa*, quod aquosa loca amet,
 dicta, auctore Dioscoride: officina *nenuphar* nuncupant.
 Apuleius Latine ait appellari, matrem Herculianam, algam
 palustrem, papauer palustre, clauum Veneris ac digitum Ve-
 neris. Marcellus peruetustus auctor, Latine clauam Hercu-
 lis, & Gallicè *baditin* nominari refert. Germani *wasser
 mahem* / *horwurtz* / *horstrang* / *seeblumen* / *wasser
 gilgen*; Belgæ *plompen* appellant; Galli *blanc d'eau*.
 Lutea flos *βλέφαρα*, vt Dioscorides refert, dicitur. Habet
 autem, Galenus ait, *nymphææ* tum radix, tum semen desic-
 candi vim citra morsum: itaque ventris profluua cobibet,
 semeng^z siue per insomnia, siue alio pacto immodicè pro-
 fluens retinet. Iuuat porro etiam dysentericos. Ceterum
nymphæa, que candidam habet radicem, potentioris est fa-
 cultatis, vt & muliebri medeatur profluuiò. Verùm & hæc,
 & ea quoque que atram habet radicem ex vino nigro au-
 stero bibitur: nonnullam habent & abstergendi potentiam:
 itaque & alphas sanant, & alopecias: ad alphas maceran-
 tur aqua: ad alopecias pice liquida. Sed ad hæc aptior est ea,
 cuius radix nigra est, sicuti ad alia, cuius alba. Theophra-
 stus, trita, inquit, & plaga imposita, sanguinem sistere tra-
 ditur. Nostra etas, candida *nymphææ* flores, ad capitis ex
 causa calida affectus commendat: lutea verò radicem; re-
 num & vesicæ calidis morbis mederi, & aduersus gonor-
 rhœam efficacem, non temerè existimat.

DELENTE LACVSTRI. CAP. CVI.

LACVSTRIS *len*, veluti muscus quidam viridis est,
 minimis foliolis, rotundis, lentis magnitudine, è quorum me-
 dio,

DE RANUNCULO AQUATILI. 233

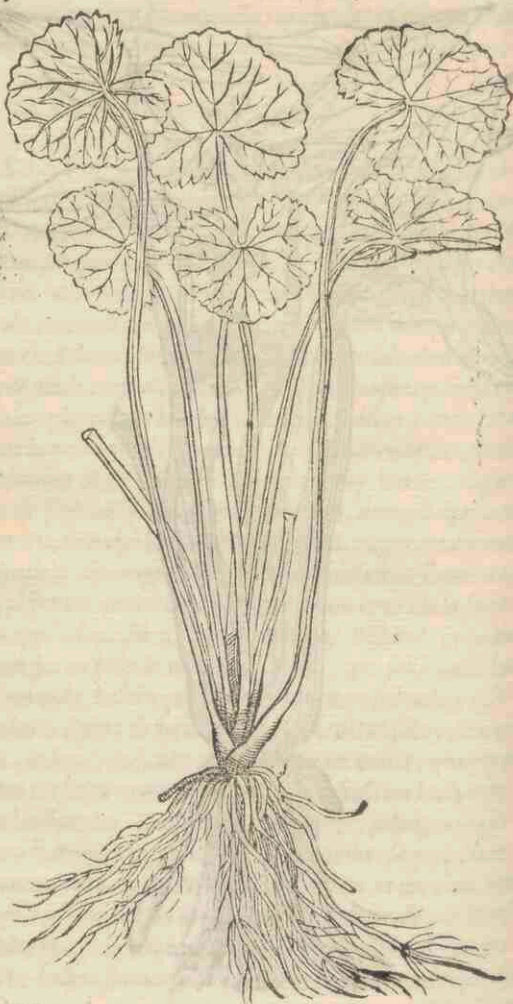
dio, inferiori parte, tenuissima fibræ capillorum instar descendunt, quæ ipsis radicum loco sunt: caule, flore & fructu caret. In lacubus, vrbium fossis, & alijs non decurrentibus aut fluentibus aquis, innatans & latè sape superficiem eius occupans reperitur. Græcis φάκος ὁ ἐπὶ τῶν τελευμάτων dicitur; Latinis lens lacustris, lens aquatilis, & lens palustris. Pharmacopœi aquæ lenticulam nominant, Germani *meerlinsen* / Belgæ *waterlinsen*, & frequentius *enden Gruen*, hoc est, anatum herbam, quod videlicet eam anates pascantur, Galli *lentille d'eau*. Est autem, vt Galenus tradit, humide & frigida temperaturæ, vtrunque ex secundo quodammodo ordine. Prodest, Dioscorides ait, omnibus inflammationibus, erysipelatis, podagrisq; & per se, & cum polenta imposita: puerorum etiam enterocelas glutinat.

DE RANUNCULO AQUATILI.

CAP. CVII.

RANUNCULVS aquatilis cauliculos habet rotundos, tenues, in rectum & obliquum sparsos: folia sub aquis multifida, chamæmeli folijs similia, extra aquas autem rotunda, & per ambitum crenata: flores candidi & odorati, forma ranunculi persimiles, quos, veluti in hortensi ranunculo, aspera consequuntur capitula, semen continentia: radices tenues sunt & capillacæ: in fossis aquas habentibus, & lentè decurrentibus riuulis, necnon iuxta eorundem ripas, ac alijs locis humentibus gignitur. Aprili, Maio & subinde Junio mensibus abundè & latè floret. Ranunculus quidem est aquatilis, & polyanthemum aquatile: pharmacopœorum & herbariorum pleriq; hepaticam aquaticam, & hepaticam albam perperam appellant, & cum maiori errore refrigerantis hepaticæ albæ loco, medicamenti admiscet:

duodecim: neq; florem neq; fructum fert: radices tenues, nigrae, graueolentes, gustu fatuo: nascitur in locis aquosis: folia cum oleo trita, mammas increscere non sinunt, imposita: radix conceptum admittit: folia trita, & cum vino potata, post menstruas purgationes, drachmarum quinq; pondo, diebus quinque, steriles conseruant.

DE SEDO AQUATILI, SIVE STRATIOTE POTAMIO. CAP. CIX.

AQUATILE sedum, folia habet aloes herbae similia, sed breuiora & minora, per ambitus, duris quibusdam breuius aculeis spinosa, inter quae vaginae quaedam erumpunt, cancrorum forficulis persimiles, quibus dehiscentibus flores exeunt candidi, trium foliorum, ranae morsus persimiles, luteola, exigua stamina in medio gerentes. Pro radicibus fibrae longae sunt, rotundae, candidae, crassioribus lyrarum sidiibus, aut longis lumbricis persimiles, quae ab ipso folia promente, breui capite descendentes, aquae fundum petunt, quem tamen rarius assequuntur. Exeunt ab eodem & aliae fibrae, quibus uti ranae morsus multiplicatur. Reperitur in stagnantium aquarum lacubus, & fossis, locis circa Scaldim & Diliam Belgii flumina, complurimis. Maxima foliorum pars una cum floribus aquas superat, reliqua ipsius stirpis, sub aquis conduntur. Iunio, Iulio, & subinde Augusto floret. Sedum appellari potest aquatile, ab aloes videlicet similitudine, quod Latine quoque sedum appellatur; a quibusdam cancri chela, siue cancri forficula dicitur. Videtur autem $\sigma\pi\alpha\tau\acute{\iota}\omega\tau\iota\varsigma$ $\delta\epsilon\tau\acute{\iota}\tau\omega\upsilon\ \upsilon\delta\acute{\alpha}\tau\omega\upsilon\ \sigma\upsilon\beta\acute{\alpha}\nu\epsilon\upsilon\sigma$, id est, stratiotes aquatilis, quem & $\sigma\pi\alpha\tau\acute{\iota}\omega\tau\iota\varsigma$ $\pi\omicron\tau\acute{\alpha}\mu\iota\omega$ nominant, Latine militarem aquatilem quis appellauerit. Nam aquis innascitur, isdemq; supernatat, & si fibrae illae quas ad aquarum fundum demittit, radices non sunt, absq; radice etiam viuit: iam & semper-

uiuo orbiculato foliorum ambitu similis est, folijsq; quam illud maioribus ac longioribus, necnon refrigerantis etiam naturæ, qualem stratiotem potanium esse Dioscorides memoria prodidit. Siftit autem hic stratiotes, eodem auctore, sanguinem è renibus fluentem; vulnera ab inflammatione asseruat: erysielatis & œdematis cum aceto impositum, prodest.

DE SIO AC EIVS GENERIBVS.

CAP. CX.

SIVM longis, tricubitalibus aut amplioribus, crassis, striatis & inanibus assurgit caulibus, qui superius attenuati, in alas quasdam diuiduntur: folia ei oblonga, ex pluribus alijs commissa, quorum singularia, pingua, glabra, & per circumferentiam serræ modo incisa, particularibus hippose- lini folijs minora: flores in umbellis candidi. Radices tenues, nigre & capillacæ veluti fibræ sunt, quæ non modo subsunt; sed & caulium geniculis adnascuntur, ijs quibus aquis conduntur aut limo infiguntur partibus. Apio aut etiam hippo- selino, tota herba odoratior est, naphthæ (vulgò petrolei) odo- re vicina: in perennibus nascitur rivulis, & subinde, sed ra- rius, in resedibus exit aquis. Iulio & Augusto floret. Ger- manorum pleriq; wasser eppich / frosch eppich / wasser merck / & nostrate dialecto water eppe nominat. Plinio ac Latinis lauer, Dioscoridi σίον est: quod in vetustis eius exemplaribus, anagallis aquaticæ & iuncus quoq; dici odo- ratus legitur: vnde occasionem sumpsisse videntur, qui ana- gallidem vulgò dictam aquaticam, verum sium esse existi- marunt. Qui si diligenter sy descriptionem expendissent, vocibus his suppositurijs, aut adulterinis, parum aut nihil tribuendum, facile animaduertissent. Nam cum anagallide
aqua-

aquatica, aut iūco odorato, sium, vti à Dios. describitur, simi-
 litudinis habet nihil. Est etenim sium, vti scribit, *Σαμύρον ὄρ-
 θόν, λιπαρόν, σφύλλα ἔχον πλατέα ἰτ' ὑποελίνω ἐοικότα, μικρό-
 τερα δ' ἐκ' ἀρωματίζοντα*, id est, frutex rectus, pinguis, folia
 habens lata, hipposelino similia, sed minora & odorata, qua-
 lis nec iuncus odoratus, nec anagallis aquatica, quæ neq; fru-
 tificis specie adolescit, aut odorata, vel hipposelino aliquo mo-
 do similis, sed plane dissimilis, à sio his de causis multum
 differens. Porro sium, vti Galenus ait, quantum gustu odo-
 ratum est, tantum etiam excalfacientis facultatis est par-
 ticeps. Crudum coctumq; esu calculos, Dioscorides tradit,
 conterit & expellit, vrinas cit. partus & menses euocat, com-
 estum dysentericis vtile. Sio autem siue laueri odore & i
 facultate proximum est, alterum quoddam veluti sij genus,
 multo tamen & minus & tenuius. Cauliculi huic sunt te-
 nues, rotundi, leues, obscure geniculati, inanes, iuncis quo-
 dāmodo similes: pro folijs pauci, tenues sunt & inanes quoq;
 pediculi, siue *παχίς* aut costa, à quibus parua aliquot &
 angusta promuntur foliola: flores in exiguis umbellis, sca-
 biosa angustioribus & minoribus, candidi, simul compressi
 exeunt: semen aniso maius, subcandidum, superiori parte
 latius. Radices tenuissima & nigra fibre sunt, caulibus in-
 ferius adherentes: emittit verò & ex imo caulis, fibras obli-
 què serpentes, quæ alicubi terra aut luto herentes, radices
 faciunt & cauliculos promunt, seipsam hoc modo multipli-
 cante stirpe, quæ tamen & semine feri potest. Reperitur in
 perennantibus riuulis, aut alijs aquis frequentius, ac sepiissi-
 mē vbi sium gignitur: non rarò etiam in palustribus & ri-
 guis, iuxta riuulos ac fossas: adolescit etiam in hortis aut ali-
 bi, locis nō perinde humidis, satū, quod tamē minus attollitur
 & breuius est: foliaq; habet terra proxima, cerefolio simi-
 lia, sed tenuiora; reliqua verò, vti eius quod in aquis exit; ra-

dices autem crassas, paruis sylvestribus raris similes, verum
 minores ac breuiores, à quibus & transversæ quædam ser-
 pentes exeunt fibræ, quibus seipsum multiplicat. Ita non ra-
 rø in alium locum translata stirpes, formam effigiemq; ali-
 qua parte commutant: floret æstiuus mensibus: Augusto se-
 men, in hortis quidem, ad maturitatem peruenit. Anonymos
 & absque nomine est, nisi sium illud sit, cui $\sigma\chi\omicron\lambda\iota\upsilon\upsilon\ \alpha\pi\omicron\mu\alpha\tau\iota\kappa\omicron\upsilon$, id est, iunci odorati nomen tribui potest: quod suo da-
 tum legitur, inter eas voces, quæ suppositiæ habentur: quo
 nomine istud sÿ genus non improprie appellari posse videtur,
 quando illi caules sunt iuncis similes & odorati, tamen si
 non ille sit odoratus iuncus, qui proprie ac verè talis no-
 minatur. Est verò & tertium, suo odore & facultate cog-
 natum genus: caulem istud habet crassum, inanem, genicu-
 latum, supra aquas bicubitalem, aut longiorem, in plures alas
 diuisum, primum viridem, postea verò, quum semen matu-
 rum esse ceperit, in luteum languescentem: folia hortensis
 apij (vulgo petroselini) tenuiora: flores in non magnis um-
 bellis, parui sunt & candidi: semen odoratum, subruffum,
 aniso maius. Radices fibræ sunt, veluti sÿ nigræ, ad inferio-
 rem caulis partem ipsis geniculis adherentes. Exit iisdem ac
 similibus quibus sium locis, & simul cum eo sæpe reperitur:
 æstate floris productio: Augusto semen maturum est. Apud
 nostros, quod sciam, nomen nõ habet, officinis etiam incogni-
 tum, sicuti & sium: à Plinio phellandrium nominatum vi-
 detur, quod lib. xxvii. cap. xii. scribit in palustribus
 nasci, folio apij: potest autem & istud genus sium illud esse,
 quod Pseusippus, apud Athenæum in aqua nasci affirmat, fo-
 liumq; habere palustri apio simile, de quo Homerus:

$\Delta\mu\pi\ \delta\ \epsilon\ \lambda\epsilon\iota\mu\omicron\ \nu\epsilon\varsigma\ \mu\alpha\lambda\alpha\kappa\alpha\iota\ \sigma\iota\upsilon\ \eta\ \delta\ \epsilon\ \sigma\epsilon\lambda\iota\upsilon\upsilon$, id est,

Sunt apio atque suo circum mollissima prata.

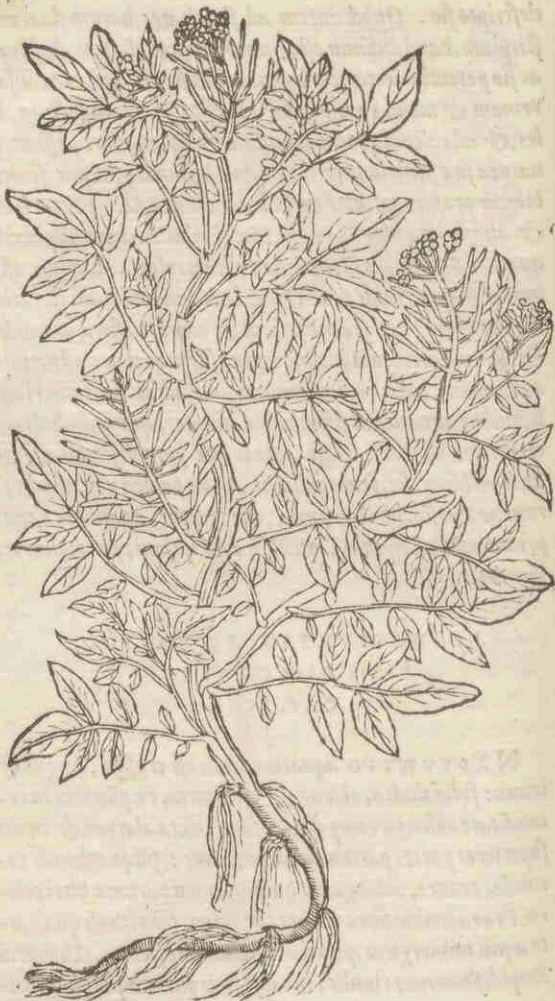
Si modo hoc Pseusippi sium non idem est, cum priori loco

descripto sio. Quod autem ad facultates harum duarum stirpium, haud dubium est, quin vtraque calida sit & sicca, ac sio potentia ac temperamento simillima. Qua de causa, vrinam & menses prouocant, ad vesicæ frigidus affectus vtilis, & ad calculū: quem comminuere ac expellere possunt, si natura sua friabilis fuerit. Plinius, phellandrii, inquit, semen bibitur propter calculos & vesicæ incommoda. Præter has, 4
& aliam quandam pro sio Matthiolus herbam depinxit, quam à Senensibus Gorgolestro vocari refert. Pinguis est, Gorgolestro.
inquit, planta, caule recto, folijs latis, in ambitum serratis, olusatro similibus, sed minoribus & odoratis: floribus candidis: semine corniculis incluso: exit iisdem quibus nasturtium aquaticum, locis: rari admodum sunt, addit, fontium riuuli, quibus aquaticum sifymbrium innatet, qui gorgolestrum etiam non habeant. Esse autem hoc gorgolestrum verum sium ac lauer, scriptum reliquit, nobis tamen non aliud verum ac Dioscoridis legitimum esse videtur, quàm hoc capite primo loco descriptum, quod sū descriptioni, per omnia respondet.

DE NASTVRTIO AQUATICO,
SIVE SIO CRATEVE.
CAP. CXI.

NASTVRTIO aquatico caulis est crassus, longus & inanis: folia multa, oblonga, & virentia, ex pluribus in rotunditate oblongis composita: flores iuxta alarum & caulis superiores partes particulatim prodeunt: siliqua deinde rotunda, tenues, oblonga, in quibus semen paruum lutei coloris. Pro radicibus fibræ tenues candida^q sunt, cauli qua parte aquis immergitur, pluribus locis adhaerentes. In fontium limpidissimorum riuulis, & alijs locis puras aquas habentibus,

bus, gignitur: floret æstate, semē interea maturatur: hyber-
 nis mensibus ad epulas infertur, & acetariorum locum ex-
 plet. Tota herba odorem, sed saporem magis nasturtij refert,
 vnde & illi nomen. Appellatur autē nostris **Waterkerlle**/
 Germanis **hyunkvelz**, Italis cressione, Gallis cresson
 d'eaue. Latine recentiores nasturtium nomināt aquaticū:
 plerique etiam nasturtiariam. Dioscoridis autē σισύμβριον
 ἢ τερον siue sifymbrium alterum est, quod à nonnullis, quia
 gustu καρδαμων, hoc est, nasturtium representet, καρδαμίνην
 nominatur; ab alijs verò sium. Appellatur autem sium, à
 Crateua, ac Plinio. Crateuas siquidem σίον, ait, πῶτα θαμνο-
 ειδής, ὀλίγη, ἔχουσα φύλλα πολλὰ, περιφερῆ, μέγιστα ἠδ' ἰσ-
 μου, μέλανα, παρεγγύζοντα ἐνζώμῳ, id est, Sium herba est
 fruticosa, vilis, multa ferens folia, rotunda, maiora quàm
 menthae, nigra & ad erucam accedentia. Plinius verò, libr. Sium Plinij.
 XXII. ca. XXII. Sium, inquit, latius apio in aqua nascens,
 pinguius nigriusq̄, copiosum semine, sapore nasturtij. Qua-
 rum descriptionum vtraque nasturtio aquatico conuenit,
 quod non modò diuisura foliorum, aut flore & semine ad
 erucam accedit: verum etiam odore ac sapore hortēsi nastur-
 tio, ac eruca simile est. Facultatem autem istud nasturtium
 euidenter habet calidam & siccam: ad stomacacen, quam
 Germani **scoybuch** & **scoybuyck** nuncupant, in vi-
 no aut lacte decocta, & aliquot continuis diebus epota, mul-
 tum prodest. Vrinam prouocat, calculum & arenulas conte-
 rit ac expellit; renibus & vesicæ vtile. Sunt qui referant
 maligna, & antiqua vlcera, vtiliter decocto eius foueri, ac
 lauari, herbamq̄, ipsam deinde imponi. Galenus sifymbrium
 alterum, calidam habere & siccam temperiem, ait, & vi-
 rens quidem secundi, siccum verò tertij ordinis. Estur, in-
 quit Dios. crudum: vrinam mouet: purgat lentiginē & ephe-
 lim, tota nocte impositum, matutinoq̄, tempore detractum.

FLORI, vti vulgò nuncupant, cuculi mox à radice folia in oblongis pediculis sunt rotundiuscula, inter quæ medius exit caulis tenellus, pedali ferè altitudine, circa quem folia tenuia, erucæ hortensis foliorum diuisura: flores in summo candidi, aut modicè purpurascètes, paruis leucoijs quodammodo similes: semen in exiguis valuulis minutum: radix fibrosa est. Nascitur non tam in aquis, quàm in locis humilioribus, & quæ creberrimè, non modo cælesti ac pluuiæ, sed & riuulorum, ac redundantium stagnorum aquis irrigantur: florem plurima æstatis parte edit. Vulgò, vti scripsimus, cuculi florem appellant: pleriq; nasturtium aquaticum minus, vel nasturtium aquatile alterum: Germanicè **gauchblum** / **wilderkresz** / & **wisen kresz** dicitur, Brabanticè **coeckcoecx bloeme** / **cley waterkerste**: Gallicè **passerage sauuage**. Sifymbrij alterius species quedam esse videtur, ei facultate ac temperamento similis.

DE ANAGALLIDE AQUATILI.

CAP. CXIII.

CAULES anagallis habet aquatica, pingues, rotundos, & in nonnullas alas diuisos: folia crassa, leuia, lata, subnigra: flores circa cauliculorum & alarum summa, cæruleos, anagallidis foeminae floribus similes, sed minores. Radix subest candida, longa, serpens, tenuibus hærens fibris, ex qua complures attolluntur caules. Et in resedibus exit aquis, & circa fontes, ac riuorum ac fluuiorum margines. Iunio, Iulio ac Augusto flores, semenq; profert. Nostra ætas anagallidem aquaticam nominat, plerique *becabungam*, à Germanica

25

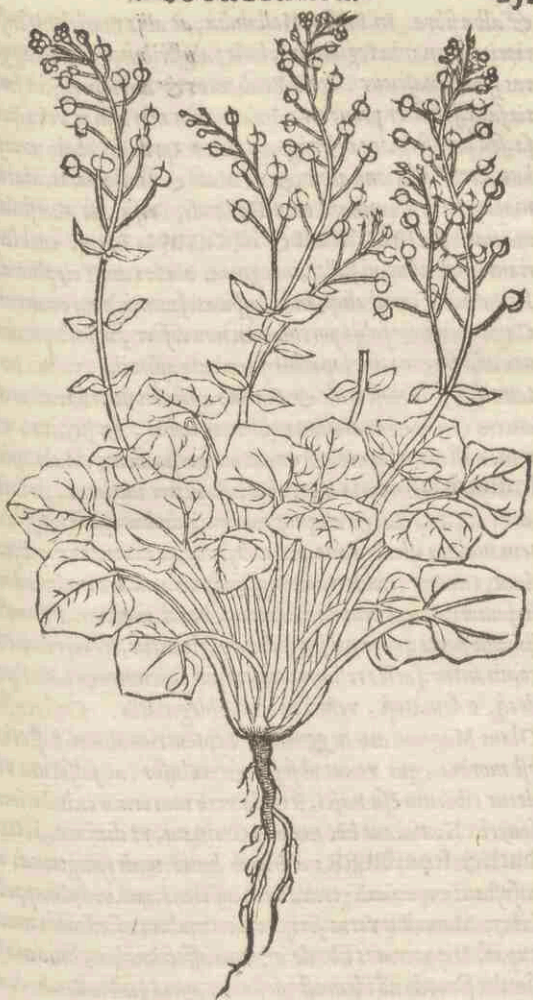
Cepæa.

nica appellatione voce mutuata, Germani *bachpungheit* & *puinghē*, Belgæ *waterpunghen* & *beeckpunghē*, Galli *berle* nominant, unde & *berula* Latine dicitur. Marcellus tamen *berulam* dici refert, quam Græci *καρδία* vocant. Putatur autem *anagallis* hæc, *cepæa* esse, quam Dioscorides *portulacæ* similem scribit, sed nigriora habere folia, & radicem tenuem, cum qua *anagallis* ista aquatica conuenire potest, si per *ἀντιόπερον, κητώατα*, id est, hortensis dicatur. Quod si verò idcirco *κητώατα*, quòd vel solum, vel ut plurimum in hortis nascatur, nominata sit, parū ei *anagallis* hæc respondebit, quæ nusquam minus quam in hortis nascitur: natura sua in totum syluestris, aquosa requirens loca, perenniterq; rigari postulans. Qualitatem autem ac temperiem *anagallis* aquatica calidam habet ac siccam, nasturtio aquatico similem, remissiore tamen: editur etiam ut illud, & ad Germaniæ maritime *ἐπιχόριον* malum, quod *scuerbuyck* appellat, vtilis quoque, eodem quo nasturtium aquatile sumptum modo. Dioscorides, *cepæam*, ait, in vino potam, vrinæ stillicidio, ac vesicæ scabiæ laborantibus opitulari, præsertim addito radicem *asparagi*, quem *myacanthum* vocant, decocto.

DE COCHLEARIA.

CAP. CXIII.

HVMILIS herba *cochlearia* est: folia fert in medio-cris longitudinis pediculis à radice exeuntibus, cōplura, splendentia, lata, crassa, modicè caua, instar parui & non valde profundi *cochlearis*, interdum nonnihil angulosa: inter folia caules prodeunt dodrantales: flores in coliculis candidi, secundum longitudinem eorum nascuntur: semen paruum, rufum, in exiguis valvulis, vti *nasturtij*: radices tenues sunt

& alba fibra. In Frisia, Hollandia, ac alijs maritimis inferioris Germania regionibus, locis palustribus, & circa aggeres sponte nascitur: apud Brabantos & alibi quoq; in hortis sata, feliciter prouenit. Amat autem non aquas vel aquosissimas, sed palustria loca & rigua: floret Aprili & Maio mensibus, altero a satione anno, semel Maio & Iunio particulatim maturescit. Nominant eam Hollandi, Frisij, ac alia finitima nationes **loffelkraut** & **lepelcruyt**, Latine cochleariam: veteribus, nisi fallor, incognita. Nam cum Telephio aut Britannica (quod aliquando suspicati fuimus) non conuenit. Caule enim & folijs portulacam non refert, uti telephium: nec adstringens aut lapathus facultate assimilis, veluti Britannica est, Dioscoride & Galeno auctoribus. Facultatem autem cochlearia calidam euidenter habet, & siccam, uirenti nasturtio sapore, & qualitate persimilem. Malo, quod **Scorzuck** Germania nuncupat, efficaciter medetur, in lacte aut uino decocta, & aliquot continuis diebus epota. Est autem malum istud graue, permolestum, ac diuturnum; abscedunt, tument, exulceranturq; gingiua: ex ore malus odor: in femoribus aut cruribus liuores; haud multum dissimiles ijs, qui parte quapiam suggillata excitantur, creberrime concomitantur: facies reliquumq; corpus saepenumero pallet: pedesq; oedematosi, veluti in leucophlegmatia. Castrensis; Olaus Magnus ait in gentium Septentrionalium historia; est morbus, qui vexat obsessos & inclusos, ac salforum videtur ciborum esu nasci, frigida uero murorum exhalatione foueri. Nominant hoc malum Germani, ut diximus, **Scorzuck** & **Scorzuyck**: a Plinio huius mali symptoma, os infestans $\sigma\omicron\mu\alpha\chi\alpha\kappa\eta$; crura uero afficiens, $\sigma\epsilon\lambda\omicron\tau\upsilon\rho\epsilon\eta$ appellatur: Marcellus uetus scriptor, oris malum oscedinem nuncupat. Hippocrates lib. de internis affectionibus, huic malo simile (si modo non idem est) describit, quod $\epsilon\iota\lambda\epsilon\omicron\nu\ \epsilon\iota\mu\alpha\tau\iota\tau\eta\nu$ nomi-

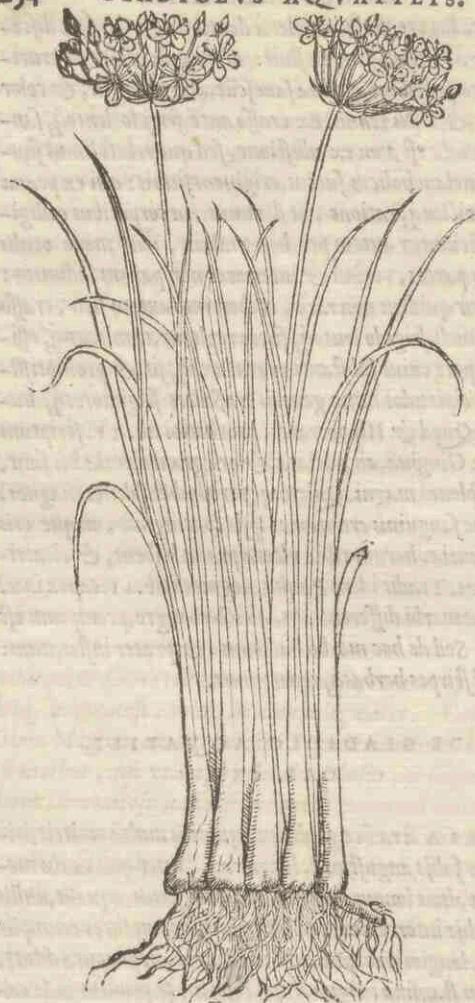
Scorzuck.

nominat. Ex ore malè, ait, olet à dentibus, & gingiua discedunt, & à naribus sanguis fluit: aliquando etiam ex cruribus vlcera pululant, & alia sanescunt, alia emergunt, & color fit niger, & cutis tenuis. Ex crasso autè, frigido, lentoq; sanguine, qualis est, non ex adustione, sed qui veluti limus sanguinis, melancholicus succus, originem sumit: qui ex praua viuendi victusq; ratione, vt diximus, in corporibus colligitur. Afficiuntur autem per hoc malum, non modo oculis patentes partes, verum & interiores non parum leduntur: nam iecur quidem non raro, creberrimè autem lien, crasso huiuscemodi, frigido lentoq; succo repletur, tumidumq; efficitur, vtpote cuius substantia rara laxaq; sit, & promptissima ad recipiendos huius generis crassiores frigidioresq; humores. Quod & Hippocrates, prorrheticis lib. II. scriptum reliquit. Gingiua, ait, viciata, & ora graueolentia his sunt, quibus splenes magni. Quicumq; verò habet splenes magnos, & neque sanguinis eruptiones ipsis contingunt, neque oris graueolentia, horum tibiæ vlcera praua habent, & cicatrices nigras. Tradit idem Paulus Aegineta lib. II. cap. XLIX. vbi huius morbi differentiam, ab ictero nigro, promptum est videre. Sed de hoc morbo hætenus, & præter institutum: nunc ad stirpes herbasq; reuertimur.

DE GLADIOLO AQUATILI.

CAP. CXV.

FOLIA à radice gladiolus aquatilis multa emittit, iridis luteæ folijs angustiora, longioraq; , inter quæ caulis medius exit, duos longus cubitos, aut altior, leuis, equalis, nullis internodijs interceptus, in cuius summo complures erumpunt flosculi, longioribus pediculis insidentes, in purpura diluti, in quibus stamina exigua crocei coloris: sequuntur inde capitula

pitula purpurea, quasi rotunda, paruarum pilularum instar, & in his semen minutum. Radix crassa, candida, geniculis constat, & adherentes fibras complures habet. Nascitur locis palustribus in stagnantibus aquis, aut lentè p̄groḡ, fluentibus riuulis. A Maio ad Augustum vsque floret. Nostri Water lisch appellant, Latine gladiolum palustrem siue aquatilem, plerique etiam scirpum. Videtur Dioscoridis esse $\omega\alpha\sigma\gamma\epsilon\iota\upsilon\omicron\nu$, quod folia gladioli sed angustiora, & magis inclinata habere, & in summo caule quasi globulos ferre traditur. $\xi\iota\phi\acute{\iota}\delta\iota\omicron\nu$ id quoque à nonnullis nuncupatur. Facultatem autem gladiolus iste palustris refrigerantem habet, non tamen insignem. Dioscorides sparganij radicem & semen, cum vino dari ait, à serpentibus ictis.

Sparganion.

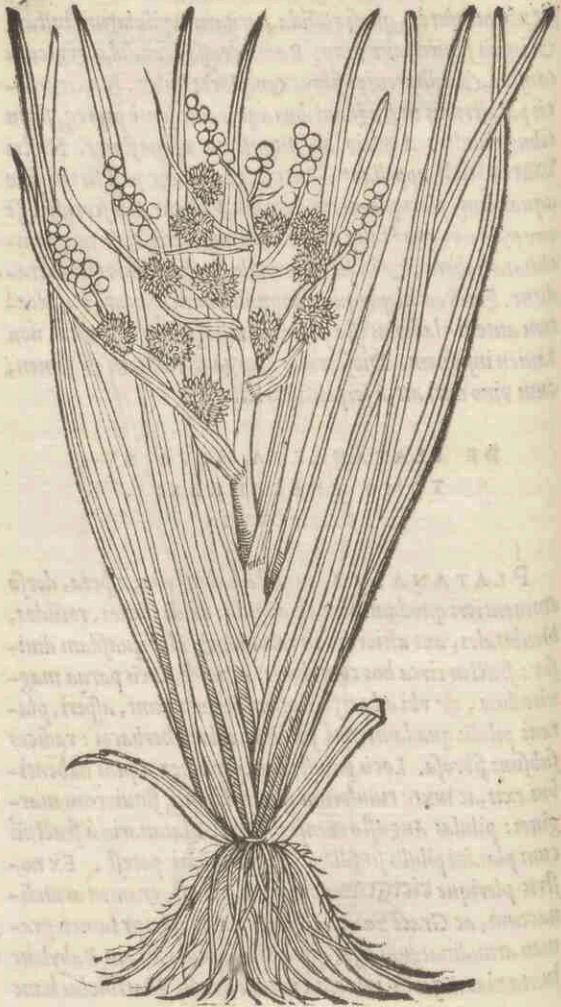
DE PLATANARIA, SIVE BY-
TOMO THEOPHRASTI.

CAP. CXVI.

PLATANARIA angusta habet folia, aspera, dorso eminentiori quodammodo triangula: caules laeves, rotundos, bicubitales, aut altiores, in ramulos & alas quasdam diuisos: fructus circa hos complures, rotundi, nucis parua magnitudine, & vbi ad perfectionem peruenierunt, asperi, platani pilulis quadamtenus similes, coloris herbacci: radices subsunt fibrosæ. Locis palustribus, perennes aquas habentibus exit, ac iuxta riuulorum quorundamq̄, fluuiorum margines: pilulas Augusto mense profert. Platanaria à fructuū cum platani pilulis similitudine nuncupari potest. Ex nostris plerique *victgras* nominant, id est, gramen arundinaceum, ac Græcè $\nu\alpha\delta\alpha\mu\acute{\alpha}\gamma\epsilon\omicron\varsigma\iota\nu$: non videtur tamen gramen arundinaceum esse, quod Dioscorides ait, in Babylone iuxta vias nasci & iumenta necare, tradi. Matthiolus hanc

Gramen arū-
dinaceum.

vel

vel huic omnino simile pro sparganio depingit, verum quantum ab eius descriptione absit, vel solus pilularum situs ostendit, quæ non ἐπ' ἀκροῦ τῆ καυλῆ, siue in summo caulis modo, sed & multò infra eius summum & alibi quoq; exoriuntur. Plus similitudinis platanaria cum βυτόμοσ habet, cuius Theophrastus lib. I I I I. de stirpium historia sepius meminit, quodq; ait, locis palustribus exire, folijs multis angularibus harundini similibus: caule, qui equalitatem peculiaris sortitus sit; & fructu nigro, sida magnitudine proximo. Sida autem lacustris est planta, quæ caput gerit vt papaue- ris, eodem Theophrasto teste, lib. I I I I. Meminit butomi & Democritus in Geponicis Const. Imp. dicatis: id autem, si folia fert ἀνείσφο, siue populo nigra, similia, ab isto diuersum est. Porrò facultas platanaria, quum ea nullius vsus nostris sit, incomperta est.

Butomon
Theophrasti.

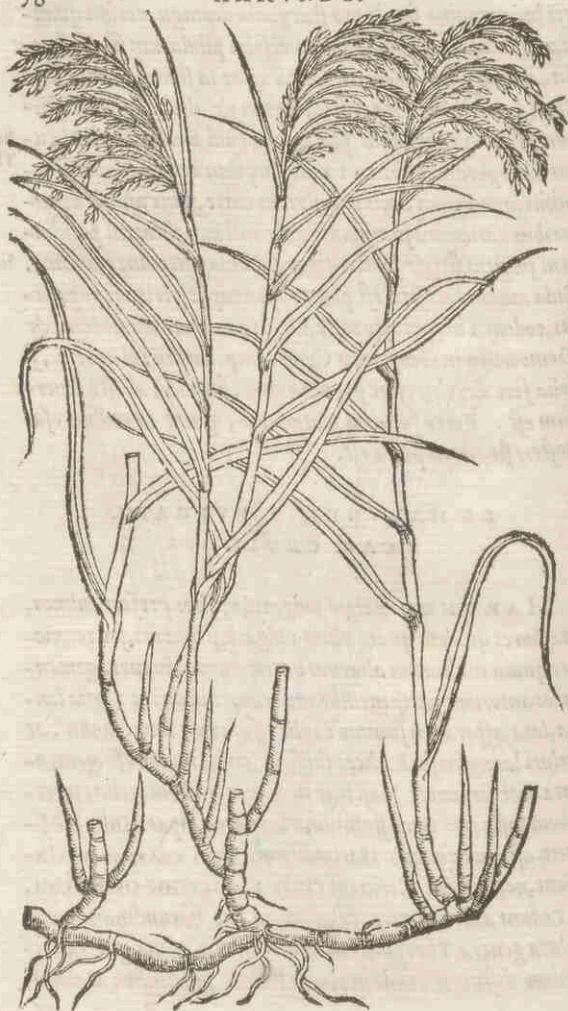
Sida.

DE HARVNDINE VVLGARI.

CAP. CXVII.

HARVNDIO Belgio vulgaris, multos profert culmos, crassiores quidem quàm vllius vulgaris frumenti, sed tenuiores quàm multarum aliarum harundinum, inanes, geniculatos, interiore parte membrana tenui subinctos: folia longa, lata, aspera. In summo caulis effusa exit iuba, mollis, ac veluti lanuginosa. Radices subsunt longæ, numerosæ, geniculatæ, latè serpentes. Nascitur in aquis resedibus, veluti in vr- bium fossis, & circa fluminum laxiorum ripas. Iube sub finem æstatis exeunt. Harundinem Greci κάλαμον nuncupant, nostri *vict*/ Germani *rozh*/ Galli canne ou roseau. Tradunt autem veteres calamorum siue harundinum complura genera. Theophrastus omnes in duo prima genera primum distinxit, inde in plures species subdivisit: Calami,

R ait,

ait, duo genera tradunt, τὸν τε ἀυλητικὸν, καὶ τὸν ἕτερον, hoc est, tibialem, vt Plinius reddidit, & reliquum siue alterum, ἀυλητικὸν, siue tibialem, Plinius foraminibus multis peruiū esse scribit, ac tibijs vtilem, cumq; & orchomenium nominat: reliquos autem calamos inter se differre, Theophrastus affirmat, firmitate, crassitudine, tenuitate, exilitate. Crassam & validam χαρσαλίαν nominat, Gaza harundinem val latoriam; tenuem verò & exilem πλούμιον, texilem, Plinius plotiam, si modò non vitiosum exemplar: hanc nasci, Theophrastus refert, ἐπὶ τῶν ποσάδων, id est, in insulis fluitantibus, Plinio interprete: illam verò, ἐπὶ τοῖς κόμυσι, in ripis expatiantis lacus, reddit Plinius. κόμυδας autem appellant, κωμύδατ. vbi acruata harundo, multo radicum mutuo implexu est. Feruntur auleticæ, siue tibiales harundines, aucta altitudine lacus, durante inundatione crassari, & vt Plinius ait, quum anno vno, inundatio permāserit, proficere in aucupatorium amplitudinem, hanc ζευγίτην ille, hic armamentariam appellat: quum verò aqua non permāserit, & maturius reciproca fuerit, graciles βομβυκίας, siue bombycinas nasci. Est autem ζευγίτης plenior, carnosior, folium eius amplius candidiusq;, & minus lanuginis habet quàm cætere: quedam etiam omnino nihil habēt, quas ἐνόουχίας, & spadones nominant: ex hac optima fieri affirmant τὰ ζεύγη, Gaza paria: Plinius, hinc erant armamenta ad inclusos cātus, vertit. Genera autem non hæc solum; sed plura etiam intelliguntur, Theophrastus deinde scribit: Quedam enim densa, tam carne, quàm geniculis; alia caua tota, quam σφύγγα siue σφίγγιον & fistularem nominant, fistulis utilissimam: alia solida & penè tota intus repleta. Item alia breuis: alia procera, excelsa crassaq;: & alia gracilis & solio-fa: alijs paucis omnino folijs, siue vnifolia. Multæ etiam differentiæ pro natura vsuq; intelliguntur, singula autem ad

singula vtilis, non in multis autem varijs appellatur, sed δὲ ὅραξ
 communissima, quam densissimam maximè omnium rese-
 runt, & apud flumina lacusq; potissimum nasci, τοξικὴ
 quoque, quam creticam quidam appellant, Plinius sagitta-
 riam sui generis est, nodis paucis geniculata, carnosior om-
 nibus, flexumq; maximè recipiens, obsequensq; quò libeat
 flecti, calefacta. Sunt & differentia magna, ex foliorum nò
 multitudine, aut magnitudine modo, sed & colore, quippe
 quæ Laconica cognominatur, versicolor est; item & ab ipso
 situ, quædam enim ab ima parte foliorum plurimum ferunt,
 alia fruticis modo adolescit. Genus etiam quoddam ἐπιγυιον
 nascitur, quod non erigit caulem, sed iuxta terram grami-
 nis modo se spargit, vocatur à quibusdam elegia: Plinius in-
 quit, huius mascula solida est, fœmina verò caua & inanis.
 Dioscorides harundines in quinque contraxit genera, verùm
 an bene, vel secus expendendū lectori relinquimus. Primam
 in harundinum genere, ἄραξ, id est, solidam siue plenam fa-
 cit, ex qua sagittæ fiunt, τοξικὴν καὶ ἀμυον hunc Theophras-
 tus, id est, sagittariam harundinem nominat. Proxima fœ-
 mina est, ex qua ligule tibiæ, hæc ζευγίτης ἢ ἐὺνὲς χλας
 dicitur. Tertia syringias, quam πολυσάρκην, hoc est,
 multum carnosam, siue multum carnis habentem, π-
 κροπονάτην siue frequentibus geniculis, & ad librorum con-
 scriptionem vtilis, ait. Theophrastus hæc κόβιδον cauam &
 inanem esse tradit, quod & syringiæ nomen satis ostendit.
 Quarta δὲ ὅραξ, crassa, concava, apud amnes nascens, quæ à
 quibusdam Cypria. Quinta phragmites, sepicularis, sepi-
 aria, gracilis, candicans, vulgo cognita: Ruellius hanc valla-
 toriam interpretatur, at Γαζα valla toriam eam conuertit,
 quam Theophrastus χαράκιαν vocat. Quod si Matthiolus
 animaduertisset, non tam facile vitiosam Dioscoridis lectio-
 nem esse, suspicatus fuisset: nam mendum hîc nullum appa-
 ret,

ret, tali omnino existente sepiculari, qualem eam Dioscorides perhibet. Si quidem, vt existimamus, phragmites sit passim Belgio ac Germania vulgaris, tenuis, candicans, praesertim vbi inaruerit, & inanis harundo: quae certè non solum ad operiendas domos utilis, sed & sepimentis maximè idonea est. Inanem verò & φραγιμίτην esse, ipse etiam Hippocrates, lib. de Haemorrhoidibus, ostendit, vbi κωνίσηα, siue κλωνίσηα efformare docet, ad modum calami phragmitis, instrumentum per quod ferrum candens in anum mittatur. Potest verò haec vulgaris harundo & Theophrasti σὺβήριος, siue fistularis esse, quae, Theophrasto & Plinio auctoribus, vacua & inanis est. Ceterum quod ad facultates attinet, calami phragmitis, inquit Galenus, radicem cū bulbis aculeos & stipites ex alto extrahere quidam scripsere, ceu trahendi quaedam vis ei inesset: nos tamen eius rei periculum non fecimus, verum quantum gustu liceat coniungere, abstergentem facultatem possidet non paucam, minimeq; acrem. Quinetiam folia ipsa abstergentis sunt facultatis: cortex verò eius combustus admodum tenuium partium, & digestis facultatis efficitur, adiunctum habens absterforium quiddam, vt exsiccet & excalesfaciat tertio quodammodo ordine, plus tamen desiccet quàm excalesfaciat. Vitandus est eius flos, quem ἀνθήλων vocāt: nam si in aures incidat, aded tenaciter adherens affigitur, vt auelli non possit, auditumq; vitiat: quamobrem saepissimè exurdat.

DE TYPHA PALVSTRI.

CAP. CXVIII.

PALVSTRI typhae oblonga sunt folia, angusta, dorso eminentiori triangula: caulis inter ea exit rectus, altus, glaber, leuisq; & enodis, non inanis, cui summo cacumine panicula quaedam veluti spica gignitur, densa compactaq; la-

nugine stipata, pollicis crassitudine, palmo non raro longior, punicei ac obscuri coloris, in pappos tandem euanescentes, quæ florum est loco, radices crassæ, geniculatæ, candidæ, sapore dulces. Locis palustribus in stagnantibus aquis, & iuxta laxorum fluuiorum ripas exit: Iulio & Augusto mensibus spica reperiuntur. A Dioscoride τύφον siue typha nuncupatur: recentiores ad differentiam alterius typhæ, quæ inter fruges est, palustrem & lacustrem typham hanc nominant: appellatur ab iisdem Cestum morionis, necnon typha aquatica. Theophrastus typhæ siue tiphæ etiam cuiusdam meminit in lacubus exeuntis, quæ absque folio, vti scribit, est, quia non vt reliqua radice numerosa adhereat, & huic nostræ ea de causa parū similis. Plus certè similitudinis nostra cum φλεώ Theophrasti habet, eo videlicet qui in lacubus nascitur. Reperitur enim & alter phleus, spinosa stirps, quæ & σοῖκον. Lacustris phlei flos ἀνδύων siue ἀνδύλην, id est, panicula dicitur: id παλαιῶδες, Theophrastus ait, quoddam molle & subrubens est, quo vtuntur πρὸς τὰς κόνιας, hoc est, ad opera tectoria, miscentes videlicet (vti verosimile est) pappos siue lanuginem luto aut calci, sicuti nunc iisdem, pilus aliquis, aut consimile quippiam, ab his qui in operibus versantur tectorijs, adijcitur admisceturque, quò aut tenacius parietibus adhereant: aut minus findantur disrumpanturque, ex luto illiniti, cratirij parietes. Huius generis sceminam, ait quoque, sterilem & ad nexus vtilem, marem verò inutilem. Quod & nostri de typha palustri referunt, aiunt enim folia eius, quando caulem non promit, ad tegetes storeas, quas mattas vulgò, contexendas, vtilia fore; vbi verò caulem facit, inutilia. Dioscorides typhæ palustris florem ἀνδύλην quoque à nonnullis nuncupari, refert. Ouidius hanc stirpem scirpum videtur nominare, ex ea etenim storeas scirpeas mattas nominat, vt Fastorum v. i.

φλεώς.

ἀνδύλην.

Scirpus.

At

At dominus discedite, ait, plaustroq³ morantes

Sustulit, in plaustro scirpea matta fuit.

Germani caulem cum spica narrenkolben et lieszkno-
pen nostri lischbadden & donsen, Galli masses appel-
litant: & appositè quidem, inquit Ruellius, Gallia rura
massas dixerunt, quod sceptraregum, massas vulgò dictas,
perpolitus caulis lanosa floccorum densitate summatis fa-
stigiatus æmuletur. Hetruscis, Matthiolo auctore, mazza
sorda dicitur, quòd eius lanugo, si in aures decidat, surdi-
tatem afferat. Cibo idonea, Theophrastus ait, phlei pars te-
nera ab radicibus proxima est, vt quam pueri paruuli potis-
simum mandunt. Dioscorides typhæ florem suillo adipe elo-
to exceptum, ambustis mederi, refert. Herodotus Indos qui
in palustribus fluminis habitāt, vestem ferre scribit φλοῖνον,
id est, ex φλω, quem ipse φλῆν nominat. Nostri ex folijs
storeas siue mattas, & alia multa contexunt.

DE IUNCO. CAP. CXIX.

IUNCORVM non vnum genus est, omnes autem
absq; folijs, foliorum verò loco rectos, rotundos, tenues, lon-
gos & enodes promunt, veluti stylos, in acumen fastigiatos:
fructum non omnes, sed qui serunt, paulò infra cacumen, ab
vno latere findente se iunco edunt, in paruis breuibusq; pe-
diculis, coherentium paruorum vuarum modo, in quibus
semen exiguum cuspidis effigie. Radices tenues & fibrosa.
Plinius & eo prior Theophrastus, iunci radices omnibus an-
nis emori, renasci autem eundem ex semine, marem verò
sterilem ex semetipso cacumine in terram defixo, affirmant.
Quale tamen nihil à nobis obseruari potuit. Horum vnum
genus magnitudine & crassitudine reliquos superat, quod

leue plenumq; medulla est fungosa, candida, ad lucernarum
 lumina, in quibus ellychnij vice est, tum & alia multa utili.
 iuncus etiam ipse ad tegetes & vitilia omnia utilissimus,
 locis gignitur humidioribus, aquas crebrò aut semper ha-
 bentibus. Proximus huic leuore similis alter est, sed mi- 2
 nor, breuior, tenuiorq;, qui & ad nexus similiter utilis,
 & medulla candida fungosaq; refertus: exit locis haud
 dissimilibus, sed non perinde humidis. Tertius secundo 3
 magnitudine similis est, sed asperior, & medullam ha-
 bet candidam quidem, sed omnino exiguam, plurima
 parte inanis, ad vincendum quoque idoneus, & præser-
 tim resiccatus & aridus: huius iunci siue styli, non om-
 nes è radicibus, vt duorum aliorum, sed nonnulli ex
 aliorum sinibus oriuntur, sicuti iridis & ferulaceorum
 multorum folia ab alijs ante caulis productionem exeunt:
 reperitur iisdem, quibus priores, locis. Appellatur autem
 iuncus Græcis quidem $\sigma\chi\omicron\upsilon\nu$ &, Germanis **hinzzen**/Bel-
 gis **bieslen**/ Gallis **ionc**. Et primum quidem à nobis de- 1
 scripti genus $\delta\lambda\omicron\sigma\chi\omicron\upsilon\nu$ à Græcis nuncupato simile est: ple-
 rique ex nostris vulgò **mattenbieslen** nominant. Proxi- 2
 mus leuis iuncus, siue $\sigma\chi\omicron\upsilon\nu$ & $\lambda\epsilon\iota\alpha$ Dioscoridis esse vi-
 detur. Tertius acutus iuncus, & $\delta\zeta\upsilon\sigma\chi\omicron\upsilon\nu$ & appellari 3
 potest: à nostris **yseren bieslen** nuncupatur. Iunci enim
 aliquot differentia genera veteres tradunt. Tria enim iunci
 genera sunt, inquit Theophrastus, vt nonnulli distinguunt,
 $\delta\zeta\upsilon\sigma\chi\omicron\upsilon\nu$ & $\acute{\alpha}\kappa\alpha\rho\tau$ &, acutus & sterilis, quem marem appel-
 lant: $\kappa\acute{\alpha}\rho\pi\mu$ & frugifer, quem $\mu\epsilon\lambda\alpha\gamma\kappa\rho\alpha\nu\iota\nu$ (atriferum
 Ga ζ a vertit) vocitamus, quoniam semen nigrum serat,
 crassior hic iuncus & carnosior: tertius magnitudine, cras-
 situdine, carnositate insignis, qui $\delta\lambda\omicron\sigma\chi\omicron\upsilon\nu\omicron\varsigma$ vocatus est,
 Ga ζ a mariscum interpretatur: Plinius tamen holosche-
 num, à marisco differentem facit. Dioscorides tria quoq;

iunci assignat genera, aliter tamen, quam Theophrastus ea distinguens, vnum lauem iuncum, siue σχιῶνον λέειν nuncupat: alterum ὄξυσχιῶνον & acutum; tertium cum Theophrasto ὄλοσχιῶνον: & acuti quidem vnum ait, ἄκαρπον siue sterilem: alterum fructiferum, semen nigrum ferentem: hanc μελαγκρανίον, illum marem Theophrastus nuncupat. Holoſchœni autem, vt Galenus inquit, fructus somnum adfert, conciliat & oxyschœni eius, que semen fert, somnum, sed minus quam holoſchœni: quamquam tamen hoc caput tentet. Virumque si frictum cum vino bibatur, ventris fluxus desiccet, & muliebri rubrum profluum sistit. Ex quibus clarum est, quod composita eorum temperies est, ex terrena videlicet essentia leuiter frigida, & aquea leuiter calida: vt & inferna desiccare possent, & sensim frigidos ad caput vapores summittere, quibus somnolentos efficiant. Dioscorides, que proxima sunt radici folia tenera, conuenienter ait, imponuntur à phalangys demorsis.

DE PLANTAGINE, VVLGO

DICTA, AQUATICA.

CAP. CXX.

PLANTAGO aquatica, vti à recentioribus nominatur, folia habet in prælongis, crassis pediculis, longa, lata, in mucronem desinentia, plantaginis maioris folijs longiora & acuminatiora. Caules inter ea exeunt longi, triangulares, intus fungosi, in complures ramulos diuisi, in quibus flores candidi, parui, tribus constantes foliis, & fructus deinde parui, & triangulares, virentes. Radices subsunt fibrosæ. Exit humilioribus & aquas habentibus locis, in fossis, iuxta lacuum & riuulorum margines.

Floret

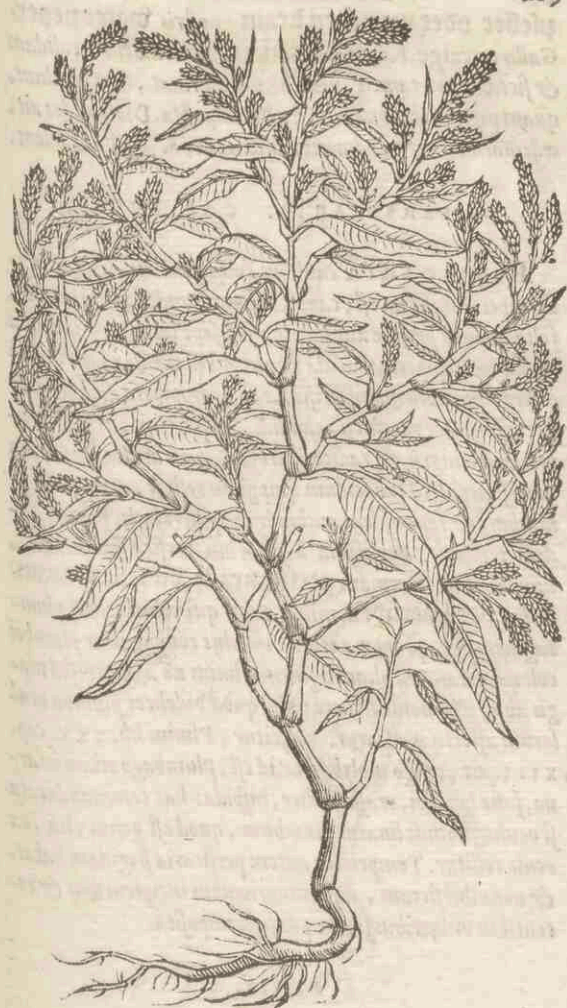
Floret Iunio, Iulio, & subinde Augusto mensibus. Nostra etatis studiosi plantaginem appellant aquaticam, & Germanice *wasser wegerich* id est, nostrate lingua, *water wechbree* & Gallicè plantain d'eaue, plantagini tamen non admodum similem: præter enim folium, nihil habet plantaginis, quod tamē & ipsum plantaginis folio non satis respondet: nam longius, magis fastigiatum & minus nervosum est. Sunt qui velint alisma esse, cui quoque non videtur simile: alisma siquidem, Dioscoride & Plinio auctoribus, folia habet plantaginis angustiora, in terram reflexa, & caulem simplicem, sed hæc herba, plantaginis maiora, longiora, non deorsum reflexa, at sursum erecta habet, & caulem plurimis alis ramosum. Quæ manifestam huius cum alismate differentiam ostendunt. Facultatem autem hæc plantago frigidam videtur habere & siccam, nullius interim tamen, quod sciatur, vsus.

Alisma.

DE HYDROPIPERE.

CAP. CXXI.

HYDROPIPER caules edit cubitales, rotundos, læves, geniculatos, in plures ramulos diuisos: folia oblonga, mali persicæ aut salicis folijs similia: flores ex alarum foliorumq; sinubus, tum & in summis cauliculis, in longioribus pediculis racematim coherent, colore candidi, aut purpurei: quos deinde semen sequitur minutum, latiusculum, rufum, aut nigricans: radicibus multis ac fibrosis nititur. Tota herba cum folijs, floribus & semine, acris est, & piper sapore refert, citra tamen vllam odoris gratiam. Nascitur locis palustribus, in fossis & scrobibus hybernis mensibus aquas habentibus, & iuxta stagnantes aquas. Iulio & Augusto potissimum floret. Græcis ὕδροπέρπερι, Latinis hydropiper, sine piper aquaticum, aut aquatile dicitur, Germanis *wasser pfeffer*

pfeffer oder muncken kraut / nostris water peper!
 Gallis curaige. Facultatem autem habet euidenter calidam
 & siccam: non tamen, vti Galenus affirmat, tam calidum,
 quam piper. Folia vnà cum fructu imposta, Dioscorides ait,
 œdemata & veteres durities discutunt, ac sugillata delent.

DE PERSICARIA. CAP. CXXII.

PERSICARIA caulibus, folijs, floribus, semine, hy-
 dropiperi simillima est, caules habet rotundos, geniculatos,
 folia quoque persicæ aut salicis, sed sæpè latiora & nigriora
 quàm hydropiperis, macula siue litura in medio nigra, plūbi
 colore, qua nota manifestissima ab hydropipere dignoscitur:
 flores similiter racemosi, candidi, frequentius purpurascen-
 tes, semen nigrū, & radices fibrosæ. Sapore autem hæc herba
 non est acris, sed subacidum quippiam resipit. Reperitur si-
 milibus, & sæpè iisdem quibus hydropiperi locis, floretq; eo-
 dem tempore. Persicaria à foliorum persicæ similitudine,
 nuncupatur. Germani **persichkraut vnd flochkraut!**
 Belgæ **persencruyt** nomināt. Sunt qui velint Plinij plumb-
 baginem esse, propter eas, quæ in folijs conspiciuntur plumbei
 coloris, notas. Sed plumbaginem Plinius nō à colore, sed ma-
 gis ab effectu nomē habere vult, quod videlicet plumbo oculo-
 rum affectu medeatur. Nascitur, Plinius lib. xxv. cap.

Molybdæna

Plumbago.

X I I. ait, vulgò molybdæna, id est, plumbago etiam in ar-
 uo, folio lapathi, crassa radice, hispida: hæc commanducata
 si oculus subinde linatur plumbum, quod est genus vitij, ex
 oculo tollitur. Temperiem autem persicaria frigidam habet,
 & nonnihil siccam, inflammationibus incipientibus & re-
 centibus vulneribus fertur prodesse imposta.

INDEX HVIVS

LIBRI.

A.	Butomon.	233.236. & 257
A Dor.	Byne.	59
A Adoreum.	C.	
Aegilops.	Caditas.	176
Aegyptia faba.	Calamus.	257. & 8
Alectorolophos.	Camelina.	129
Alga palustris.	Canatiense semen.	77
Alica.	Canceri chela, siue forficula.	237
Alimonia.	Candidum trifolium.	211
Alisma.	Canice.	28
Alleluya.	Cannabis.	134
Alopecuros.	Cantherinum bordeum.	53
Amblatum.	Cassutha.	174
Amydum.	Castotis trifolium.	217
Amylum.	Catanance prima & altera.	120
Amyleum frumentum.	Cepæa.	250
Anagallis a puatica.	Ceruisia.	60
Anatum herba.	Cestum morionis.	252
Androsacc.	Chondrus.	41.42
Aphace.	Cibarius panis.	28
Aphace, legumen.	Cicera.	109
Aphace olus.	Cicercula.	107
Aquæ lenticulâ	Cicer arictinum.	113
Aracus	Cicer sativum.	110
Arachus	Cicer sylvestre.	115
Arictinum cicet	Clâua Herculis.	232
Arinca	Clauus Veneris.	232
Asphaltion	Cochlearia.	250. 251
Astragalus	Cracca.	151
Athera	Cratæogonon.	184
Avena	Crista galli.	217
Aureum trifolium	Cuscuta.	174
Azymus panis	Cytisus.	194. 197. & 211
B.	D.	
Bactrianum triticum	Digitus Veneris.	232
Bera	Dolichus siue phaseolus.	98
Berula	E.	
Biscoctus panis	Epimedium.	234
Bona, siue faselus maior	Epithymum.	176. & 178
Bona minor	Eruilia.	103. 105
Bona sylvestris	Eruilia sylvestris.	107
Briza	Eruum.	110. 111. & 117
Bromus herba.	Eruum sylvestre.	120
Butomum.	Erysimon.	129
	§	Eschâ-

INDEX.

Efcharites.	29	Halicastrum.	37.35
Eugalaeton.	212	Harundo vulgaris.	257
F.		Hedysarum.	158
Faba.	84.91.93	Hepatica.	216
Faba Aegyptia.	85.96.& 97	Hepatica alba.	233
Faba Græca.	94	Hepatica aquatica.	233
Fænumgræcum.	137	Holofchænus.	266
Fænumgræcum fylueftre.	162	Hordeum.	51
Fagotriticum.	81	Hydropiper.	268
Far.	31	I.	
Farris genera.	31	Irion.	131
Far Clufinum.	36.41	Ifoopyron.	217
Far factitium.	39	Iuncus, & eius genera.	263
Far halicastrum.	35	Iuncus odoratus.	242
Far yenniculum rutilum.	34	L.	
Farina confufanea.	28	Lachryma Iobi.	66
Farrago.	49	Lagopus.	212
Fafelus, feu bona maior.	82	Lagopyrus.	212
Fafelus minor.	88	Lathyrus fylueftri.	107.& 110
Fafelus, & Fafolus.	100	Lauer.	239
Fafelus hircinus.	217	Lecythus.	103
Fegopyrum.	79.81	Lens.	115
Fermentatus panis.	29	Lens aquatilis, fiue paluftris.	233
Ferrum æquinum.	161	Lens lacuftris.	232
Fefluca.	142	Lenticula.	115
Fefluca altera.	144	Leporinus pes.	212
Fiftularia.	221	Leucanthemum gramen.	182
Flos cuculi.	248	Limodorum.	171
Flos tritici.	26.17	Lingua serpentis.	234
Fontalis.	226	Linum.	132
Fruentum loculate.	34	Lolium.	140
Fruentum monocoecum.	32	Lomentum.	94
Fruentum Turcicum.	73	Lotus fatiua.	199
Furfuraceus panis.	29	Lotus vrbana.	201
Furnaceus panis.	29	Lotus fylueftri.	202
G.		Lupinus fatiuus.	122
Galega.	163	Lupinus fylueftri.	125
Gallinacea crifta.	211	M.	
Genifta.	86	Maltum.	59
Gladiolus aquatilis.	253	Marinum gramen.	186
Glaux.	211	Marifcum.	265
Gorgoleftum.	245	Maffeapanes.	58
Gramen.	178.179	Mater Herculania.	232
Gramen arundinaceum.	255	Maza.	57.58
Gramen leucanthemum.	182	Medica.	208
Gramen marinum.	184	Mel frugum.	68
Gramen nodofum.	180	Melampyrum.	149
H.		Melica.	70.71
Halica.	40.41	Melilotus.	190.192.& 204
		Mili-	

INDEX.

Milium.	64	Pistana.	234
Mimulus herba.	221	Pisum maius.	101
Mochus.	110.112	Pisum minus.	103
Molybdæna	270	Pisum Romanum.	101
Morus ranæ.	229	Plantago aquatica.	266
Myagrion.	129	Platanaria.	255
Myriophyllon.	231	Plumbago.	270
N.		Polemonium.	198.199
Nasturtium aquaticum.	245	Polenta.	57
Nasturtium aquaticū minus.	248	Pollen.	27
Nenuphar.	232	Polyanthemum aquaticum.	233
Neottia.	172	Polygalum.	156
Nymphæa.	231	Potamogeton.	226
Nymphæa parva.	229	Pratenſe trifolium.	186
O.		Prifana.	55
Ochrus.	103	Puls.	46
Ochrus ſylueſtris.	107	R.	
Ocymum.	81	Ranæ morſus.	228
Olyra.	36.37. & 50	Ranunculus aquaticus.	233
Onobrychis.	165	Robigo.	151
Onopordon.	167	Robus.	22
Oriza.	72	Rogga.	47
Oriza Germanica.	35	S.	
Ornithopodion.	155	Sagitta.	234
Orobanche.	171. & 177	Sagittalis.	234
Oxys.	215	Sanguinalis.	180
Oxytriphyllon.	211	Santalum Plinij.	36
P.		Scirpus.	262
Paluſtre trifolium.	217	Secale.	47.50
Panicum	68	Securidaca.	161
Panicum peregrinū ſeu Indicū.	72	Sedum aquaticum.	237
Panis genera.	28.29	Semen.	35
Panis cuculi.	219	Serta Campana.	193
Panis ex tritico.	26	Sertula Campana.	193
Panes hordeacei.	54	Sefamum.	128
Papauer paluſtre.	232	Setanium.	22
Paspale.	66	Sida.	257
Paſſulæ Corinthiacæ.	84	Siligo.	22.26.28.50
Pedicularis.	221	Siligineus panis.	28
Pericaria.	270	Siliqua.	98
Pes leporis.	212	Simila.	28
Phoenix.	145	Similago.	28
Phalaris.	77	Similagineus panis.	28
Phaſiolus.	217	Sifymbrium alterum.	247
Phaſioli.	87	Sium.	239
Phellandrium.	243	Sium Plinij.	247
Phleus.	262	Sium Crateuæ.	245. & 247
Phragmites calamus.	261	Smilax horteniſis.	100
Piper aquaticum.	268	Sorghum.	70.71
		S 2	Spar.

INDEX.

Sparganion.	255	Trifolium humile.	122
Spartium frutex.	86.	Trifolium odoratum.	190
Spartum herba.	86. & 181	Trifolium odoratum alterum.	199
Spelta.	30. 31	Trifolium palustre.	217
Spergula.	138	Trifolium pratense.	186
Spica.	226	Trimenon seu trimestre triticum.	222
Stratiotes aquatilis.	237	Trinitatis herba.	215
Stratiotes potamius.	237	Triticum.	211. 22
Subcineritius.	29	Triticum Baetrianum.	75
Sylvestris bona sine faselus.	91	Triticum Italicum.	26
Sylvestris eruiilia.	107	Triticum mutinum.	145
Sylvestris lotus.	202	Triticum Romanum.	26
Sylvestris cicer.	115	Triticum typhinum.	24
Sylvestre fenum graecum.	162	Triticum vaccinum.	149
T.		Turcicum frumentum.	73
Terræ glandes.	168	Typha.	24. 37. 38
Testuaccus panis.	29	Typha cerealis.	38
Tragus.	36. 44	Typha palustris.	261
Tribulus aquatilis.	224	Typhinum triticum.	24
Tribulus marinus.	224	V.	
Tribulus terrestris.	222	Vicia.	127
Trifolium acetosum.	214	Vicia sylvestris.	165
Trifolium acutum, seu odoratum.	189	Viola aquatilis.	229
Trifolium agrarium.	210	Vitis Idæa.	84
Trifolium aureum.	215	Vniola.	180
Trifolium bituminosum.	187	Z.	
Trifolium candidum.	211	Zea siue spelta.	30
Trifolium cochlearium.	205. 206	Zea Mnesithei.	32
Trifolia corniculata.	202	Zeopyron.	36
Trifolium equinum.	192	Zizania.	143
Trifolium fibrinum.	217	Zythum.	61
Trifolium fricans.	196	FINIS.	

Animaduertenda.

Pagina 32. linea 29. Typham nimirum. 38. 13. *μυλκροσσεα*. 44. 5. *αγροτιου*. 50. 14. *ατ*. 20. *σεκαλε*. 52. 20. *επιουερθεος*. 56. 19. *αλικοτ*. 63. 21. *nonnulla*. 84. 19. *επι-
 ηυετιδας*. 107. 30. *foris*. 112. *ημεροσ*. 119. 15. *farinam*. 134. 31. *diem 1x*. & 140.
 24. *quarum*. 145. 31. *inuile*. 162. 32. *singulis*. 176. 28. *radice*. 181. 24. *agrosteos*.
 226. 5. *singuli*. 227. 12. *ofosion*. 225. 27. *α'phalium*. 195. 19. *commodè ramis*.
 21. *α'λισον*. 201. 16. *ημεροσ*. 225. 20. *enterocœlen*. 211. 20. *gratus*. 231. 14. *aquæ
 pluitima*.

INDEX GRÆCARVM

VOCVM.

ἀγρωσις	Α.	178.180	δάλιχⓄ		98
ἄζυμⓄ		29		Χ.	
ἀγιικόν		180	ἐγκρυφίας		29
ἀγιλάωψ		142	ἐλυμⓄ		68
ἀιγόκερας		137	ἐπανθρακίς		29
ἄισα		140	ἐπίθυμον		176
ἄλεκτωρολόφⓄ		221	ἐπιμήδιον		234
ἄλευρον		28	ἐπιφοίση		176
ἄλευρⓄ		59	ἐρείθεινⓄ		113
ἄλιξ		41.42	ἐρεγγμⓄ		94.95
ἄλφιτον		57	ἐρλαίση		151
ἄμφξιλης		180	ἐρύσιμον		131
ἀνθήλη		262	ἐσχαρίτης		29
ἄπιⓄ		168	ἐτυⓄ		103
ἄρακας		109	εὐγαλακίον		211
ἄραχⓄ		151		Ζ.	
ἄσειον		134	ζέαςζεία		31
ἄσφάλπιον		189	ζέοπυρον		37
αὐτόπυρⓄ		28	ζῆθⓄ		63
ἄφᾶκη		158	ζῆθον		61
	Β.		ζυμίτης		29
βάλαεις		216		Η.	
βλέφαρα		232	ἠδύσταρον		161
βάκερας		137		Θ.	
βύτμον	226.Ⓞ	257	θαμισικός		118
βράμⓄ	77.Ⓞ	146		Κ.	
βρύση		61	κάλαμⓄ		257
βρῶμⓄ πῶα		146	καλαμάγρασις		255
βύνη		59	καγκάσις		134
βῶσμοσος		75	καρδαμίνη	247.Ⓞ	250
	Γ.		κένκρⓄ		66
γράσις		49	κηπαία		250
γυμνακλειον		53	κνίκιος		189
	Δ.		κόλλα		46
διέφιⓄ		29	κορταίονον		182
διπυρίτης		29	κορταίονον	182.184	
				κρο-	

INDEX.

κροτάϊο	182. & 184	παιπάλη	27
κροτή	53	πελεκίνος	161
κρίμων	59	πίσον	103
κύαμ	84. 91	πισάνα	234
κύαμ	94	πίτυρα	28
κυνομόριον	171	παλτός	46
κυρίσια	28	πολύχαλος	156
κυπλός	195	πόμαργίτων	226
κυπσός	195	πυρός	22
καμύθα	259	πυρία	29
A		P.	
λαγάπες	212	ρύπαρος	28
λαγάπυρ	212	Σ.	
λάθυρ	109	αμυδαλίς	26. 28
λέκυθ	103	ασημεν	128
λιμόδαρον	171	σηταίας	22
λίον	132	σιλίγις	26. 27
λωτός ο έν χορρησπίοις	187	σίον	239. & 247
λώτ	201	σιτύμειρον έτερον	247
M.		σμύλαξ κηπαία	98. & 100
μάζα	58	σπαργάνιον	255
μελάμπυρον	149	σαρχίτης	226
μελίλωτος	193	σραπάτης πολάμιος	237
μελίνη	68	χάινος	265
μηδική	208. 209	χαινόσραφον	134
μινουανθές	189	T.	
μυρλόφυλλον	229	τήλις	137
N.		τηλις	195
νομφαία	232	τσαγήμαζα	136
O.		τσαγόπυρον	81
όϊνον κρίθιον	61	τσίβολος	222
όλοχαίσιος	265	τσίμηγος πυρός	22
όνοσρυχίς	167	τσίπέτηλον	189
όξυτσίφυλλον	189	τσίπόδιον	201
όρνιθόπόδιον	156	τσίφυλλον	189. & 201
όσραάγχι	172	τσίφυλλον έν τίς χορρησπίοις γ-	
όσραός	112. 117	νάμενον	187
όρόγιον άλευρον	119	τύφη	262
όρυζα	73	υδροσ	
όσραγλίαν	171		

INDEX.

Υ.	φιλεταιρίον	199
υδροπέπερα	268 φλεως	262
Φ.	φυλάκωνθος	222
φυγόπυρον	81	Χ.
φακός	115 χαμαϊθάλανος	168
φάκος ό επί τών τελεμάτων	233 χαλιοδύναμις	199
φαλαρίς	77 χόνδρος	42
φασόλος	86.98 χονδροπτιοςάνη	44
φασήλος	86.87	Ω.
φασίολος	86.87 ώμη λύσις	55
φθίριον	221 ώχος	103

SVMMA PRIVILEGIORVM.

NE quis hanc Remb. Dodonei frumentorum, leguminum, palustrium & aquatiliu herbarum, ac eorum que eò pertinent, historiam, intra proximos quinque annos imprimat, præter Christophorum Plantinum, cui hoc Dodonæus permisit; aut alibi impressam distrahat, Regijs priuilegijs cautum est, Datis Bruxellæ, An. c15 I5 LXV.

Iulij quarta
& Iulij sexta

Signat. Bourgeois.
Signat. de VVitte.

